Carlos Castaneda

Vol. 2 – Cealaltă realitate

INTRODUCERE

nesuportat Dimr-o datA. Părea de bătut pe umăr ' * aP'eCat Spre mine *

— Acesta-i omul de carp ti Qm., voce scăzută. 5 m VOrb”" 3 SPUS el „

M (A arătA. Cu capul spre intrare. Tocmaj ^ ^

— Ce mi-ai spus despre el? am întrebat.

Mi-am amintit că eu şi Rin j casa unui indi; nU (tm) e”l~:, ° J*** reB; u: întrebat ne-au îndrumat-î bem. BU1 nu-a spus că omul era un yerbero, o persoana care adună şi vinde plante medicinale şi că ştia foarte multe despre cactusul halucinogen, peiota. El a mai spus că ar fi foarte bine să-1 întâlnesc. Bill era ghidul meu în călătoria pe care o întreprinsesem în sud-vest, pentru a culege informaţii şi specii de plante medicinale folosite de indienii din zonă.

Bill s-a ridicat şi 1-a salutat. Indianul era de înălţime medie. Părul său era scurt şi alb şi creştea puţin peste urechi, accentuându-i rotunjimea capului. Era destul de smead; cutele adânci de pe faţă îi sugerau vârsta, totuşi, corpul său părea să fie puternic. L-am urmărit preţ de o clipă. Se mişca cu o sprinteneală pe care o credeam imposibilă pentru un bătrân.

Bill m-a chemat lângă el.

— E un tip simpatic, mi-a spus Bill. Dar nu-1 pot înţelege. Spaniola lui e ciudată, plină de cuvinte locale, bănuiesc.

Bătrânul 1-a privit pe Bill şi a zâmbit. Ghidul meu, care nu ştia decât câteva cuvinte în spaniolă, a format o frază absurdă în această limbă. M-a privit ca şi cum ar fi vrut să ştie dacă aveau vreun sens cele spuse de el, dar nu ştiam ce are în cap; apoi a zâmbit şi s-a depărtat. Bătrânul m-a privit şi a izbucnit în râs. I-am explicat că prietenul meu uita uneori că nu vorbea spaniola.

— Cred că a uitat, de asemenea, să ne facă cunoştinţă, am spus şi i-am dezvăluit numele meu.

— Iar eu sunt Juan Matus, la dispoziţia dumneavoastră, a spus el.

Ne-am dat mâinile şi am rămas o vTeme tăcuţi. Am spart gheaţa şi i-am destăinuit subiectul interesului meu. I-am spus că era vorba de orice informaţie despre plante, în special despre peiotă. Am vorbit exagerat de mult, deşi ştiam că eram un ignorant în materie. Susţineam că ştiam multe despre peiotă. Credeam că, dacă îmi voi declina cunoştinţele, va fi interesat de continuarea discuţiei. Dar el n-a spus nimic. A ascultat cu atenţie. Apoi a aprobat uşor din cap şi m-a privit. Ochii săi păreau să strălucească, având o lumină proprie. I-am evitat privirea. M-am simţit, jenat. Aveam certitudinea că în acel moment ştia că vorbesc prostii.

— Vino odată la mine, a spus în final, luându-şi ochii de pe mine. Probabil că vom putea vorbi mai în tihnă.

N-am ştiut ce să spun. Nu mă simţeam în largul meu. După o vreme, Bill s-a întors în cameră. Şi-a dat seama de situaţia mea, dar n-a spus nimic. Am rămas tăcuţi o vTeme. Apoi bătrânul s-a ridicat. Venise autobuzul său. Şi-a luat la revedere.

— N-a mers prea bine, nu-i aşa?

— Nu.

— L-ai întrebat despre plante?

— Da. Dar cred că am greşit.

— Ţi-am spus, e excentric. Indienii din jur îl cunosc, totuşi nu vorbesc niciodată despre el. Iar asta e ceva.

— Mi-a spus totuşi că pot să-l vizitez.

— Se distra cu tine. Bineînţeles, poţi să te duci la el, dar ce folos? N-o să-ţi destăinuie niciodată nimic. Dacă o să-l întrebi ceva, el va amuţi, ca şi cum ai fi un idiot care debitează prostii.

Bill mi-a spus că a mai întâlnit oameni ca el, care dădeau impresia că ştiu foarte multe. După el, nu merita atâta atenţie, căci puteai obţine aceeaşi informaţie, mai devreme sau mai târziu, de la altcineva, care nu era atât de greu de convins. A adăugat că nu avea înţelegere, sau răbdare pentru nişte bătrâni nebuni şi că era posibil că şi acesta să se fi dat cunoscător al ierburilor, când în realitate, probabil, că şi el cunoştea tot atât de puţin ca toţi ceilalţi.

I.

Bill a continuat să vorbească, dar nu-l ascultaM. În sinea mea continuam să mă gândesc la bătrânul indian. Ştia că vorbeam prostii. Mi-am amintit de ochii lui. Efectiv, străluciseră.

Câteva luni mai târziu, m-am întors să-l revăd, nu atât în calitatea mea de student în antropologie interesat de plante medicinale, cât ca o persoană mânată de o curiozitate inexplicabilă. Modul în care mă privise era un fapt fără precedent în viaţa mea. Voiam să ştiu ce însemna acea privire. Devenise aproape o obsesie pentru mine. Am reflectat la asta, iar cu cât mă gândeam mai mult, cu atât îmi părea mai neobişnuită.

Am devenit prieten cu don Juan, iar timp de un an i-am făcut numeroase vizite. Găseam că felul său de a fi era foarte liniştitor, iar simţul umorului superb; dar, dincolo de toate, simţeam că există o substanţă tăcută în acţiunile sale, o consistenţă care mă uimea pur şi simplu. Simţeam o plăcere ciudată în prezenţa lui şi, în acelaşi timp, şi o jenă ciudată. Compania lui m-a forţat să-mi reevaluez propriile modele comportamentale. Fusesem educat, ca toată lumea probabil, să accept că omul este o creatură extrem de slabă şi de supusă greşelilor. Ceea ce mă impresiona cel mai mult la don Juan era faptul că el nu-şi punea această problemă, iar pe mine, care eram lângă el, mă determina să fac o comparaţie favorabilă între modul său de a se purta şi al meu. Probabil, una dintre cele mai impresionante declaraţii pe care mi le făcea atunci se referea la deosebirea inerentă dintre noI. Înainte de a-1 vizita, mă simţeam relativ nefericit, din cauza cursului vieţii mele şi a unui număr de conflicte personale pe care le aveam. Când am ajuns la casa lui eram destul de agitat.

Vorbeam despre interesul meu faţă de cunoaştere, dar, ca de obicei, ne aflam pe două căi diferite. Eu mă refeream la cunoaşterea academică rezultată din experienţă, iar el vorbea de cunoaşterea directă a lumii.

— Ştii ceva despre lumea din jurul nostru?

— Ştiu o mulţime de lucruri.

— Vreau să spun, ai simţit vreodată lumea din jurul nostru?

— Percep din lumea din jur atât de mult cât pot.

— Nu-i de ajuns. Trebuie să simţi totul, altfel lumea îşi pierde sensul.

Am expus argumentul clasic, că nu trebuie să gust supa pentru a-i cunoaşte reţeta, sau că nu trebuie să suport un şoc electric pentru a afla despre electricitate.

— Ceea ce spui n-are sens, a spus el. După cum văd, vrei să te agăţi de argumentele tale, în pofida faptului că ele nu-ţi aduc nimic bun; vrei să rămâi acelaşi, chiar cu preţul bunăstării tale.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

— Vorbesc despre faptul că nu eşti complet. Nu ai pace.

Afirmaţia m-a deranjat. Mă simţeam ofensat. Gândeam că nu avea dreptul să-mi judece faptele, sau personalitatea.

— Eşti copleşit de probleme. De ce?

— Sunt doar un om, don Juan, am spus arţăgos.

Am făcut afirmaţia exact în acelaşi mod în care obişnuia tatăl meu s-o facă. De câte ori spunea că e doar un om, înţelegea prin asta că e slab şi neajutorat, iar afirmaţia sa, ca şi a mea, era plină de un sentiment extrem al disperării.

Don Juan m-a privit ca în prima zi în care ne-am întâlnit.

— Te gândeşti prea mult la tine, a spus şi a zâmbit. Asta îţi generează o oboseală ciudată, care te face să blochezi lumea din jurul tău şi să te agăţi de argumentele tale. De aceea tot ce obţii sunt doar probleme.

— Ce vrei să spui?

— Eu mi-am învins problemele. Păcat că viaţa mea e atât de scurtă, încât nu pot să mai abordez altele. Mi-ar face plăcere. Dar asta nu e o problemă, e doar o părere.

Mă cucerise tonul afirmaţiei salE. În el nu era nici disperare, nici autocompătimire.

În 1961, la un an după prima noastră întâlnire, don Juan mi-a dezvăluit că ştia un secret despre plantele medicinale. Mi-a spus că era un brujo. Cuvântul spaniol brujo poate fi tradus în engleză prin vrăjitor, vraci, medic curant. De atunci, relaţia dintre noi s-a schimbat. Am devenit ucenicul său, iar în următorii patru ani el m-a învăţat misterele vrăjitoriei. Mi-am descris ucenicia în prima mea carte intitulată învăţăturile lui don Juan. O cale Yaqui de cunoaştere.

Conversaţia noastră se desfăşura în spaniolă şi, mulţumită superbei cunoaşteri a acestei limbi de către el, am obţinut explicaţii detaliate despre complicatele înţelesuri ale sistemului său de credinţe. M-am referit la acest corpus de cunoaştere, complicat şi bine sistematizat, folosind noţiunea de vrăjitorie şi l-am numit pe don Juan vrăjitor, deoarece acestea erau categoriile pe care le folosea el însuşi în conversaţiile noastre informaţionalE. În contextul unor explicaţii mai serioase, el se exprima cu termenul de „cunoaştere”, pentru a desemna vrăjitoria, şi sintagma de „om al cunoaşterii” sau „cunoscătorul”, pentru a defini un vrăjitor.

În procesul de învăţare şi pentru confirmarea cunoaşterii sale, don Juan folosea trei plante psihotropice cunoscute destul de bine: peiota – Lophora Wittiamsii, planta lui Jimson – Datura inoxia şi o specie de ciupercă din

genul Psiiocybe. Prin ingestia separată a fiecărei plante, el producea în mine, ca ucenic al său, nişte stări particulare de percepţie distorsionată, sau de conştiinţă schimbată, pe care le-am denumit „stări de realitate neobişnuită". Am folosit cuvântul „realitate", pentru că era o premisă majoră în sistemul de credinţe al lui don Juan că stările de conştiinţă produse de ingestia uneia dintre aceste plante nu erau halucinaţii, ci ceva concret, totuşi, neobişnuit, aspecte ale realităţii vieţii normale. Don Juan privea aceste stări de realitate neobişnuită nu „ca şi cum" ar fi fost reale, ci „ca" reale.

A clasifica aceste plante ca halucinogene, şi stările produse de ele drept realitate neobişnuită, este bineînţeles problema. Don Juan înţelegea şi explica aceste plante ca fiind vehicule care conduceau omul spre forţe impersonale, sau „puteri", iar stările produse de ele ca fiind „mtâmirile" pe care Ie are un vrăjitor cu acele „puteri", pentru a dştiga controlul asupra lor.

El denumea peiota „Mescalito" şi spunea că este un profesor şi un protector al oamenilor. Mescalito îl învăţa pe om „adevăratul mod de a trăi". Peiota era consumată la întâlnirile obişnuite ale vrăjitorilor, denumite mitotes, unde participanţii se întâlneau în mod special pentru a primi o lecţie despre adevăratul mod de a trăi.

Don Juan considera planta Jimson şi ciupercile ca fiind puteri de tipuri diferite. Vorbea despre ele ca despre nişte „aliaţi" şi spunea că aceştia puteau fi manipulaţi; iar un vrăjitor îşi trăgea de fapt puterea din manipularea unui aliat. Din cei doi, don Juan îl prefera pe cel din ciupercă. El susţinea că puterea conţinută în aceste ciuperci era aliatul său personal şi îl denumea „fumul", sau „micul fum".

Procedura lui don Juan de utilizare a ciupercilor era să le usuce, transformându-le într-o pudră fină într-un vas mic. Ţinea vasul acoperit timp de un an, apoi amesteca această pudră fină cu alte cinci plante uscate şi producea mixtura de fumat; pentru care se folosea o pipă.

Pentru a deveni un om al cunoaşterii, trebuia să te „întâlneşti" cu aliatul de câte ori era posibil; trebuia să te familiarizezi cu el. Premisa aceasta implica, bineînţeles, să fumezi destul de des amestecul respectiv. Procesul „fumatului" consta în ingestia pudrei fine a ciupercii, care nu se incinera, şi în inhalarea celor cinci plante care formau mixtura. Don Juan explica efectele profunde pe care le aveau ciupercile asupra capacităţilor de percepţie, ca fiind „o îndepărtare a corpului de către aliat".

Metoda de învăţare folosită de don Juan cerea un efort extraordinar din partea ucenicului. De fapt, gradul necesar de participare era atât de stresant, încât la sfârşitui anului 1965 a trebuit să mă retrag. Pot spune, din perspectiva celor cinci ani de ucenicie, că atunci învăţăturile lui don Juan începuseră să devină o serioasă ameninţare pentru „concepţia pe care o aveam despre lume." Am început să-mi pierd certitudinea, pe care o deţinem cu toţii, că realitatea vieţii normale e un lucru pe care îl luăm de bun.

Pe vremea retragerii mele, eram convins că decizia pe care o luasem era definitivă: nu mai voiam să-1 văd pe don Juan. Totuşi, în aprilie 1968 mi-a parvenit un exemplar al cărţii mele şi m-am simţit obligat să i-1 arăt. I-am făcut o vizită. Relaţia noastră de profesor-ucenic s-a refăcut în mod misterios şi pot spune că de atunci am început al doilea ciclu al uceniciei mele, foarte diferit de primul ciclu. Frica mea nu mai era aşa de acută ca în trecut. Modelul global al învăţăturilor Iui don Juan era mai relaxant. El râdea şi mă făcea şi pe mine să rid. Părea că metoda era intenţionată, de a minimaliza seriozitatea în general. El se maimuţărea în timpul momentelor cruciale ale acestui al doilea ciclu, ajutându-mă astfel să depăşesc experienţele, care ar fi putut deveni destul de uşor obsesive. Pornea de Ia premisa că, pentru a rezista impactului şi ciudăţeniei cunoaşterii pe care mi-o prezenta, era necesară o dispoziţie lejeră şi docilă.

— Motivul pentru care te-ai speriat şi ai cedat este că te simţi prea important, a spus el, explicându-mi retragerea mea. Când te simţi importamt, devii greoi, stângaci şi te simţi inutil. Să fii un om al cunoaşterii înseamnă să fii liber şi permeabil.

Interesul particular al lui don Juan în al doilea ciclu al uceniciei mele era să mă facă să „văd". Aparent, în siste mul lui de cunoaştere, exista o posibilitate de a face o diferenţă semantică între „a vedea" şi „a privi", acestea fiind două maniere distincte de percepţie. „A privi" se referea la modalitatea obişnuită de a percepe lumea, în timp ce „a vedea" presupunea un proces foarte complex, în virtutea căruia un om al cunoaşterii putea percepe „esenţa" lucrurilor din lume.

Pentru a conferi complicaţiilor acestui proces de învăţare o formă uşor accesibilă, am editat notiţele originale condensând lungile pasaje de întrebări şi răspunsuri. Cu toate acestea, sper că modalitatea aleasă nu va schimba sensul învăţăturilor lui don Juan. Am avut în vedere să redau fluenta conversaţiilor, astfel încât acestea să aibă impactul pe care I-am

dorit; cu alte cuvinte, am vrut să comunic cititorului, sub forma unui reportaj, dramatismul şi spontaneitatea situaţiei reale. Fiecărei secţiuni i-am alocat câte un capitol, întrucât reprezintă câte un ciclu de şedinţe cu don Juan. De regulă, el termina fiecare astfel de sesiune cu câte o notă abruptă; de aceea tonul dramatic al finalului fiecărui capitol nu este un procedeu literar al autorului, ci stilul propriu al tradiţiei orale a lui don Juan. Părea să fie un mecanism mnemotehnic, care să mă ajute să reţin importanţa şi calitatea dramatică a lecţiilor.

Pentru a face ca reportajul să devină mai concludent, sunt necesare, totuşi, anumite explicaţii, deoarece claritatea sa depinde de elucidarea unui număr de concepte-cheie, sau de unităţi-cheie. Am considerat că această accentuare este potrivită cu interesul meu fată de ştiinţele sociale. E perfect posibil ca o altă persoană, cu un alt set de scopuri şi de speranţe, să aleagă concepte total diferite de cele pe care le-am folosit eu.

În timpul celui de-al doilea ciclu al uceniciei mele, don Juan m-a asigurat că mixtura de fumat este indispensabilă pentru a atinge scopul urmărit, şi anume „vederea". De aceea, a trebuit să apelez Ia această metodă cât de des cu putinţă.

— Doar fumul îţi poate da viteza necesară pentru a surprinde o sclipire a lumii aceleia efemere, spunea el.

Cu ajutorul amestecului psihotrop, el a produs în mine o serie de stări de altă realitate, neobişnuită. Principala trăsătură a acestor stări, în relaţie cu ceea ce părea să facă don Juan, era o condiţie de „inaplicabilitate". Ceea ce am început în aceste stări de conştiinţă schimbată era imposibil de interpretat cu ajutorul modului obişnuit de a înţelege lumea. Cu alte cuvinte, condiţia inaplicabi-lităţii presupunea să renunţ la ideea de pertinenţă a viziunii mele asupra lumii.

Don Juan folosea această condiţie a inaplicabilităţii stărilor de realitate schimbată pentru a introduce o serie de „unităţi conceptuale" noi, prestabilite. Unităţile conceptuale erau toate elemente singulare pertinente cunoaşterii pe care mi-o preda don Juan. Le-am denumit unităţi conceptuale deoarece ele reprezentau acel conglomerat care stătea la baza datelor senzoriale şi a interpretărilor lor şi în care erau construite concepte mai complexe. Un exemplu de astfel de unitate e modul în care era înţeles efectul fiziologic al amestecului psihotrop. Acesta producea o paralizie şi o pierdere a controlului locomotor, fapt interpretat în sistemul lui don Juan.

În literarura de specialitate se mai folosesc şi termenii de „realitate schimbată”, „„„„ „stări de conştiinţă schimbată” (nxed.).

Drept o acţiune întreprinsă de fumul-aliat, pentru „a prelua corpul practicantului”.

Unităţile conceptuale erau grupate într-un mod specific şi fiecare bloc astfel creat forma ceea ce eu am denumit „o interpretare senzorială”. Evident, trebuie să existe un număr nelimitat de posibile interpretări senzoriale care ţin de magie, pe care vrăjitorul trebuie să înveţe să le facĂ. În viaţa normală, suntem confruntaţi cu un număr nesfârşit de interpretări senzoriale pertinente de aceasta. Un exemplu simplu îl constituie interpretarea deliberată pe care o dăm de nenumărate ori, în fiecare zi, structurii căreia îi spunem „cameră”. Este evident că am învăţat s-o facem folosind termenul de cameră; din această cauză, exemplul respectiv este o interpretare senzorială pentru că pretinde ca, atunci când o facem, să cunoaştem într-un fel sau altul elementele care intră în componenţa ei. Cu alte cuvinte, un sistem de interpretări senzoriale este procesul în virtutea căruia un prcaticant cunoaşte toate unităţile conceptuale necesare pentru a face presupuneri, deducţii, predicţii, etC. Despre toate situaţiile legate de activitatea sa.

Prin „practicant” înţeleg un participant care posedă un model de cunoaştere adecvată a tuturor sau aproape tuturor unităţilor conceptuale incluse în sistemul său particular de interpretări senzoriale. Don Juan era practicant, adică era un vrăjitor care cunoştea toţi paşii artei sale.

Ca practicant, el a încercat să creeze un sistem de interpretări senzoriale care să-mi fie accesibil. Ceea ce, în acest caz, era echivalent cu un proces de resocializare, în care se predau şi se însuşeau noi modalităţi de interpretări perceptuale.

Eu eram „străinul”, cel căruia îi lipsea capacitatea de a face interpretări inteligente şi congruente ale unităţilor conceptuale proprii vrăjitoriei.

Sarcina lui don Juan, ca practicant care făcea ca sistemul lui să-mi fie accesibil, era să strice o certitudine specifică pe care o împărţeam cu ceilalţi, şi anume că vederile noastre de „bun simţ” despre lume sunt definitive. Prin folosirea plantelor psihotrope şi prin contacte bine direcţionale între sistemul străin de credinţe şi sistemul meu, el a reuşit să-mi demonstreze că acea concepţie despre lume pe care o aveam nu putea fi definitivă, pentru că era doar o interpretare.

Probabil că pentru indienii americani, fenomenul vag pe care îl denumim vrăjitorie a fost, de mii de ani, o practică serioasă, comparabilă cu ştiinţa noastră. Dificultatea constă în a-i înţelege termenii şi rezultă, fără îndoială, din unităţile conceptuale cu care respectiva persoană are de-a face.

Don Juan mi-a spus odată că un om al cunoaşterii are predilecţii. L-am rugat să-şi explice afirmaţia.

— Predilecţia mea e să „văd", a spus.

— Ce înţelegi prin asta?

— Îmi place să „văd", pentru că numai prin „vedere" poate cunoaşte un om al cunoaşterii.

— Ce fel de lucruri „vezi"?

— Totul.

— Dar şi eu văd totul, fără să fiu un om al cunoaşterii.

— Nu. Tu nu „vezi".

— Eu cred că da.

— Îţi spun eu, nu „vezi".

— Ce te face să spui asta, don Juan?

— Tu priveşti doar suprafaţa lucrurilor.

— Vrei să spui că fiecare om al cunoaşterii vede efectiv prin ceea ce priveşte?

— Nu. Nu asta am vrut să spun. Am spus că un om al cunoaşterii are propriile sale predilecţii; a mea e doar să „văd" şi să stiu; alţii fac alte lucrri.

— Ce alte lucruri, de exemplu?

— De exemplu, Sacateca, el e un om al cunoaşterii şi predilecţia sa e dansul. Deci el dansează şi ştie.

— Predilecţia unui om al cunoaşterii e ceva ce te face să ştii?

— Da, e corect.

— Dar cum poate cunoaşte Sacateca ceva dansând?

— Poţi spune că Sacateca dansează cu tot ce are.

— Dansează ca mine? Vreau să spun, dans?

— Să spunem că dansează aşa cum „văd" eu şi nu cum dansezi tu.

— Vede" şi el modul în care „vezi" tu?

— Da, dar el şi dansează.

— Cum dansează Sacateca?

— E greu de explicat. E un mod particular de a dansa, pe care-I foloseşte când vrea să ştie. Da, tot ce-ţi pot spune despre asta e că, dacă nu înţelegi

comportamentul unui om care ştie, e imposibil să-ţi vorbesc despre dans şi „vedere”.

— L-ai „văzut” vreodată dansând?

— Da. Totuşi, nu e posibil ca oricine care priveşte la dansul lui să „vadă” că este, de fapt, un mod particular de a cunoaşte.

Îl ştiam pe Sacateca, sau cel puţin ştiam cine este. Ne-am întâlnit odată şi i-am cumpărat şi o bere. Era foarte politicos şi mi-a spus că pot să mă opresc la casa lui oricând vreau. M-am gândit mult timp înainte să-1 vizitez, dar nu i-am spus lui don Juan.

În 14 mai 1962, după-amiază, m-am dus cu maşina la casa iui Sacateca; el îmi dăduse indicaţii cum să ajung, aşa că n-am avut nici o problemă. Era la un colţ şi avea gard de jur împrejur. Poarta era închisă. M-am plimbat în jur să văd dacă pot pătrunde în casă. Părea să fie pustiu.

— Don Elias, am strigat tare. Puii s-au speriat şi au început să se agite. Un câine mic a venit la gard. Mă aşteptam să latre, dar el stătea şi mă privea. Am mai strigat 6 dată şi puii au avut iar o izbucnire de agitaţie.

Din casă a apărut o femeie bătrână. Am rugat-o să-1 cheme pe don Elias.

— Nu e aici, a spus.

— Unde-1 pot găsi?

— Epecâmp.

— Unde pe câmp?

— Nu ştiu. Vino după-masă. O să fie pe la cinci.

— Sunteţi nevasta lui don Elias?

Y

— Da. Sunt nevasta lui, a spus şi a zâmbit.

Am încercat s-o întreb despre Sacateca, dar s-a scuzat şi a spus că nu vorbeşte prea bine spaniola. M-am urcat în maşină şi am plecat.

M-am întors pe la şase. Am condus până la casa lui şi l-am strigat. De data asta a apărut chiar el din casă. Am pornit casetofonul, care era agăţat de umărul meu cu o curea maro şi arăta ca un aparat de fotografiat. Se părea că m-a recunoscut.

— Oh, tu eşti, a spus zâmbind. Ce face Juan?

— E foarte bine. Dar ce mai faci, don Elias?

N-a răspuns. Părea agitat. Părea liniştit, dar am remarcat că nu se simţea în largul lui.

— Te-a trimis Juan la mine cu vTeo problemă?

— Nu. Am venit singur.

— Dar de ce?

Întrebarea părea să-i trădeze surpriza.

— Am vrut să vorbesc cu tine, am spus, sperând că tonul meu suna destul de natural. Don Juan mi-a spus lucruri minunate despre tine, am devenit curios, aşa că am venit să-ţi pun nişte întrebări.

Sacateca stătea în faţa mea. Trupul lui era slab, dar vânjos. Purta pantaloni şi cămaşă kaki. Ochii lui erau uşor întredeschişi; părea fie somnoros, fie băut. Gura îi era întredeschisă, iar buza de jos, lăsată. Am remarcat că respira adânc şi aproape fornăia. Mi-a trecut prin cap că Sacateca ar fi putut fi, fără îndoială, şi nebun. Dar apoi gândul ăsta a devenit prea nepotrivit cu situaţia, pentru că, doar cu câteva minunte înainte, când ieşise din casă, era foarte alert şi conştient de prezenţa mea.

— Despre ce vrei să discutăm? a spus într-un târziu. Vocea îi era puţin obosită; ca şi cum cuvintele ar fi fost extrase unul câte unul. M-am simţit jenat. Era ca şi cum oboseala lui ar fi fost contagioasă şi mă prindea şi pe mine.

— Despre nimic în mod special. Am venit să discutăm prieteneşte. M-ai rugat odată să trec pe la tine.

— Da, dar acum nu mai e la fel.

— De ce nu mai e la fel?

— Nu vorbeşti cu Juan?

— Ba da.

— Atunci ce vrei de la mine?

— M-am gândit să te întreb câte ceva.

— Întreabă-l pe Juan. Nu te învaţă el?

— Ba da, dar tare aş vrea să te întreb şi pe tine despre ce mă învaţă el, să ascult părerea ta. Aşa voi fi în stare să ştiu ce să fac.

— De ce vrei să faci asta? Nu-l crezi pe Juan?

— Ba da.

— Atunci de ce nu-l rogi pe el să-ţi spună ce vrei să ştii?

I

— O fac. Şi îmi spune. Dar dacă ai putea să-mi spui şi tu despre ce mă învaţă don Juan, probabil că aş învăţa mai bine.

— Juan poate să-ţi spună orice. El singur poate face asta. Nu-nţelegi lucrul ăsta?

— Înţeleg, dar aş vrea să discut cu oameni ca tine, don Elias. Nu poţi găsi un om al cunoaşterii în fiecare zi.

— Juan e un om al cunoaşterii.
— Stiuasta.
— Atunci de ce vrei să discuţi cu mine?
— Am spus că am venit să fim prieteni.
— Nu, nu de asta ai venit. De data asta e altceva cu tine.

Am vrut să-i explic, dar tot ce puteam spune era un minim incoerent. Sacateca n-a spus nimic. Părea că ascultă cu atenţie. Ochii săi erau întredeschişi, dar simţeam că mă privea. Apoi pleoapele s-au deschis şi i-am văzut ochii. Părea că priveşte undeva peste mine. Bătea uneori podeaua cu marginea piciorului drept, chiar în faţa călcâiului stâng. Picioarele îi erau uşor arcuite, iar braţele îi atârnau pe lângă corp. Apoi şi-a ridicat braţul drept; mâna era deschisă, cu palma perpendiculară pe pământ; degetele erau întinse şi îndreptate spre mine. Şi-a lăsat mâna să se clatine de câteva ori, înainte s-o aducă la nivelul feţei. A ţinut-o câteva clipe aşa, apoi mi-a spus câteva cuvinte. Vocea lui era foarte clară, totuşi cuvintele se scurgeau anevoie.

După o clipă, şi-a lăsat mâna şi a rămas nemişcat, luând o poziţie ciudată.

Am simţit o apăsare nedorită, un fel de nelinişte. Gândurile mele păreau disociate. Erau gânduri ciudate, fără sens, care n-aveau nimic de-a face cu ceea ce se întâmpla. Am remarcat această nelinişte şi am încercat să-mi adun gândurile, dar nu reuşeam, în ciuda unei mari lupte interne. Era ca şi cum o forţă nu m-ar fi lăsat să mă concentrez, sau să mă gândesc la lucruri normale.

Sacateca nu spunea nici un cuvânt şi n-am ştiut ce să mai zic sau ce să fac. Aproape automat, m-am întors şi am plecat.

Mai târziu, am simţit că trebuia să-i spun lui don Juan despre întâlnirea cu Sacateca. El a izbucnit în râs.
— Ce s-a întâmplat cu adevărat acolo?
— Sacateca a dansat! a spus don Juan. Te-a „văzut”, apoi a dansat…
— Dar ce mi-a făcut? Mă simţeam rece şi derutat.
— Aparent nu i-ai plăcut şi atunci te-a oprit, aruncându-ţi un cuvânt.
I
— Dar cum a reuşit asta? am exclamat incredul.
— Foarte simplu; te-a oprit cu „voinţa” lui.
— Cuce-aispus?
— Te-a oprit cu „voinţa” lui.

Eplicaţia nu era suficientă. Afirmaţiile sale mi se păreau ciudate. Am încercat să-l chestionez în continuare, dar el nu-mi putea furniza explicaţii satisfăcătoare.

Evident că acel eveniment, sau oricare altul apărut în acel sistem străin de interpretări senzitive putea fi explicat sau înţeles în termenii unităţilor conceptuale proprii acestui sistem. Lucrarea prezentă este un reportaj şi, de aceea, trebuie citită ca un reportaj. Sistemul pe care l-am consemnat mi-era de neînţeles şi, de aceea, a pretinde că este altceva în afară de o simplă relatare ar fi o greşeală, în această idee, am adoptat metoda fenomenologică şi m-am luptat să descriu vrăjitoria pur şi simplu ca pe un fenomen care mi-era prezentat. Eu, ca receptor, am înregistrat percepţiile, iar la momentul înregistrării am încercat să elimin judecarea lui.

PRELIMINARIILE „VEDERII”

2 aprilie 1968

Don Juan m-a privit şi n-a părut deloc surprins, deşi trecuseră mai mult de doi ani de când îl vizitasem ultima dată. Mi-a pus mâna pe umăr, a zâmbit şi mi-a spus că mă schimbasem, că arătam mai gras şi mai liniştit.

Îi adusesem un exemplar din cartea mea. Fără nici o introducere, l-am scos din servietă şi i l-am înmânat.

— E o carte despre tine, don Juan.

A luat-o şi a frunzărit paginile, ca pe un pachet de cărţi. I-a plăcut culoarea verde de pe coperta din spate şi grosimea ei. A mângâiat coperta cu palmele, a întors-o de câteva ori şi când mi-a înapoiat-o am simţit un val de mândrie.

— Vreau s-o păstrezi.

A dat din cap şi a râs uşor.

— Mai bine nu, a spus, apoi a adăugat cu un zâmbet larg: Ştii ce facem noi cu hârtia în Mexic.

Am râs. Simţeam că ironia lui era minunată.

Stăteam pe o bancă din parcul unui orăşel din zona muntoasă a Mexicului central. Nu avusesem absolut nici un mod de a-l anunţa că-l voi vizita, dar eram sigur că o să-l găsesc şi l-am găsit. Am aşteptat puţin timp în acel oraş, înainte ca don Juan să coboare din munţi, şi l-am întâlnit în piaţă, la standul unui prieten al său.

De fapt, don Juan mi-a spus sec că venisem la timp ca să-l duc înapoi în Sonora, apoi am stat în parc, ca să aştept un prieten al lui, un indian Mazatec cu care locuia.

Am aşteptat trei ore. Am vorbit despre lucruri neimportante, iar spre sfârşitul zilei, chiar înainte să vină prietenul lui, i-am relatat nişte evenimente la care fusesem martor cu câteva zile înainte.

În timpul călătoriei mele spre el, maşina mea s-a stricat în vecinătatea unui oraş şi a trebuit să stau acolo trei zile până a fost reaparatĂ. În faţa service-ului se afla un motel, dar mahalalele oraşului mă indispuneau, aşa că am stat într-un hotel modern, cu opt etaje, din centrul oraşului.

Liftierul mi-a spus că hotelul avea restaurant, iar când am coborât să mănânc, am constatat că erau mese şi pe trotuar. Mai degrabă putea fi numit un aranjament frumos pe colţul străzii, sub câteva arcuri de cărămidă cu linii moderne. Afară era răcoare şi erau şi mese libere, am preferat totuşi să stau înăuntru. Remarcasem că la coltul restaurantului se afla un grup de băieţi lustragii şi eram sigur că m-ar fi hărţuit dacă m-aş fi aşezat afară.

De unde stăteam puteam urmări grupul respectiv prin vitrina de sticlă. Doi bărbaţi tineri s-au aşezat la o masă şi băieţii s-au vânturat în jurul lor, vrând să le lustruiască pantofii. Tinerii au refuzat şi am fost uimit când am văzut că băieţii nu au insistat şi că s-au întors la locurile lor. După o vreme, trei bărbaţi în costume de afaceri s-au ridicat şi băieţii au alergat la masa lor şi au început să înănânce resturile; în câteva clipe farfuriile erau curate. I m fel s-a întâmplat şi cu resturile de la celelalte mese.

Am remarcat că băieţii erau destul de ordonaţi; dacă vflrsau apă, o curăţau cu cârpele de lustruit. Am observat şi plenitudinea operaţiei lor de devorare a resturilor. Mâncau până şi cuburile de gheaţă rămase în paharele cu; ipă şi feliile de lămâie din ceai. Nu rămânea absolut nimic rlspit.

Cât am stat la hotel, am aflat că exista o înţelegere între copii şi şeful restaurantului; băieţilor le era permis să se vânture pe lângă restaurant pentru a face rost de bani de la clienţi. De asemenea, puteau mânca resturile, atâta timp cât nu deranjau pe nimeni şi nu spărgeau nimic. Erau în total unsprezece, având între cinci şi doisprezece ani, totuşi cel mai mare era ţinut la distanţă de restul grupului, îl exilau deliberat, ironizându-1 că avea deja păr pubian şi că era prea bătrân pentru a sta cu ei.

După ce i-am urmărit trei zile repezindu-se ca vulturii asupra resturilor, m-am întristat şi am părăsit oraşul cu sentimentul că nu era nici o şansă pentru aceşti copii, a căror lume era deja modelată de lupta lor de zi cu zi pentru firimituri.

— Ţi-e milă de ei? a exclamat don Juan pe un ton Întrebător.

— Bineînţeles.

— De ce?

— Pentru că mă preocupă bunăstarea concetăţenilor mei. Aceştia sunt copii şi lumea lor e urâtă şi ieftină.

— Stai! Stai! Cum poţi spune că lumea e „urâtă” şi „ieftină”? a spus don Juan, imitându-mi afirmaţia. Crezi că tu stai mult mai bine, nu-i asa?

Am răspuns afirmativ; m-a întrebat de ce; i-am relatat că, în comparaţie cu lumea acestor copii, lumea mea era infinit mai variată şi mai bogată în experienţe şi şanse de dezvoltare şi de satisfacţie personală. Râsul lui don Juan a fost prietenos şi simplu. A spus că nu eram atent la ceea ce spuneam, că nu aveam nici o modalitate de a cunoaşte ceva despre bogăţia şi şansele din lumea acelor copii. \par M-am gândit că don Juan era foarte încăpăţânat. Efectiv, mă gândeam că el a ales viziunea contrară ca să mă supere. Credeam sincer că acei copii nu aveau nici cea mai mică şansă de a se dezvolta intelectual.

Mi-am susţinut o vreme punctul de vedere, apoi don Juan m-a întrebat brusc:

— Nu mi-ai spus odată că, după opinia ta, cea mai mare realizare a omului e să devină un om al cunoaşterii?

Spusesem asta şi am repetat că, în opinia mea, a deveni un om al cunoaşterii era una dintre cele mai mari realizări intelectuale.

— Crezi că lumea ta foarte bogată o să te ajute vreodată să ajungi un om al cunoaşterii? a întrebat sarcastic don Juan.

N-am răspuns şi atunci el a reformulat aceeaşi întrebare într-o manieră diferită, un lucru pe care eu îl făceam mereu cu el când credeam că nu a înţeles ceva.

— Cu alte cuvinte, a spus el zâmbind larg, fiind evident conştient că îi cunosc gândul, te pot ajuta şansele şi libertatea ta să devii un om al cunoaşterii?

— Nu! am răspuns cu convingere.

— Atunci, cum poate să-ţi fie milă de aceşti copii? a întrebat cu seriozitate. Oricare dintre ei poate deveni un om al cunoaşterii. Toţi oamenii cunoaşterii pe care-i cunosc au fost nişte copii ca cei pe care i-ai văzut mâncând resturi şi lingând mesele.

Argumentul lui don Juan mi-a produs o senzaţie de inconfort. Nu mi-era milă de copiii aceia pentru că nu aveau ce mânca, ci pentru că, în termenii mei, lumea lor îi condamnase deja să crească în mod inadecvat din punct de vedere intelectual. Totuşi, în termenii lui don Juan oricare dintre ei putea

deveni ceea ce eu credeam a fi un rezultat al acumulărilor intelectuale ale omului, un om al cunoaşterii. Motivul meu de a-mi fi milă de ei era absurd,

Don Juan mă încuiase cu îndemânare.

— Probabil că ai dreptate, am spus. Dar cum poţi evita dorinţa, dorinţa pură de a-i ajuta pe semenii tăi, oamenii?

— Cum crezi că-i poţi ajuta?

— Alinându-le greutăţile. Cel mai bun lucru pe care-1 poţi face pentru semenii tăi e să încerci să-i schimbi. Tu însuţi eşti angajat în asta. Nu-i aşa?

— Nu. Nu sunt. Nu stiu ce să schimb, sau de ce să schimb ceva la semenii mei.

— Dar eu, don Juan? Nu mă învăţai tu pe mine să mă schimb?

— Nu, Nu încerc să te schimb. Se poate întâmpla ca într-o zi să devii un om al cunoaşterii – nu există nici un mod de a cunoaşte asta – dar asta nu te va schimba. Probabil că într-o zi o să fii în stare să vezi oamenii în alt mod, iar atunci o să-ţi dai seama că nu poţi schimba nimic în ei.

— Ce înseamnă acest alt mod de a vedea oamenii, don Juan?

— Oamenii arată diferit atunci când îi „vezi". Micul Fum o să te ajute să-i vezi pe oameni ca nişte fibre de lumină.

— Fibre de lumină?

— Da. Fibre, albe ca nişte pânze de păianjen. Fibre foarte fine, care circulă de la cap spre buric. Astfel, omul arată ca nişte ouă de fibre care circulă. Iar braţele şi picioarele ca nişte ţepi luminoşi care ţâşnesc în toate direcţiile.

— Aşa arată toţi?

— ToţI. În afară de asta, fiecare om se află în contact cu tot ce există în jurul lui, nu prin intermediul mâinilor sale, ci prin intermediul unui mănunchi de fibre lungi care ţâşnesc din centrul abdomenului său. Fibrele astea fac legătura omului cu mediul înconjurător; ele îi păstrează echilibrul; ele îi dau stabilitatea. Deci, aşa cum o să „vezi" într-o zi, omul e ca un ou luminos, indiferent că e cerşetor sau rege, şi nu există nici un mod de a schimba ceva; sau mai exact, ce poate fi schimbat în oul luminos? Ce?

Vizita mea la don Juan a declanşat un nou ciclu de învăţături. Nu am întâmpinat nici o dificultate în a reveni Ia situaţia anterioară şi de a mă bucura de simţul lui tea-trai, de umorul şi de răbdarea pe care îe-a manifestat faţă ile mine. Simţeam clar că trebuia să-1 vizitez mai des. PenI ru mine era într-adevăr o mare pierdere să nu-1 văd pe don Juan; în afară de asta, voiam să discut cu el ceva deosebit de important.

După ce am terminat cartea despre învăţăturile sale, am început să reexaminez notiţele pe care nu le folosisem, lisasem deoparte un mare număr de date, datorită accentului pe care îl acordasem stărilor de altă realitate, neobişnuită. Revizuind notiţele vechi, am ajuns la concluzia că un vrăjitor ingenios poate prezenta ucenicului său cel mai specializat registru de percepţie, pur şi simplu prin „manipularea datelor sociale". Tot din punctul meu de vedere despre natura acestor procedee de manipulare, el se baza pe presupunerea că un conducător trebuie să scoată în evidenţă registrul necesar de percepţie. Am considerat ca un test specific cazul întâlnirilor vrăjitorului cu peiota. Am presupus că, în cadrul acestor întâlniri, vrăjitorii primesc o confirmare despre natura realităţii, fără nici un semn evident de schimb de cuvinte, sau semne, iar concluzia mea era că se folosea un cod foarte sofisticat de către participanţi, pentru a ajunge la o astfel de confirmare. Am construit un sistem complex pentru a putea explica codul şi procedurile, astfel încât m-am întors să-l văd pe don Juan şi să-i cer opinia şi sfaturile referitoare la munca mea.

21 mai 1968 în excursia mea de întoarcere nu s-a întâmplat nimic neobişnuit. Temperatura în deşert depăşea 40° C, ceea ce era destul de neplăcut Căldura a mai cedat spre după-amiază, iar când am ajuns la casa lui, spre seară, bătea chiar şi o briză răcoroasă. Nu eram prea obosit, aşa că ne-am aşezat în camera lui şi am discutat. Mă simţeam bine şi am discutat ore în şir. N-a fost o conversaţie pe care să fi vrut s-o înregistrez; nu voiam neapărat să pun o problemă serioasă sau să aflu ceva interesant; am discutat despre vreme, despre recolte, despre nepotul său, despre indienii Yaqui, despre guvernul mexican. I-am spus lui don Juan cât de mult îmi plăcea senzaţia de a discuta în întuneric. El a răspuns că afirmaţia mea era în acord cu natura mea guralivă; că era normal să-mi placă să sporovăiesc în întuneric, pentru că era singurul lucrul pe care-l puteam face atunci, în timp ce stăteam cu el. Am argumentat că ceea ce mă înviora era mai mult decât simpla acţiune de a vorbi. Eu savuram căldura alarmantă din jurul nostru. M-a întrebat ce făceam acasă seara. I-am răspuns că aprindeam invariabil lumina, sau mă plimbam pe străzile luminate până venea timpul să mă culc.

— Oh! a spus cu un aer de neîncredere. Credeam că ai învăţat să foloseşti întunericul.

— La ce-l poţi folosi?

A spus că întunericul – iar el îi spunea „întunericul" zilei – era timpul cel mai bun pentru a „vedea". A subliniat cuvântul „a vedea" cu o inflexiune

aparte. Voiam să ştiu ce a vrut să spună prin asta, dar el a spus că era prea târziu că să se explice atunci.

22 mai 1968

De îndată ce m-a sculat dimineaţă, fără nici o pregătire, i-am spus lui don Juan că am construit un sistem pentru a explica ce se întâmplă la o întâlnire cu peiota, 0 mitotă*. Mi-am luat notiţele şi i-am citit ceea ce făcusem. A ascultat atent, în timp ce mă luptam să elucidez schema mea.

I-am spus că eram de părere că era nevoie de un conducător tainic care să ghideze participanţii astfel încât aceştia să ajungă la o comuniune pertinentă. I-am indicat că oamenii formau o mitotă pentru a căuta prezenţa lui Mescalito şi lecţiile lui despre adevăratul mod de a trăi; că aceste persoane nu schimbau niciodată vreun semn intre ele, şi totuşi erau de acord în legătură cu prezenţa lui Mescalito şi a lecţiilor sale specificE. În experienţa mea personală, am aflat că forma vizitelor individuale ale lui Mescalito şi lecţia sa consecventă erau extrem de omogene, deşi variau în conţinut de la persoană la persoană. Nu puteam explica acestă omogenitate decât ca rezultat al unui sistem subtil şi complex de gândire.

Şezătoare (n, red.).

I.

Mi-au trebuit aproape două ore ca să citesc şi să-i explic schema pe care o prelucrasem. Am terminat prezentarea şi l-am rugat să-mi explice cu propriile lui cuvinte care erau procedurile exacte pentru atingerea acestei comuniuni.

Când am terminat, el s-a încruntat. M-am gândit că a considerat explicaţia mea provocatoare; părea să se fi adâncit în gânduri de deliberare. După o tăcere rezonabilă, l-am întrebat ce credea despre ideea mea.

Întrebarea mea 1-a făcut să-şi transforme brusc încrun-

* tarea într-un zâmbet şi apoi într-un râs tumultuos. Am încercat şi eu să râd şi l-am întrebat nervos ce era atât de comic.

— Eşti deplasat! a exclamat el. De ce ar trebui să se preocupe cineva cu ghidarea în timpul atât de important al unei mitote? Crezi că există cineva care să se joace cu Mescalito?

M-am gândit o clipă că răspunsul era destul de evaziv şi că nu răspundea, de fapt, întrebării mele.

— De ce ar trebui să dea cineva indicaţii? a întrebat don Juan cu încăpăţânare. Ai participat şi tu la mitote. Ar trebuit să-ţi dai seama că

nimeni nu ţi-a indicat ce să > > simţi, sau ce să faci, nimeni în afară de Mescalito însuşi.

Am insistat că o astfel de explicaţie nu era posibilă şi l-am rugat iar să-mi spună cum se ajungea la această înţelegere…

— Ştiu de ce-ai venit, a spus don Juan pe un ton misterios. Nu pot să te ajunt în strădaniile tale, pentru că nu există nici un sistem de indicaţii.

— Dar cum pot fi de acord toate persoanele cu prezenţa lui Mescalito?

— Sunt de acord, pentru că „văd", a spus don Juan pe un ton dramatic şi apoi a adăugat sec. De ce nu încerci; iltă mitotă, să „vezi" şi singur?

Am simţit că era o capcană. Nu am spus nimic, dar mi-am pus notiţele deoparte. El n-a insistat.

Puţin mai târziu, m-a rugat să-1 conduc la casa unui prieten al său. Am stat acolo aproapte toată ziuA. În cursul unei conversaţii, prietenul său John m-a întrebat ce s-a întâmplat cu interesul meu în materie de peiotă. John procurase măciuliile de peiotă pentru prima mea experienţă, cu aproape opt ani înainte. Nu ştiam ce să-i spun. I >on Juan a venit în ajutorul meu şi i-a spus lui John că mă descurcam foarte bine.

Pe drumul de întoarcere spre casa lui don Juan, m-am simţit obligat să fac un comentariu despre întrebarea lui John, iar printre alte lucruri i-am spus că nu aveam nici o intenţie să mai învăţ despre peiotă, pentru că necesita un curaj pe care eu nu-1 posedam; de asemenea, că am vorbit serios când i-am spus că renunţ. Don Juan a zâmbit şi n-a spus nimic. Am continuat să vorbesc până am ajuns acasă.

Ne-am aşezat pe zona curată din faţa uşii. Era o zi caldă şi senină, dar bătea o briză slabă, care o făcea destul de plăcută.

— De ce trebuie să mergi aşa departe? a spus brusc don Juan. Câţi ani sunt de când nu mai vrei să înveţi altceva?

— Trei ani.

— De ce eşti atât de vehement?

— Simt că te trădez, don Juan. Cred că de asta vorbesc numai despre lucrul ăsta.

— Dar nu mă trădezi.

— Ţi-am înşelat aşteptările. Te-am părăsit. Simt că sunt înfrânt.

— Faci tot ce poţi. Şi apoi, încă n-ai fost înfrânt. Ceea ce trebuie să te învăţ e ceva foarte greu. De exemplu, mie mi s-a părut chiar mai greu decât ţie.

— Dar ai continuat, don Juan. Cazul meu e diferit. Eu am cedat şi acum am venit să te văd nu pentru că vreau să învăţ, ci doar pentru că voiam să te rog să-mi clarifici o idee în munca mea.

Don Juan m-a privit o clipă, apoi şi-a mutat privirea.

— Trebuie să laşi fumul să te ghideze iar, a spus cu forţă.

— Nu, don Juan, nu mai pot folosi fumul tău. Cred că sunt extenuat…: $fcy ' % '^ k'M r>a;'ir; #-; *V ăi

— Nici n-ai început.

— Îmi este prea frică.

— Ţi-e frică, deci. Nu-i nimic nou în asta. Nu te gândi la frica ta. Gândeşte la minunile „vederii".

— Doresc sincer să mă gândesc la aceste minuni, dar nu pot. Când mă gândesc la fumul tău, simt cum mă învăluie un întuneric. Ca şi cum n-ar mai fi oameni pe pământ, nimeni la care să priveşti. Fumul tău mi-a arătat singurătatea supremă, don Juan.

— Nu e adevărat. Ia-mă pe mine de exemplu. Fumul e aliatul meu, iar eu nu simt o asemenea singurătate.

— Dar tu eşti diferit; ţi-ai învins frica. Don Juan m-a bătut uşor pe umăr.

— Nu ţi-e frică, a spus uşor. Vocea lui avea o acuzaţie ciudată.

— Te mint, când vorbesc de frica mea, don Juan?

— Nu sunt afectat de minciuni, a răspuns. Ceea ce mă interesează este altceva. Motivul pentru care nu vrei să înveţi nu e frica. Este altceva.

L-am rugat să-mi spună despre ce era vorba. L-am rugat, dar n-a spus nimic, a dat doar din cap ca şi cum nu putea crede că nu ştiam nimic.

I-am spus că poate inerţia mea mă împiedica să învăţ. El a vrut să afle înţelesul cuvântului „inerţie". I-am citit din dicţionar: „Tendinţa materiei de a rămâne în repaus, dacă e în repaus, sau dacă se mişcă, să continue mişcarea în aceeaşi direcţie, dacă nu e afectată de o forţă externă."

— Dacă nu e afectată de o forţă externă, a repetat el. Ăsta e cel mai bun cuvânt pe care i-ai găsit. Ţi-am spus deja că numai un excentric şi-ar asuma misiunea de a deveni om al cunoaşterii din propriul lui îndemn. Un om inteligent trebuie să fie păcălit pentru a face asta.

— Sunt sigur că există nenumăraţi oameni care s-ar apuca bucuroşi de asta, am răspuns.

— Da, dar ei nu contează. De obicei sunt ticniţi, Sunt ca o ploscă, care arată perfect privită din afară şi totuşi s-ar goli în clipa în care ai pune-o sub presiune, după ce ai umplut-o cu apă. Odată a trebuit să te păcălesc ca să

înveţi, în acelaşi mod în care m-a păcălit şi pe mine binefăcătorul meu. Altfel n-ai fi învăţat atâtea lucruri. Probabil că e timpul să te păcălesc iar.

Trucul la care se referea era unul din momentele cruciale ale uceniciei mele. Avusese loc cu mulţi ani înainte, dar totuşi era atât de proaspăt în memoria mea, ca şi cum s-ar fi întâmplat atunci. Prin manipulări artistice, don Juan m-a forţat la o confruntare directă şi înspăimân-lătoare cu o reputată femeie-vrăjitoR. Întâlnirea s-a soldat cu o animozitate profundă din partea ei. Don Juan mi-a exploatat frica de acea femeie, ca să devină o motivaţie pentru continuarea uceniciei mele, afirmând că trebuia să învăţ mai multe despre vrăjitorie, ca să pot fi în stare să mă apăr şi singur de faptele ei magice. Rezultatul final al trucului său a fost atât de convingător, încât am simţit sincer că nu aveam alte resurse decât să învăţ cât mai mult posibil dacă voiam să rămân în viaţă.

— Dacă plănuieşti să mă păcăleşti iar cu femeia aceea, pur şi simplu nu voi mai reveni deloc.

Râsul lui don Juan a fost foarte voios.

— Nu te îngrijora, a spus el liniştitor. Trucurile cu frica nu mai acţionează asupra ta. Ţie nu-ţi mai e frică. Dar dacă este nevoie, poţi fi păcălit oriunde te afli; nu trebuie să fii aici pentru asta.

Şi-a pus braţele sub cap şi s-a întins să doarmă. Am lucrat la notiţele mele până când s-a trezit şi m-a întrebat, zâmbind, dacă am reuşit să-mi aştern pe hârtie problema.

23 mai 1968

Vorbeam despre Oaxaca. I-am povestit lui don Juan că odată am ajuns în oraş într-o zi când piaţa era deschisă, o zi când numeroşi indieni veneau din zona întreagă acolo să vândă mâncare şi tot felul de brelocuri. I-am spus că mă interesa în mod special un bărbat care vindea plante medicinale. Avea o ladă de lemn în care păstra câteva borcane mici cu fragmente uscate de plante şi stătea în mijlocul străzii, ţinând un borcan în mână şi intonând cu voce tare un cântec monoton şi ciudat:

Am adus aici, de purici, muşte, ţânţari şi păduchi. De asemenea, pentru porci, cai, capre şi vaci. Am aici pentru toate bolile omului. Am adus aici pentru inimă, ficat, stomac şi şale.

Apropiaţi-vă, doamnelor şi domnilor.

Am adus aici de purici, muşte, ţânţari şi păduchi.

L-am ascultat mult timp. Cântecul lui consta în enumerarea unei liste lungi de boli omeneşti, pentru care pretindea că are câte un leac; mecanismul

folosit pentru a da ritm cântecului era o pauză după fiecare set de enumerări.

Don Juan a spus că şi el obişnuia să vândă ierburi în piaţa din Oaxaca în tinereţE. Îşi mai amintea cântecul pentru vânzare şi 1-a recitat pentru mine. A spus că şi el şi prietenul lui Vicente făceau preparate din plante.

— Amestecurile Iui erau foarte bune, a spus don Juan. Prietenul meu, Vicente, făcea extracte de plante excelente.

I-am spus lui don Juan că odată, într-una din excursiile mele în Mexic, l-am întâlnit pe prietenul lui Vicente. Don Juan a fost surprins şi a vrut să afle mai multe amănunte despre asta.

Pe vremea aceea, mă aflam cu maşina prin Durango şi mi-am amintit că don Juan îmi spusese odată să-1 vizitez pe unul dintre prietenii lui, care locuia acolo. L-am căutat, l-am găsit şi am discutat o vreme cu eL. Înainte să plec, el mi-a dat un sac cu plante şi o serie de instrucţiuni pentru replantarea uneia dintre ele.

M-am oprit în drumul spre oraşul Agua Calientes. M-am asigurat că nu e nimeni împrejur. Urmărisem vreo zece minute drumul şi împrejurimile. Nu se vedea nici o casă şi nici un catâr de-a lungul drumului. Am oprit în vârful unui deal mic; de acolo puteam să văd drumul înainte şi înapoi. Era pustiu în ambele direcţii, atât cât puteam să văd. Am aşteptat câteva minute să mă orientez şi să-mi amintesc instrucţiunile lui don Vicente. Am luat una dintre plante, m-am dus la un câmp de cactuşi, la est de şosea, şi am plantat-o conform celor spuse de don Vicente. Aveam cu mine o sticlă de apă minerală, cu care voiam să stropesc planta. Am încercat s-o deschid, lovind-o cu o bară mică de fier cu care săpasem, dar sticla a explodat şi o bucată din ea m-a lovit la buza de sus, care a început să sângereze.

M-am înpoiat la maşină să iau altă sticlĂ. În timp ce scoteam sticla din portbagaj, a oprit un tip cu un Volkswagen combi şi m-a întrebat dacă aveam nevoie de ajutor. I-am răspuns că totul era în ordine şi a plecat. M-am întors să ud planta şi apoi am pornit înapoi spre maşină. Când am ajuns la vreo treizeci de metri de ea, am auzit voci. M-am grăbit spre şosea şi am găsit Iângă maşină trei mexicani: doi bărbaţi şi o femeie. Unul dintre bărbaţi stătea lângă bara de protecţie. Să fi avut vreo treizeci şi şase-patruzeci de ani, era de înălţime medie şi avea părul negru şi ondulat. I se vedea pe spate o boccea şi purta pantaloni de pânză şi o cămaşă roz, uzată. Pantofii erau dezlegaţi şi probabil că erau prea mari pentru picioarele lui; păreau neîngrijiţi şi neconfortabili. Transpira din abundentă.

Celălalt bărbat stătea la vreo şase metri de maşină. Era un tip cu oase mici şi mai scund decât celălalt, cu părul drept şi pieptănat pe spate. Şi el avea o boccea, dar mai mică şi era mai bătrân, probabil spre cincizeci de ani. Hainele lui erau într-o stare mai bună. Purta o jachetă bleumarin, pantaloni de pânză albastru-deschis şi pantofi negri. Nu transpira deloc şi părea pierdut, dezinteresat.

Femeia părea şi ea peste patruzeci de ani. Era grasă şi avea un ten foarte închis. Purta pantaloni negri pescăreşti, pulover alb şi pantofi negri, ascuţiţI. Îi lipsea bocceaua, dar avea un radio portabil. Arăta foarte obosită şi faţa ei era acoperită de picături de transpiraţie.

Când m-am apropiat de ei, bărbatul mai tânăr şi femeia m-au acostat. Voiau să-i duc cu maşina. Le-am spus că nu aveam deloc spaţiu în maşină. Le-am arătat locul din spate care era plin şi nu mai era nici un pic de Ioc în rest. Bărbatul a sugerat că, dacă aş conduce încet, ar putea merge pe bara din spate, sau întinşi pe apărătoarea din Iută. M-am gândit că ideea era absurdă. Era totuşi o tentă de urgenţă în rugămintea lor, astfel încât mă simţeam trist şi jenat. Le-am dat nişte bani pentru autobuz.

Cel mai tânăr a luat hârtiile şi mi-a mulţumit, dar cel bătrân a întors dispreţuitor spatele.

— Eu vreau un mijloc de transport. Nu mă interesează banii.

Apoi s-a întors spre mine.

— Nu poţi să ne dai nişte mâncare, sau apă? Efectiv nu aveam nimic să le dau. Au stat şi m-au privit o clipă, apoi au plecat.

M-am urcat în maşină şi am încercat să pornesc motorul. Era o căldură foarte mare şi motorul se îneca. Cel mai tânăr s-a oprit când a auzit starterul, s-a întors şi s-a aşezat b spatele maşinii, gata să împingă. Simţeam o apăsare îngrozitoare. Gâfâiam disperaT. Într-un târziu, motorul a pornit şi am întins-o.

După ce am terminat de povestit toate acestea, don Juan a rămas multă vreme gânditor.

— De ce nu mi-ai spus până acum? a spus, fără să se uite la minE.

Nu ştiam ce să spun. Am dat din umeri şi am spus că nu credeam că era atât de important.

— E al dracului de important! Vicente e un vrăjitor de prima clasă. Ţi-a dat să plantezi ceva, pentru că avea motivele lui; iar dacă ai întâlnit trei oameni care ti se păreau că au răsărit acolo din senin exact după ce-ai

plantat-o, era un motiv şi pentru asta; dar numai un nebun ca tine poate să uite incidentul şi să creadă că n-a fost important.

A vrut să ştie exact ce s-a întâmplat când l-am vizitat pe Vicente.

I-am povestit că treceam prin oraş şi că am ajuns lângă piaţă; atunci mi-a venit ideea să-1 caut pe Vicente. Am intrat în piaţă şi m-am dus la sectorul de plante medicinale. Acolo erau trei mese în şir, dar în spatele lor se aflau trei femei grase. Am mers Ia capătul pasajului şi am dat peste o altă masă după colţ. Acolo am văzut un bărbat scund, subţire şi cu părul alb. Tocmai vindea o cuşcă cu păsările unei femei.

Am aşteptat până a rămas singur şi l-am întrebat dacă îl cunoştea pe Vicente Medrano. M-a privit fără să răspundă.

— Ce vrei de la Vicente Medrano? a întrebat apoi.

I-am spus că venisem să-i fac o vizită din partea unui prieten al lui şi i-am spus numele lui don Juan. Bătrânul m-a privit o clipă şi apoi a spus că el este Vicente Medrano şi că se află la dispoziţia mea. M-a rugat să stau jos. Părea să fie foarte mulţumit, foarte relaxat şi foarte prietenos. I-am povestit despre prietenia mea cu don Juan. Am simţit că exista o undă de simpatie între noi. El mi-a spus că îl cunoştea pe don Juan din tinereţe, de pe vremea când aveau cam douăzeci de ani. Avea numai cuvinte de laudă pentru don JuaN. În finalul conversaţiei, a spus pe un ton vibrant:

— Juan e cu adevărat un om al cunoaşterii. Eu m-am ocupat foarte puţin de plantele puterii. M-au interesat mereu proprietăţile lor curative; am cumpărat chiar şi cărţi de botanică, pe care le-am vândut de curând.

A rămas tăcut o vreme; şi-a mângâiat de câteva ori bărbia. Părea să caute un cuvânt potrivit.

— Poţi spune despre mine că sunt doar un om al cunoaşterii poetice. Nu sunt ca fratele meu indian, Juan.

Don Vicente a tăcut o clipă. Ochii lui erau sticloşi şi priveau în pământ, în stânga mea.

Apoi s-a întors spre mine şi a spus aproape în şoaptă:

— Oh, cât de sus se avântă fratele meu indian!

Don Vicente s-a ridicat. Părea că şi conversaţia s-a terminat.

Dacă oricine altcineva ar fi făcut o afirmaţie despre un frate indian, aş fi luat-o drept o exprimare ieftină. Totuşi, în tonul lui don Vicente era ceva atât de sincer şi ochii lui erau atât de senini, încât m-a încântat imaginea fratelui său indian avântându-se atât de sus. Şi am crezut tot ce spusese.

— Cunoaştere poetică, pe ochii mei! a exclamat don J uan, după ce am terminat de povestit totul. Vicente e un brujo. De ce te-ai dus să-1 vezi?

I-am reamintit că el însuşi mi-a spus să-i fac o vizită lui don Vicente.

— E absurd! a exclamat el teatral. Ţi-am spus că într-o zi, când o să „vezi", să-i faci o vizită lui Vicente; asta am spus. Probabil că tu nu ascultai.

Am remarcat că nu vedeam nici o problemă în faptul că l-am întâlnit pe don Vicente şi că eram încântat de bunătatea şi de manierele sale.

Don Juan a dat din cap şi şi-a exprimat uimirea pe un ton pe jumătate glumeţ în legătură cu ceea ce numea el „norocul meu derutant". A spus că vizita mea la don Vicente semăna cu o intrare în cuşca leului, înarmat cu o crenguţă. Don Juan arăta foarte agitat, deşi nu vedeam motivul problemei sale. Don Vicente era un om minunat. Părea atât de firav; ochii lui ciudat de iscoditori îl făceau să arate aproape eteric. L-am întrebat pe don Juan cum putea să fie periculoasă o persoană atât de minunată.

— Eşti nebun, a spus el şi m-a privit cu severitate pentru o clipă. El singur nu ţi-a cauzat nici un rău. Dar cunoaşterea e putere şi, în clipa în care omul a luat-o pe drumul cunoaşterii, el nu mai e răspunzător pentru ceea ce se poate întâmpla celor ce vin în contact cu el. Ar fi trebuit să-i faci o vizită după ce-ai învăţat să te aperi singur; nu de el, ci de puterea pe care o utilizează el, care, apropo, nu e a lui sau a altcuiva. Când a auzit că eşti prietenul meu, Vicente s-a gândit că eşti în stare să te protejezi şi atunci ţi-a făcut un cadou. Probabil că i-ai plăcut şi trebuie să-ţi fi făcut un cadou foarte mare, pe care l-ai irosit. Ce păcat!

24 mai 1968

L-am bătut Ia cap toată ziua pe don Juan să-mi spună ceva despre darul lui don Vicente. I-am demonstrat în diferite feluri că trebuie să ia în considerare deosebirile dintre noi; i-am spus că ceea ce era uşor de înţeles pentru el, pentru mine era total ininteligibil.

— Câte plante ţi-a dat? m-a întrebat el într-un târziu.

Am răspuns că au fost patru, dar nu-mi aminteam sigur. Apoi don Juan a vrut să ştie exact ce s-a întâmplat după ce l-am părăsit pe don Vicente şi înainte să opresc pe şosea. Dar nu-mi aminteam nimic.

— E foarte important numărul plantelor şi apoi succesiunea evenimentelor. Cum pot să-ţi spun care era cadoul lui, dacă nu-ţi aminteşti nimic?

M-am luptat fără succes să vizualizez succesiunea evenimentelor.

— Dacă ţi-ai aminti ce s-a întâmplat, ţi-aş putea spune cel puţin cum ţi-ai irosit cadoul.

Don Juan părea foarte tulburat. M-a îmboldit nerăbdător să mă reculeg, dar memoria mea tot nu mă ajuta.

— Ce crezi că am greşit, don Juan? am spus, ca să continui conversaţia.

— Totul

— Dar am urmat instrucţiunile iui don Vicente, Cuvânt cu cuvânt

— Ei şi? Nu înţelegi că nu avea sens să-i urmezi instrucţiunile?

— De ce?

— Pentru că ele erau pentru unul care poate „vedea", nu pentru un idiot care a rămas în viaţă doar datorită unui noroc nebun. Te-ai dus să-1 vizitezi pe Vicente fără nici o pregătire. El te-a plăcut şi ţi-a dat un cadou. Iar acel cadou putea foarte uşor să te coste viaţa.

— Dar de ce mi-a dat ceva atât de serios? Dacă el e vrăjitor, ar trebui să ştie că eu sunt un începător.

— Nu, nu ar fi putut „vedea" asta. Arăţi ca şi cum ai şti, dar de fapt nu prea ştii nimic.

Am spus că eram sincer convins că nu încercam niciodată să par altceva decât sunt, cel puţin nu conştient.

— Nu m-am referit la asta. Dacă ţi-ai fi dat aere, Vicente ar fi putut vedea prin tine. Asta e mai rău decât a-ţi da aere. Când eu te „văd", pentru mine apari ca şi cum ai şti multe, dar eu ştiu că nu e aşa.

— Ce par să ştiu, don Juan?

— Secrete ale puterii, bineînţeles, cunoştinţele unui brujo. Deci, când Vicente te-a „văzut", ţi-a făcut un cadou, iar tu ai acţionat faţă de el cum acţionează un câine faţă de mâncare când are stomacul plin. Câinele urinează pe mâncare, când nu mănâncă, ca să nu mănânce şi alt câine. La fel ai făcut şi tu cu cadoul. Acum nu vom mai şti ce s-a întâmplat cu adevărat. Ce risipă!

A tăcut o vreme; apoi a dat din umeri şi a zâmbit.

— Nu are sens să te lamentezi, şi, totuşi, e aşa de greu să n-o faci. Daruri ale puterii apar atât de rar în viaţa cuiva; ele sunt unice şi preţioase. Mie, de exemplu, nu mi-a făcut nimeni un astfel de cadou. După câte ştiu, sunt foarte puţini oameni care au avut aşa ceva. E păcat să risipeşti ceva atât de rar.

— Înţeleg ce vrei să spui, don Juan. Pot să fac ceva ca să salvez cadoul?

El a râs şi a repetat de câteva ori „să slavezi cadoul".

— Asta sună drăguţ, îmi place. Totuşi, nu e nimic de făcut ca să salvezi cadoul.

I

25 mai 1968

Astăzi, don Juan şi-a petrecut aproape tot timpul arătându-mi cum să asamblez capcane pentru animalele mici. Aproape toată dimineaţa am tăiat şi curăţat crengi. Aveam atâtea întrebări în cap. Trebuia să vorbesc cu el în timp ce lucram, dar el a făcut o glumă şi a spus că dintre noi doi, doar eu puteam să-mi mişc şi gura şi mâiniie în acelaşi timP. În final, ne-am aşezat să ne odihnim şi am izbucnit cu o întrebare.

— Cum e când „vezi", don Juan?

— Trebuie să înveţi să „vezi", ca să ştii. Eu nu-ţi pot spune.

— E un secret pe care nu trebuie să-1 ştiu?

— Nu. Doar că nu pot să-ţi descriu.

— De ce?

— Pentru tine ar fi fără sens.

— Încearcă, don Juan. Poate voi înţelege.

— Nu. Trebuie să o faci singur. O dată ce ai învăţat, o să poţi „vedea" orice lucru în lume în alt mod.

— Atunci, don Juan, nu mai vezi lumea în modul normal.

. __ o văd în amândouă modurile. Când vreau să o „privesc", o văd aşa cum o vezi şi tu. Când vreau să o „văd", o privesc aşa cum ştiu eu şi o percep în mod diferit.

— Lucrurile arată la fel, atunci când le „vezi"?

— Ele nu se schimbĂ. Îţi schimbi doar modul de a privi, asta-i tot.

— Don Juan, vreau să spun că dacă „vezi", de exemplu, un copac, el rămâne la fel de fiecare dată când îl „vezi"?

— Nu. Se schimbă şi totuşi e la fel.

— Dar dacă acelaşi copac se schimbă de câte ori îl „vezi", atunci „vederea" ta e doar o iluzie.

A râs şi n-a răspuns o vreme, dar părea că se gândeştE. În final, a spus:

— De câte ori priveşti la obiecte, nu le „vezi". Doar priveşti la ele, bănuiesc, ca să fii sigur că este ceva acolo. Deoarece nu eşti acomodat cu „vederea", de câte ori le priveşti, lucrurile arată exact la fel. Pe de altă parte, când înveţi să „vezi", un lucru nu mai e niciodată la fel când II „vezi", dar totuşi e la fel. Ţi-am spus, de exemplu, că un om e ca un ou. De câte ori îl „văd" pe acelaşi om, „văd" un ou, dar nu e acelaşi ou.

— Dar n-o să fii în stare să recunoşti nimic, când nu mai e nimic Ia fel; deci care e avantajul să „vezi"?

— Poţi departaja lucrurile. Poţi să Ie vezi aşa cum sunt.

— Dar eu nu văd lucrurile aşa cum sunt ele?

— Nu. Ochii tăi n-au învăţat decât să privească. De exemplu, cei trei oameni pe care i-ai văzut, cei trei mexicani. Mi i-ai descris în detaliu şi mi-ai spus chiar şi ce haine purtau. Iar asta-mi dovedeşte că nu ai „văzut" deloc. Dacă ai fi fost capabil să „vezi", ai fi ştiut imediat că nu sunt oameni.

— Nu erau oameni? Dar ce erau?

— Nu erau oameni, asta-i tot.

— Dar e imposibil. Erau ca tine şi ca mine.

— Nu, nu erau. Sunt sigur de asta.

L-am întrebat dacă erau fantome, spirite, sau sufletele unor oameni morţi. Răspunsul a fost că nu ştia ce erau fantomele, spiritele şi sufletele.

I-am tradus din dicţionarul Webster definiţia cuvântu-lui fantomă: „Presupusul spirit fără corp al unei persoane moarte, pretins a se înfăţişa celor vii ca o umbră pală." Apoi şi defînţia spiritului: „O fiinţă supranaturală, în special una concepută… ca o fantomă, sau ca un locuitor al unei anumite regiuni, având un anumit caracter (bun sau rău)".

El a spus că puteau fi definite drept spirite, deşi definiţia pe care i-o citisem nu era tocmai adecvată lor.

— Sunt ca un fel de gardieni?

— Nu. Nu păzesc nimic.

— Sunt supraveghetori? Ne urmăresc pe noi?

— Sunt forţe, nici bune, nici rele, doar nişte forţe, pe care un brujo învaţă să le folosească.

— Sunt aliaţii, don Juan?

— Da, ei sunt aliaţii unui om al cunoaşterii.

Era prima dată în opt ani de asociaţie când don Juan se apropia de definirea unui aliaT. Îl rugasem s-o facă de nenumărate ori. De obicei îmi evita întrebarea, spunând că ştiam ce era un aliat şi că era un nonsens să discut despre ceva ce ştiam. Afirmaţia directă a lui don Juan despre natura aliatului era o noutate şi eram constrâns să-1 examinez.

— Mi-ai spus că aliaţii sunt în plante, în planta Jimson şi în ciuperci.

— Nu ţi-am spus asta niciodată, a răspuns el cu mare convingere. Tu ajungi întotdeauna la concluziile tale pripite.

— Dar am scris în notiţele mele, don Juan.

— Poţi să scrii ce vrei, dar nu-mi spune mie că am spus asta.

I-am reamintit că la început, el mi-a spus că aliatul său era micul fum, iar aliatul Binefăcătorului său era planta Jimson; şi că mai târziu a rectificat, spunând că aliatul e conţinut în fiecare plantă.

— Nu. Nu e corect, a spus el încruntându-se. Aliatul meu e micul fum, dar asta nu înseamnă că aliatul meu e în amestecul de fumat, sau în ciuperci, sau în pipa mea. Ele sunt strânse şi puse toate laolată, pentru a mă conduce la aliat, iar pe acesta îl denumesc Micul Fum din motive personale…

Don Juan a spus că cei trei oameni pe care i-am văzut, pe care el i-a numit „cei ce nu sunt oameni" – los qui no son gente -, erau în realitate aliaţii lui Vicente.

I-am reamintit că el stabilise că diferenţa între un aliat şi Mescalito era aceea că aliatul nu putea fi văzut, în timp ce pe Mescalito puteai să-l vezi uşor.

Apoi ne-am angajat într-o lungă discuţie. El a spus că stabilise ideea că aliatul nu putea fi văzut, pentru că îmbrăca orice formă. Când i-am arătat că el spusese că Mescalito îmbrăca şi el orice formă, don Juan a încheiat conversaţia spunând că „vederea" la care se referea nu era obişnuitul „privit la lucruri" şi că toată confuzia mea apărea din insistenţa mea de a vorbi.

Câteva ore mai târziu, don Juan a revenit singur la subiectul aliaţilor. Am simţit că era tulburat de întrebările mele, aşa că nu I-am presat mai mult. El îmi arăta cum să fac o capcană pentru iepuri; trebuia să ţin un băţ lung şi să-l îndoi cât mai mult posibil, iar el lega o sfoară în jurul capetelor. Băţul era destul de subţire, dar cerea încă destulă putere ca să-l îndoi cât mai mult posibiL. Îmi tremurau capul şi braţele de efort şi eram aproape epuizat, când el a reuşit să lege sfoara.

Ne-am aşezat şi am început să discutăm. El spunea că e evident pentru el că nu puteam înţelege nimic, dacă nu discutam despre asta, iar că pe el nu-l deranjau întrebările mele şi o să-mi vorbească despre aliaţi.

— Aliatul nu e în fum. Fumul doar te duce acolo unde e aliatul, iar când devii una cu aliatul, nu trebuie să mai fumezi deloc. Din acel moment, poţi să chemi aliatul la dorinţă şi să-l pui să facă tot ce doreşti. Aliaţii nu sunt nici buni, nici răi, dar sunt puşi la lucru de vrăjitori, pentru orice scop urmăresc ei. Mie îmi place Micul Fum ca aliat, pentru că nu-mi cere prea multe. E constant şi cinstit.

— Cum arată aliatul pentru tine, don Juan? De exemplu, cei trei oameni pe care i-am văzut, care arătau ca oamenii obişnuiţi pentru mine; cum ar fi arătat ei pen-iru tine?

— Ar fi arătat ca nişte oameni obişnuiţi.

Y ii

— Atunci cum îi poţi deosebi de oamenii reali?

— Oamenii reali arată ca nişte ouă luminoase când îi „vezi”. Neoamenii arată ca oamenii. Asta voiam să spun când ţi-am spus că nu poţi „vedea” un aliat. Aliaţii iau forme diferite. Ei arată ca nişte câini, coioţi, păsări, sau chiar seminţe în vânt, sau orice altceva. Singura diferenţă e că atunci când îi „vezi”, ei arată exact ca ceea ce pretind a fi. Totul are un mod al său aparte de a fi, când „vezi”.

Asa cum oamenii arată ca nişte ouă, alte lucruri arată alt* t 7 fel, dar aliaţii pot fi văzuţi doar în forma pe care ei o reprezintă. Forma aceea e destul de bună pentru a păcăli ochii noştri, asta e. Un câine nu e niciodată păcălit, nici cioara.

— Dar de ce vor să ne păcălească?

— Eu cred că toţi suntem nişte clovni. Ne păcălim singuri. Aliaţii iau doar forma exterioară a tot ceea ce e în jur, iar noi îi luăm drept ceea ce sunt Nu e vina lor că noi ne-am învăţat ochii doar să privească lucruri.

— Funcţia lor nu mi-e clară, don Juan. Ce fac aliaţii în lume?

— Asta e ca şi cum m-ai întreba ce facem noi, oamenii, în lume. Eu, unul, nu ştiu. Suntem aici, asta ştiu. Iar aliaţii sunt aici, cu noi, iar ei poate că au fosr aici înaintea noastră.

— Cum adică înaintea noastră, don Juan?

— Noi, oamenii, nu am fost aici dintotdeauna.

— Vrei să spui aici, în ţara asta, sau aici în lume?

În acest moment ne-am angajat într-o lungă controversă. Don Juan spunea că, pentru el, lumea era locul unde-şi punea el piciorul. L-am întrebat de unde ştia el că nu am fost dintotdeauna în lume.

— Foarte simplu. Noi, oamenii, ştim foarte puţin despre lume. Un coiot ştie mai multe decât noi. Un coiot e greu de înşelat de aparenţa lumii.

— Atunci cum de putem să-i prindem şi să-i omorâm? Dacă ei nu sunt înşelaţi de aparenţe, de ce mor aşa de uşor?

Don Juan m-a fixat cu privirea, până m-am simţit stingherit.

— Putem să-i prindem în capcane, să-i otrăvim, sau să-i împuşcăm pe coioţi. Oricum am face-o, coiotul e o pradă uşoară pentru noi, deoarece el nu e familiarizat cu maşinaţiile omului. Dacă, totuşi, coiotul a supravieţuit, poţi fi sigur că n-o să-l mai prinzi niciodată. Un vânător bun ştie asta şi nu-şi pune niciodată capcanele de două ori în acelaşi loc, pentru că dacă un

coiot moare în capcană, fiecare coiot poate să „vadă” moartea acestuia zăbovind, de aceea ei vor evita capcana, sau chiar întreaga zonă unde a fost pusă. Pe de altă parte, noi nu „vedem” niciodată moartea care zăboveşte în locul unde a murit unul dintre semenii noştri; putem să o suspectăm, dar n-o „vedem” niciodată.

— Un coiot poate „vedea” un aliat?

— Bineînţeles.

I

— Cum arată aliatul pentru un coiot?

— Ar trebui să fiu coiot ca să ştiu asta. Totuşi, pot să-ţi spun că pentru o cioară, aliatul arată ca o pălărie ţuguiată. Rotundă şi largă la fund, terminându-se cu un vârf lunguieţ. Unii dintre ei strălucesc, dar majoritatea sunt lipsiţi de strălucire şi par foarte grei. Seamănă cu o cârpă udă leoarcă. Ei sunt nişte forme prevestitoare.

— Cum arată ei pentru tine, când îi „vezi”, don Juan?

— Ţi-am spus deja; arată ca ceea ce pretind a fi. Pot lua orice formă le place. Pot fi în formă de piatră, sau de munte.

— Ei vorbesc, sau râd, sau fac vreun zgomot?

— În compania oamenilor se poartă ca oameniI. În compania animalelor se poartă ca animalele. De obicei, animalelor le e frică de ei; totuşi, dacă sunt obişnuite să „vadă” aliaţi, îi lasă în pace. Noi înşine facem ceva similar. Avem în mijlocul nostru nenumăraţi aliaţi, dar nu-i deranjăm. Deoarece ochii noştri nu ştiu decât să privească la lucruri, nu-i băgăm în seamă.

— Vrei să spui că unii dintre oamenii pe care-i vedem pe stradă nu sunt oameni adevăraţi? am întrebat, cu adevărat uimit de afirmaţia lui.

— Unii dintre ei nu sunt, a spus el accentuat. Afirmaţia lui părea fantastică, deşi nu puteam să cred în mod serios că don Juan făcea o astfel de remarcă de dragul efectului. I-am spus că suna ca o poveste ştiinţifico fan tas t ică despre fiinţe de pe altă planetă. El a spus că nu-l interesa cum suna, dar unii oameni de pe stradă nu erau oameni.

— De ce crezi că fiecare persoană din mulţime trebuie să fie o fiinţă umană? a întrebat el cu un aer de seriozitate extremă.

Nu puteam eplica de ce, doar că eram obişnuit să cred asta drept un act de adevărată încredere din partea mea.

El a continuat să spună cât de mult îi plăcea să urmărească locurile aglomerate cu o mulţime de lume, cum „vedea” el uneori o grămadă de

oameni care arătau ca nişte ouă luminoase, iar printre ei observa unul care arăta ca un om.

— E foarte distractiv să faci asta, a spus el râzând, sau cel puţin aşa e pentru minE. Îmi place să stau în parcuri, în staţia de autobuz şi să urmăresc. Uneori pot „vedea" imediat un aliat; alteori pot „vedea" doar oameni. Odată am „văzut" doi aliaţi stând în autobuz, unul lângă altul. Atunci a fost singura dată în viaţă, când am văzut doi aliaţi împreună.

— A avut e semnificaţie specială pentru tine, să „vezi" doi aliaţi în acelaşi timp?

— Bineînţeles. Tot ce fac ei este semnificativ. Un brujo îşi poate trage putere uneori din acţiunile lor. Chiar dacă un brujo nu are un aliat al său, atât timp cât ştie să „vadă", el poate manipula puterea urmărind acţiunile aliaţilor. Binefăcătorul meu m-a învăţat să fac asta, iar înainte să am un aliat, am urmărit ani întregi aliaţii din mulţime, iar de câte ori „vedeam" învăţam câte ceva. Tu ai găsit trei împreună. Ce lecţie magnifică ai risipit!

N-a mai spus nimic până n-am terminat cu capcana de iepuri. Apoi s-a întors spre mine şi mi-a spus brusc, ca şi cum şi-ar fi adus aminte, că un alt lucru important era că ori de câte ori observi doi aliaţi împreună, aceştia sunt de acelaşi fel, sau sex; cei doi pe care-i „văzuse" el erau doi bărbaţi; iar pentru că eu am văzut doi bărbaţi şi o femeie, el a tras concluzia că experinţa mea era şi mai neobişnuită.

I.

L-am întrebat dacă aliaţii luau şi formă de copii; dacă copiii puteau fi de acelaşi sex, sau diferiţi; dacă luau şi formă şi rase diferite; dacă puteau fi o familie formată din bărbat, copil şi femeie; iar în final, l-am întrebat dacă văzuse vreodată vreun aliat conducând o maşină, sau un autobuz.

Don Juan n-a răspuns deloc. Zâmbea şi m-a lăsat să vorbesc. Când mi-a auzit ultima întrebare, a izbucnit în râs şi a spus că eram neatent cu întrebările mele, că ar fi fost mai bine să întreb dacă el „văzuse" vreodată un aliat conducând un vehicul cu motor.

— Doar nu vrei să uiţi motocicletele, nu-i aşa? a spus el cu o sclipire ştrengară în ochi.

M-am gândit că stilul lui de a face haz de întrebarea mea era atât de comic, încât am râs împreună cu el.

Apoi mi-a explicat că aliaţii nu puteau lua conducerea şi nu puteau acţiona direct; totuşi, ei puteau acţiona indirect asupra omului. Don Juan a spus că intrarea în contact cu un aliat era periculoasă, pentru că aliatul era capabil să

extragă tot ce e mai rău dintr-o persoană. El a continuat spunând că ucenicia e lungă şi anevoioasă, pentru că trebuie redus la maximum tot ce nu e necesar în viaţă, pentru a rezista impactului unei astfel de întâiniri. Don Juan mi-a relatat că binefăcătorul lui, când a intrat prima oară în contact cu un aliat, a fost împins să se ardă singur şi a fost atât de rănit de parcă îl muşcase o pumA. În propriul lui caz, aliatul îl împinsese într-o grămadă de lemne făcându-1 să se aleagă cu arsuri la genunchi şi omoplat, dar cicatricele au dispărut în timp, când el a devenit una cu aliatul său.

Pe 10 iunie 1968, am pornit cu don Juan într-o călătorie lungă, pentru a participa la o mitotă. Am aşteptat luni întregi această ocazie, deşi nu eram sigur că vreau să merg. Mă gândeam că ezitarea mea se datora fricii că la o întâlnire de peiotă va trebuie să diger iar peiota şi nu aveam nici o intenţie să fac asta. Mi-am exprimat aceste sentimente în mod repetat faţă de don Juan. La început el a râs răbdător, dar în final a spus că nu mai voia să audă nimic despre frica mea.

Atât cât ştiam, o mitotă era terenul ideal pentru a-mi verifica schema pe care o construiseM. Încă nu abandonasem complet ideea că la o astfel de întâlnire era necesară prezenţa unui conducător ascuns, pentru a asigura legătura dintre participanţi. Aveam sentimentul că don Juan renunţase la ideea mea din motive personale, deoarece credea că era mult mai eficace să explice tot ce se petrecea ia o mitotă în termeni de „vedere". Mă gândeam că interesul meu de a găsi o explicaţie potrivită, în termenii mei, nu era în concordanţă cu ceea ce voia el să fac; de aceea, el a trebuit să abandoneze logica mea, aşa cum obişnuia să procedeze cu tot ce nu era conform cu sistemul său.

Exact înainte să plecăm în călătorie, don Juan m-a eliberat de teama de a mai digera peiota, spunându-mi că voi sta la mitotă doar ca martor. M-am simţit plin de euforie. Atunci eram sigur că voi descoperi procedura ascunsă prin care participanţii ajung la o înţelegere.

Am plecat după-amiaza; soarele era aproape de orizont; îl simţeam pe gât şi aş fi vrut să am un stor la parbrizul din spate. Din vârful dealului vedeam în jos o vale imensă; drumul era ca o panglică neagră, întinsă pe pământ de-a lungul a nenumărate dealuri. L-am urmărit cu ochii o clipă, înainte de a dispare peste un lanţ de munţi mici aflaţi în depărtare.

Don Juan stătea liniştit, privind înainte. Nu am vorbit niciunul multă vremE. În maşină era extrem de cald. Deschisesem toate geamurile, dar asta

n-a ajutat cu nimic, pentru că era o zi extrem de caldă. Mă simţeam foarte enervat şi obosit. Am început să mă plâng de căldură.

Don Juan s-a încruntat şi m-a privit întrebător.

— În anotimpul ăsta e cald în tot Mexicul, a spus. Nu-i nimic de făcut.

Nu l-am privit, dar ştiam că mă fixa cu privirea. Maşina prindea viteză la vale. Am observat vag un semn pe şosea, Vadodenivelare. Când am reuşit să observ denivelarea, mergeam prea repede şi, deşi am încetinit, tot am simţit impactul şi am săltat pe locuri în sus şi în jos. Am redus considerabil viteza; treceam printr-un loc unde vitele circulau liber pe marginea şoselei, o zonă unde scheletul unui cal, sau al unei vaci lovite de maşini era ceva obişnuit. La un moment dat, a trebuit să opresc, ca să las nişte cai să traverseze şoseaua. Eram din ce în ce mai obosit şi mai enervat. I-am spus lui don Juan că de vină era canicula; am continuat, mărturisindu-i că din copilărie nu puteam suferi căldura, pentru că în fiecare vară mă sufocam şi respiram cu mare greutate.

— Acum nu mai eşti copil.

— Căldura încă mă mai sufocă.

— Ei bine şi pe mine mă sufoca foamea când eram mic. Singurul lucru pe care-l ştiam în copilărie, era că mi-era foame şi ajungeam să mă umflu, încât uneori nu mai puteam nici respira. Dar asta era demult. Acum nu mai pot să mă sufoc, nici să mă umflu când mi-e foame.

Nu ştiam ce să spun. Simţeam că mă aflam pe o poziţie instabilă şi că în curând ar fi trebuit să apăr o idee care nu mă interesa. Căldura nu era atât de rea, ceea ce mă deranja însă era perspectiva de a conduce mai mult de 1600 de kilometri până la destinaţie. Mă enerva gândul că trebuia să trudesc atât.

— Să oprim şi să mâncăm ceva, am spus. Poate că nu va mai fi aşa de cald când va apune soarele.

Don Juan m-a privit zâmbind şi a spus că nu era nici un oraş curat pe aproape, iar el înţelesese că nu-mi plăcea să mănânc de la tarabele de pe drum.

— Nu-ţi mai e teamă că faci diaree? a întrebat. Ştiam că era sarcastic, dar totuşi păstra pe faţă o privire întrebătoare şi în acelaşi timp serioasă.

— După cum te comporţi, s-ar putea crede că diareea îţi dă târcoale, aşteptând să cobori din maşină, ca să sară pe tine. Eşti teribil de încordat; dacă scapi de căldură, te va urmări diareea.

Tonul lui don Juan era atât de serios, încât am început să râd. Apoi am mers mult timp în tăcere. Când am ajuns la o oprire pentru camioane,

denumită Los Vidrios – Sticlă – era deja aproape întuneric.

— Ce aveţi de mâncare? a strigat don Juan din maşină.

— Carne de porc, a răspuns dinăuntru o femeie.

— Pentru binele tău, sper că purcelul a fost doborât astăzi pe şosea, mi-a spus râzând don Juan.

Am coborât din maşină. Şoseaua era flancată de ambele părţi de şiruri de munţi mici, care păreau să fie lava solidificată a unei erupţii vulcanice giganticE. În întuneric, vârfurile negre şi zimţate apăreau ca nişte pereţi ameninţători, imenşi, făcuţi, parcă din cioburi de sticlă.

În timp ce mâncaM. I-am spus lui don Juan că înţelegeam motivul pentru care locul era numit Sticlă. Am spus că pentru mine era evidentă legătura cu forma de cioburi de sticlă a munţilor.

Don Juan a replicat că locul era denumit Los Vidrios, pentru că acolo s-a răsturnat un camion plin cu geamuri şi cioburile de sticlă au rămas pe şosea ani întregi.

Simţeam că glumeşte şi l-am rugat să-mi spună dacă ăsta era motivul real.

— De ce nu întrebi pe cineva de pe aici? L-am întrebat pe un om care stătea la o masă alăturată; a răspuns că nu ştie. Am intrat în bucătărie şi le-am întrebat pe femeile de acolo dacă ştiau, dar mi-au răspuns negativ; că locul era pur şi simplu denumit Sticlă.

— Cred că am dreptate, a spus don Juan cu ton scăzut. Mexicanii nu obişnuiesc să observe lucrurile din jurul lor. Sunt sigur că ei nu văd munţii sticloşi, dar cu siguranţă pot lăsa ani întregi pe şosea un munte de cioburi de sticlă.

Am găsit imaginea hazlie şi am început să râdem.

Qnd am terminat de mâncat, don Juan m-a întrebat cum mă simţeam. I-am spus că mă simţeam perfect, dar parcă îmi era puţină greaţă. EI m-a privit ferm şi a detectat sentimentul de stinghereală.

— Qnd te-ai decis să vii în Mexic, ar fi trebuit să-ţi laşi deoparte toată frica, a spus el foarte sever. Decizia ta de a veni ar fi trebuit să o învingă defintiv. Ai venit pentru că ai vrut să vii. Acesta e drumul luptătorului. Ţi-am spus de nenumărate ori că cel mai potrivit mod de viaţă e cel al luptătoruluI. Îngrijorează-te şi gândeşte-te înainte să iei o decizie, dar după ce ai luat-o, eliberează-te de gânduri şi griji; vor mai fi un milion de alte decizii de luat. Acesta e comportamentul luptătorului.

— Cred că fac asta, don Juan, cel puţin uneori. Totuşi, e foarte greu să-mi amintesc de asta tot timpul.

— Un luptător se gândeşte la moartea sa, când lucrurile devin neclare.

— Asta e şi mai greu, don Juan. Pentru mulţi oameni, moartea e foarte vagă şi îndepărtată. Nu ne gândim niciodată la ea.

— De ce?

— De ce ar trebui?

— Foarte simplu. Pentru că ideea morţii e singurul lucru care ne temperează spiritul.

Când am părăsit Los Vidrios era atât de întuneric, încât silueta zimţată a munţilor dispăruse în întunericul cerului. Am mers în tăcere mai mult de o oră. Mă simţeam obosit. Era ca şi cum nu aş fi vrut să vorbesc, pentru că nu era nimic de spus. Din direcţia opusă treceau foarte puţine maşini. Parcă oamenii mergeau pe şosea doar spre sud. M-am gândit că era ciudat şi am continuat să privesc în oglindă, să văd dacă venea vreo maşină din spate.

După o vreme, nu m-am mai uitat după maşini şi am început să mă gândesc la excursia aceasta. Apoi am observat că farurile mele erau extrem de strălucitoare faţă de întunericul din jur şi m-am uitat iar în oglindă. Am văzut întâi o strălucire, apoi două puncte de lumină, ce păreau că au apărut ca din pământ. Erau farurile unei maşini, pe vârful unui deal, departe în urma noastră. Au rămas vizibile o vreme, apoi au dispărut în întuneric de parcă ar fi fost mascate de ceva; după o clipă, au reapărut pe alt vârf de deal şi apoi au dispărut iar. Am urmărit apariţiile şi dispariţiile în oglindă multă vreme. La un moment dat, mi s-a părut că maşina se apropie. Se apropia evident. Am apăsat pe pedala de acceleraţie. Aveam o senzaţie de stingherealã. Don Juan probabil că mi-a observat dilema, sau probabil a remarcat că am accelerat. M-a privit, apoi s-a întors şi a privit la luminile îndepărtate.

M-a întrebat dacă era ceva cu mine. I-am spus că n-am văzut nici o maşină ore întregi şi că acum am observat brusc luminile unei maşini, care părea că se apropie neîncetat de noi.

A chicotit şi m-a întrebat dacă credeam într-adevăr că era o maşină. I-am răspuns că trebuia să fie o maşină şi el a răspuns că preocuparea mea i-a dezvăluit întrucâtva că eu am simţit probabil că ceea ce era în urma noastră era ceva mai mult decât o simplă maşină. Am insistat spunând că trebuia să fie o maşină pe şosea, probabil un camion.

— Ce altceva poate fi? am întrebat tare.

Don Juan reuşise să-mi creeze o problemă.

S-a întors spre mine şi m-a privit drept în ochi, apoi a dat încet din cap, parcă ar fi măsurat ceea ce avea de spus.

— Astea sunt luminile din capul morţii, a spus uşor. Moartea şi le pune ca pe o pălărie şi porneşte în galop. Acelea sunt luminile morţii în galop, care se apropie de noi, venind din ce în ce mai aproape.

Am simţit un fior pe spate. După o vreme, am privit iar în oglindă şi am constata că luminile nu mai erau.

I-am spus lui don Juan că maşina probabil s-a oprit, sau a ieşit din şosea. EI n-a privit în spate; s-a întins şi a căscat.

— Nu. Moartea nu se opreşte niciodată. Uneori stinge luminile, asta-i tot.

Am sosit în Mexicul de nord-est pe 13 iunie. Două femei bătrâne, care arătau ca două surori, împreună cu patru fete, se adunaseră la uşa unei case de chirpicI. În spatele casei se aflau o baracă şi un şopron dărăpănat, din" care rămăsese doar un zid şi o parte din acoperiş. Femeile ne aşteptau; probabil că observaseră maşina, după praful ridicat pe drumul de ţară, după ce părăsiserăm şoseaua cu câţiva kilometri mai înainte. Casa era într-o vale adâncă, iar de ia uşa ei şoseaua se vedea ca o cicatrice lungă pe coastele dealurilor înverzite.

Don Juan a ieşit din maşină şi a vorbit puţin cu bătrânele. Ele i-au arătat nişte taburete de lemn în fata uşii. Don Juan mi-a făcut semn să merg să mă aşez. Una din bătrâne a stat cu noi; restul au intrat în casă. Două dintre fete au rămas la uşă, examinându-mă curioase. Le-am făcut semn cu mâna; au chicotit şi au intrat repede în casă. După câteva clipe, au apărut doi tineri şi I-au salutat pe don Juan. Nu mi-au vorbit, nici măcar nu s-au uitat la mine. Au vorbit puţin cu don Juan; apoi s-au ridicat şi am mers cu toţii, inclusiv femeile, spre altă casă, la vreun kilometru distanţă.

Acolo am întâlnit un alt grup de oameni. Don Juan a intrat în casă, dar pe mine m-a oprit la uşă. Am privit înăuntru şi am văzut un bătrân indian de vârsta lui don Juan, care stătea pe un taburet.

Nu era foarte întuneric. Un grup de tineri indieni, femei şi bărbaţi, stăteau liniştiţi în jurul unui camion vechi, parcat în faţa casei. Le-am vorbit în spaniolă, dar au evitat în mod deliberat să-mi răspundă; femeile chicoteau de fiecare dată când spuneam ceva, iar bărbaţii zâmbeau şi apoi întorceau privirea în altă parte. Era ca şi cum nu mă înţelegeau, deşi eram sigur că vorbeau spaniola, pentru că-i auzisem discutând între ei.

După o vreme, don Juan şi bătrânul au ieşit şi s-au urcat în camion, lângă şofer. Asta părea să fie un semnal, pentru că s-au urcat cu toţii pe platforma

camionului. Nu erau balustrade laterale şi când a pornit camionul, ne-am apucat cu toţi de o funie legată de nişte cârlige din şasiu.

Camionul mergea încet pe drumul prăfuit. La un moment dat, la o pantă foarte abruptă, s-a oprit, au coborât toţi şi am mers în urma lui; apoi doi tineri au sărit iar pe platformă şi au stat pe margine, fără să se ţină de frânghie. Femeile au râs şi i-au încurajat să-şi menţină poziţia precară. Don Juan şi celălalt bătrân, care era denumit don Silvio, mergeau împreună şi nu păreau să dea atenţie jocului celor doi tineri. Când drumul s-a îndreptat, ne-am suit cu toţii în camion.

Am mers aproape o oră. Podeaua era extrem de tare şi neconfortabiiă, aşa că am stat în picioare şi m-am ţinut de acoperişul cabinei şi am mers aşa până când am ajuns în faţa unui grup de cocioabe. Acolo erau mulţi oameni; era întuneric de-a binelea şi nu-i vedeam decât pe câţiva dintre ei în lumina slabă a unei lămpi cu petrol care atârna de uşă.

Au coborât toţi din camion şi s-au amestecat cu cei din case. Don Juan mi-a spus iar să rămân afară. M-am sprijinit de bara din faţă a camionului şi, după un minut, s-au apropiat trei tineri. Pe unul îl întâlnisem cu patru ani înainte, la o mitotă. El m-a îmbrăţişat, prinzându-mă de antebraţe.

— Arăţi foarte bine, a spus în spaniolă.

Am stat lângă camion, foarte tăcuţi. Era o noapte caldă, cu vânt. Auzeam murmurul unui pârâu din apropiere. Prietenul meu m-a întrebat în şoaptă dacă am vreo ţigară. Le-am întins un pachet. La lumina ţigărilor, m-am uitat la ceas. Era nouă seara.

Curând după asta, a ieşit din casă un grup de oameni şi tinerii s-au îndepărtat. Don Juan a venit şi mi-a spus că Ie explicase cu rezultate satisfăcătoare prezenţa mea, astfel încât eram binevenit şi puteam servi apă ta mitotă. A spus că o să înceapă imediat.

Un grup de femei şi unsprezece bărbaţi au ieşit din casă. Omul care îi conducea era un tip viguros; avea probabil în jur de cincizeci şi cinci de ani. Ei îi spuneau „Mocho”, o poreclă care înseamnă „ciunt”. Mergea cu paşi vioi şi fermi. Avea o lampă cu petrol şi o plimba dintr-o parte în alta în timp ce mergea. La început am crezut că o mişca la întâmplare, dar apoi am observat că o plimba ca să marcheze un obstacol, sau o trecere dificilă pe drum. Am mers aproape o oră. Femeile chicoteau şi râdeau uşor din când în când. Don Juan şi celălalt bătrân se aflau în capul grupului; eu eram chiar în coada luI. Îmi ţineam ochii fixaţi pe drum, încercând să văd pe unde calc.

Erau patru ani de când eu şi don Juan fusesem noaptea pe dealuri şi pierdusem din antrenamentul fizic. Continuam să mă împiedic şi să lovesc involuntar pietricele de pe drum. Genunchii mei nu aveau nici o flexibilitate; când ajungeam la un povârniş, drumul părea că îmi dispare din cale. Eram cel mai zgomotos şi asta mă transforma într-un măscărici neintenţionat. Cineva din grup striga „uuu" de câte ori mă împiedicam şi atunci începeau toţi să râdă. La un moment dat, o piatră lovită de mine a atins o femeie în călcâi şi ea a strigat tare, spre încântarea tuturor, „Daţi-i o luminare săracului băiat!" Dar umilirea finală a fost când m-am împiedicat şi a trebuit să mă ţin de persoana din faţa mea; aceasta aproape că şi-a pierdut echilibrul din cauza mea şi a strigat şi mai tare. Toţi au râs atât de tare, încât întregul grup a trebuit să se oprească pentru o vreme.

La un moment dat, omul care conducea a mişcat lampa în sus şi în jos. Părea să fie semnalul că am ajuns la destinaţie, în dreapta, la mică distanţă, se vedea silueta întunecată a unei căsuţe. Toţi cei din grup s-au împrăştiat în direcţii diferite. L-am căutat pe don Juan. Era dificil să-1 găsesc în întuneric. M-am poticnit zgomotos o vreme, până când l-am observat stând pe o piatră.

Mi-a spus că era de datoria mea să aduc apă pentru oamenii care participau. Mă învăţase procedura cu ani înainte. Mi-aduceam aminte de fiecare detaliu, dar el a vrut să mi le reîmprospăteze şi mi-a arătat ce să fac.

După aceea, ne-am dus în spatele casei, unde se adunaseră toţi oamenii. Făcuseră un foc. Era un spaţiu acoperit cu rogojini, la vreo patru-cinci metri de foc. Mocho, omul care ne condusese, s-a aşezat primul pe rogojină; am observat că-i lipsea marginea superioară a urechii stângi, ceea ce îi dădea porecla. Don Silvio s-a aşezat în dreapta lui şi don Juan în stânga. Mocho stătea cu faţa la foc. Un tânăr a avansat spre el şi i-a pus în faţă un coş plat cu măciulii de peiotă; apoi s-a aşezat între Mocho şi don Silvio. Un alt tânăr a adus două coşuri şi le-a plasat lângă măciuliile de peiotă, apoi s-a aşezat între Mocho şi don Juan. Apoi ceilalţi tineri i-au flancat pe don Juan şi don Silvio, închizând un cerc de şapte persoane. Femeile au rămas în casă. Doi tineri aveau grijă să menţină focul toată noaptea, iar eu şi un adolescent păstram apa care trebuia dată celor şapte persoane, după ritualul lor de o noapte. Eu şi băiatul ne-am aşezat pe o piatră. Focul şi vasul cu apă erau opuse unul faţă de altul, la distanţă egală de cercul de participanţi.

Mocho, conducătorul, îşi cânta cântecul peiotei; ochii lui erau închişi, iar corpul îi sărea în sus şi în jos. Era un cântec foarte lung. Nu înţelegeam

limba. Apoi au început toţi, unul după altul, să-şi cânte propriile cântece. Nu păreau să aibă vTeo ordine prestabilită. Cântau aparent de câte ori simţeau nevoia. Apoi Mocho a ridicat vasul cu măciuliile de peiotă, a luat două şi a pus vasul în centrul cercului; următorul a fost don Silvio, apoi don Juan. Cei patru tineri, care păreau să formeze o unitate separată, au luat fiecare câte două măciulii, trecând vasul în sensul invers acelor de ceasornic.

Fiecare dintre cei şapte participanţi a cântat şi a mâncat câte două măciulii de peiotă, în patru prize consecutive, după care au împărţit celelalte două coşuri, care conţineau fructe şi carne uscate.

Au repetat acest ciclu de nenumărate ori în timpul nopţii, totuşi nu puteam detecta nici o ordine prestabilită a mişcărilor lor. Nu vorbeau unul cu altul; mai degrabă păreau să fie singuri, fiecare cu el însuşi. Nu am văzut pe niciunul dintre ei, nici măcar o dată, să dea atenţie la ceea ce făceau ceilalţi.

Înainte de răsărit, ei s-au ridicat şi le-am dat apă, împreună cu tânărul. Apoi m-am plimbat în împrejurimi, ca să mă orientez. Casa era o construcţie de chirpici, cu acoperiş de paie, şi avea o singură cameră. Bordeiul era situat într-un teren aspru, cu vegetaţie amestecată. Cactuşi şi arbuşti creşteau împreună, dar nu erau deloc copaci. Nu prea aveam chef să mă depărtez de casă.

Dimineaţa, femeile au plecat. Bărbaţii se mişcau tăcuţi în jurul casei. Pe la prânz, ne-am aşezat cu toţii în aceeaşi ordine în care stătusem şi noaptea trecută. S-a perindat un cos cu carne uscată, tăiată la mărimea măciuliilor de peiotă. Unii dintre bărbaţi îşi cântau cântecele peiotei. După oră, sau mai mult, s-au ridicat toţi şi au plecat în direcţii diferite.

Femeile lăsaseră pe foc o oală eu fiertură de ovăz şi apă. Am mâncat din oală şi apoi am dormit aproape toată după-amiaza.

După ce s-a întunecat, tinerii care se ocupau de foc au construit altul şi a reînceput ciclul de ingerare a peiotei.

A urmat exact în aceeaşi ordine ca în noaptea trecută, ter-minându-se în zori.

În cursul nopţii, m-am luptat să înregistrez fiecare mişcare a celor şapte partcipanţi, în speranţa de a descoperi cea mai mică indicaţie a vreunui sistem de comunicare verbală, sau neverbală, între ei. Totuşi, în acţiunile lor nu era nimic care să trădeze un sistem preconceput.

Seara devreme, s-a reluat din nou ciclul de ingerare a peiotei. Dimineaţa, ştiam că n-am reuşit să găsesc nici o cheie care să-mi indice conducătorul

sau să descopăr vreo formă ascunsă de comunicaţie între ei, sau vreo urmă de înţelegere. Restul zilei am stat singur şi mi-am aranjat notiţele.

Când oamenii s-au adunat în a patra noapte iar, mi-am dat seama că era ultima noapte a întâlnirii. Nu-mi menţionase nimeni nimic despre asta, totuşi ştiam că se vor despărţi în ziua următoare. M-am aşezat iar lângă apă şi toţi ceilalţi şi-au ocupat locurile deja cunoscute.

Comportarea celor şapte bărbaţi din cerc era identică cu ceea ce observasem în timpul celorlalte nopţi. Am fost absorbit de mişcările lor, aşa cum făcusem şi înainte. Voiam să înregistrez tot ce făceau, fiecare mişcare, fiecare gest.

La un moment dat, am auzit în ureche un fel de bip; era o stare obişnuită de bâzâit în ureche şi nu-i dădeam atenţie. Bâzâitul a devenit din ce în ce mai tare, totuşi se afla încă în zona senzaţiilor fizice. Mi-amintesc că mi-am împărţit atenţia între urmărirea oamenilor şi bâzâitul din ureche. Apoi, la un moment dat, feţele oamenilor păreau mai strălucitoare; parcă se aprinsese o lumină. Dar nu era ca un bec electric, sau o lanternă, sau reflexia focului pe feţele lor. Era mai degrabă o adiere; o luminozitate roză, foarte subţire, totuşi detectabilă din locul unde mă aflam. Bâzâitul părea să crească. Am privit la adolescentul care era cu mine, dar el adormise.

Luminozitatea roză a devenit din ce în ce mai evidentă, când priveam la don Juan; ochii lui erau închişi; le fel erau şi ai lui Mocho şi ai lui don Silvio. Nu-i puteam vedea pe cei patru tineri, pentru că doi dintre ei era aplecaţi în fată şi ceilalţi doi stăteau cu spatele la mine.

Am început să-i urmăresc mai atent. Totuşi, nu realizasem pe deplin că auzeam un bâzâit şi că vedeam o lumină roză pe feţele oamenilor. După o clipă, mi-am dat seama că lumina roz, slabă, şi bâzâitul, erau foarte constante. Am avut o clipă de mare derută, apoi mi-a trecut prin cap un gând, care nu avea de-a face cu scena la care eram martor, nici cu scopul pentru care mă aflam acolo. Mi-am reamintit de ceva ce îmi spunea mama în copilărie. Gândul era foarte tulburător şi nepotrivit; am încercat să-1 evit şi am încercat iar să urmăresc ceea ce se întâmpla, dar nu puteam. Gândul prindea teren; era mai puternic, mai revendicativ, apoi am auzit limpede vocea mamei mele, care mă chema. Auzeam târşâitul papucilor ei şi apoi râsul ei. M-am întors s-o văd; eram sigur că eram transportat în timp de un fel de halucinaţie, sau miraj, şi aveam s-o văd, dar vedeam doar băiatul care dormea lângă mine. Când l-am văzut, am avut o tresărire şi un scurt moment de libertate, de luciditate.

Am privit iar grupul de bărbaţi. Nu-şi schimbaseră deloc poziţiile. Totuşi, luminozitatea dispăruse şi dispăruse şi bâzâitul din urechi. M-am simţit uşurat. M-am gândit că halucinaţia cu mama mea dispăruse. Vocea ei fusese atât de limpede şi de vie. Mi-am repetat de nenumărate ori că vocea mă prinsese în capcană. Am observat că don Juan mă privea, dar asta nu mă interesa deloc. Mă uimea gândul la glasul mamei mele. M-am luptat cu disperare să mă gândesc la altceva. Apoi am auzit iar vocea ei, Ia fel de clară, ca şi cum ar fi fost în spatele meu. Mă striga pe nume. M-am întors repede, dar n-am văzut decât umbra întunecată a bordeiului şi arbuştii din jurul Iui.

Auzul numelui meu mi-a provocat un chin profund. Am scâncit involuntar. Mă simţeam rece şi singur şi am început să plânG. În acel moment, mă copleşise senzaţia că aveam nevoie de cineva care să aibă grijă de mine. Am întors capul să privesc la don Juan; mă fixa cu privirea. Nu voiam să-1 văd, aşa că am închis ochii. Apoi am văzut-o pe mama mea. Nu era gândul la mama mea, aşa cum mă gândesc uneori la ea. Era o viziune clară a ei, stând lângă mine. Mă simţeam disperat. Tremuram şi voiam să scap. Viziunea mamei mele era atât de tulburătoare, atât de străină de scopul în care venisem la întâlnirea cu peiota. Aparent, nu era nici un mod conştient de a îndepărta gândul. Puteam să deschid ochii, dacă voiam cu adevărat ca viziunea să dispară, dar am examinat-o în detaliu. Examinarea mea era mai mult decât o simplă privire, era o examinare şi o evaluare impuse. M-a învăluit un sentiment foarte deosebit, parcă era o forţă externă, şi am simţit brusc încărcătura cumplită de dragoste a mamei mele. Când mi-am auzit numele, am fost răvăşit; memoria mamei mele mă umplea de melancolie şi de chin, dar când am examinat-o, am ştiut că ea nu mi-a plăcut niciodată. Asta a fost o realizare şocantă. Gândurile şi imaginile m-au cuprins ca o avalanşĂ. În acest timp, viziunea mamei mele probabil că se evaporase; nu mai era importantă.

Nu mă mai interesa nici ce făceau indienii. De fapt, uitasem de mitotă. Eram absorbit de o serie de gânduri extraordinare, extraordinare pentru că erau mai mult decât nişte simple gânduri; acestea erau unităţi complete de sentimente, care erau certitudini emoţionale, evidenţe indiscutabile despre natura relaţiei mele cu mama mea.

La un anumit moment, gândurile astea extraordinare au cedat. Am observat că ele îşi pierduseră fluenţa şi calitatea lor de unităţi complete de sentimentE. Începusem să mă gândesc la alte lucururi. Mintea mea

hoinărea. Mă gândeam la alţi membri din familia mea, dar fără ca vreo imagine să-mi acompanieze gândurile. Apoi l-am privit pe don Juan. Era în picioare; ceilalţi bărbaţi se ridicaseră şi ei, apoi s-au deplasat spre apă. M-am întors şi l-am mişcat pe băiat, care dormea încă.

I-am relatat lui don Juan succesiunea de viziuni uimitoare, aproape imediat ce ne-am urcat în maşina mea. A râs cu mare încântare şi a spus că viziunea mea era o prevestire, un semn la fel de important ca prima mea experienţă cu Mescalito. Mi-am reamintit că don Juan interpretase reacţiile pe care le avusesem la prima inges-tie de peiotă ca o prevestire foarte importantă; de fapt, el s-a decis să mă înveţe ceea ce ştia din cauza asta.

Don Juan a continuat spunând că în timpul nopţii ultime a mitotei, Mescalito planase deasupra mea atât de evident, încât toţi au fost forţaţi să se întoarcă spre mine şi de aceea mă fixase aşa cu privirea, când m-am uitat la el.

Am vrut să-i aud interpretarea despre viziune, dar n-a vrut să discute despre asta. A spus că ceea ce percepusem era un nonsens, în comparaţie cu prevestirea.

Don Juan a continuat să povestească despre zborul lui Mescalito pe deasupra mea şi cum îl văzuseră toţi.

— Asta a fost într-adevăr ceva. Nu puteam cere o prevestire mai bună.

Don Juan a fost de părere că ne aflam pe două căi de gândire. Pe el îl interesa importanţa evenimentelor, pe care le interpretase ca fiind o prevestire, iar eu eram obsedat de detaliile viziunii pe care o avusesem.

— Nu mă interesează prevestirile, am spus. Vreau să ştiu ce s-a întâmplat cu mine.

El s-a încruntat, de parcă ar fi fost supărat, şi a tăcut o clipă. Apoi, m-a privit. Tonul lui era foarte viguros. A spus că singura problemă importantă era că Mescalito a fost foarte gentil cu mine, că m-a învăluit cu lumina lui şi mi-a dat o lecţie, fără ca eu să fi depus vreun alt efort, decât acela de a fi martor.

Pe 4 septembrie 1968, am plecat să-1 vizitez pe don Juan, în Sonora. Amintindu-mi de o dorinţă pe care şi-o exprimase cu ocazia ultimei mele vizite, m-am oprit în drum spre Hermosillo să-i cumpăr nişte tequila necomercială, denumită bacanora. Dorinţa lui mi s-a părut foarte ciudată atunci, pentru că ştiam că nu-i plăcea să bea, dar am cumpărat patru sticle şi le-am pus într-o cutie, împreună cu alte lucruri pe care i le cumpărasem.

— Oh, ai luat patru sticle! a spus el când am deschis cutia. Te-am rugat să-mi aduci doar una. Cred că te-ai gândit că bacanora era pentru mine, dar e pentru nepotul meu, Lucio, şi trebuie să i le dai lui, ca un cadou din partea ta.

Îl întâlnisem pe nepotul lui don Juan cu doi ani înainte; atunci avusese douăzeci şi opt de ani. Era foarte înalt, avea peste un metru şi optzeci, şi era îmbrăcat întotdeauna extravagant pentru posibilităţile lui şi în comparaţie cu semenii săI. În timp ce majoritatea indienilor Yaqui purtau Levi's şi bluze kaki, pălării de paie şi sandale făcute de mână, denumite guarches, costumaţia lui Lucio era compusă dintr-o jachetă scumpă din piele neagră, împodobită cu mărgele turcoaz, o pălărie texană de cowboy şi o pereche de cizme cu monogramă şi decoraţii manuale.

Lucio a fost încântat să primească băutura şi a dus imediat sticlele în casă, aparent ca să le pună deoparte. Don Juan a remarcat, în treacăt, că nu trebuie să ascunzi băutura şi apoi să o bei singur. Lucio a spus că nu o ascundea, doar că o punea deoparte până seara, când avea să invite nişte prieteni să bea cu el.

În seara aceea, pe la şapte, m-am întors la casa lui Lucio. Era întuneric. Am remarcat silueta vagă a doi bărbaţi care aşteptau sub un copăcel; erau Lucio şi un prieten al lui, care mă aşteptau şi m-au condus spre casă cu o lanternă.

Casa lui Lucio era o construcţie tencuită şi cam su-bredă, formată din două camere cu pământ pe jos. Avea cam şase metri lungime şi grinzi relativ subţiri din copac mesquite. Ca toate casele indienilor Yaqui, acoperişul era de paie, plat, şi avea o ramada de doi metri şi şaptezeci de centimetri lăţime. Aceasta era un fel de apărătoare de soare, pe toată lungimea din faţă a casei. Un acoperiş de ramada nu e niciodată din paie; el e format din ramuri aranjate într-o manieră neordonată şi dă destulă umbră, permiţând brizei răcoritoare să circule liber.

În timp ce intram în casă am pornit casetofonul, pe care-l ţineam în geanta mea. Lucio mi-a făcut cunoştinţă cu prietenii luI. În casă erau opt bărbaţi, inclusiv don Juan. Erau aşezaţi în centrul camerei, sub o lampă cu petrol care atârna de grindă. Don Juan stătea pe o ladă, iar eu mă aşezase cu faţa spre el, la capătul unei bănci de vreo doi metri, făcută din grinzi groase de lemn, bătute în cuie pe două furci fixate în pământ.

Don Juan şi-a pus pălăria pe podea, lângă el. Lumina lămpii cu petrol făcea ca părul lui alb şi scurt să arate şi mai strălucitor. I-am privit faţa;

lumina amplificase şi cutele de pe frunte şi gât, arătându-1 mai întunecat la faţă şi mai bătrân.

Am privit spre ceilalţi; în lumina alb-verzuie a lămpii cu petrol, toţi păreau bătrâni şi obosiţi.

Lucio s-a adresat întregului grup în spaniolă şi a spus că aveam să bem o sticlă de bacanora, pe care o adusesem pentru el din Hermosillo. S-a dus în cealaltă cameră şi a adus o sticlă, a destupat-o şi mi-a dat-o, împreună cu o căniţă. Am turnat foarte puţin în ceaşcă şi am băut. Bacanora era mai densă şi mai înmiresmată decât tequila obişnuită si, de asemenea, mai tare. M-a făcut să tuşesc. Am dat sticla mai departe şi fiecare şi-a turnat câte puţin în ceaşcă, în afară de don Juan; el a luat sticla şi a pus-o în fata lui Lucio, care se afla chiar la sfârşitul rândului.

Toţi au făcut comentarii vii despre gustul bun al acestei băuturi şi cu toţi au fost de acord că băutura trebuie să fi provenit din munţii din Chihuahua.

Sticla a făcut al doilea tur. Oamenii plescăiau din buze, repetând laudele, şi s-au angajat într-o discuţie aprinsă despre diferenţele notabile existente între tequila din jurul Guadalajarei şi cea de la mare altitudine, din Chihuahua. … – 'ff-^v^ –; în timpul celui de-al doilea tur, don Juan iar n-a băut, iar eu am pus doar o gură pentru mine, dar ceilalţi şi-au umplut ceaşca până la buză. Sticla a mai făcut un tur ş: s-a terminat.

— Adu şi celelalte sticle, Lucio, a spus don Juan.

Lucio părea că se gândeşte, iar don Juan Ie-a explicat celorlalţi că am adus patru sticle pentru Lucio.

Benigno, un tânăr de vârsta lui Lucio, privea spre geanta pe care o pusesem discret în spatele meu şi a întrebat dacă eram un vânzător de tequila. Don Juan a răspuns că nu mă ocupam cu aşa ceva şi că venisem de fapt în Sonora să-1 văd pe el.

— Carlos învaţă despre Mescalito, iar eu sunt profesorul Iui, a spus don Juan.

M-au privit toţi şi au zâmbit politicos. Bajea, tăietorul de lemne, un om mărunt, subţire, cu trăsăturile ascuţite, m-a privit fix doar o clipă şi apoi a spus că magazionerul m-a acuzat că aş fi un spion al unei companii americane, care voia să facă mine pe teritoriul Yaqui. Au reacţionat toţi ca şi cum ar fi fost indignaţi de o asemenea acuzaţie.

Pe lângă asta, toţi i-o luau în nume de rău magazionerului, care era un mexican, sau Yori, cum le spuneau tinerii Yaqui.

Lucio s-a dus în celalată cameră şi a adus o altă sticlă de bacanora. A deschis-o şi şi-a pus singur o cantitate mai mare, apoi a trecut-o mai departe. Conversaţia a deviat la posibilităţile companiei americane de a veni în Sonora şi care ar fi fost efectele asupra indienilor Yaqui. Sticla a ajuns la Lucio iar. El a ridicat-o şi i-a privit conţinutul, să vadă cât a mai rămas.

— Spune-i să nu se îngrijoreze, mi-a şoptit don Juan. Spune-i că o să mai aduci data viitoare când o să vii.

M-am aplecat spre Lucio şi l-am asigurat că la următoarea vizită o să-i aduc cel puţin şase sticle.

Ia un moment dat, subiectul conversaţiei s-a schimbaL.

Don Juan s-a întors spre mine şi a spus cu voce tare:

— De ce nu le spui băieţilor despre întâlnirile tale cu Mescalito? Cred că i-ar interesa mai mult decât pălăvrăgeala asta despre ce s-ar întâmpla dacă ar veni în Sonora compania americană.

— Mescalito e peiota, bunicule? a întrebat, curios, Lucio.

— Unii oameni îi spun aşa, i-a răspuns sec don Juan. Eu prefer să-i spun Mescalito.

— Chestia asta blestemată cauzează nebunia, a spus Genaro, un bărbat înalt, viguros şi de vârstă medie.

— Cred că e o prostie să spui că Mescalito provoacă nebunia, i-a replicat încet don Juan. Pentru că, dacă ar fi asa, Carlos ar fi acum într-o cămaşă de forţă, în loc să stea de vorbă aici, cu noi. El a consumat şi, totuşi, uitaţi-vă ia el, e foarte bine.

Bajea a zâmbit şi a răspuns timid:

— Cine poate spune? şi au râs cu toţii.

— Atunci uită-te la mine, a spus don Juan. L-am cunoscut pe Mescalito de când mă ştiu şi nu mi-a făcut nici un rău.

Oamenii n-au râs, dar era evident că nu-1 luau în serios.

— Pe de altă parte, a continuat don Juan, e adevărat că Mescalito înnebuneşte oamenii, aşa cum ai spus, dar asta doar pentru că ei vin la el fără să ştie ce fac.

Esquere, un bătrân care părea să fie de vârsta lui don Juan, chicotea uşor, în timp ce-şi mişca capul dintr-o parte în alta.

— Ce vrei să spui prin a-1 „cunoaşte", Juan? a întrebat Ultima dată când te-am văzut, spuneai aceleaşi lucruri.

— Oamenii înnebunesc într-adevăr când consumă din chestia asta, a continuat Genaro. Am văzut indienii Hui chol mâncând din ea. Se

comportau de parcă erau turbaţi. Făceau spume, vomitau şi urinau peste tot. Poţi face epilepsie dacă consumi din chestia asta blestemată. Asta mi-a spus odată domnul Salas, inginerul guvernamental. Şi epilepsia e pe viaţă, ştii asta.

— Asta-i mai rău decât să fii un animal, a adăugat Bajea solemn.

— Ai văzut doar ceea ce ai vrut tu să vezi la indienii Huichol, Genaro, a spus don JuaN. În mod sigur, nu ţi-ai pus niciodată problema să afli de la ei ce înseamnă să faci cunoştinţă cu Mescalito. El n-a făcut niciodată pe nimeni epileptic, după câte cunosc eu. Inginerul guvernamental e un Yori şi mă îndoiesc că un Yori ştie ceva despre asta. Doar nu crezi că atâtea mii de oameni care-1 cunosc pe Mescalito sunt nebuni, nu-i asa?

— Trebuie să fie nebuni, sau aproape, ca să facă aşa ceva, a răspuns Genaro.

— Dar dacă atâtea mii de oameni ar fi nebuni în acelaşi timp, atunci cine ar face munca lor în locul lor? Cum ar reuşi ei să supravieţuiască? a întrebat don Juan.

— Macario, care vine din „partea cealaltă" – SUA – mi-a spus că oricine consumă din asta e marcat pe viaţă, a spus Esquere.

— Macario minte, dacă spune asta, a spus don Juan. Sunt sigur că el nu ştie despre ce vorbeşte.

— Minte destul de mult, a spus Benigno.

— Cine este acest Macario? am întrebat.

— E un indian Yaqui care locuieşte aici, a spus Lucio. Afirmă că este din Arizona şi că a fost în Europa în timpul războiului. Povesteşte tot felul de istorioare.

— Spune că a fost colonel! a adăugat Benigno.

Toţi au râs şi conversaţia s-a oprit pentru un timp asupra poveştilor incredibile ale lui Macario, dar don Juan a revenit Ia subiectul despre Mescalito.

— Dacă ştiţi toţi că Macario e un mincinos, cum

1 T > puteţi să credeţi ce vă spune despre Mescalito?

— Vrei să spui, peiota, bunicule? a întrebat Lucio, de parcă se lupta să înţeleagă cu adevărat.

— Pedracu'! Da!

Tonul lui don Juan era pătrunzător şi abrupt. Lucio s-a ferit involuntar, iar pentru o clipă am simţit că toţi erau înfricoşaţi. Apoi don Juan a zâmbit larg şi a confirmat pe un ton blajin.

— Nu vă daţi seama că Macario nu ştie despre ce vorbeşte? Nu vedeţi că, pentru a putea vorbi despre Mescalito, trebuie să-1 cunoşti?

— Iar începi, a spus Esquere. Ce dracu' înseamnă să-1 cunoşti? Eşti mai rău ca Macario. Cel puţin el spune ce are în cap, indiferent că ştie sau nu. Te-am ascultat ani întregi, aşteptând să spui ce trebuie să ştim. Ce trebuie să ştim?

I

— Don Juan spune că în peiotă se află un spirit, a fost de părere Benigno.

— Am văzut peiota pe câmp, dar n-am văzut niciodată spirite, sau ceva de genul ăsta, a adăugat Bajea.

— Mescalito probabil că e ca un spirit, a explicat don Juan. Dar orice este, el nu se arată până când nu ştii despre el. Esquere se plânge că spun asta de ani de zile. Ei bine, am spus-o. Dar nu e vina mea că voi nu înţelegeţi. Bajea spune că oricine îl consumă ajunge ca un animal. Ei bine, eu n-o privesc aşa. Pentru mine, cei care cred că sunt deasupra animalelor, trăiesc mai rău ca ele. Priviţi la nepotul meu. Munceşte fără odihnă. Aş putea spune că el trăieşte ca să muncească, la fel ca un catâr. Şi tot ce face, ca să nu se asemene cu comportamentul animalelor, e să se îmbete.

Toţi au râs. Victor, un bărbat foarte tânăr, care părea încă un adolescent, râdea cu un ton ascuţit, mai ridicat decât ceilalţi.

Eligio, un fermier tânăr, nu scosese nici un cuvânt. Stătea pe podea, în dreapta mea, cu spatele spijinit de nişte saci de îngrăşăminte chimice, pe care-i puseseră în casă, ca să nu-i afecteze ploaia. El era unul dintre prietenii din copilărie ai lui Lucio, arăta puternic şi, deşi era mai scund decât Lucio, structura lui era mai îndesată şi mai bine făcută. Eligio părea să dea atenţie cuvintelor lui don Juan. Bajea încerca să revină cu un comentariu, dar Eligio 1-a întrerupt.

— În ce fel poate schimba peiota toate astea? a întrebat el. Mi se pare că un om e născut să lucreze toată viaţa, aşa cum fac catârii.

— Mescalito schimbă totul, a spus don Juan. Cu toate acestea, trebuie să muncim în continuare ca toţi ceilalţi, ca nişte catâri. Am spus că este un spirit în Mescalito, pentru că e ceva ca un spirit, care aduce schimbarea în oameni. Un spirit pe care II putem vedea şi atinge, un spirit care ne preschimbă, uneori împotriva dorinţei noastre.

— Peiota te scoate din minţi, a spus Genaro, şi apoi, bineînţeles tu crezi că te-ai schimbat cu adevărat. Nu-i asa?

— Cum ne poate schimba? a insistat Eligio.

— Ne învaţă adevăratul mod de a trăi, a răspuns don JuaN. Îi ajută şi îi protejează pe cei care-1 cunosş. Viaţa pe care o duceţi voi nu e deloc viaţă. Voi nu cunoaşteţi fericirea pe care ţi-o dă lucrul făcut deliberat. Nu aveţi un protector!

— Ce vrei să spui? a spus Genaro idignat. Bineînţeles că avem Stăpânul nostru, Iisus Hristos şi Maica Fecioară şi Mica Fecioară din Guadelupe. Nu sunt ei protectorii noştri?

— Frumoasă adunătură de protectori! a spus don Juan în bătaie de joc. Ei v-au învăţat un mod mai bun de a trăi?

— Asta pentru că oamenii nu-i ascultă, a protestat Genaro, şi dau atenţie doar diavolului.

— Dacă erau adevăraţi protectori, vă forţau să-i ascultaţi, a spus don Juan. Dacă Mescalito devine protectorul vostru, va trebuie să-1 ascultaţi, dacă vă place, sau nu, pentru că poţi să-1 vezi şi trebui să iei în seamă ceea ce spune el. Te va face să-1 întâlneşti cu respect. Nu în modul în care sunteţi voi obişnuiţi să vă apropiaţi de protectorii voştri.

— Ce vrei să spui, Juan? a întrebat Esquere.

— Vreau să spun că pentru voi, a te apropia de un protector înseamnă că unul dintre voi trebuie să cânte din scripcă şi un dansator trebuie să-şi pună masca, jambierele şi clopoţeii şi să danseze, în timp ce ceilalţi beau. Tu, Benigno, ai fost odată dansator, spune-ne despre asta.

— Am renunţat după trei ani, a spus Benigno. E o muncă grea.

— Întreabă-1 pe Lucio! spuse ironic Esquere. El a renunţat într-o săptămână!

Au râs* toţi, în afară de don Juan. Lucio a zâmbit, părând stânjenit, şi a înghiţit două guri mari de bacanora.

— Nu e greu, e o prostie, a spus don JuaN. Întrebaţi-1 pe Valencio, dansatorul, dacă îi place să danseze. Nu-i place! S-a obişnuit cu asta, atâta tot. L-am văzut dansând ani întregi, iar de câte ori I-am văzut, am observat aceleaşi mişcări prost executate. El n-are nici o mândrie pentru arta sa, doar când vorbeşte despre ea. Nu-i place, de aceea repetă aceleaşi mişcări an de an. Ceea ce a fost Ia început rău în dansul lui, s-a fixat pe parcurs. Nu poate să-şi mai dea seama de asta.

— Aşa a fost învăţat să danseze, a spus Eligio. Şi eu am fost dansator în oraşul Torim. Ştiu că trebuie să dansezi aşa cum eşti învăţat.

— Oricum, Valencio nu e cel mai bun dansator, a spus Esquere. Mai sunt şi alţii. Ce spui de Sacateca?

— Sacateca e un om al cunoaşterii, el nu-i din aceeaşi clasă cu voi, oameni buni, a spus don Juan aspru. El dansează pentru că asta e înclinaţia naturii sale. Tot ce am vrut să spun e că voi care nu sunteţi dansatori nu savuraţi asta. Probabil că dacă dansurile ar fi bine executate, unora dintre voi le-ar face plăcere. Oricum, nu ştiu mulţi dintre voi atât de multe despre dans; de aceea va rămâne doar o mică plăcere şi aceea infimă. De aceea nu sunteţi decât nişte beţivi. Uitaţi-vă la nepotul meu!

— Termină, bunicule! a protestat Lucio.

— Nu e leneş, sau prost, a continuat don Juan. Dar ce altceva face în afară de a bea?

— Îşi cumpără jachete de piele! a remarcat Genaro şi întreaga asistenţă a izbucnit în râs.

Lucio a mai înghiţit nişte bacanora.

— Şi cum va schimba peiota toate astea? a întrebat Eligio.

— Dacă Lucio ar căuta un protector, a spus don Juan, viaţa lui s-ar schimbA. Încă nu ştiu exact cum, dar sunt sigur că s-ar comporta diferit.

— N-ar mai bea, asta vrei să spui? a insistat Eligio.

— Probabil. Lui îi trebuie altceva în afară de tequila, ca să-şi facă viaţa satisfăcătoare. Iar acel ceva, orice ar fi, îi poate fi asigurat de un protector.

— Atunci, peiota pare să aibă un gust bun, a spus Eligio.

— Nu am spus asta, a răspuns don Juan.

— Cum dracu' te poţi bucura, dacă nu~i bună la gust?

A spus EligiO.

— Te face să te bucuri mai mult de viaţă, a răspuns don Juan.

— Dar dacă nu-i bună la gust, cum poate să ne facă să avem o viaţă mai bună? a insistat Eligio. Nu are sens.

— Bineînţeles că are, a spus Genaro cu convingere. Peiota te face să-ţi pierzi minţile şi bineînţeles că atunci ţi se pare că te distrezi foarte bine, indiferent ce faci.

Au râs iar toţi.

— Are sens, a confirmat don Juan imperturbabil, dacă te gândeşti cât de puţin cunoaştem şi cât de mult e de văzut. Beţia înnebuneşte oamenii. Ea estompează imaginile. Pe de altă parte, Mescalito accentuează totul. Te face să vezi totul atât de bine. Atât de bine!

Lucio şi Benigno s-au privit şi au zâmbit, de parcă ar mai fi auzit povestea înainte. Genaro şi Esquere au devenit mai nerăbdători şi au început să

vorbească în acelaşi timp. Victor râdea, acoperindu-le vocile. Singurul interesat părea să fie Eligio.

— Cum poate face peiota asta? a întrebat.

— În primul rând, a explicat don Juan, trebuie să doreşti să-l cunoşti, iar eu cred că ăsta e de departe lucrul cel mai important. Apoi trebuie să-i fi oferit şi trebuie să-l vezi de multe ori, înainte să poţi spune că-l cunoşti.

— Şi apoi ce se va întâmpla? a întrebat Eligio. Genaro a intervenit:

— Vă vânturaţi pe acoperiş, cu fundul pe pământ. Audienţa a izbucnit în râs.

— Ceea ce se întâmplă în continuare depinde doar de tine, a continuat don Juan, fără să-şi piardă cumpătul. Trebuie să mergi la el fără teamă şi, încetul cu încetul, te va învăţa să trăieşti o viaţă mai bună.

A urmat o pauză lungă. Bărbaţii păreau obosiţi. Sticla era goală. Lucio a mai deschis una, cu o reţinere evidentă.

— Peiota e şi protectorul lui Carlos? a întrebat Eligio pe un ton glumeţ.

— N-aş spune asta, a spus don Juan. El a luat de trei ori până acum, aşa că întreabă-l pe el.

S-au întors curioşi spre mine şi Eligio m-a întrebat:

— Ai consumat cu adevărat peiotă?

— Da.

Se părea că don Juan a trezit atenţia auditoriului său. Păreau curioşi să audă despre experienţa mea, sau prea politicoşi ca să-mi râdă-n faţă.

— Nu ţi-a rănit gura? a întrebat Lucio.

— Ba da. Avea de asemenea un gust teribil.

— Atunci de ce ai luat-o? a întrebat Benigno.

Am început să le explic în termeni elaboraţi că, pentru un apusean, cunoaşterea lui don Juan despre peiotă era unul dintre cele mai fascinante lucruri pe care le poţi afla.

Am spus că tot ceea ce afirmase despre ea era adevărat şi că fiecare dintre noi putea verifica asta singur.

Am observat că zâmbeau toţi, de parcă şi-ar fi ascuns dispreţul. Am devenit foarte stingherit. Eram conştient de stângăcia mea de a exprima ceea ce aveam de gând. Am mai vorbit o vreme, dar mi-am pierdut avântul şi am repetat doar ceea ce spusese don Juan.

Don Juan mi-a venit în ajutor şi m-a întrebat pe un ton încurajator:

— Tu nu căutai un protector când te-ai întâlnit prima dată ce Mescalito, nu-i aşa?

Le-am povestit că nu ştiam despre Mescalito că poate fi un protector şi că eram împins de curiozitatea mea şi de o mare dorinţă de a-l cunoaşte.

Don Juan a confirmat că intenţiile mele au fost clare, că de aceea avusese Mescalito un efect benefic asupra mea.

— Dar te-a făcut să vomiţi şi să urinezi peste tot, nu-i asa? a insistat Genaro.

I-am răspuns că, într-adevăr, mă afectase în acest fel. Au râs toţi cu reţinere. Am simţit că deveniseră şi mai dispreţuitori faţă de mine. Nu păreau să fie interesaţi, în afară de Eligio, care mă fixa cu privirea.

— Ce-ai văzut? m-a întrebat el.

Don Juan m-a îndemnat să le descriu toate, sau aproape toate detaliile remarcabile ale experienţelor mele, aşa că le-am descris succesiunea şi forma celor percepute. Când am terminat de povestit, Lucio a făcut un comentariu.

— Dacă peiota e atât de îngrozitoare, sunt bucuros că n-am luat din ea.

— E exact aşa cum am spus, a remarcat Genaro spre Bajea. Chestia asta te îmbolnăveşte.

— Dar Carlos nu-i nebun. Ce crezi despre asta? a întrebat don Juan.

— De unde şti că nu e? a replicat Genaro. Au izbucnit cu toţii în râs, inclusiv don Juan.

— Ţi-a fost frică? a întrebat Benigno.

— Bineînţeles că mi-a fost frică.

— Atunci de ce ai făcut-o? a întrebat Eligio.

— A spus că vrea să ştie, a răspuns Lucio în locul meu. După părerea mea, Carlos o să ajungă ca bunicul. Amândoi au spus că vor să ştie, dar nimeni nu ştie ce dracu' vorsăstie.

— E imposibil să explici asta, i-a spus don Juan lui Eligio, pentru că e diferit de la om la om. Singurul lucru comun pentru toţi e că Mescalito îşi dezvăluie secretele în particular pentru fiecare. Fiind conştient de ceea ce simte Genaro, nu-i recomand să-l întâlnească pe Mescalito. Totuşi, în pofida cuvintelor sau sentimentelor mele, Mescalito ar putea avea un efect benefic asupra lui. Dar numai „el" poate afla asta, iar „asta" e cunoaşterea de care vorbeam.

Don Juan s-a ridicat.

— E timpul să plecăm acasă, a spus. Lucio e beat, iar Victor doarme.

Două zile mai târziu, pe 6 septembrie, Lucio, Benigno şi Eligio au venit la casa unde stăteam, să mă ia la vânătoare. Au rămas o vreme tăcuţi, în timp

ce eu continuam să lucrez la notiţele mele. Apoi Benigno a râs politicos, ca o avertizare că avea să spună ceva foarte serios.

După o tăcere pereliminară, stânjenitoare, a râs şi a spus:

— Lucio spune că ar lua şi el peiotă.

— Adevărat? am întrebat.

— Da. Nu m-ar deranja. Bengno râdea reţinut.

— Lucio a spus că va lua peiotă, dacă îi cumperi o motocicletă.

Lucio şi Benigno s-au privit şi a izbucnit în râs.

— Cât costă o motocicletă în SUA? a întrebat Lucio.

— Ai putea să găseşti una şi cu o sută de dolari, am răspuns.

— Asta nu înseamnă mult acolo, nu-i aşa? Ai putea s-o obţii uşor pentru el, nu-i aşa? a întrebat Benigno.

— Ştiu şi eu, întâi să-1 întreb pe bunicul tău, i-am spus lui Lucio.

— Nu, nu, a protestat el. Nu-i spune şi lui. O să strice totul. E un vrăjitor. Şi apoi, e prea bătrân şi slab de minte şi nu ştie ce face.

— A fost odată un adevărat vrăjitor, a adăugat Benigno. Vreau să spun, unul adevărat. Ai mei spun că a fost cel mai bun. Dar a luat prea mult peiotă şi ajuns un nimeni. Acum e prea bătrân.

— Şi spune mereu aceleaşi poveşti aiurite despre peiotă, a spus Lucio.

— Peiota aia e doar o aiureală, a spus Benigno. Ştiţi, am încercat-o şi eu o dată. Lucio a luat un sac cu peiotă de la bunicul luI. Într-o noapte, când mergeam în oraş, am mestecat-o. A dracului! Mi-a făcut gura ţăndări. Avea un gust nenorocit rău!

— Ai înghiţit-o? am întrebat.

— Am scuipat-o, a spus Lucio, şi am aruncat tot sacul.

Amândoi s-au gândit că incidentul a fost foarte comic, în timpul ăsta, Eligio n-a scos nici un cuvânt. Era retras, ca de obicei. Nici măcar n-a râs.

— Ţi-ar plăcea s-o încerci, Eligio? l-am întrebat.

— Nu. Eu nu. Nici măcar pentru o motocicletă.

Lucio şi Benigno au găsit declaraţia lui foarte comică şi au izbucnit iar în râs.

— Oricum, a continuat Eligio, trebuie să admit că don Juan mă uimeşte.

— Bunicul e prea bătrân ca să ştie ceva, a spus Lucio cu mare convingere.

— Da, e prea bătrân, 1-a imitat Benigno.

M-am gândit că părerea lor despre don Juan era copilărească şi nefondată. Am simţit că era de datoria mea să-t apăr şi le-am spus că, după mine, don Juan era atunci, aşa cum fusese şi în trecut, un mare vrăjitor, poate cel mai

mare dintre toţi. Am spus că simt că e ceva la el, ceva cu adevărat extraordinar. I-am pus să-şi amintească că el avea mai mult de şaptezeci de ani şi, totuşi, era mai energic şi mai puternic decât noi toţi Ia un loc. I-am provocat pe tineri să încerce pe pielea lor, surprinzându-1 pe don Juan.

— Nu poţi să-1 surprinzi pe bunicul, a spus mândru Lucio. El e un brujo.

I-am reamintit că ei spuseseră că e prea bătrân şi slab de minte şi că o persoană slabă de minte nu ştie ce se petrece în jurul ei. Le-am spus că mă minunam de agilitatea lui don Juan de fiecare dată.

— Nimeni nu poate surprinde un brujo, chiar dacă este bătrân, a spus Benigno cu autoritate. Totuşi, poate fi surprins când doarme. Aşa i s-a întâmplat unui tip, pe nume Cevicas. Oamenii s-au plictisit de vrăjitoriile lui şi l-au ucis.

I-am rugat să-mi dea explicaţii despre acel eveniment, dar au răspuns că s-a întâmplat înainte de naşterea lor, sau când erau foarte mici. Eligio a adăugat că oamenii credeau totuşi pe ascuns că Cevicas era doar un nebun şi că, de fapt, nimeni nu poate face ceva unui vrăjitor adevărat. Am încercat să aflu mai multe asupra opiniilor lor despre vTăjitori. Nu părea să arate prea mare interes subiectului; în afară de asta, erau nerăbdători să tragă cu puşca de 0,22 pe care le-o adusesem.

Am tăcut o vreme, în timp ce mergeam spre desişul gros, apoi Eligio, care era în fruntea coloanei, s-a întors şi mi-a spus: ^

— Poate că noi suntem cei nebuni. Poate că don Juan are dreptate. Uite cum trăim.

Lucio şi Benigno au protestat. Am încercat să mediez lucrurile. Am fost de acord cu Eligio şi le-am spus că eu greşisem modul în care îmi dirijasem viaţa până atunci. Benigno a spus că nu aveam dreptate să mă plâng de viaţa mea, că aveam bani şi maşină. I-am replicat că puteam uşor să spun că ei o duceau puţin mai bine decât mine, pentru că fiecare avea câte o bucată de pământ. Mi-au răspuns la unison că proprietarul pământului era banca federală. Atunci le-am spus că nici eu nu eram proprietarul maşinii, şi că ea aparţinea unei bănci din California şi că viaţa mea era doar puţin diferită, dar nu mai bună decât a lor. Ne aflam în tufişurile dese.

N-am găsit nici o căprioară, sau vreun porc mistreţ, dar am prins trei iepuri. La întoarcere ne-am oprit la casa lui Lucio şi el ne-a spus că nevasta lui o să facă o tocană de iepure. Benigno s-a dus la magazin să cumpere o sticlă de tequila şi să ne aducă nişte apă. Când s-a întors, don Juan era cu el.

— L-ai găsit pe bunicul la magazin, cumpărând bere? a întrebat Lucio râzând.

— N-am fost invitat la reuniunea asta, a spus don Juan. Am trecut doar ca să-1 întreb pe Carlos dacă pleacă la Hermosillo.

I-am spus că plănuiam să plec a doua zi, iar în vreme ce discutam, Benigno a distribuit sticlele. Eligio i-a dat-o pe a lui lui don Juan, iar deoarece printre Yaquis e foarte nepoliticos să refuzi, chiar şi amabil, don Juan a luat-o tăcut. Eu i-am dat-o pe a mea lui Eligio şi a fost obligat s-o ia. Aşa că Benigno mi-a dat-o pe a lui. Dar Lucio, care vizualizase evident întreaga schemă a bunelor maniere Yaqui, îşi terminase de băut sticla de apă minerală. S-a întors spre Benigno, care avea pe faţă o privire patetică, şi i-a spus râzând:

— Ţi-au umflat sticla.

Don Juan a spus că el nu bea niciodată apă gazoasă şi i-a dat sticla lui Benigno. Ne-am aşezat în tăcere sub ramada.

Eligio părea neliniştit. Se juca cu borul pălăriei.

— M-am gândit Ia ce-ai spus noaptea trecută, i-a spus el Iui don Juan. Cum poate peiota să ne schimbe viaţa? Cum?

Don Juan n-a răspuns. L-a privit ţintă pe Eligio o clipă şi apoi a început să cânte în dialectul Yaqui. Nu era chiar un cântec, ci o scurtă recitare. Am rămas tăcuţi multă vreme. Apoi l-am rugat pe don Juan să-mi traducă cuvintele Yaqui.

— Astea sunt doar pentr Yaqui, a spus el sec.

M-am simţit demoralizat. Eram sigur că spusese ceva de mare importanţă.

— Eligio e un indian, mi-a spus în final don Juan, şi, ca indian, Eligio n-are nimic. Noi, indienii, nu posedăm nimic. Tot ceea ce vezi în jur aparţine Yori-loi. Indienii Yaqui au doar mânia lor şi ceea ce le oferă pământul de bună voie.

Nimeni n-a scos o vorbă o vreme, apoi don Juan s-a ridicat, şi-a luat rămas bun şi a plecat. Noi l-am privit până a dispărut după o curbă a drumului. Toţi păream să fim neliniştiţi. Lucio ne-a declarat într-o manieră dezordonată că bunicul lui n-a rămas, pentru că ura tocana de iepure. Eligio părea cufundat în gânduri. Benigno s-a întors spre mine şi mi-a spus cu voce tare:

— Cred că Dumnezeu o să vă pedepsească pe tine şi pe don Juan, pentru ceea ce faceţi.

Lucio a început să râdă şi Benigno i s-a alăturat.

— Nu te mai prosti, Benigno, a spus Eligio posac. Ce-ai spus adineauri nu face nici două parale.

15 septembrie 1968

Era sâmbătă, ora nouă seara. Don Juan stătea în faţa lui Eligio, în centrul ramadei din faţa casei lui Lucio, şi îşi pusese sacul cu măciulii de peiotă între ei. Acum cânta legănându-şi uşor corpul înainte şi înapoi. Eu, Lucio şi Benigno stăteam la vreo doi metri în spatele lui Eligio, sprijiniţi de perete. La început era destul de întuneriC. Îl aşteptasem pe don Juan în casă, sub lampa cu petrol. Ne-a chemat sub ramada când a sosit şi ne-a spus să ne aşezăm. După o vreme, ochii mei s-au obişnuit cu întunericul. Vedeam limpede pe toată lumea. Am observat că Eligio părea înspăimântaT. Îi tremura tot corpul şi dinţii îi clănţăneau necontrolat. Era zdruncinat de tresăriri spasmodice ale corpului şi spatelui.

Don Juan i-a vorbit şi i-a spus că nu fie speriat şi să aibă încredere în protector şi să nu se gândească la nimic. A luat liniştit o măciulie de peiotă, i-a oferit-o lui Eligio şi i-a ordonat s-o mestece foarte încet. Eligio a scâncit ca un căţeluş şi s-a oferit. Respiraţia lui semăna cu un vâjâit de foaie. Şi-a scos pălăria şi şi-a şters fruntea. Şi-a acoperit faţa cu mâinile. Am crezut că plânge. A trecut un moment foarte lung şi tensionat, înainte să-şi recâştige puţin controlul. S-a aşezat drept şi, ţinându-şi încă faţa acoperită cu mâna, a luat măciulia de peiotă şi a mestecat-o.

Am simţit o nelinişte colosală. Până atunci nu realizasem că eram, probabil, la fel de speriat ca Eligio. Gura mea avea o uscăciune asemănătoare cu cea produsă de peiotă. Eligio a mestecat multă vreme măciulia de peiotă. Tensiunea îmi creştea, m-am trezit scâncind involuntar, pe măsură ce respiraţia mi se accelera.

Don Juan a început să cânte tare, apoi i-a oferii lui Eligio o altă măciulie de peiotă şi, după ce acesta a terminat-o, i-a dat fructe uscate şi i-a spus să le mestece încet.

Eligio s-a ridicat şi s-a dus în tufişuri. La un moment dat, a cerut apă. Don Juan i-a spus să-şi clătească doar gura şi să n-o bea.

Eligio a mai mestecat două măciulii şi don Juan i-a dat carne uscată.

Qnd a juns la cea de-a zecea măciulie, eram aproape bolnav de nelinişte. 1

Brusc, Eligio s-a prăbuşit cu faţa în jos şi fruntea lui a lovit pământul. S-a rostogolit pe partea stângă, tresărind convulsiv. M-am uitat la ceas. Era unsprezece şi douăzeci. Eligio s-a zvârcolit, s-a zgâlţâit şi a gemut mai mult de o oră, întins pe podea.

Don Juan şi-a menţinut aceeaşi poziţie în faţa luI. Antecele peiotei erau doar un murmur. Benigno, care stătea în dreapta mea, părea neatent; Lucio, lângă el, căzuse pe o parte şi sforăia.

Corpul lui Eligio s-a ghemuit într-o poziţie contorsionată. Stătea pe partea dreaptă, cu faţa la mine şi mâinile între picioare. Corpul lui a făcut un salt puternic şi s-a întors pe spate, cu picioarele uşor îndoite. Mâna lui stângă a fluturat lateral şi în sus, cu o mişcare extrem de liberă şi de elegantă. Mâna dreaptă a repetat aceeaşi mişcare şi apoi ambele braţe au alternat într-o mişcare înceată, oscilantă, semănând cu cea a unui harpist. Treptat mişcarea devenea din ce în ce mai viguroasă. Braţele lui aveau o vibraţie perceptibilă şi se ridicau şi coborau ca nişte pistoane, în acelaşi timp, palmele Iui se roteau din încheietură şi degetele tremurau. Era o viziune armonică, minunată şi hipnotică. M-am gândit că ritmul şi controlul lui muscular erau fără comparaţie.

Apoi Eligio s-a ridicat încet, de parcă ar fi fost împins de o forţă învăluitoare. Corpul îi tremura. S-a ghemuit şi s-a împins în sus într-o poziţie dreaptă. Braţele, trunchiul şi capul îi tremurau, ca şi cum ar fi trecut un curent electric prin ele. Parcă o forţă din afara lui îi menţinea controlul şi îl făcea să se ridice.

Cântarea lui don Juan a devenit foarte tare. Lucio şi Benigno s-au trezit şi priveau dezinteresaţi la scenă, apoi după o vreme s-au culcat.

Eligio părea că se mişcă tot în sus, ca într-un fel de căţărarE. Îşi făcuse palmele cupă şi părea să prindă obiectele aflate în afara viziunii mele. S-a împins în sus şi a făcut o pauză, să-şi tragă respiraţia.

Am vrut să-i văd ochii şi m-am mişcat spre el, dar don Juan mi-a aruncat o privire fioroasă şi m-am rostogolit la locul meu.

Apoi Eligio a sărit. A fost un salt final, formidabiL. Îşi atinsese aparent ţinta. Pufăia şi suspina de efort. Părea că se ţine de ceva, dar altceva îl copleşea. A ţipat disperat. I-a slăbit priza şi a început să alunece. Corpul lui s-a arcuit pe spate şi a fost străbătut din cap până în picioare de o pulsaţie coordonată, excepţional de frumoasă. Unda 1-a străbătut de vreo sută de ori, înainte ca tot corpul să i se prăbuşească la fel ca un sac de pânză fără viaţă.

După o vreme şi-a întins braţele în fată, ca şi cum şi-ar fi protejat faţa. Picioarele i s-au întins spre spate, în timp ce el stătea pe piept; erau arcuite Ia câţiva centimetri deasupra podelei, dându-i corpului aparenţa că aluneca, sau că zbura cu o viteză incredibilă. Capul îi era lăsat pe spate la maximum, braţele îi acopereau ochii, protejându-i. Simţeam vântul suflând pe lângă el.

Am suspinat adânc şi am ţipat involuntar. Lucio şi Benigno s-au trezit şi au privit curioşi la Eligio.

— Dacă promiţi că-mi iei o motocicletă, mestec şi eu acum, a spus tare Lucio.

Am privit la don Juan. El a făcut un gest imperativ din cap.

— Ticăiosule! a murmurat Lucio şi a adormit iar.

Eligio s-a ridicat şi a început să se plimbe. A făcut câţiva paşi şi s-a oprit. Zâmbea, cu o expresie de beatitudine pe chip. A încercat să fluiere. Nu se auzea nici un sunet clar, totuşi era armonios. Era o melodie. Avea doar câteva măsuri care se repetau neîncetat. După o vreme, fluieratul se auzea distinct, apoi a devenit o melodie cu un ton ascuţit. Eligio murmura cuvinte neinteligibile. Mi se părea a fi versurile melodiei. A repetat-o ore întregi. Era un cântec foarte simplu, repetat, monoton şi totuşi ciudat de frumos.

Eligio părea să se uite la ceva în timp ce cânta. La un moment dat, s-a apropiat foarte mult de mine. I-am văzut ochii în întuneric. Erau sticloşi, imobili. Zâmbea şi chicotea. Se plimba, se aşeza şi iar se plimba, gemând şi oftând.

Brusc, ceva păru că îl împinge din spate. Corpul lui s-a arcuit la mijloc, ca mişcat de o forţă. La un moment dat, Eligio era în echilibru pe vârful degetelor, făcând aproape un cerc complet, mâinile atingându-i solul. S-a lăsat iar pe podea, încet, pe spate, şi s-a întins, obţinând o rigiditate ciudată.

A scâncit şi a gemut o vreme, apoi a început să sforăie. Don Juan i-a acoperit cu nişte saci de pânză. Era cinci şi treizeci şi cinci dimineaţa.

Lucio şi Benigno adormiseră umăr la umăr, cu spatele lipit de perete. Eu şi don Juan am stat multă vreme tăcuţi. El părea să fie obosit. Am spart tăcerea şi l-am întrebat despre Eligio. Mi-a spus că întâlnirea lui Eligio cu Mescalito fusese excepţional de reuşită; Mescalito îl învăţase un cântec de prima dată când s-au întâlnit şi asta era într-adevăr excepţional.

L-am întrebat de ce nu-l lăsase pe Lucio să ia puţin, pentru o motocicletă. A răspuns că Mescalito l-ar fi ucis pe Lucio dacă s-ar fi apropiat de el cu o asemenea condiţie. Don Juan a admis că se pregătise foarte atent pentru a-l convinge pe nepotul său; mi-a spus că a contat pe prietenia mea cu nepotul său, ca o parte principală a strategiei sale. Spunea că Lucio a fost totdeauna marea lui grijă şi că pe vremuri au locuit împreună şi au fost foarte apropiaţi, dar Lucio s-a îmbolnăvit grav la şapte ani, iar fiul lui don Juan, un catolic devotat, a făcut un jurământ Fecioarei din Guadelupe că Lucio va intra într-o societate sacră de dans, dacă-i va salva viaţa. Lucio s-a refăcut şi

a fost forţat să îndeplinească promisiunea. El a rezistat o săptămână ca ucenic şi apoi s-a decis să rupă legământul. Credea că pentru asta va trebuit să moară, aşa că s-a întins şi a aşteptat o zi întreagă să vină moartea. Toţi au râs de băiat şi incidentul n-a fost uitat niciodată.

Don Juan n-a vorbit multă vreme. Părea cufundat în gânduri.

— Aranjamentul meu a fost pentru Lucio, a spus el, şi l-am găsit în locul lui pe Eligio. Ştiam că e inutil, dar când ne place cineva, trebuie să insistăm, ca şi cum ar fi posibil să refaci oamenii. Lucio a avut curaj când era copil şi apoi 1-a pierdut pe măsură ce a crescut.

— Nu poţi să-i faci vrăji, don Juan?

— Să-i fac vrăji? La ce bun?

— Astfel încât să se schimbe şi să-şi recâştige curajul.

— Nu se fac vrăji pentru curaj. Curajul e ceva personal. Vrăjile sunt pentru a-i face pe oameni inofensivi, pentru a-i îmbolnăvi, sau a-i omorî. Nu faci vrăji ca să formezi luptători. Ca să fii luptător, trebuie să fii foarte limpede, să ai o luciditate de cristal, ca Eligio. Aşa e un adevărat om al cunoaşterii!

Eligio sforăia liniştit sub sacii de pânză. Era deja ziuă. Cerul era de un albastru limpede. Nu era nici un nor pe cer.

— Aş da orice, am spus, să ştiu ce călătorie a făcut Eligio. Pot să-1 întreb despre asta?

— În nici un caz nu trebuie să-1 întrebi despre asta!

— De ce? Eu îţi descriu experienţele mele.

— Asta-i altceva. Tu nu eşti predispus să ţii secrete. Eligio e un indian. Călătoria lui e tot ce are. Aş fi dorit să fi fost Lucio.

— Nu poţi face nimic, don Juan?

— Nu. Din nefericire, nu există nici un mod de a schimba un molatic. A fost doar nebunia mea.

A răsărit soarele. Lumina lui îmi împăienjenea ochii.

— Mi-ai spus de nenumărate ori, don Juan, că un vrăjitor nu poate avea nebunii. Nu m-am gândit niciodată că tu ai putea avea aşa ceva.

Don Juan m-a privit pătrunzător. S-a ridicat, a aruncat o privire la Eligio şi apoi la Lucio. Şi-a turtit pălăria pe cap. *

— E posibil să insişti, să insişti cum trebuie, deşi ştii că ceea ce faci e inutil, a spus el zâmbind. Dar întâi trebuie să ştim că acţiunile noastre sunt inutile şi, totuşi, trebuie să acţionăm ca şi cum nu am şti acest lucru. Asta e nebunia controlată a unui vrăjitor.

M-am întors la casa lui don Juan pe 3 octombrie, 1968, cu singurul scop de a-1 întreba despre evenimentele legale de iniţierea lui Eligio. Citind descrierea celor întâmplate atunci, m-au năpădit o mulţime de întrebări. Aveam nevoie de explicaţii foarte precise, aşa încât am făcut dinainte o listă cu întrebările care mă interesau, alegându-mi foarte atent cuvintele.

Am început să-1 întreb:

— Chiar am „văzut" în noaptea aceea, don Juan?

— Erai pe-aproape.

— Tu ai „văzut" că eu „vedeam" mişcările lui Eligio?

— Da. Am „văzut" că Mescalito îţi permitea să „vezi" o parte din lecţia lui Eligio, altfel ai fi privit la un om care stătea acolo, sau care era întins acolo. La ultima mitotă nu ai văzut ca oamenii să fi făcut ceva, nu-i aşa?

La ultima mitotă nu observasem ca vreunul dintre bărbaţi să fi făcut vreo mişcare neobişnuită. I-am răspuns că puteam spune liniştit că tot ce înregistrasem în notiţe era că unii dintre ei s-au dus în tufişuri mai des decât alţii.

J 1

— Dar ai „văzut" aproape toată lecţia lui Eligio, a continuat don Juan. Gândeşte-te la asta. Acum înţelegi cât de generos e Mescalito cu tine? Mescalito n-a fost niciodată atât de gentil cu cineva, după câte ştiu eu. Cu nimeni. Şi totuşi, tu nu dai nici o atenţie generozităţii sale. Cum poţi să-i întorci spatele atât de direct? Sau poate ar trebui să spun, în schimbul cărui lucru îi întorci spatele lui Mescalito?

Simţeam că don Juan mă încolţise iar. Eram incapabil să-i răspund la întrebare. Crezusem întotdeauna că am părăsit ucenicia pentru a mă salva, totuşi nu aveam nici o idee de ce anume mă feream, sau pentru ce. Am vrut să schimb repede subiectul conversaţiei noastre, iar pentru acest lucru a trebuit să renunţ la toate întrebările pe care le pregătisem şi am ridicat cea mai mare problemă a mea.

— Mă întreb dacă poţi să-mi spui mai multe despre nebunia ta controlată, am spus.

— Ce vrei să ştii despre ea?

— Spune-mi, te rog, don Juan, ce este exact nebunia controlată?

Don Juan a râs tare şi a produs un sunet zgomotos, lo-vindu-şi coapsa cu palma făcută căuş.

— Asta este nebunia controlată! a spus el, a râs şi şi-a lovit iar coapsa.

— Ce vrei să spui…?

— Sunt fericit că în sfârşit mă întrebi despre nebunia mea controlată, după atâţia ani şi totuşi nu mi-ar fi păsat câtuşi de puţin dacă nu m-ai fi întrebat deloc despre ea. Totuşi, am ales să fiu fericit, ca şi cum m-ar interesa că m-ai întrebat, ca şi cum ar conta că mă interesează, sau nu. „Asta" este nebunia controlată!

Am râs amândoi foarte tare. L-am îmbrăţişaT. Îi găseam explicaţia încântătoare, deşi n-o prea înţelesesm

Stăteam, ca de obicei, exact în zona din fata uşii sale. Era spre prânz. Don Juan avea în faţa lui o grămadă de seminţe şi curăţa rămăşiţele de pe ele. M-am oferit să-I ajut, dar el m-a refuzat spunând că seminţele erau un cadou pentru unul din prietenii lui din Mexicul central şi că nu aveam destulă putere să le ating.

— Cu cine îţi exersezi nebunia controlată, don Juan? am întrebat după o lungă tăcere.

A chicotit.

— Cu oricine! a exclamat zâmbind.

— Atunci când alegi să o faci?

— De fiecare dată când acţionez.

În acest moment am simţit nevoia să recapitulez şi l-am întrebat dacă nebunia controlată însemna cumva că acţiunile lui nu erau niciodată sincere, fiind doar acţiunile unui actor.

— Acţiunile mele sunt sincere, a spus el, dar ele sunt doar acţiunile unui actor.

— Atunci, tot ceea ce faci trebuie să fie o nebunie controlată, am exclamat eu, cu adevărat surprins.

— Da, totul, a spus el.

— Dar nu poate fi adevărat, am protestat, că fiecare dintre acţiunile tale este doar o nebunie controlată.

— De ce nu? a întrebat el cu o privire misterioasă.

— Asta ar însemna că pentru tine nu contează nimic şi că pe tine nu te interesează cu adevărat nimeni, sau nimic. Ia-mă pe mine, de exemplu. Vrei să spui că nu te interesează dacă devin sau nu om al cunoaşterii, sau dacă trăiesc sau mor, sau fac orice altceva?

— E adevărat! Nu mă interesează. Tu eşti ca Lucio, sau ca oricine altcineva din viaţa mea, din nebunia mea controlată.

Am simţit un sentiment straniu de goliciune. Evident că nu exista nici un motiv în lume pentru care don Juan să fie interesat de mine, dar, pe de altă

parte, aveam aproape certitudinea că pe el îl interesa personal; m-am gândit că nu putea fi altfel, deoarece el îmi dăduse întotdeauna toată atenţia în timpul pe care l-am petrecut cu el. M-am gândit că poate don Juan spunea asta doar pentru că era supărat pe minE. În definitiv, eu părăsisem învăţăturile sale.

— Am sentimentul că nu vorbim despre acelaşi lucru, am spus. Nu ar fi trebuit să mă folosesc pe mine ca exemplu. Ceea ce am vrut să spun este că trebuie să existe ceva în lume care să te interseze într-un mod care să nu fie ne-. Bunie controlată. Nu cred că este posibil să trăieşti, dacă pentru tine nu contează nimic.

— Asta ţi se aplică „ţie", a spus. Lucrurile contează pentru „tine". M-ai întrebat despre nebunia mea controlată şi ţi-am spus că tot ce fac în legătură cu mine şi semenii mei este nebunie, pentru că nimic nu contează.

— Ideea mea este, don Juan, că dacă pentru tine nu contează nimic, cum poţi trăi?

A râs şi, după un moment de pauză, în care părea că deliberează dacă să răspundă sau nu, s-a ridicat şi s-a dus în spatele casei. L-am urmat.

— Stai, stai, don Juan, am spus. Vreau cu adevărat să ştiu; trebuie să-mi explici ce vrrei să spui.

— Poate că nu e posibil de explicat, a spus. Anumite lucruri în viaţă contează pentru tine, pentru că sunt importante; acţiunile tale sunt, bineînţeles, importante pen tru tine, dar pentru mine nici un lucru nu mai este important, nici acţiunile mele, nici acţiunile semenilor mei oameni. Eu continui să trăiesc totuşi, pentru că am voinţa mea. Pentru că mi-am temperat voinţa de-a lungul vieţii, până când a ajuns să fie curată şi sănătoasă şi acum pentru mine nu mai contează că nu mă mai interesează nimic. Voinţa mea controlează nebunia vieţii mele.

S-a lăsat pe vine şi şi-a trecut degetele prin nişte ierburi pe care le pusese la uscat la soare, pe o bucată de pânză de sac.

Eram uimit. N-aş fi anticipat niciodată direcţia pe care o va lua discutarea problemei mele. După o pauză lungă, m-am gândit la un contraargument. I-am spus că, după opinia mea, unele dintre acţiunile semenilor mei erau de importanţă supremă. I-am arătat că un război nuclear ar fi în mod clar cel mai dramatic exemplu al unei astfel de acţiuni Am spus că, pentru mine, distrugerea vieţii de pe suprafaţa pământului ar fi o acţiune de o enormitate copleşitoare.

— Crezi asta, pentru că gândeşti. Te gândeşti la viaţă, a spus don Juan, cu o strălucire în ochi. Tu nu „vezi”.

— Aş simţi în mod diferit, dacă aş putea „vedea”? am întrebat.

— O dată ce un om învaţă să „vadă”, el se află singur într-o lume în care nu există decât nebunie, a declarat criptic don Juan.

A făcut o mică pauză şi m-a privit, de parcă voia să vadă efectul cuvintelor sale.

— Acţiunile tale, la fel ca şi acţiunile semenilor tăi în general, par să fie importante pentru tine, pentru că tu ai „învăţat” să crezi că sunt importante.

A folosit cuvântul „învăţat” cu o inflexiune atât de originală, încât m-a forţat să-l întreb ce a vrut să spună prin asta.

S-a oprit din manipularea plantelor şi m-a privit.

— Noi învăţăm să gândim despre orice, a spus, şi apoi ne antrenăm ochii să vadă lucrurile aşa cum credem noi că ar fi ele. Noi privim la noi, gândind deja că suntem importanţi. Şi apoi trebuie să ne „simţim” importanţi! Dar apoi un om învaţă să „vadă” şi el îşi dă seama că nu mai poate gândi despre lucruri că sunt aşa cum le vede, iar dacă nu poate să se gândească la ceea ce priveşte, totul devine important.

Don Juan trebuie să-mi fi observat privirea mirată şi şi-a repetat de trei ori afirmaţiile ca să mă facă să înţeleg. Ceea ce spusese el îmi suna ca un fel de jargon la început, dar după ce am reflectat asupra lor, cuvintele lui se întrezăreau mai mult ca un fel de declaraţie sofisticată idespre oricare faţetă a percepţiei.

Am încercat să mă gândesc la o întrebare bună, care l-ar face să-şi clarifice ideea, dar nu-mi venea nimic în minte. Brusc, m-am simţit obosit şi nu mi-am mai putut controla corect gândurile.

Don Juan a părut că-mi observă oboseala şi m-a bătut uşor pe umăr.

— Curăţă plantele astea de aici, a spus el, şi apoi pi-seazăle atent în cana asta.

Mi-a dat o cană mare de cafea şi a plecat.

S-a întors acasă după câteva ore, spre seară. Terminasem de pisat plantele şi avusesem destul timp ca să-mi scriu notiţele. Am vrut să-i pun câteva întrebări chiar atunci, dar el nu era într-o stare în care să-mi poată răspunde. A spus că-i este foame şi întâi trebuie să-şi facă de mâncare. A aprins un foc în cuptorul lui de pământ şi a pus o oală cu supă de carne şi oase. S-a uitat în sacul cu alimente pe care i-l adusesem şi a ales nişte legume, pe care le-a tăiat bucăţele şi le-a aruncat în oală. Apoi s-a întins pe rogojina lui, şi-a scos

sandalele şi mi-a spus să stau mai aproape de cuptor, ca să pot întreţine focul.

Era aproape întuneric; de unde stăteam, vedeam cerul spre vest. Marginile unei formaţiuni groase de nori aveau nuanţa pielii de căprioară, în timp ce în centrul formaţiunii norii erau aproape negri.

Mă pregăteam să fac un comentariu despre frumuseţea norilor, când el a vorbit.

— Margini vaporoase şi un centru masiv, a spus, arătând spre nori.

Afirmaţia lui era un apropo atât de perfect, încât m-a făcut să tresar.

— Tocmai voiam să-ţi vorbesc despre nori, am spus.

— Atunci ţi-am luat-o înainte, a spus şi a început să râdă într-un elan copilăresc.

L-am întrebat dacă era într-o stare în care să-mi răspundă la nişte întrebări.

— Ce vrei să ştii? a întrebat.

— Ceea ce mi-ai spus în după-amiaza asta despre nebunia controlată m-a tulburat foarte mult. Zău că nu pot înţelege ce ai vrut să spui.

— Bineînţeles că nu poţi, a spus. Tu încerci să te gândeşti la asta şi ceea ce ţi-am spus eu nu se potriveşte cu gândurile tale.

— Încerc să mă gândesc, am spus, pentru că ăsta e singurul mod în care eu personal pot înţelege ceva. De exem
piu, don Juan, vrei să spui că o dată ce un om învaţă să „vadă”, totul în lume devine inutil?

— N-am spus inutil, am spus fără importanţă. Totul este egal şi de aceea, fără importanţă. De exemplu, pentru mine nu există nici un mod de a spune dacă acţiunile mele sunt mai importante decât ale tale, sau că un lucru e mai important decât altul, de aceea toate lucrurile sunt fără importanţă.

L-am întrebat dacă afirmaţiile lui erau o declaraţie că ceea ce denumea el „vedere” era de fapt un „mod mai bun” decât simplul „a privi”. El a spus că ochii omului pot realiza amândouă acţiunile, dar că niciuna dintre ele nu era mai bună decât celalată; totuşi, să menţii ochii doar în poziţia de a privi era după el o pierdere inutilă.

— De exemplu, avem nevoie să privim cu ochii noştri, pentru a putea râde, a spus, pentru că numai când privim la lucruri putem detecta partea comică a lumii. Pe de altă parte, când ochii noştri „văd”, totul este egal, astfel încât nimic nu mai e comic.

— Vrei să spui, don Juan, că un om care „vede” nu mai poate râde?

A rămas tăcut o vreme.

— Poate că sunt oameni ai cunoaşterii care nu râd niciodată, a spus. Totuşi, eu nu cunosc niciunul. Cei pe care-i cunosc „văd” şi, de asemenea, şi privesc, deci râd.

— Un om al cunoaşterii ar putea plânge, de exemplu?

— Cred că da. Ochii noştri privesc, astfel încât putem râde, sau plânge, ne putem bucura, sau putem fi trişti; de aceea, ori de câte ori sunt martor la ceva care în mod normal m-ar face să fiu trist, eu pur şi simplu îmi schimb ochii şi „văd” în loc să privesc. Dar atunci când întâlnesc ceva hazliu, privesc şi râd.

— Dar atunci, don Juan, râsul tău e real şi nu nebunie controlată.

Don Juan m-a fixat o clipă cu privirea.

— Discut cu tine pentru că mă faci să râd, a spuS. Îmi aminteşti de nişte şobolani de desert, cu coada stufoasă, care cad în capcană când îşi înfig cozile în găuri, încercând să sperie alţi şobolani, pentru a le fura mâncarea. Tu te laşi prins în propriile tale gânduri. Ai grijă! Uneori şobolanii aceia îşi rup cozile încercând să se elibereze.

Am găsit comparaţia lui comică şi am râs. Don Juan îmi arătase odată nişte rozătoare mici, cu cozile stufoase, care arătau ca nişte veveriţe grase; imaginea unuia dintre aceştia rupându-şi coada era tristă şi, în acelaşi timp, morbid de comică.

— Râsul meu, ca tot ceea ce fac, este real, a spus el, dar este de asemenea şi nebunie controlată, pentru că e inutil; nu schimbă nimic şi totuşi râd.

— Dar, după câte înţeleg eu, don Juan, râsul tău nu e inutil. Te face fericit.

— Nu! Sunt fericit pentru că aleg să privesc la lucruri care mă fac fericit şi astfel ochii mei prind partea comică a loc, iar eu râd. Ţi-am spus acest lucru de nenumărate ori. Trebuie să-ţi alegi întotdeauna un drum cu inima, pentru a fi la maximul posibilităţilor şi probabil că astfel poţi râde întotdeauna.

Am interpretat ceea ce spusese atunci în sensul că plânsul era inferior râsului, sau că cel puţin era probabil o acţiune care ne slăbeşte. El a afirmat că nu există o diferenţă intrinsecă între ele şi că amândouă sunt importante;

L1La spus că totuşi el preferă râsul, deoarece corpul lui se simţea mai bine râzând decât atunci când plângea.

În acest punct am sugerat că, dacă există o preferinţă, atunci nu există egalitate; dacă el prefera râsul plânsului, atunci primul era mai important.

EI a susţinut cu încăpăţânare că preferinţa lui nu însemna că nu erau egale; iar eu am insistat că argumentul nostru ar putea fi extins logic la a spune că, dacă lucrurile sunt egale, atunci de ce nu am putea alege moartea?

— Mulţi oameni ai cunoaşterii fac asta, a răspuns eL. Într-o zi ei dispar pur şi simplu. Oamenii pot gândi despre ei şi că au fost prinşi în capcană, sau au fost ucişi din cauza îndeletnicirilor lor. Ei aleg să moară pentru că pentru ei nu contează. Pe de altă parte, eu aleg să trăiesc şi să râd, nu pentru că ar conta, ci pentru că asta e înclinaţia naturii mele. Raţiunea pentru care spun că aleg e pentru că „văd" şi nu faptul că aleg să trăiesc; voinţa mea mă face să continui să trăiesc în pofida a tot ceea ce „văd". Acum nu mă poţi înţelege, din cauza obişnuinţei tale de a gândi când priveşti la lucruri şi de a gândi aşa cum gândeşti.

Afirmaţia lui m-a intrigat foarte mult. L-am rugat să-mi explice ce voia să spună.

A repetat aceeaşi construcţie de frază de mai multe ori, acordându-şi parcă timp de a o aranja în termeni diferiţi, apoi şi-a expus ideea, spunând că prin „gândire" el înţelegea ideea constantă pe care o avem despre toate lucrurile din lume. A spus că „vederea" spulbera această obişnuinţă, iar că până când voi învăţa să „văd" nu puteam înţelege cu adevărat ceea ce voia el să spună.

— Dar dacă nu contează nimic, don Juan, atunci de ce ar conta ca eu să învăţ să „văd"?

— Ţi-am explicat odată că specia noastră, a oamenilor, e obişnuită să înveţe, că e bine, că e rău, a spus el. Eu am învăţat să „văd" şi îţi spun ţie acum că nimic nu contează; acum e rândul tău; poate că într-o zi o să „vezi" şi atunci o să ştii dacă lucrurile contează sau nu. Pentru mine nu contează nimic, dar pentru tine poate va conta totul. Ar trebui să ştii de acum că un om al cunoaşterii trăieşte prin acţiune, nu prin ceea ce gândeşte despre acţiune, nici gândindu-se la ce va gândi după ce va termina acţiunea. Un om al cunoaşterii îşi alege un drum cu inima şi îl urmează; apoi el priveşte şi se bucură şi râde; apoi el „vede" şi ştie. El ştie că viaţa lui se va termina prea devreme; ştie că el, sau oricine altcineva, nu merge nicăieri; ştie, pentru că „vede", că nici un lucru nu e mai important decât altul. Cu alte cuvinte, un om al cunoaşterii nu are onoare, demnitate, familie, nume, ţară, ci numai viaţa de trăit, iar în asemenea circumstanţe, singura lui legătură cu semenii săi este nebunia lui controlată. Astfel, un om al cunoaşterii se străduie şi aspiră şi transpiră şi gâfâie, iar dacă altcineva îl vede, el e la fel ca oricare alt om, doar nebunia din viaţa lui se află sub control. Nemaifiind nici un lucru mai important decât altul, un om al cunoaşterii îşi alege orice acţiune şi acţionează în acea idee, ca şi cum ar fi importnată pentru el. Nebunia lui controlată îl face să spună că ceea ce face e important pentru el şi îl face să

acţioneze ca şi cum ar fi asa, dar, totuşi, el ştie că nu este aşa; astfel că atunci când el duce acţiunea la capăt, se retrage în pace şi indiferent dacă acţiunile lui au fost bune sau rele, au dat rezultate sau nu, asta nu mai face parte dintre problemele sale.

— Un om al cunoaşterii poate alege, pe de altă parte, să rămână total impasibil şi să nu acţioneze niciodată şi să se poarte ca şi cum această impasibilitate ar conta pentru el; ar avea dreptate şi în asta, pentru că ar fi de asemenea nebunia lui controlată.

În acest moment, m-am implicat într-un efort foarte complicat de a-i explica lui don Juan că eram interesat să aflu ce ar motiva un om al cunoaşterii pentru o acţiune oarecare, în pofida faptului că el ar şti că nimic nu contează.

El a chicotit uşor înainte să răspundă.

— Te gândeşti la acţiunile tale, a spus. De aceea, tu trebuie să crezi că acţiunile tale sunt importante atât cât crezi tu că sunt, când în realitate nimic din ceea ce face cineva nu are vreo importanţă. Nimic! Dacă nimic nu contează cu adevărat aşa cum m-ai întrebat tu, atunci cum putem continua să trăim? Ar fi mai simplu să murim; asta spui şi crezi tu, pentru că te gândeşti la viaţa ta, exact aşa cum te gândeşti acum la cum ar fi dacă ai „vedea”. Ai vrut să-ţi descriu „vederea”, astfel încât să poţi începe să te gândeşti la ea, în modul în care o faci cu toate lucrurile. Totuşi, în cazul „vederii”, gândirea nu este adevărata problemă, astfel că nu-ţi pot spune cum este când „vezi”. Acum vrei să-ţi descriu motivele mele pentru nebunia mea controlată şi eu pot să-ţi spun doar că nebunia controlată e foarte asemănătoare cu „vederea”; este ceva la care nu te poţi gândi.

A căscat. S-a lungit pe spate şi şi-a întins braţele şi picioarele. Oasele îi trosneau.

— Ai lipsit prea mult, a spus. Gândeşti prea mult.

S-a ridicat şi s-a dus în tufişurile mari de lângă casă. Am alimentat focul, ca să fiarbă amestecul. Am vrut să aprind o lampă, dar întunericul era foarte liniştitor. Se crease o strălucire roşiatică în jurul meu. Mi-am pus notiţele alături şi m-am întins. Mă simţeam obosit. Din toată conversaţia cu don Juan, singurul lucrul important care îmi rămăsese în minte era că lui nu-i păsa de mine; mă deranja enorm. De-a lungul anilor îmi pusese toată încrederea în el. Dacă nu aş fi avut deplină încredere în el, aş fi fost paralizat de frica de a-i învăţa cunoaşterea. Premisa pe care îmi bazasem încrederea era ideea că pe el îl interesam personal; îmi fusese întotdeauna

frică de el de fapt, dar îmi păstrasem controlul asupra fricii, pentru că aveam încredere în el. Când el a eliminat această bază, nu mai aveam nimic pe care să mă bazez şi mă simţeam fără apărare.

O nelinişte foarte ciudată pusese stăpânire pe mine. Am devenit extrem de agitat şi am început să pendulez în faţa cuptorului. Don Juan întârziA. Îl aşteptam cu mare nerăbdare.

S-a întors puţin mai târziu; s-a aşezat iar în faţa focului şi eu am izbucnit dând glas temerilor. I-am spus că eram îngrijorat pentru că nu puteam schimba direcţia în mijlocul curentului. I-am explicat că, împreună cu încrederea pe care o aveam în el, învăţasem, de asemenea, să respect şi să privesc modul lui de viaţă ca fiind, implicit, mai raţional, sau cel puţin mai funcţional ca al meu. A trebuit să-i vorbesc căci cuvintele lui mă aruncaseră într-un conflict teribil, pentru că ele presupuneau ca eu să-mi schimb sentimentele. Pentru a ilustra ideea mea, i-am povestit lui don Juan despre un om bătrân, cu acelaşi nivel

—---- ţf de cultură ca al meu, un avocat foarte bogat şi conservator, care a trăit toată viaţa convins că el sutinea triumful adevărului. Pe la începutul anilor 30, la apariţia New Deal-ului, el s-a implicat în mod pătimaş în drama politică a acelor vremuri. Era ferm convins că schimbarea va fi vătămătoare pentru ţară, iar din convingerea sa că avea dreptate şi din devotamentul faţă de modul său de viaţă, s-a angajat să lupte cu ceea ce credea el că este un demon politic. Dar fluxul timpurilor era prea puternic şi 1-a copleşit. A luptat zece ani în arena politică şi în viaţa lui personală; apoi al doilea război mondial i-a transformat eforturile într-o înfrângere totalĂ. Înfrângerea Iui politică şi ideologică a dat naştere unei amărăciuni profunde; s-a autoexilat vreme de douăzeci şi cinci de ani. Când l-am întâlnit, avea optzeci şi patru de ani şi se întorsese în ţara sa pentru a-şi petrece ultimii ani într-un cămin de bătrâni. Mi se părea de neconceput că a trăit atât de mult, având în vedere modul în care îşi rispise viaţa în amărăciune şi autocompătimire. El găsea potrivită compania mea şi am discutat mult.

Ultima dată când l-am văzut, încheiase convorbirea noastră cu următoarele cuvinte:

— Am avut timp să-mi revăd viaţa şi s-o examinez. Problemele din timpul meu sunt astăzi doar o poveste; şi nici măcar una interesantă. Poate că mi-am rispit anii vieţii urmărind ceva care n-a existat niciodată. Recent, am

avut sentimentul că am crezut în ceva ridicol. Nu a meritat osteneala. Cred că ştiu asta. Totuşi, nu pot recăpăta cei patruzeci de ani pierduţi.

Ii r i i „i

* Programul legislativ şi administrativ a) preşedintelui F. D. Roosevelt conceput pentru a promova relansarea economiei şi reforme sociale (N. Red.).

I-am explicat lui don Juan că de data aceasta conflictul era al meu şi s-a născut din dubiile în care m-au aruncat cuvintele lui despre nebunia controlată.

— Dacă nimic nu contează cu adevărat, am spus, după ce-ai devenit un om al cunoaşterii, te trezeşti neapărat că ai un gol interior la fel ca prietenul meu, fără avantajul unei poziţii mai bune.

— Nu este aşa, a spus don Juan tăios. Prietenul tău e singur, pentru că o să moară fără să „vadă". În viaţa lui n-a ajuns decât să îmbătrânească şi acum trebuie să se autocompătimească mai mult decât orcând. Simte că a pierdut patruzeci de ani, pentru că a alergat după victorii şi a găsit doar înfrângeri. Nu va şti niciodată ca a fi victorios şi a fi învins înseamnă unul şi acelaşi lucru. Deci acum îţi este frică pentru că ţi-am spus că eşti egal cu orice altceva. Te porţi copilăreşte. Destinul nostru ca oameni este să învăţăm, iar cel ce merge pe drumul cunoaşterii e pregătit ca pentru război; ţi-am spus asta de nenumărate ori. Mergi spre cunoaştere, sau la război, cu frică, respect, conştient că mergi la război, şi cu încredere absolută în tine. Pune-ţi încrederea în tine, nu în minE. Şi îţi este frică de goliciunea vieţii prietenului tău. Dar în viaţa unui om al cunoaşterii nu există goluri, îţi spun eu. Totul este plin până la refuz.

Don Juan s-a ridicat şi şi-a întins braţele, ca şi cum ar fi pipăit lucruri în aer.

— Totul e plin până la refuz, a repetat el, şi totul e egal. Eu nu sunt ca prietenul tău, care a îmbătrânit doar. Când îţi spun că nimic nu contează, nu mă refer la acelaşi lucru ca el. Pentru el, lupta n-a meritat timpul pierdut, pentru că a fost înfrânt; pentru mine, nu există victorie sau înfrângere, sau goliciune. Totul e plin până la refuz, iar lupta mea a meritat timpul pierdut.

— Pentru a deveni om al cunoaşterii, trebuie să fii un luptător, nu un copil plângăreţ. Trebuie să te străduieşti fără să cedezi, fără plângeri, fără eschivări, până când „vezi", doar ca să realizezi atunci că nimic nu contează.

Don Juan a mestecat în oală cu o lingură de lemn. Mâncarea era gata. A luat oala de pe foc şi a pus-o pe un bloc rectangular de chirpici, pe care îl construise lângă perete şi îl folosea ca masă, sau ca raft. A tras cu piciorul două cutii mici, care îi serveau drept scaune confortabile, în special dacă stăteai cu spatele sprijinit de zid. Mi-a făcut semn să mă aşez şi mi-a turnat supă. A zâmbit; ochii lui străluceau ca şi cum prezenţa mea îl bucura cu adevărat. A împins uşor farfuria cu supă spre minE. În gestul său era atâta bunătate şi căldură, încât părea un apel de a-mi recâştiga încrederea în el. M-am simţit prost; am încercat să-mi risipesc starea căutându-mi lingura, dar nu am putut s-o găsesc. Supa era fierbinte ca s-o beau direct din farfurie şi, în timp ce se răcea, l-am întrebat pe don Juan dacă nebunia controlată însemna că un om al cunoaşterii nu mai place pe nimeni.

El s-a oprit din mâncat şi a râs.

— Eşti prea preocupat să-ţi placă oamenii, sau să fii plăcut de ei, a spus. Un om al cunoaşterii simpatizează, asta-i tot. Lui îi place orice, sau place pe oricine doreşte, dar îşi foloseşte nebunia controlată pentru a nu fi preocupat de asta. Opusul a ceea ce faci tu acum. A-i plăcea pe oameni, sau a fi plăcut de ei, nu e tot ce poate face un om.

Jvl-a fixat o clipă cu privirea, cu capul înclinat într-o parte.

— Gândeşte-te la asta, a spus.

— Mai este un lucru despre care vreau să te întreb, don Juan. Ai s (r) us-e4-ţi^uie-să~privim eu ochii noştri ca să râdem, dar eu cred că râdem pentru că gândim. De exemplu, un orb poate râde şi el.

— Nu, a răspuns. Orbii nu râd niciodată. Corpurile lor tresar puţin de impulsul râsului. Ei n-au prins niciodată partea comică a lumii şi trebuie să şi-o imagineze. Râsul lor nu este clocotitor.

N-am mai vorbit. Aveam o senzaţie de bunăstare, de fericire. Am mâncat în tăcere; apoi don Juan a început să râdă. Foloseam o crenguţă uscată pentru a lua verdeţurile din supă.

L

4 octombrie 1968

Astăzi, la un moment dat, l-am întrebat pe don Juan dacă-l deranja să mai discutăm puţin despre „vedere". A părut că deliberează o clipă, apoi a zâmbit şi a spus că m-am angajat iar în vechea meteahnă, să vorbesc în Ioc să acţionez.

— Dacă vrei să „vezi", trebuie să laşi ca fumul să te ghideze din nou, a spus el categoric. Nu mai discut despre asta.

Îl ajutam să cureţe nişte ierburi. Am lucrat multă vreme într-o tăcere totală. Când sunt forţat să tac multă vreme, simt întotdeauna o nelinişte, în special în prezenţa lui don Juan. La un moment dat, într-o ieşire oarecum forţată şi belicoasă, i-am pus o întrebare.

— Cum îşi exersează un om al cunoaşterii nebunia controlată când moare o persoană la care ţine? am întrebat.

Don Juan a fost luat prin surprindere de întrebarea mea şi m-a privit scrutător.

— De exemplu, nepotul tău, Lucio, am spuS. În cazul morţii sale, acţiunile tale ar fi o nebunie controlată?

— Să-1 luăm pe fiul meu, Eulalio, e un exemplu mai bun, a replicat calm don Juan. A fost zdrobit de pietre, pe când lucra la construcţia autostrăzii Pan-Americane. Acţiunile mele faţă de el în timpul morţii sale erau o nebunie controlată. Când am ajuns la zona distrusă, era aproape mort, dar corpul lui puternic continua să se mişte şi să dea din picioare. Am stat în faţa lui şi le-am spus băieţilor din brigadă să nu-1 mişte; m-au ascultat şi au stat acolo, înconjurându-1 pe băiatul meu, privind la trupul lui zdrobit. Am stat şi eu acolo, dar n-am privit. Mi-am schimbat ochii, astfel încât să pot „vedea" viaţa lui personală dezintegrându-se, răspândindu-se necontrolat dincolo de limitele ei, ca o ceaţă de cristale, pentru că acesta e modul în care viaţa şi moartea se amestecă şi se răspândesc. Asta am făcut în timpul morţii fiului meu. Asta e tot ce poţi face, iar asta e nebunie controlată. Dacă l-aş fi privit, l-aş fi văzut cum devine imobil şi aş fi simţit un strigăt în eul meu, pentru că nu-i voi mai vedea niciodată silueta minunată pe acest pământ. În loc de asta, i-am „văzut" moartea, iar în asta nu e nici o tristeţe, nici un sentiment. Moartea lui era egală cu orice altceva.

A rămas o vreme tăcut. Părea să fie trist, dar apoi a zâmbit şi mi-a atins capul uşor.

— Aşa că poţi spune că atunci când moartea atinge o persoană pe care o iubesc, nebunia mea controlată constă în a-mi schimba ochii.

M-am gândit la oamenii pe care-i iubeam şi m-a învăluit o undă teribilă de autocompătimire.

— Ce noroc ai, don Juan. Tu poţi să-ţi schimbi ochii, în timp ce eu nu pot decât să privesc.

Mi-a găsit hilară afirmaţia şi a râs.

— Noroc, prostii! a spus. E vorba de multă muncă.

Am râs amândoi. După o tăcere lungă, am început iar să-l sondez, poate doar ca să-mi împrăştii propria mea tristeţe.

— Atunci, dacă te-am înţeles corect, don Juan, singurele acţiuni din viaţa unui om al cunoaşterii care nu constituie nebunie controlată sunt cele pe care el le realizează cu aliaţii lui şi cu Mescalito. Nu-i aşa?

— Ai dreptate, a spus chicotind. Aliatul meu şi Mescalito nu sunt pe aceeaşi treaptă cu noi, fiinţele umane. Nebunia mea controlată se aplică numai mie şi acţiunilor pe care le realizez în compania oamenilor, semenii mei.

— Totuşi, există o posibilitate logică, am spus, să te gândeşti că un om al cunoaşterii poate să privească şi acţiunile lui cu aliatul, sau cu Mescalito, drept nebunie controlată, nu-i aşa?

M-a fixat o clipă cu privirea.

— Iar gândeşti, a spus. Un om al cunoaşterii nu gândeşte, de aceea el nu poate întâlni această posibilitate. Eu, de exemplu. Spun că nebunia mea controlată se aplică doar acţiunilor pe care le realizez în compania semenilor mei; spun asta pentru că eu îi pot „vedea" pe semenii mei. Totuşi, nu pot „vedea" prin aliatul meu, şi asta îl face de neînţeles pentru mine, aşadar, cum aş putea să-mi ţin în frâu nebunia controlată, dacă nu „văd" prin el? Cu aliatul meu, sau cu Mescalito, sunt doar un om care ştie să „vadă" şi constată că e derutat de ceea ce „vede"; un om care ştie că nu va înţelege niciodată tot ceea ce-I înconjoară. Să te luăm pe tine, de exemplu. Pentru mine nu contează dacă devii sau nu un om al cunoaşterii; totuşi, pentru Mescalito asta contează. Evident că-l interesează, altfel n-ar face atâtea pentru a-şi păstra interesul pentru tine. Eu pot remarca interesul lui şi acţionez conform acestuia, totuşi motivele lui îmi sunt de neînţeles.

Exact când ne urcam în maşină, pentru a face o excursie în Mexicul central, pe 5 octombrie 1968, don Juan m-a oprit.

— Ţi-am spus înainte, a spus cu o expresie serioasă, că nu trebuie să dezvălui niciodată adevăratul nume, sau poziţia unui vrăjitor. Cred că ai înţeles că nu trebuie să-mi dezvălui niciodată adevăratul nume şi nici locul unde se află corpul meu. Acum o să te rog să faci acelaşi lucru cu un prieten al meu, un prieten căruia o să-i spui Genaro. Mergem la casa lui; o să petrecem un timp acolo.

L-am asiguat că nu-i trădasem niciodată încrederea.

— Ştiu asta, a spus, fără să-şi schimbe expresia serioasă. Totuşi, mă interesează ca tu să nu devii necugetat.

Am protestat şi don Juan mi-a spus că voia să-mi reamintească doar că, de fiecare dată când eşti neatent în probleme de vrăjitorie, te joci cu o moarte iminentă şi inutilă, care poate fi evitată printr-un comportament atent şi conştient. ' <'.:" <y

— Nu o să mai discutăm niciodată subiectul ăsta, a spus. O dată ce părăsim casa mea, nu vom mai pomeni numele lui Genaro, nici nu ne vom mai gândi la el. Acum vreau să-ţi pui gândurile în ordine. Când II vei întâlni, va trebui să fii limpede şi fără îndoieli în minte.

— La ce fel de îndoieli te referi, don Juan?

— La orice fel de îndoieli. Când îl vei întâlni, va trebui să fii limpede ca un cristal. El o să te „vadă"!

Avertizările Iui ciudate m-au făcut să mă simt foarte neliniştit. I-am spus că poate n-ar trebui să-1 întâlnesc deloc pe prietenul lui, ci să merg doar până în vecinătatea casei sale şi să-1 las pe el acolo.

— Ceea ce ţi-am spus e doar o precauţie, a spus. Ai cunoscut deja un vrăjitor, Vicente, iar el era aproape să te omoare. Ai grijă de data asta!

După ce am ajuns în Mexicul central, ne-au trebuit două zile ca să mergem de unde am lăsat maşina până la casa prietenului său, un mic bordei cocoţat pe-o pantă a muntelui. L-am recunoascut imediaT. Îl întâlnisem deja, deşi foarte sporadic, când îi adusesem lui don Juan cartea. Atunci nu-1 privisem prea atent, doar în ocheade scurte, aşa că avusesem impresia că era un fel de bătrân ca don Juan. Cum stătea în faţa uşii casei sale, am remarcat că era vizibil mai tânăr decât don Juan. Probabil că abia trecuse de şaizeci de ani. Era mai scund decât don Juan şi mai zvelt, foarte închis la ten şi vânjos. Părul lui era des şi alb şi puţin mai lung; îi trecea peste urechi şi îi cădea pe frunte. Faţa era rotundă şi aspră. Un nas foarte proeminent îl făcea să arate ca o pasăre de pradă cu ochi mici şi întunecaţi.

A vorbit întâi cu don Juan. Acesta a dat afirmativ din cap. Au discutat puţin timp. Nu vorbeau spaniola, aşa că n-am înţeles ce spuneau. Apoi don Genaro s-a întors spre mine.

— Eşti binevenit în umilul meu bordei, mi s-a adresat el într-o spaniolă ceremonioasă.

Cuvintele lui erau o formulă spaniolă de politeţe, pe care o auzisem înainte în diferitele zone rurale ale Mexicului. Totuşi, articulând cuvintele, el a râs cu voioşie, fără nici un motiv aparent şi am ştiut că îşi exersa nebunia controlată. Pe el nu-1 interesa câtuşi de puţin că un bordei îi servea drept casă. Mi-a plăcut foarte mult don Genaro.

În cursul următoarelor două zile am mers în munţi ca să culegem plante. Don Juan, don Genaro şi cu mine am plecat în fiecare zi la revărsatul zorilor. Cei doi bătrâni au mers într-o zonă anume, dar neidentificată a muntelui, iar eu am rămas singur într-o zonă păduroasă. Acolo am avut un sentiment de desăvârşire. N-am observat trecerea timpului şi nici n-am fost neliniştit că sunt singur; experienţa extraordinară pe care am trăit-o în aceste două zile a constat în capacitatea stranie de a mă concentra asuprA. Delicatei sarcini de a găsi anumite plante pe care don Juan mă lăsase să le culeg.

Ne-am întors acasă spre seară şi în amândouă zilele am fost atât de obosit, încât am adormit imediat.

Totuşi, a treia zi a fost diferită de cele anterioare. Am lucrat împreună toţi trei şi don Juan 1-a rugat pe don Genaro să mă înveţe cum să selectez anumite plante. Ne-am întors spre prânz, iar cei doi bătrâni au stat ore întregi în faţa casei, într-o tăcere desăvârşită, de parcă ar fi fost într-o stare de transă. Totuşi nu dormeau. M-am plimbat de câteva ori în jurul lor; don Juan îmi urmărea mişcarea cu ochii şi la fel făcea şi don Genaro.

— Trebuie să vorbeşti cu plantele, înainte de a le culege, a spus don Juan, A plasat cuvintele sec şi le-a repetat de trei ori, ca să-mi capteze atenţia. Nimeni nu spusese nici un cuvânt până atunci.

— Pentru a „vedea" plantele, trebuie să le vorbeşti personal, a continuat el. Trebuie să ajungi să le cunoşti individual; plantele îţi pot spune tot ce te interesează despre ele.

Era spre seară. Don Juan stătea pe o lespede, cu faţa spre munţii dinspre vest; don Genaro se aşezase lângă el pe o rogojină, cu faţa spre nord. Don Juan îmi spusese în prima zi când am ajuns acolo, că acelea erau „poziţiile"* lor şi că eu trebuia să stau jos, oriunde în faţa lor. Adăugase că în timp ce stăteam în acele poziţii, eu trebuia să-mi ţin faţa îndreptată spre sud-est şi să-i privesc doar în ocheade scurte.

— Da, aşa trebuie să te porţi cu plantele, nu-i aşa? a spus don Juan şi s-a întors spre don Genaro, care a fost de acord cu un gest afirmativ.

I-am spus că motivul pentru care nu i-am urmat instrucţiunile era pentru că mă simţeam ridicol să discut cu plantele.

Locuri benefice pentru persoanele în discuţie. Sunt predestinate vrăjitorilor, fiind obţinute prin intermediul cunoaşterii senzorialE. În spaţiul respectiv nici o forţă malefică nu poate pătrunde şi dăuna „proprietarului".

Experienţa fusese trăită de Castaneda, fiind relatată în volumul anterior (N. Red.).

— Nu reuşeşti să înţelegi că un vrăjitor nu glumeşte, a spus el sever. Atunci când un vrăjitor încearcă să „vadă", el încearcă să câştige putere.

Don Genaro mă fixa cu privirea. Luam notiţe şi asta părea să-1 deruteze. Mi-a zâmbit, a dat din cap şi i-a spus ceva lui don Juan. Acesta a ridicat din umeri. Pentru don Genaro trebuie să fi fost foarte ciudat să mă vadă scriind. Don Juan era obişnuit, presupun, să mă vadă luând notiţe, iar faptul că scriam în timp ce el vorbea nu mai era ciudat pentru el; continua să vorbească fără să bage în seamă că eu scriam. Totuşi, don Genaro a continuat să râdă, iar eu a trebuit să mă opresc din scris, pentru a nu întrerupe conversaţia.

Don Juan a afirmat iar că acţiunile unui vrăjitor nu trebuie luate în glumă, pentru că vrăjitorul se confruntă cu moartea la fiecare mişcare. Apoi a început să-i relateze lui don Genaro cum într-o noapte am zărit luminile morţii, care mă urmărea într-una din călătoriile noastre. Povestirea s-a dovedit extrem de comică pentru don Genaro; s-a rostogolit pe jos râzând.

Don Juan şi-a cerut scuze şi a spus că prietenul său obişnuia să izbucnească în hohote de râs. I-am aruncat o privire lui don Genaro, care credeam că se mai rostogolea pe jos, şi l-am văzut făcând ceva foarte neobişnuit. Stătea în cap, fără ajutorul mâinilor sau braţelor, şi picioarele îi erau încrucişate, ca şi când ar fi stat jos. Scena era atât de absurdă, încât m-a făcut să tresar. Când mi-am dat seama că el făcea ceva aproape imposibil din punctul de vedere al mecanicii corpului, revenise la o poziţie normală. Se pare că totuşi don Juan era conştient de ceea ce se întâmpla şi îl celebră pe don Genaro cu un hohot de râs.

Don Genaro se pare că observase deruta mea; a bătut de două ori din palme şi s-a rostogolit iar pe jos, dându-mi impresia că voia să-1 urmăresc. Ceea ce la început părea să fie o rostogolire pe jos era de fapt o aplecare laterală din poziţia stând, până când atingea pământul cu capul. Părea că ajunge în această poziţie ilogică prin câştigare de impuls, aplecându-se de câteva ori, până când inerţia corpului îl ducea într-o poziţie verticală, astfel că pentru o clipă stătea „pe cap".

Când râsul lor a încetat, don Juan a continuat să vorbească; tonul lui era foarte sever. Mi-am schimbat poziţia corpului, pentru a mă simţi mai lejer şi I-am ascultat cu toată atenţia. N-a zâmbit deloc, aşa cum făcea de obicei, în special când voiam să fiu foarte atent la ceea ce spunea. Don Genaro

continua să mă privească, ca şi cum s-ar fi aşteptat să încep iar să scriu, dar n-am mai luat notiţe. Cuvintele lui don Juan erau o dojană pentru faptul că nu vorbisem cu plantele pe care le culesesem, aşa cum mă sfătuise întotdeauna. A spus că plantele pe care le ucise-sem puteau şi ele să mă ucidă; că era sigur că, mai devreme sau mai târziu, mă vor îmbolnăvi. A adăugat că dacă mi se va face rău din cauza rănilor produse plantelor, voi reuşi totuşi să mă refac şi voi avea impresia că am avut un atac de gripă.

Amândoi au trecut din nou printr-un moment de veselie, apoi don Juan a devenit iar serios şi a spus că, dacă nu mă voi gândi la moartea mea, întreaga mea viaţă va fi un haos personal. Arăta foarte aspru.

— Ce altceva poate avea un om în afara vieţii şi morţii lui? mi-a spus el.

În acest moment am simţit că era indispensabil să iau notiţe iar şi am început să scriu. Don Genaro m-a fixat cu privirea şi a zâmbit. Apoi şi-a dat capul pe spate şi şi-a umflat nările. Avea un control remarcabil asupra muşchilor nărilor, pentru că ele şi-au lărgit de vreo două ori mărimea lor normală.

Ceea ce era şi mai comic nu erau atât gesturile lui, cât reacţiile sale faţă de acestea. După ce şi-a lărgit nările, el s-a rostogolit în jos şi a atins iar poziţia aceea de stând-pe-cap, în poziţie răsturnată.

Don Juan a râs până i-au dat lacrimile. M-am simţit un pic jenat şi am râs nervos.

— Lui Genaro nu-i place să scrie, a explicat don Juan.

Mi-am lăsat notiţele deoparte, dar don Genaro m-a asigurat că nu era nici o problemă, pentru că nu-1 deranja deloc. Mi-am adunat iar notiţele şi am început iar să scriu. El a repetat aceleaşi mişcări hilare şi amândoi au avut iar aceleaşi reacţii.

Don Juan m-a privit, încă râzând, şi a spus că prietenul lui mă descria; că tendinţa mea era să-mi lărgesc nările de câte ori scriam; şi că don Genaro credea că a încerca să devii vrăjitor luând notiţe era tot atât de absurd ca şi a sta în cap şi astfel el lua poziţia aceea grotescă, odihnindu-şi greutatea corpului stând pe cap.

— Poate că tu nu vezi nimic comic, a spus don Juan, dar numai Genaro poate sta pe cap şi numai tu poţi crede că poţi să înveţi să fii vrăjitor luând notiţe.

Amândoi au avut iar o explozie de râs şi don Genatro şi-a repeat mişcarea incredibilă.

L-am plăcut. Era atâta graţie şi sinceritate în acţiunile lui.

— Scuzele mele, don Genaro, am spus, arătând spre notesul meu.

— Nu-i nimic, a spus el şi a chicotit iar.

N-am mai putut să scriu. Au continuat să discute multă vreme despre felul în care plantele puteau ucide şi cum le foloseau vrăjitorii în acest scop. Amândoi au continuat să mă privească în timp ce vorbeau ca şi cum s-ar fi aşteptat să scriu. |

— Carlos e ca un cal căruia nu-i place şaua, a spus don Juan. Trebuie să-1 iei foarte încet. L-ai speriat şi acum n-o să mai scrie.

Don Genaro şi-a lărgit nările şi mi-a adresat o rugăminte zeflemitoare, încruntându-se şi încreţindu-şi gura:

— Haide, Carlitos! Scrie până o să-ţi cadă degetul.

Don Juan s-a ridicat, întinzându-şi braţele şi îndoindu-şi spatelE. În pofida vârstei sale avansate, corpul lui părea puternic şi mlădios. S-a dus în tufişurile de lângă casă, iar eu am rămas doar cu don Genaro. El m-a privit şi mi-am mutat privirea, pentru că mă făcea să mă simt jenat.

— Să nu-mi spui că nici măcar n-o să mă priveşti? a spus cu o intonaţie foarte hilară.

Şi-a umflat nările şi le-a făcut să tremure; apoi s-a ridicat şi a repetat mişcările lui don Juan, arcuindu-şi spatele şi întinzându-şi braţele, dar corpul lui s-a contorsionat într-o poziţie ciudată; era un gest cu adevărat indescriptibil, care combina un simţ rafinat al pantomi-mei cu un simţ al ridicolului. M-a fermecat. Era o caricatură autoritară a lui don Juan.

Don Juan s-a întors în acel moment şi a surprins gestul şi de asemenea şi semnificaţia lui. S-a aşezat chicotind.

— În ce direcţie bate vântul? a întrebat don Genaro. Don Juan a indicat spre vest cu o mişcare a capului.

— Mai bine m-aş duce acolo unde bate vântul, a spus don Genaro cu o expresie serioasă.

Apoi s-a întors şi m-a făcut atent cu degetul.

— Şi să nu dai atenţie dacă o să auzi nişte zgomote ciudate, a spus. Când Genaro „iese afară", tremură munţii.

A sărit în tufişuri şi o clipă după aceea am auzit un zgomot foarte ciudat, un huruit adânc, nepământean. N-am ştiut ce să fac. Am privit la don Juan preţ de-o clipă, dar el se prăpădea de râs.

17 octombrie 1968

Nu-mi amintesc ce 1-a determinat pe din Genaro să-mi povestească despre categoriile din „celelalte lumi", cum o denumea el. Spunea că un maestru

vrăjitor era un vultur, sau mai degrabă apărea ca un vultur. Pe de altă parte, un vrăjitor rău era un tecolote, o bufniţă. Don Genaro mi-a mai explicat şi că un vrăjitor rău era un copil al nopţii şi, pentru un asemenea om, cele mai folositoare animale erau pumele, sau alte pisici sălbatice, sau păsările de noapte, în special bufniţele. A spus că brujos liricos, vrăjitorii lirici, însemnând vrăjitorii diletanţi, pereferau alte animale – o cioară, de exemplu. Don Juan a râs; ascultase în tăcere.

Don Genaro s-a întors spre el şi a spus:

— E adevărat, ştii asta, Juan, Apoi a spus că un maestru vrăjitor poate să-şi ia discipolul într-o călătorie şi-1 poate trece efectiv prin toate cele zece straturi ale celeilalte lumi. Maestrul, având în vedere că este un vultur, poate începe chiar de la primul strat şi apoi să treacă succesiv prin toate celelalte, până când va atinge vârful. Vrăjitorii răi şi diletanţi, spunea el, puteau trece cel mult prin trei dintre acele straturi. Don Genaro a descris cele zece trepte în felul următor:

— Începi chiar de jos, apoi profesorul te ia cu el în zbor şi curând, buum! Treci prin primul strat. Un pic mai târziu, buum! Treci prin al doilea; şi buum! Treci prin al treilea…\par Don Genaro m-a trecut prin zece buum-uri succesive, până la ultimul strat al lumii. Când a terminat de povestit, don Juan m-a privit şi a zâmbit ca un cunoscător.

— Discuţia nu e marea artă a lui Genaro, a spus don Juan, dar dacă te interesează o lecţie, o să te înveţe despre echilibrul lucrurilor.

Don Genaro a dat afirmativ din cap; şi-a încreţit gura şi a închis pe jumătate pleoapele.

Am considerat gestul lui încântător.

Don Genaro s-a ridicat şi don Juan o dată cu el.

S

— Foarte bine, a spus don Genaro. Atunci să mergem. Putem să-i aşteptăm pe Nestor şi pe Pablito. Au terminat acum. Joia termină totdeauna repede.

Amândoi s-au urcat în maşină: don Juan s-a aşezat în faţă. Nu i-am întrebat nimic, am pornit pur şi simplu motorul. Don Juan m-a îndreptat spre un loc care spunea el că e casa lui Nestor; don Genaro a intrat şi s-a întors după puţin timp cu Nestor şi cu Pablito, doi tineri care erau ucenicii lui. S-au urcat toţi în maşină şi don Juan mi-a spus s-o iau pe drumul spre munţii din vest.

Am lăsat maşina pe drumul plin de praf şi am mers de~a lungul unui râu, care avea probabil vreo cinci-şase metri lăţime, până la o cascadă pe care o

văzusem din locul în care parcasem maşina. Era spre seară. Chiar deasupra noastră se afla un nor mare, întunecat şi albastru, care arăta ca un acoperiş suspendat; avea o margine bine definită şi era de forma unui semicerc imens. Spre vest, pe munţii înalţi ai Cordilierilor Centrali, ploaia părea să coboare pe pante. Parcă era o cortină albă care se lăsa pe vârfurile verzi. Spre est era o vale lungă şi adâncă; peste vale nu se vedeau decât câţiva nori şi strălucea soarele.

Contrastul între cele două zone era magnific. Ne-am oprit la baza cascadei; avea probabil vreo patruzeci şi cinci de metri înălţime; zgomotul era foarte mare.

Don Genaro şi-a prins o centură în jurul taliei. Avea agăţate cel puţin şapte elemente de ea. Arătau ca nişte tărtăcuţe mici. Şi-a scos pălăria şi a lăsat-o să-i atârne pe spate, prinsă de o coardă în jurul gâtului. Şi-a pus pe cap o bandă din lână groasă, pe care o scosese dintr-o punguţă tot de lână groasă. Banda era din lână de culori diferite; ieşea în evidenţă, mai ales, un galben viu. A prins trei pene în bandă. Păreau să fie pene de vultur. Am remarcat că locurile unde le-a prins nu erau simetrice. Una era prinsă deasupra curbei urechii drepte, alta câţiva centimetri mai în faţă, iar a treia era pe tâmpla stângă. Apoi şi-a scos sandalele şi le-a legat sau agăţat de pantaloni şi şi-a pus centura peste poncho. Aceasta părea să fie făcută din fâşii de piele împletite. N-am putut să văd dacă a legat-o, sau a prins-o. Don Genaro s-a dus spre marginea cascadei.

Don Juan a aşezat o piatră rotundă într-o poziţie fixă şi s-a aşezat pe ea. Ceilalţi doi tineri au făcut acelaşi lucru cu alte pietre şi s-au aşezat în stângă lui. Don Juan mi-a arătat locul de lângă el, din partea dreaptă, şi mi-a spus să-mi aduc o piatră şi să mă aşez pe ea.

— Trebuie să facem o linie aici, a spus el, arătându-mi că ei formau un rând.

Don Genaro ajunsese deja chiar la baza cascadei şi începuse să se caţere pe o potecă din dreapta ei. De unde stăteam, poteca părea să fie destul de abruptă. Erau mulţi arbuşti pe care el îi folosea drept sprijin. La un moment dat, a părut că-şi pierde aderenţa şi aproape alunecă, de parcă ar fi fost pe pământ moale. O clipă mai târziu s-a întâmplat acelaşi lucru şi m-am gândit că poate că don Genaro era prea bătrân pentru a se căţăra. L-am văzut alunecând şi poticnindu-se de câteva ori, înainte ca să ajungă în punctul în care se termina poteca.

Am simţit un fel de nelinişte atunci când a început să se caţere pe pietre. Nu-mi dădeam seama ce avea de gând să facă.

— Ce face? l-am întrebat pe don Juan în şoaptă.

— Evident, se caţără, a spus el fără să se uite la mine. Don Juan privea drept înainte la don Genaro. Privirea îi era fixă, iar pleoapele pe jumătate închise. Stătea foarte drept, cu mâinile odihnindu-se între picioare, pe marginea pietrei.

M-am aplecat puţin, să-i văd pe cei doi tineri. Don Juan mi-a făcut un gest imperativ cu mâna să stau pe locul meu, în rând. M-am retras imediat. Aruncasem o privire spre cei doi. Păreau să fie la fel de atenţi ca el.

Don Juan a făcut iar un semn cu mâna şi a indicat spre cascadă.

Am privit iar. Don Genaro se căţărase puţin pe zidul de piatrĂ. În clipa în care I-am privit, era cocoţat pe o lespede, făcându-şi încet drum pentru a ocoli un bolovan imens. Braţele lui erau întinse, parcă ar fi vrut să îmbrăţişeze bolovanul. S-a mişcat încet spre dreapta şi brusc a pierdut contactul cu pământul. Am suspinat involuntar. Pentru o clipă, corpul i-a rămas în aer. Eram sigur că o să cadă, dar n-a căzut. Mâna lui dreaptă s-a prins de ceva şi, foarte agil, piciorul lui a revenit iar pe lespede. Dar înainte de a se mişca mai departe, s-a întors şi ne-a privit. A fost doar o privire. Era totuşi o asemenea stilizare în mişcarea capului, că m-a pus pe gânduri. Mi-am reamintit apoi că el făcuse acelaşi lucru, de fiecare dată când alunecase. Mă gândeam că don Genaro trebuia să se fi simţit stingherit de stângăcia lui şi că se întorsese să vadă dacă ne uitam.

S-a mai căţărat puţin spre vârf şi a mai pierdut o dată contactul cu pământul, atârnând periculos pe marginea proeminentă a pietrei. De data aceasta s-a ţinut cu mâna stângă. Când şi-a recâştigat echilibrul, s-a întors şi ne-a privit iar. A mai alunecat de două ori înainte să ajungă în vârf. De unde stăteam noi, marginea cascadei părea să aibă vreo şase-şapte metri lăţime.

Don Genaro a stat o clipă nemişcat. Am vrut să-l întreb pe don Juan ce avea de gând să facă acolo, dar el părea atât de absorbit de ceea ce făcea don Genaro, încât n-am îndrăznit să-l deranjez.

Brusc, don Genaro a sărit în apă. A fost o acţiune atât de neaşteptată, încât am simţit un gol în stomac. A fost un salt magnific, straniu. Pentru o clipă, am avut senzaţia clară că văzusem o serie de imagini suprapuse ale corpului său făcând un salt în gol spre mijlocul curentului.

Când surpriza mea a încetat, am observat că aterizase pe o piatră de pe marginea cascadei, o piatră care era greu sesizabilă de unde stăteam.

A stat acolo multă vreme. Părea că se luptă cu puterea curentului de apă. De două ori a atârnat deasupra prăpas-tiei şi n-am putut să-mi dau seama cu ce se ţinea. Şi-a câştigat echilibrul şi s-a ghemuit pe piatră. Apoi a sărit iar, ca un tigru. De-abia puteam vedea piatra pe care aterizase; era ca un con mic, exact pe marginea hăului.

A rămas acolo aproape zece minute. Era nemişcat. Imobilitatea lui era atât de impresionantă pentru mine, că tremuram. Am vrut să mă ridic şi să mă plimb puţin. Don Juan mi-a observat nervozitatea şi mi-a spus să mă calmez.

Imobilitatea lui don Genaro mi-a provocat o spaimă extraordinară şi misterioasă. Simţeam că dacă mai

1 Irămânea cocoţat acolo, nu mă mai puteam controla.

Brusc a sărit iar, de data asta până în cealaltă parte a cascadei. A aterizat pe picioare şi mâini, ca o felină. A rămas o clipă în poziţia asta, apoi s-a ridicat şi a privit peste cascadă, în partea celalată şi apoi spre noi. Stătea nemişcat uitându-se la noi. Avea mâinile întinse lateral, cu plamele strânse, parcă s-ar fi ţinut de ceva invizibil.

Era ceva cu adevărat desăvârşit în poziţia lui; corpul lui părea atât de suplu, atât de firav. M-am gândit că don Genaro, cu banda lui cu pene pe cap, cu poncho-ul său întunecat şi cu picioarele goale, era cea mai minunată fiinţă umană pe care-o văzusem vreodată.

Şi-a întins brusc braţele şi capul şi şi-a aruncat uşor corpul într-un fel de tumbă laterală spre stângă. Bolovanul pe care stătuse era rotund şi, când a sărit, a dispărut în spatele bolovanului.

În acel moment, au început să cadă picături mari de ploaie. Don Juan s-a ridicat împreună cu cei doi tineri. Mişcarea lor a fost atât de abruptă, încât m-a surprins. Fapta măiastră a lui don Genaro îmi crease o stare profundă de excitaţie emoţională. Simţeam că era un adevărat artist şi am vrut să-l văd imediat, ca să-l pot aplauda.

M-am forţat să privesc în partea stângă a cascadei, să văd dacă vine, dar nu era acolo. Am insistat să ştiu ce i s-a întâmplat. Don Juan nu mi-a răspuns.

— Mai bine să ne grăbim să plecăm de aici, a spus el. E o adevărată ploaie torenţială. Trebuie să-i ducem pe Pablito şi pe Nestor la casa lor şi apoi o s-o pornim şi noi la drum.

— Nici măcar nu i-am spus la revedere lui don Genaro, m-am plâns.

— El ţi-a spus deja la revedere, a răspuns aspru don Juan.

M-a privit o clipă, apoi i s-a luminat faţa într-un zâmbet.

— Ţi-a urat de asemenea şi drum bun. S-a simţit bine cu tine.

— Dar nu-l aşteptăm?

— Nu! a spus aspru don Juan. Lasă-l în pace, oriunde ar fi. Poate că e un vultur în zbor către cealaltă lume, sau poate a murit acolo, sus. Acum nu contează.

23 octombrie 1968

Don Juan a menţionat în treacăt că o să facă o altă călătorie în Mexicul central, în viitorul apropiat.

— O să-l vizitezi pe don Genaro? am întrebat.

— Poate, a spus el fără să se uite la mine.

— E sănătos, nu-i aşa, don Juan? Vreau să spun, nu i s-a întâmplat nimic acolo sus, pe creasta cascadei, nu?

— Nu i s-a întâmplat nimic; e robust.

Am discutat o vreme despre călătoria proiectată şi i-am spus apoi că-mi plăcuseră compania lui don Genaro şi glumele lui. A râs şi a spus că don Genaro este într-adevăr ca un copil. A urmat o pauză lungă; m-am străduit să caut o idee care să-mi dea şansa să-l întreb despre lecţia lui don Genaro. Don Juan m-a privit şi m-a întrebat pe un ton ştrengar:

— Mori de curiozitate să mă întrebi despre lecţia lui don Genaro, nu-i aşa?

Am râs jenat. EraM. Obsedat de tot ce se întâmplase acolo, la cascadă. Văzusem şi revăzusem toate detalile pe care mi le-am putut aminti şi concluziile mele au fost că fusesem martor la o faptă incredibilă de capacitate fizică. M-am gândit că don Genaro era fără îndoială un maestru de neegalat al echilibrului; fiecare mişcare pe care o realizase era extrem de ritualizată şi, inutil de spus, trebuie să fi avut un înţeles simbolic imposibil de dezlegat.

— Da, am spus, admit că mor să ştiu care a fost lecţia lui.

— Hai să-ţi spun ceva atunci. Pentru tine a fost o pierdere de timp. Lecţia a fost pentru cineva care „vede”. Pablito şi Nestor au înţeles-o, deşi nu „văd” destul de bine. Dar tu, tu ai fost acolo doar ca să priveştI. Î-am spus lui Genaro că tu eşti un nebun înfundat la minte, destul de ciudat şi probabil că o să-ţi revii cu lecţia lui, dar n-ai reuşit asta. Totuşi, nu contează. „Vederea” e foarte dificilă.

— N-am vrut să vorbeşti după aceea cu Genaro, aşa că a trebuit să plecăm. Totuşi ar fi fost şi mai rău dacă am fi rămas. Genaro a riscat foarte mult pentru tine, ca să-ţi arate ceva magnific. Ce păcat că n-ai „văzut”.

— Poate, don Juan, dacă îmi spui ce a vrut să mă înveţe, o să-mi dau seama dacă am „văzut” cu adevărat.

Don Juan a început să râdă.

— Cea mai bună trăsătură a ta e că pui întrebări, a spus.

Aparent, avea de gând să părăsească iar subiectul. Stăteam, ca de obicei, în zona din faţa casei sale; s-a ridicat brusc şi a intrat. L-am urmat şi am insistat să-i descriu ceea ce văzusem. I-am relatat cu încredere succesiunea evenimentelor, aşa cum mi-o aminteam. Don Juan a conţi-nuat să zâmbească în timp ce vorbeam. Când am terminat, a dat din cap.

— Vederea” e ceva foarte dificil, a spus. L-am rugat iar să-şi explice afirmaţia.

— Vederea” nu e o problemă de discutat, a spus imperativ.

Evident că nu avea de gând să-mi mai spună ceva, aşa că am cedat şi am ieşit să-i fac nişte treburi.

Când m-am întors, era deja întuneric; am mâncat ceva şi apoi ne-am dus afară, sub ramada; nici nu ne-am aşezat, că don Juan a început să vorbească despre lecţia lui don Genaro. Nu mi-a dat timp să mă pregătesc. Aveam notesul la mine, dar era prea întuneric ca să scriu şi nici nu voiam să-i stric fluxul ideilor, intrând în casă după lampa

1 r _r I fa „r -11 cu petrol.

A spus că don Genaro, fiind un maestru al echilibrului, putea realiza mişcări foarte complexe şi dificile. Statul în cap era una dintre aceste mişcări şi prin această poziţie el a încercat să-mi arate că era imposibil să „vezi” în timp ce iei notiţe. Acţiunea de a sta în cap fără ajutorul mâini-lor era, în cel mai bun caz, doar o cascadorie ciudată, care a durat doar o clipĂ. În opinia lui don Genaro, a scrie despre „vedere” era acelaşi lucru; adică o manevră precară, pe cât de ciudată, pe atât de lipsită de necesitate ca şi statul în cap.

Don Juan m-a scrutat în întuneric şi a spus pe un ton foarte teatral că, în timp ce don Genaro se dădea în spectacol stând în cap, eu eram gata să „văd”. Don Genaro a observat asta şi şi-a repetat manevrele de mai multe ori, fără nici un rezultat, pentru că pierdusem imediat firul.

Don Juan a spus că, după aceea, don Genaro, fiind mişcat de afecţiunea lui pentru mine, a încercat într-un mod foarte dramatic să mă îndrepte spre „vedere”. După o deliberare foarte atentă, el a decis să-mi arate o acţiune de echilibru, traversând cascada. A simţit că acea cascadă era exact ca marginea pe care stăteam eu şi era sigur că şi eu o puteam trece.

Don Juan mi-a explicat apoi fapta lui don Genaro. A spus că îmi povestise deja că fiinţele umane erau pentru cei care „văd” nişte fiinţe luminoase, compuse din ceva ca nişte fibrele de lumină, care se rotesc din faţă spre spate şi menţin aparenţa de ou. Mi-a reamintit că cea mai uimitoare parte a fiinţelor sub formă de ou era un set de fibre lungi, care apar din zona buricului. Don Juan a subliniat că aceste fibre sunt de cea mai mare importanţă în viaţa unui om. Fibrele acelea erau secretul echilibrului lui don Genaro, iar lecţia lui nu avea nimic de-a face cu salturile acrobatice peste cascadă. Fapta lui de echilibru consta în modul în care folosise acele fibre „tentacule”.

Don Juan a părăsit subiectul la fel de brusc precum îl abordase şi a început să vorbească despre cu totul altceva.

24 octombrie 1968

L-am încolţit pe don Juan şi i-am spus că simţeam intuitiv că nu voi mai primi altă lecţie de echilibru şi că el trebuia să-mi explice toate detaliile pertinente pe care nu le descoperisem. Don Juan a spus că aveam dreptate în ideea că don Genaro nu-mi va da altă lecţie de echilibru.

— Ce altceva mai vrei să ştii? m-a întrebat.

— Ce sunt acelea fibre-tentacule, don Juan?

— Sunt tentaculele care ies din trupul unui om şi care îi apar oricărui vrăjitor care „vede”. Vrăjitorii acţionează fată de oameni în funcţie de modul în care „văd” tentaculele lor. Persoanele slabe au tentacule foarte scurte, aproape invizibile; persoanele puternice au unele strălu citoare şi lungi. Ale Iui Genaro, de exemplu, sunt atât de strălucitoare încât se confundă cu grosimea corpului. Poţi spune despre fibrele unei persoane dacă e sănătoasă, sau dacă e bolnavă, dacă e rea sau bună, sau trădătoare. Poţi spune de asemenea, după fibre, dacă persoana „vede”. Aici e problema înşelătoare. Când Genaro te-a „văzut”, a ştiut, ca şi prietenul meu, Vicente, că tu poţi „vedea”; când eu te „văd”, înţeleg că poţi „vedea” şi, totuşi, ştiu că nu poţi. Ce derutant! Genaro n-a putut să treacă peste asta. Eu i-am spus că eşti un nebun ciudat. Cred că el a vrut să „vadă” asta singur şi te-a luat la cascadă.

— De ce crezi că dau eu impresia că „văd”?

Don Juan n-a răspuns. A rămas tăcut o vreme. N-am vrut să-1 mai întreb altcevA. În final, mi-a vorbit şi a spus că ştie de ce, dar nu ştie cum să-mi explice.

— Tu crezi că totul în lume e simplu de înţeles, a spus, pentru că tot ceea ce faci e o rutină care e simplu de înţeles. La cascadă, când l-ai privit la Genaro mişcându-se peste apă, ai crezut că este un maestru al tumbelor, pentru că tumbele sunt lucrul la care te poţi gândi. Şi asta e ceea ce vei crede întotdeana că a făcut el. Totuşi, Genaro n-a sărit deloc peste apă. Dacă ar fi sărit, ar fi murit. Genaro s-a echilibrat pe fibrele lui superbe, strălucitoare. Le-a lungit destul, să spunem destul ca să se poată trage cu ele peste cascadă. A demonstrat modul în care să faci tentaculele acelea să se lungească şi cum să le mişti cu precizie. Pablito a „văzut" aproape toate mişcările lui Genaro. Pe de altă parte, Nestor a „văzut" doar manevrele evidente. El n-a prins detaliile delicate. Dar tu, tu n-ai „văzut" nimic.

— Poate că dacă mi-ai fi spus dinainte, don Juan, la ce să mă uit…

M-a întrerupt şi mi-a spus că, dându-mi instrucţiuni, n-ar fi făcut decât să-1 jeneze pe don Genaro. Dacă aş fi ştiut ce avea să se întâmple, fibrele mele ar fi fost agitate şi s-ar fi interferat cu ale lui don Genaro.

— Dacă ai fi putut „vedea", a spus el, pentru tine ar fi fost evident, de la primul pas pe care 1-a făcut Genaro, că el nu aluneca în timp ce se căţăra pe peretele cascadeI. Îşi desfăşura tentaculele. De două ori le-a făcut să înconjoare bolovanul şi s-a ţinut pe roca goală ca o muscă. Când a ajuns în vârf şi era gata să treacă apa, el le-a focalizat pe o pietricică din mijlocul curentului, iar când ele au fost asigurate acolo, a lăsat fibrele să-1 tragă. Genaro n-a sărit deloc, de aceea a putut să aterizeze pe suprafeţele alunecoase ale bolovanilor mici de lângă creasta cascadei. Fibrele lui erau tot timpul bine ancorate de fiecare piatră pe care a folosit-o. El n-a stat pe primul bolovan prea mult, deoarece avea fibrele legate de altul mai mic, în locul unde curentul apei era cel mai puternic. Tentaculele 1-au tras iar şi a aterizat pe bolovan. Ăsta a fost lucrul cel ţi mai uluitor pe care 1-a făcut. Suprafaţa era prea mică pentru ca un om să se lase pe ea; şi curentul apei era prea puternic şi i-ar fi măturat corpul peste hău dacă n-ar fi avut câteva fibre prinse de cealaltă piatră. A stat multă vreme în cea de-a doua poziţie, pentru că a trebuit să-şi retragă tentaculele iar şi să le trimită peste apă, în cealaltă parte a cascadei. Când le-a ancorat acolo, a trebuit să-şi elibereze fibrele prinse pe prima piatră. Lucrul ăsta a fost foarte delicat. Poate că doar Genaro este în stare de asta. Aproape că şi-a pierdut echilibrul; sau poate că doar ne înşela, n-o să ştim niciodată sigur. Personal, cred că aproape şi-a pierdut echilibrul. Ştiu asta, pentru că a devenit rigid şi a trimis o rază magnifică, ca o rază de lumină, peste apă. Cred că doar raza aceea l-ar fi

putut trage. Când a ajuns în partea cealaltă, şi-a lăsat fibrele să strălucească ca un mănunchi de lumini. Acesta a fost un lucru făcut doar pentru tine. Dacă ai fi fost în stare să „vezi", ai fi făcut-o. Genaro a stat acolo uitându-se la tine şi apoi a înţeles că n-ai „văzut".

Don Juan nu era acasă când am ajuns acolo pe Ia prânz, pe data de 8 noiembrie 1968. Nu aveam nici o idee unde să-1 caut, aşa că m-am aşezat şi l-am aşteptat. Dintr-un motiv necunoscut, ştiam că va veni repede. La scurtă vreme după aceea, don Juan a intrat în casă. Am făcut schimb de amabilităţi. Părea să fie obosit şi s-a aşezat pe rogojina lui. A căscat de două ori.

Ideea de a „vedea" devenise o obsesie pentru mine şi mă decisesem să folosesc iar amestecul lui halucinogen. Fusese o decizie terbil de greu de luat, aşa că voiam să mai argumentez puţin subiectul.

— Vreau să învăţ să „văd", don Juan, am spus sec., Dar nu vreau să mai iau nimic; nu vreau să fumez amestecul tău. Crezi că există vreo şansă să pot învăţa să „văd" fără el?

S-a aşezat în capul oaselor, m-a privit o vreme şi s-a întins iar.

— Nu! a spus. Va trebui să foloseşti fumul.

— Dar ai spus că eram gata să „văd", cu don Genaro.

— Am vrut să spun că ceva în tine strălucea ca şi cum ai fi fost conştient de ceea ce făcea el, dar tu doar priveai.

Evident că este ceva în tine care seamănă cu „vederea", dar nu este asta; eşti înfundat şi doar fumul te poate ajuta.

— De ce trebuie să fumezi? De ce nu poţi să înveţi pur şi simplu să „vezi" singur? Eu am cea mai serioasă dorinţă. Nu este de-ajuns?

— Nu, nu-i de-ajuns. „Vederea" nu e atât de simplă şi doar fumul îţi poate da viteza necesară pentru a putea prinde o sclipire a acelei lumi efemere. Altfel, nu ai face decât să priveşti.

— Ce înţelegi prin lume efemeră?

— Lumea, când o „vezi", nu este aşa cum crezi că este ea acum. Este mai degrabă o lume efemeră, care se schimbă şi se mişcă. Probabil că poţi învăţa să înţelegi acea lume efemeră şi singur, dar ar fi în van, deoarece corpul se ruinează în prezenţa stresului. Pe de altă parte, cu ajutorul fumului nu suferi de extenuare. Fumul îţi dă viteza necesară pentru a surprinde mişcarea efemeră a lumii şi, în acelaşi timp, îţi păstrează intacte corpul şi forţa sa.

— Foarte bine! am spus teatral. Nu vreau să mai pierdem timpul cu asta. O să fumez!

EI a râs de teatrul meu ieftin.

— Las-o baltă, a spuS. Întotdeauna te agăţi de partea proastă. Acum crezi că doar prin faptul că ai decis să laşi fumul să te ghideze, o să ajungi să „vezi". Mai e mult de lucru, întotdeauna mai e mult de lucru indiferent de ce-ar fi vorba.

Pentru o clipă a devenit serios.

— Am fost foarte atent cu tine şi acţiunile mele au fost foarte atent selecţionate, pentru că e dorinţa lui Mescalito ca tu să-ţi însuşeşti şi să înţelegi învăţătura mea. Dar ştiu că nu voi avea timp să te învăţ tot ce vreau. Voi avea timp doar să-ţi arăt drumul şi să am încredere că vei cerceta aşa cum am făcut-o eu. Trebuie să recunosc că eşti mult mai indolent şi mai încăpăţânat decât am fost eu. Ai totuşi alte vederi, iar direcţia pe care o va lua viaţa ta este ceva ce nu pot prevedea.

Tonul deliberat al vocii sale, ceva în atitudinea lui au produs în mine un sentiment vechi, un amestec de frică, singurătate şi aşteptare.

— O să aflăm curând unde te afli, a spus el criptic.

N-a mai spus nimic altceva. După o vreme, a ieşit din casă. L-am urmat şi am rămas în faţa lui, neştiind dacă să mă aşez, sau să despachetez nişte pachete pe care i le adusesem.

— O să fie periculos? am întrebat, doar ca să spun ceva.

— Totul este periculos, a răspuns.

Don Juan nu părea să aibă de gând să-mi spună altceva; a strâns nişte pacheţele care erau într-un colţ şi le-a pus îmr-o plasă. Nu m-am oferit să-l ajut, pentru că ştiam că dacă ar fi vrut să-l ajut, mi-ar fi spus. Apoi s-a întins pe rogojina lui. Mi-a spus să mă relaxez şi să mă odihnesc. M-am întins pe rogojina mea şi am încercat să adorm, dar hu eram obosit; o noapte înainte mă oprisem la un motel şi dormisem până la prânz, ştiind că am numai trei ore de condus până la casa lui don Juan. Nici el nu dormea. Deşi avea ochii închişi, am observat o mişcare ritmică, aproape imperceptibilă a capului său. M-am gândit că poate îşi îngâna vreun cântec.

— Hai să mâncăm ceva, a spus brusc don Juan, iar vocea lui m-a făcut să tresar. O să ai nevoie de toată energia ta. Trebuie să fii în formă bună.

A făcut nişte supă, dar nu mi-era foame.

În ziua următoare, 9 noiembrie, don Juan m-a lăsat să mănânc doar o îmbucătură şi mi-a spus să mă odihnesc. Am stat întins toată dimineaţa, dar n-am putut să mă relaxez. Nu aveam nici o idee despre ce urmărea don Juan; şi mai rău încă, nu ştiam nici ce aveam eu de gând.

Pe la trei după-amiază stăteam sub ramada lui. Mi-era foame. Sugerasem de nenumărate ori să mâncăm ceva, dar refuzase.

— Nu ţi-ai preparat de trei ani amestecul, a spus brusc. Va trebui să fumezi amestecul meu, aşa că să spunem că l-am cules pentru tine. O să-ţi trebuiască doar puţin din el. O să umplu pipa doar o dată. O să fumezi tot, apoi o să te odihneşti. Atunci va veni paznicul celeilalte lumi. N-o să faci nimic, doar o să-l observi. Observă cum se mişcă; tot ceea ce face. Viaţa ta poate depinde de cât de bine îl observi.

Don Juan şi-a exprimat atât de brusc instrucţiunile, încât n-am ştiut ce să spun, sau să gândesc. Am murmurat ceva incoerent pentru o clipă. Nu puteam să-mi ordonez gândurilE. În final, am întrebat primul lucru clar ce mi-a trecut prin cap:

— Cine este paznicul?

Don Juan a refuzat sec să înceapă o discuţie, dar eram prea agitat ca să mă opresc din vorbă şi am insistat cu disperare să-mi vorbească despre paznic.

— O să-l „vezi", a spus liniştit. EI păzeşte lumea cealaltă.

— Ce lume? Lumea celor morţi?

— Nu este lumea celor morţi, sau lumea cuiva. E doar o altă lume. Nu are sens să-ţi spun despre ea. O să „vezi" singur.

Cu asta, don Juan s-a dus în casă. L-am urmat în camera lui.

— Stai, stai, don Juan. Ce-ai de gând să faci?

N-a răspuns. Şi-a scos pipa dintr-o legătură şi s-a aşezat pe o rogojină în centrul camerei, privindu-mă întrebător. Părea că aşteaptă să consimt.

— Eşti un nebun, a spus încet. Nu ţi-e frică. Doar spui că ţi-e frică.

Dădu încet din cap, dintr-o parte în alta. Apoi luă punguţa cu amestecul de fumat şi umplu cupa pipei.

— Mi-e frică, don Juan. Zău că mi-e frică.

— Nu, nu e vorba de frică.

Am încercat cu disperare să câştig timp şi am început o discuţie lungă despre natura sentimentelor mele. Am susţinut sincer că mi-era frică, dar el mi-a arătat că nu gâfâiam, nici inima nu-mi bătea mai tare decât de obicei.

M-am gândit o vreme la ce-mi spusese. Nu avea dreptate; aveam multe din schimbările asociate de obicei cu frica şi eram disperat. Totul în jurul meu

era pătruns de senzaţia sfârşitului iminent. Aveam stomacul deranjat şi eram sigur că sunt palid; mâinile îmi transpirau abundent; şi totuşi credeam cu adevărat că mi-era frică. Nu aveam sentimentul de teamă cu care fusesem obişnuit de-a lungul vieţii. Frica ce-mi fusese întotdeauna o caracteristică, nu era acolo. Vorbeam plimbându-mă încoace şi încolo prin faţa lui don Juan, care stătea încă pe rogojina lui, ţinându-şi pipa şi privindu-mă întrebător; iar după ce mi-am disecat problema, am ajuns la concluzia că ceea ce simţeam în locul fricii mele obişnuite era un sentiment profund de nemulţumire, de tulburare, generat de simplul gând la confuzia creată de ingerarea de plante halucinogene.

Don Juan m-a fixat o clipă, apoi a privit peste mine, încreţindu-şi ochii, ca şi cum ar fi vrut să vadă ceva la distantă.

Am continuat să mă plimb înainte şi înapoi prin faţa lui, până când mi-a spus imperativ să stau şi să mă relaxez. Am stat liniştiţi câteva minute.

— Nu vrei să-ţi pierzi luciditatea, nu-i aşa? a spus abrupt.

— Foarte adevărat, don Juan. A râs încântat.

— Luciditatea, al doilea duşman al unui om al cunoaşterii, a planat asupra ta. Nu ţi-e frică, a spus încurajator, dar acum nu vrei să-ţi pierzi luciditatea, iar deoarece eşti un nebun, îi spui frică.

A chicotit.

— Dă-mi nişte cărbuni, mi-a spus.

Tonul lui era bun şi încurajator. M-am ridicat automat şi m-am dus în spatele casei, am adunat tăciunii din foc, i-am pus pe o bucată de argilă şi m-am întors în cameră.

— Vino aici, sub ramada, a strigat de afară don Juan.

A pus o rogojină pe punctul unde stăteam de obicei. Am pus cărbunii lângă el, i-a luat şi a suflat pe ei ca să se aprindă. Eram gata să mă aşez când m-a oprit şi mi-a spus să stau pe marginea dreaptă a rogojinei. Apoi a pus o bucată de cărbune în pipă şi mi-a dat-o. Am luat-o. Eram uimit de forţa tăcută cu care mă conducea don Juan. Nu mă puteam gândi la nimic. Nu mai aveam argumente. Eram convins că nu mi-era frică, ci doar că nu doream să-mi pierd luciditatea.

— Fumează, fumează, mi-a spus cu blândeţe. De data asta, doar o pipă.

Am tras din pipă şi am auzit trosnetul amestecului care lua foc. Instantaneu, am simţit o răceală de gheaţă în gură şi în nas. Am mai tras o dată şi răceala s-a extins şi în piept. Când am tras şi ultimul fum, am simţit că întregul corp era amorţit de o senzaţie particulară de căldură rece.

Don Juan mi-a luat pipa şi a bătut cupa în palmă, ca să golească reziduul. Apoi, aşa cum făcea întodeauna, şi-a udat un deget în salivă şi a şters cupa pipei.

Corpul mi-era amorţit, dar mă puteam mişca. Mi-am schimbat poziţia ca să stau mai comod.

— Ce-o să se întâmple? am întrebat.

Resimţeam o oarecare dificultate în a articula cuvini tele.

Don Juan şi-a pus foarte atent pipa în îmbrăcămintea ei şi apoi a învelit-o într-o bucată de stofă. Apoi s-a aşezat drept în faţa mea. Mă simţeam ameţit; ochii mi se închideau involuntar. Don Juan m-a scuturat cu putere şi mi-a ordonat, să rămân treaz. A spus că ştiam foarte bine că dacă voi adormi, voi muri. Asta m-a scuturat. Mi-a trecut prin cap că don Juan spunea asta doar ca să mă ţină treaz, dar, pe de altă parte, m-am gândit, de asemenea, că s-ar putea să aibă dreptate. Am deschis ochii pe cât de mult puteam şi asta 1-a făcut pe don Juan să râdă. A comentat că trebuia să aştept o vreme şi să-mi păstrez ochii deschişi tot timpul, iar la un moment dat voi fi în stare să văd paznicul celeilalte lumi.

Am simţit o căldură foarte enervantă în tot corpul; am încercat să-mi schimb poziţia, dar nu m-am putut mişca. Am vrut să vorbesc cu don Juan; cuvintele păreau să fie atât de adânc îngropate în mine, încât nu am putut să le aduc la suprafaţă. Apoi m-am rostogolit pe partea stângă şi îl priveam pe don Juan de pe podea.

El s-a aplecat şi mi-a şoptit să nu-1 privesc, ci să mă uit fix Ia un punct de pe rogojină, direct în faţa ochilor mei. Spunea că trebuia să mă uit cu un ochi, ochiul stâng, şi că, mai devreme sau mai târziu, voi „vedea” paznicuL.

Mi-am fixat privirea pe punctul pe care-1 indicase, dar n-am putut să văd nimic. Totuşi, la un moment dat, am observat un ţânţar care zbura în faţa ochilor mei. A aterizat pe rogojină. I-am urmărit mişcările. A venit foarte aproape de mine, atât de aproape încât percepţia mea vizuală s-a tulburat. Şi apoi, dintr-o dată, am simţit că m-am ridicat. A fost o senzaţie foarte deconcertantă, care ar fi meritat puţin studiu, dar nu era timp pentru asta. Am avut senzaţia totală că priveam drept înainte, pe linia mea obişnuită, iar ceea ce am văzut mi-a cutremurat fiecare fibră a fiinţei mele. Nu există alt mod de a descrie socul emoţional pe care l-am avut. Exact acolo, în faţa mea, la mică distanţă se afla un animal gigantic, monstruos. O creatură cu adevărat monstruoasă! Nici în cele mai dure fatezii de ficţiune nu întâlnisem ceva ca ea. Am privit-o complet zăpăcit.

Primul lucru pe care l-am observat a fost mărimea ei. M-am gândit că trebuia să fi avut aproape treizeci de metri înălţime. Părea că stă drept, dar nu-mi puteam da seama cum stătea. Apoi am observat că avea aripi, două aripi scurte şi largI. În acel moment, am devenit conştient că examinam animalul ca şi cum ar fi fost o viziune obişnuită; adică, îl priveam. Totuşi, nu-1 puteam privi în modul în care eram obişnuit s-o fac. Mi-am dat seama că mai degrabă observam lucruri despre el, ca şi cum viziunea devenea din ce în ce mai limpede pe măsură ce se adunau alte porţiuni. Corpul lui era acoperit cu smocuri de păr negru. Avea un bot lung şi clănţănea. Ochii lui erau bulbucaţi şi rotunzi, ca două mingi enorme.

Apoi a început să bată din aripi. Nu era mişcarea de fâlfâire a aripilor unei păsări, ci un fel de tremurat, de freamăt vibrator. A câştigat în viteză şi a început să facă cercuri în faţa mea; nu era un zbor, ci mai degrabă un fel de alunecare laterală cu o viteză şi o agilitate surprinzătoare, doar la câţiva centimetri deasupra solului. O clipă m-aM. Suprins absorbit de urmărirea mişcării lui. Mă gândeam că mişcările lui erau urâte şi totuşi viteza şi uşurinţa lui erau suspecte.

A făcut două cercuri în faţa mea, vibrându-şi aripile şi ceea ce-i ieşea din bot s-a împrăştiat în toate direcţiile. Apoi s-a întors şi a alunecat înainte cu o viteză incredibilă, până ce a dispărut în depărtare. Am privit fix în direcţia în care dispăruse, pentru că nu puteam face altceva. Aveam o senzaţie foarte stranie de a fi incapabil să-mi organizez coerent gândurile. Nu mă puteam mişca. Parcă aş fi fost lipit în locul acela.

Apoi am văzut în depărtare ceva ca un nor; o clipă mai târziu, bestia era lângă mine şi făcea cercuri în faţa mea cu mare viteză. Aripile ei se apropiau din ce în ce mai mult de ochii mei, până când m-au lovit. Am simţit că aripile ei loviseră efectiv partea din mine care era acolo.

Am urlat cu toată puterea din cauza uneia dintre cele mai chinuitoare dureri pe care am avut-o vreodată.

Următorul lucru de care am fost conştient a fost că stăteam pe rogojina mea şi don Juan îmi freca fruntea. Mi-a frecat mâinile şi picioarele cu frunze, apoi m-a dus la canalul de irigaţie din spatele casei lui, mi-a scos hainele şi m-a scufundat complet, apoi m-a tras afară şi m-a scufundat iar de mai multe ori. \par Când stăteam întins pe fundul canalului, don Juan inti scotea din când în când piciorul stâng şi îmi atingea uşor talpa. După o vreme, am simţit o gâdilătură. A observat şi el şi a spus că e foarte bine. M-am îmbrăcat şi ne-am întors în casă. M-am aşezat iar pe rogojina mea şi am

încercat să vorbesc, dar simţeam că nu mă puteam concentra la ceea ce voiam să spun, deşi gândurile mele erau foarte clare. Eram uimit să-mi dau seama cât de multă concentrare îţi trebuie ca să discuţi. Am observat, de asemenea, că pentru a spune ceva, trebuia să nu mai privesc în jur la lucruri. Aveam impresia că eram încâlcit la un nivel foarte adânc şi când voiam să vorbesc trebuia să ies Ia suprafaţă ca un scafandru; urcam, de parcă eram tras de cuvintele mele. De două ori am ajuns până acolo, încât mi-am dres glasul într-o manieră care îmi era perfect normală. Apoi aş fi putut să spun ceea ce voiam, dar nu am făcut-o. Am preferat să rămân la nivelul acela ciudat de tăcere, în care puteam doar să privesc. Aveam sentimentul că începeam să ating ceea ce don Juan denumise „vedere" şi asta mă făcea fericit.

După aceea, don Juan mi-a dat nişte supă şi tortillas şi mi-a spus că mănânc. Eram în stare să mănânc fără nici o problemă şi fără să pierd ceea ce denumeam eu „puterea de a vedea". Mi-am focalizat vederea pe tot ceea ce mă înconjura. Eram convins că pot să „văd" totul şi, totuşi, lumea arăta la fel, după aprecierea mea. M-am luptat să „văd" până s-a întunecaT. În final, am obosit şi m-am dus să mă culc.

M-am trezit când don Juan m-a acoperit cu o pătură. Mă dureau capul şi stomacul. După o vreme, m-am simţit mai bine şi am dormit până a doua zi.

Dimineaţa, eram iar în eul meu familiar. L-am întrebat cu înfocare pe don Juan:

— Ce mi s-a întâmplat? Don Juan a râs rezervat:

— Te-ai dus să-1 cauţi pe paznic şi bineînţeles că l-ai găsit, a spus.

— Dar ce era, don Juan?

— Paznicul, paznicul, santinela celeilalte lumi, a spus el cunoscător.

Intenţionam să-i descriu detaliile fiarei urâte şi îngrozitoare, dar nu mi-a luat în consideraţie încercarea, spunând că experienţa nu avea nimic special, că orice om putea face asta.

I-am spus că paznicul fusese un şoc atât de mare pentru mine, încât nu eram în stare să mă gândesc la el.

Don Juan a râs şi m-a luat peste picior, luând în zeflemea ceea ce el numea înclinaţia spre teatralizare a firii mele.

— Creatura aceea, orice ar fi fost, m-a rănit, am spus. Era la fel de reală ca tine şi ca mine.

— Bineînţeles că era reală. Te-a durut, nu-i asa?

Reamintindu-mi experienţa, m-am ambalat şi mai mult. Don Juan mi-a spus să mă calmez. Apoi m-a întrebat dacă mi-a fost într-adevăr frică de ea; a accentuat cuvântul „într-adevăr”.

— Am fost pietrificat, am spus. Niciodată în viaţa mea nu am simţit o frică atât de înspăimânlătoare.

— Haide, a spus el râzând. Nu ţi-a fost chiar aşa frică.

— Îţi jur, am spus cu o fervoare sinceră, că dacă m-aş fi putut mişca, aş fi fugit mâncând nori. \par A găsit că afirmaţia mea era foarte comică şi a izbucnit în râs… *; –

— Ce-ai urmărit, când m-ai făcut să văd monstruozitatea aceea, don Juan?

A devenit serios şi m-a scrutat cu privirea.

— Acela a fost paznicul, a spus. Dacă vrei să „vezi”, trebuie să-1 depăşeşti pe paznic.

— Dar cum pot să-1 depăşesc, don Juan? Are probabil vreo treizeci de metri înălţime.

Don Juan a râs atât de tare că i-au dat lacrimile.

— De ce nu mă laşi să-ţi spun ce am văzut, ca să nu fie nici o neînţelegere? am spus.

— Dacă asta te face fericit, dă-i drumul, povesteşte-mi. I-am descris tot ce-mi puteam aminti, dar nu părea să-i fi schimbat atitudinea.

— Asta nu-i nimic nou, a spus zâmbind.

— Dar cum te aştepţi să depăşesc eu un lucru ca ăsta? Cuce?

A rămas tăcut o vreme. Apoi s-a întors spre mine şi a spus:

— Nu ţi-a fost frică, nu cu adevărat. Ai fost lovit, dar nu ţi-a fost frică.

S-a sprijinit de nişte grămezi şi şi-a pus mâinile sub cap.

M-am gândit că a abandonat subiectul.

— Ştii, a spus brusc, privind la acoperişul ramadei, fiecare om îl poate „vedea” pe paznic. Şi el e uneori, pentru unii dintre noi, o fiară cutremurătoare, mare cât cerul. Tu eşti norocos; pentru tine a avut doar treizeci de metri. Şi, totuşi, secretul lui e atât de simplu.

A făcut o pauză de o clipă şi a murmurat un cântec mexican.

— Paznicul celeilalte lumi este un ţânţar, a spus încet, măsurându-şi parcă cuvintele, pentru a obţine efectul scontat.

— Poftim?!

— Paznicul celeilalte lumi este un ţânţar, a repetat. Ceea ce-ai întâlnit ieri este un ţânţar; şi acel mic ţânţar o să te oprească să-I depăşeşti.

O clipă n-am vrut să cred ce spunea don Juan, dar după ce-am revăzut secvenţa viziunii mele, a trebuit să admit că la un moment dat priveam la un ţânţar şi, o clipă după aceea, un fel de miraj avusese loc şi priveam la o fiară.

— Dar cum poate un ţânţar să mă rănească, don Juan? am întrebat, cu adevărat uimit.

— Nu era un ţânţar când te-a lovit, a spus, era paznicul celeilalte lumi. Poate că într-o zi vei avea curajul să-l depăşeşti. Dar, totuşi, nu acum; acum e o bestie spu-megândă de treizeci de metri înălţime. Dar n-are sens să mai discutăm despre el. Nu înseamnă nimic să stai în faţa lui, aşa că dacă vrei să afli mai mult, trebuie să găseşti iar paznicul.

Două zile mai târziu, pe 11 noiembrie, am fumat iar amestecul lui don Juan.

Îl rugasem să mă lase să mai fumez o dată, ca să-l găsesc pe paznic. Nu era o rugăminte de moment, ci una venită după o lungă deliberare. Curiozitatea mea în legătură cu paznicul era mult mai mare decât frica de el, sau decât îngrijorarea de a-mi pierde luciditatea.

Procedura a fost aceeaşi. Don Juan a umplut pipa doar o dată, iar când am terminat tot conţinutul, a curăţat-o şi a pus-o bine. \par Efectul a fost mult mai lent; când am început să mă simt puţin ameţit, don Juan a venit lângă mine şi m-a ajutat să mă întind pe partea stângă, ţânându-mi capul în mâini. Mi-a spus să întind picioarele şi să mă relaxez şi apoi m-a ajutat să-mi pun braţul drept în faţa corpului, la nivelul pieptului. Mi-a întors mâna, astfel încât palma să fie presată pe rogojină şi să-mi las greutatea pe ea. N-am făcut nimic ca să-l ajut sau să-l îndepărtez, pentru că nu ştiam ce făcea el.

S-a aşezat în faţa mea şi mi-a spus să n-am grijă de nimic Spunea că paznicul va veni şi că în raza vizuală aveam un loc circular pentru a-l „vedea”. Mi-a mai spus, de asemenea, pe un ton normal, că paznicul putea cauza multă durere, dar că era un mod de a evita asta. Susţinea că două zile înainte mă pusese în poziţia şezând, când a apreciat că am văzut destul. A arătat spre braţul meu drept şi a spus că 1-a pus deliberat în poziţia aceea, astfel încât să-l pot folosi ca pârghie pentru a mă ridica când doream.

Când a terminat de spus astea, corpul meu era deja amorţit. Am vrut să-i atrag atenţia că îmi va fi imposibil să mă împing în sus, deoarece îmi pierdusem controlul asupra muşchilor. Am încercat să articulez cuvintele, dar n-am putut. El părea că anticipează, totuşi, şi mi-a explicat că trucul consta în voinţă. M-a îndemnat să-mi amin tesc vremea când, cu ani înainte,

fumasem prima dată ciupercile. Cu ocazia aceea, căzusem la pământ şi sărisem iar în picioare, printr-un act pe care îl denumea atunci, „voinţa” mea; adică, mai exact, „gândisem să mă ridic”. Susţinea că, de fapt, acesta este singurul mod de a mă ridica.

Ceea ce spunea el era inutil, pentru că nu-mi puteam aminti ce făcusem cu ani înainte. M-a cuprins o disperare copleşitoare şi am închis ochii.

Don Juan m-a prins de păr şi mi-a ordonat cu o voce imperativă să nu închid ochii. Nu numai că mi-am deschis ochii, dar am făcut ceva, după părerea mea, uimitor. Am spus efectiv:

— Nu stiu cum m-am ridicat data trecută.

Am fost surprins. Era ceva foarte monoton în ritmul vocii mele, dar era chiar vocea mea şi, totuşi, credeam sincer că nu putusem spune asta, deoarece cu un minut înainte eram incapabil să vorbesc.

L-am privit pe don Juan. Şi-a întors faţa într-o parte şi a râs.

— Nu eu am spus asta, am spus.

Şi iar am fost surprins de vocea mea. M-am simţit încurajat. Vorbitul în acele condiţii devenise un proces înveselitor. Am vrut să-l rog pe don Juan să-mi explice ce era cu vorbirea mea, dar am constatat că eram iar incapabil să murmur un cuvânt. M-am luptat cu înverşunare să rostesc cuvintele, dar era inutil. Am cedat şi, în acel moment, aproape involuntar, am spus:

— Cine vorbeşte, cine vorbeşte?

Întrebarea asta l-a făcut pe don Juan să râdă atât de tare, încât la un moment dat a căzut pe o parte.

Aparent, era posibil să spun lucruri simple, atât timp cât ştiam exact ce voiam să spun.

— Eu vorbesc? Eu vorbesc? am întrebat.

Don Juan mi-a spus că dacă nu-ncetez să bat câmpii, o să plece afară, sub ramada, şi o să mă lase cu comicăriile mele.

— Nu-i nimic comic, am spus.

Eram foarte serios aici. Gândurile mele erau extrem de limpezi; totuşi, corpul meu era amorţit; nu-l simţeam. Nu eram sufocat, aşa cum fusesem în trecut, în condiţii similare; era confortabil, pentru că nu simţeam nimic; nu aveam nici un control asupra mea şi totuşi vorbeam. M-am gândit că dacă puteam vorbi, puteam şi să mă ridic, aşa cum spusese don Juan.

— Sus, am spus în engleză şi într-o clipă eram sus.

Don Juan a dat din cap a neîncredere şi a ieşit din casă.

— Don Juan! am strigat de trei ori. S-a întors.

— Pune-mă jos, am spus.

— Pune-te singur jos, a răspuns. Se pare că o faci bine.

— Jos, am spus şi am pierdut brusc viziunea camerei.

Nu mai puteam vedea nimic. După o clipă, camera şi don Juan mi-au intrat în câmpul vizual. M-am gândit că trebuie să mă fi întins cu faţa în jos, iar el mă prinsese de păr şi îmi ridicase capul.

— Mulţumesc, am spus pe un ton foarte monoton.

— Pentru puţin, a replicat, imitându-mi tonul vocii şi a avut un alt atac de râs.

Apoi a luat nişte frunze şi a început să-mi frece braţele şi picioarele cu ele.

— Ce faci? am întrebat.

— Te şterg, a spus, imitându-mă în continuare.

Corpul lui se cutremura de râs. Ochii lui erau strălucitori şi prietenoşi. Simţeam că don Juan era compătimitor şi cinstit şi comic. Nu puteam să râd cu el, dar mi-ar fi plăcut. M-a inundat un alt sentiment de veselie şi am râs; a fost un sunet atât de ciudat, încât don Juan a fost luat prin surprindere pentru o clipă.

— Mai bine te duc la canal, a spus, sau altfel o să te ucizi făcând pe clovnul.

M-a pus pe picioare şi m-a condus în jurul camerei, încetul cu încetul am început să-mi simt picioarele şi tălpile şi, în final, întregul corp. Urechile îmi bubuiau de o presiune ciudată. Era ca senzaţia unui picior sau braţ care erau complet adormite. Am simţit o greutate colosală pe spate, pe gât şi sub pielea de pe creştetul capului.

Don Juan m-a îndemnat spre canalul de irigaţie din spatele casei; acolo m-a scufundat în apă complet îmbrăcat. Apa rece a redus presiunea şi durerea gradat, până când s-a terminat totul.

Mi-am schimbat hainele în casă şi m-am aşezat şi am simţit iar acelaşi tip de rezervă, aceeaşi dorinţă de a sta liniştit. Totuşi, de data asta am remarcat că nu era vorba de o claritate a minţii, sau de o putere de focalizare; era mai degrabă un fel de melancolie, de oboseală fizicĂ. În final am adormit.

12 noiembrie 1968 în dimineaţa asta, eu şi don Juan ne-am dus pe dealurile din apropiere să culegem plante. Am mers vreo zece kilometri pe un teren extrem de dificil. Am obosit foarte mult. Ne-am aşezat să ne odihnim Ia iniţiativa mea şi el a început o conversaţie, spunând că era mulţumit de progresele mele.

— Acum ştiu că eu eram cel care vorbea, am spus, dar atunci aş fi putut jura că era altcineva.

— Erai tu, bineînţeles, a spus.

— Cum de n-am putut să mă recunosc? \pa

— Asta face Micul Fum. Poţi să vorbeşti, fără să ref T 7 | mărci măcar; sau poţi să te deplasezi mii de kilometri fără să observi. Tot aşa poţi să treci şi prin lucruri. Micul Fum îţi ia trupul şi eşti liber ca vântul; chiar mai liber ca vântul, pentru că el poate fi oprit de o piatră, sau de un zid, sau de un munte. Micul Fum te eliberează ca aerul; poate chiar şi mai mult, pentru că aerul poate fi închis într-un mormânt şi se degradează, dar cu ajutorul Fumului nu poţi fi oprit şi nici nu poţi fi închis.

Cuvintele lui don Juan au generat în mine un amestec de euforie şi îndoială. Simţeam o greutate copleşitoare, o senzaţie de vină nedefinită.

— Atunci poţi chiar să faci toate lucrurile astea, don Juan?

— Ce crezi? Mai degrabă ai crede că eşti nebun, nu-i aşa? a spus el cu şiretenie.

— Ei bine, pentru tine e uşor să accepţi toate astea. Pentru mine este imposibil.

— Nu-i uşor nici pentru mine. Nu am mai multe privilegii decât tine. Lucrurile astea sunt la fel de acceptat pentru mine, sau pentru tine, sau pentru oricine altcineva.

— Dar tu eşti obişnuit cu ele, don Juan.

— Da, dar m-a costat destul. A trebuit să mă lupt, poate mai mult decât o vei face tu vreodată. Tu ai un mod derutant de a obţine ca totul să lucreze pentru tine. Nu ai idee cât de greu a trebuit să trudesc ca să fac ceea ce ai făcut tu ieri. Ai ceva care te ajută la fiecare pas al drumului. Nu există altă explicaţie posibilă pentru maniera în care înveţi tu despre putere. Ai făcut-o înainte cu Mescalito, acum ai făcut-o şi cu Micul Fum. Ar trebui să te concentrezi asupra faptului că ai un mare dar şi ar trebui să laşi deoparte consideraţiile.

— Când vorbeşti tu totul pare atât de uşor, dar nu este. Sunt sfâşiat pe dinăuntru.

— O să te aduni destul de curând. N-ai avut grijă de corpul tău. Eşti prea gras. N-am vrut să-ţi spun asta înainte. Trebuie să laşi pe ceilalţi să facă ce au de făcut. Ai fost plecat ani de zile. Ţi-am spus că o să te întorci, totuşi, şi ai făcut-o. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu mine. Am lăsat-o baltă cinci ani şi jumătate.

— De ce-ai plecat, don Juan?

— Din acelaşi motiv ca şi tine. Nu mi-a plăcut.

— De ce te-ai întors?

— Din acelaşi motiv pentru care te-ai întors şi tu, pentru că nu există al mod de-a trăi.

Afirmaţia asta a avut un mare impact asupra mea, pentru că şi eu gândisem că nu exista alt mod de-a trăi. Nu spusesem nimănui gândul ăsta, dar don Juan presupunea corect.

Ce am făcut ieri, don Juan? l-am întrebat după o lungă tăcere.

— Te-ai ridicat când ai vrut.

— Dar nu stiu cum am făcut-o.

— Îţi trebuie timp ca să perfectezi tehnica asta. Totuşi, lucrul important este să ştii cum s-o faci.

— Dar nu ştiu. Asta e problema, chiar că nu ştiu.

— Bineînţeles că ştii.

— Don Juan, te asigur, îţi jur…

Nu m-a lăsat să termin; s-a ridicat şi a plecat.

Mai târziu am discutat despre paznicul celeilalte lumi.

— Dacă ceea ce am perceput este real într-adevăr, am spus, atunci paznicul este o creatură gigantică, care poate cauza o durere fizică incredibilă; şi dacă cred că poţi călători efectiv pe distanţe enorme printr-un act de voinţă, atunci e logic să trag concluzia că aş putea aplica tot voinţa şi monstrul să dispară. Este adevărat?

— Nu chiar, a răspuns. Nu poţi aplica voinţa şi monstrul să dispară. Voinţa ta poate împiedica însă monstrul ca să te rănească. Bineînţeles, dacă realizezi vreodată asta, drumul tău va fi liber. Poţi efectiv să treci de paznic şi nu-ţi poate face nimic, nici măcar să-ţi dea târcoale înnebunit.

— Cum poate realiza asta?

— Ştii deja. Tot ce-ţi trebuie este parctica.

I-am povestit că nu ne înţelegeam din cauza faptului că percepeam diferit lumea. Am spus că, pentru mine, a şti ceva însemna că trebuie să fiu pe deplin conştient de ceea ce făceam şi că trebuie să pot repeta ceea ce ştiam la dorinţă, dar că în acest caz nici nu eram conştient de ceea ce făcusem sub influenţa Fumului, nici nu puteam repeta faptul în cazul în care viaţa mea s-ar fi aflat în pericol.

Don Juan m-a privit întrebător. Părea amuzat de ceea ce spuneam. Şi-a scos pălăria şi s-a scărpinat pe tâmple, aşa cum făcea când voia să se

prefacă uimit.

— Chiar că ştii să vorbeşti fără să spui nimic, nu-i aşa? mi-a spus râzând. Ţi-am spus, trebuie să ai o dorinţă nestrămutată de a deveni un om al cunoaşterii. Dar se pare că tu ai o intenţie nestrămutată să te ameţeşti cu ghicitori. Insişti să explici totul ca şi cum întreaga lume ar fi compusă din lucruri care pot fi explicate. Acum eşti confruntat cu paznicul şi cu problema de a te mişca folo-sindu-ţi voinţa. Te-ai gândit vreodată că doar puţine lucruri în lumea asta pot fi explicate în modul tău? Când spun că paznicul îţi blochează cu adevărat drumul şi poate efectiv să te radă de pe suprafaţa pământului, ştiu ce spun. Când spun că te poţi mişca cu voinţa, ştiu de asemenea ce spun. Am vrut să te învăţ încetul cu încetul cum să te mişti, dar apoi mi-am dat seama că tu ştii s-o faci, deşi spui că nu ştii.

— Dar zău că nu ştiu cum, am spus.

— Ştii, nebunule, a spus el apăsat şi apoi a zâmbiT. Îmi aminteşti de vremea când cineva 1-a pus pe puştiul Ju-lio pe o secerătoare; ştia s-o mânuiască, deşi n-o mai făcuse înainte.

— Ştiu ce vrei să spui, don Juan; totuşi, eu cred că nu pot s-o fac iar, pentru că nu sunt sigur de ceea ce am făcut.

— Un fals vrăjitor încearcă să explice lumea prin explicaţii de care nu e sigur, a răspuns, şi astfel totul e doar o vrajă. Dar nici tu nu eşti mai bun. Vrei să explici totul în felul tău, dar nu eşti sigur nici de explicaţiile tale.

Don Juan m-a întrebat subit dacă voiam să plec acasă în timpul weekend-ului. Am spus că intenţionam să plec luni dimineaţa. Stăteam sub ramada, pe la prânz, sâmbătă, 18 ianuarie 1969, odihnindu-ne puţin după o plimbare lungă pe dealurile din apropiere. Don Juan s-a ridicat şi a intrat în casă. O clipă mai târziu, m-a chemat şi pe mine. Stătea în mijlocul camerei lui şi pusese rogojina mea în faţa lui. M-a pus să stau jos şi fără un cuvânt şi-a desfăcut pipa, a scos-o din teaca ei, i-a umplut cupa cu un amestec de fumat şi a aprins-O. Îşi adusese în cameră până şi o tavă de pământ ars cu cărbuni.

Nu m-a întrebat dacă voiam să fumez. Doar mi-a dat pipa şi mi-a spus să fumez. N-am exitat. Don Juan ghicise, se pare, bine starea mea; curiozitatea mea copleşitoare despre paznic trebuie să-i fi fost evidentă. N-am avut nevoie de nici o insistentă şi am fumat tot conţinutul.

Reacţiile pe care le-am avut au fost identice cu cele dinainte. Don Juan s-a comportat în aceeaşi manieră. Totuşi, de data asta, în loc să mă ajute s-o fac, mi-a spus doar să-mi proptesc mâna dreaptă pe rogojină şi să mă întind pe partea stângă. A sugerat să fac palma pumn, ca să am o pârghie mai bună.

Am făcut pumn palma dreaptă, pentru că am constatat că era mai uşor decât să-mi proptesc palma deschisă pe podea şi să-mi las greutatea pe ea. Nu eram somnoros; o vreme, am simţit o căldură mare, apoi mi-am pierdut orice simt.

Don Juan s-a întins cu faţa spre mine, pe o parte; stătea sprijinit în cot, cu capul proptit pe antebraţul drept. Totul era paşnic, chiar şi corpul meu, care deja nu mai avea simţuri tactile. Mă simţeam foarte mulţumit.

— E frumos, am spus. Don Juan s-a ridicat grăbit.

— Să nu-ncepi iar cu prostiile, a spus cu fermitate. Nu vorbi. O să-ţi risipeşti toată energia vorbind şi atunci paznicul te va zdrobi, aşa cum zdrobeşti un ţânţar.

Probabil s-a gândit că analogia lui era comică, deoarece a început să râdă, dar s-a oprit brusc.

— Nu vorbi, te rog, nu vorbi, a spus cu o privire serioasă.

— N-aveam de gând să spun nimic, am spus şi chiar că nu voiam să spun nimic.

Don Juan s-a ridicat. L-am văzut plecând spre spatele casei. O clipă mai târziu am observat că un ţânţar aterizase pe rogojina mea şi acest lucru mi-a provocat o nelinişte pe care n-o mai simţisem înainte. Era un amestec de exaltare, chin şi frică. Eram absolut conştient că în faţa mea era gata să se întâmple ceva transcedental; un ţânţar care păzea lumea cealaltă. Era un gând ridicol; îmi venea să râd tare, dar apoi mi-am dat seama că exaltarea mea îmi abătea atenţia şi eram pe cale să pierd perioada de tranziţie pe care voiam s-o clarifiC. În încercarea mea anterioară de a vedea paznicul, privisem la ţânţar întâi cu ochiul stâng şi apoi am simţit că m-am ridicat şi I-am privit cu amândoi ochii, dar nu eram conştient de tranziţie.

Am văzut ţânţarul făcând cercuri pe rogojină în faţa mea şi apoi mi-am dat seama că-1 priveam cu amândoi ochii. A venit foarte aproape; la un moment dat, n-am mai putut să-1 văd cu amândoi ochii şi l-am privit cu ochiul stâng, care era la nivelul solului. În clipa în care mi-am schimbat viziunea, am simţit de asemenea că îmi îndreptasem corpul într-o poziţie verticală şi priveam la un animal incredibil de mare. Era negru şi strălucitor. Faţa lui era acoperită de un păr lung, negru şi înşelător, şi arăta ca şi cum nişte vârfuri metalice ascuţite ar fi ieşit prin spărturile unor gradaţii strălucitoare şi exacte. Părul era efectiv în smocuri. Corpul lui era masiv, gros şi rotund. Aripile erau late şi scurte în comparaţie cu mărimea corpului. Avea doi ochi

mari, bulbucaţi şi albi şi un bot lung. De data asta arăta mai mult ca un aligator. Părea că are urechi lungi, sau poate antene, şi clămpănea.

Mi-am forţat privirea asupra lui şi apoi am devenit complet conştient că nu-l puteam privi aşa cum privesc de obicei la lucruri. Am avut un gând ciudat; privind la corpul pazniculuI, am simţit că fiecare parte a lui era vie în mod independent, aşa cum sunt ochii unui om. Apoi mi-am dat seama pentru prima dată în viaţa mea că ochii sunt singura parte a unui om care îmi pot arăta dacă acesta este viu sau nu. Pe de altă parte, paznicul avea „un milion de ochi".

M-am gândit că era o descoperire remarcabilĂ. Înaintea acestei experienţe, făcusem tot felul de speculaţii cu privire la comparaţiile prin care puteau fi descrise „distorsiunile" care transformau un ţânţar într-o fiară gigantică şi mă gândisem că o asemănare bună era „privitul la o insectă prin lentilele măritoare ale unui microscop". Dar aici nu era aşa. Aparent, vizionarea pazniculuI era un proces mult mai complex decât să priveşti la o insectă mărită.

Paznicul a început să zboare în faţa mea. La un moment dat, s-a oprit şi am simţit că se uita la mine. Apoi am observat că nu face nici un zgomot. Dansul lui era tăcut. Ceea ce te îngrozea era aspectul său: ochii bulbucaţi; gura cumplită, clămpănind, părul înşelător; şi mai presus de toate, incredibila lui mărime. Am urmărit foarte atent modul în care-şi mişca aripile, cum le făcea să vibreze fără sunet. Am urmărit cun aluneca peste sol ca un patinator monumental.

Privind la creatura de coşmar din faţa mea, m-am simţit efectiv binedispus. Credeam cu adevărat că am descoperit secretul de a o depăşi. M-am gândit că paznicul era de fapt doar o poză mişcătoare pe un ecran; nu mă putea atinge; arăta doar înspământător.

Paznicul stătea liniştit în faţa mea; brusc şi-a fluturat aripile şi s-a întors. Spatele lui rotund arăta ca o armură strălucitoare şi colorată; strălucirea ei era ameţitoare, dar nuanţa era greţoasă; era culoarea care îmi displăcea cel mai mult. Paznicul a rămas o vreme cu spatele la mine şi apoi, fluturând din aripi, a alunecat iar până a dispărut.

Eram confruntat cu o dilemă foarte ciudată. Credeam sincer că îl depăşisem, înţelegând că era doar o poză a mâniei. Ajunsesem aici, probabil, datorită insistenţei cu care susţinuse don Juan că ştiam mai mult decât voiam să admiT. În orice caz, simţeam că am depăşit paznicul şi că drumul era liber. Totuşi, nu ştiam cum să continui. Don Juan nu-mi spusese

ce să fac în acest caz. Am încercat să mă întorc, să privesc în spatele meu, dar eram incapabil să mă mişc. Totuşi, puteam vedea foarte bine pe o arie de o sută optzeci de grade aflată în faţa ochilor mei. Şi ceea ce am văzut era un orizont noros, galben-pal; părea gazos. Un fel de nuanţă de lămâie acoperea tot ce vedeam. Ca şi cum m-aş fi aflat pe un platou plin de vapori de sulf.

Brusc, paznicul a apărut iar ca un punct la orizont. A descris un cerc larg înainte să se oprească înaintea mea; avea gura larg deschisă, ca o cavernă uriaşă; nu avea dinţi. Şi-a bătut aripile o clipă şi apoi s-a năpustit asupra mea. A sărit efectiv la mine ca un taur şi m-a lovit cu aripile sale gigantice peste ochi. Am ţipat de durere şi apoi am zburat, sau mai degrabă am simţit că fusesem catapultat şi am trecut peste paznic, dincolo de platoul gălbui sau în altă lume, lumea oamenilor şi m-am regăsit stând în picioare în camera lui don Juan.

19 ianuarie 1969

— Am crezut cu adevărat că am depăşit paznicul, i-am spus lui don Juan.

— Probabil că glumeşti, a răspuns el.

Don Juan nu-mi vorbise nici un cuvânt despre ziua anterioară şi nu m-a deranjat. Fusesem scufundat într-un fel de reverie şi iar simnţisem că, dacă m-aş uita cu atenţie, voi fi în stare să „văd". Dar n-am văzut nimic care să fie diferit. Totuşi, faptul că n-am vorbit mă relaxase colosal.

Don Juan mi-a cerut să-i descriu secvenţa experienţei mele şi ceea ce 1-a interesat în mod particular era nuanţa pe care o văzusem pe spatele paznicului. Don Juan a oftat şi părea cu adevărat îngrijorat.

— Ai avut noroc că acea culoare era pe spatele paznicului, a spus el cu o faţă serioasă. Dacă ar fi fost pe partea din faţă a corpului lui, sau, şi mai rău, pe capul lui, ai fi fost mort acum. Nu trebuie să mai încerci să-1 „vezi" pe paznic niciodată. Nu ţine de temperamentul tău să traversezi câmpia aceea; am fost totuşi sigur că o să fii în stare s-o faci. Dar să nu mai discutăm despre asta. A fost doar o variaţiune din mulţimea de drumuri.

Am detectat o greutate neobişnuită în tonul lui don Juan.

— Ce se va întâmpla cu mine, dacă mai încerc să-1 „văd" pe paznic?

— Te va lua cu el, a spus. Te va lua în gura lui şi te va duce pe câmpia aceea şi te va lăsa acolo pentru totdeauna. Este evident că paznicul ştia că nu ai temperamentul potrivit şiie-a avertizat să stai deoparte.

— Cum crezi că ştia paznicul lucrul ăsta?

Don Juan mi-a aruncat o privire lungă, fermă. A încercat să spună ceva, dar a renunţat, ca şi cum ar fi fost incapabil să-şi găsească cuvintele necesare.

— Întotdeauna sunt nepregătit pentru întrebarea ta, a spus zâmbind. Nu te-ai gândit cu adevărat când m-ai întrebat asta, nu-i aşa?

Am protestat şi am reafirmat că eram uimit că paznicul îmi cunoştea temperamentul.

Don Juan a avut o sclipire ciudată în ochi când a spus:

— Şi tu nu i-ai menţionat nimic despre temperamentul tău pazniculuI, nu-i aşa?

Tonul lui era atât de comic, încât am izbucnit în râs amândoi. După o vreme, totuşi, el a spus că paznicul, fiind paznicul, santinela acelei lumi, cunoştea multe secrete pe care un brujo era în măsură să la împărtăşească.

— Acesta este un mod prin care un brujo învaţă să „vadă", a spus. Dar ăsta nu va fi domeniul tău, aşa că n-are sens să mai discutăm despre asta.

— Fumatul este singurul mod de a-1 „vedea" pe paznic, don Juan?

— Nu. Ai putea să-I „vezi" şi fără asta. Sunt nenumăraţi oameni care pot face asta. Eu prefer fumul, pentru că-i mai eficient şi mai puţin periculos. Dacă încerci să-1 „vezi" pe paznic fără ajutorul fumului, se poate întâmpla să întârzii atunci când trebuie să te fereşti de eL. În cazul tău, de exemplu, este evident că paznicul te-a avertizat când ţi-a întors spatele, astfel încât să vezi culoarea care-ţi este ostilă. Apoi a plecat; dar când s-a întors, erai încă acolo, aşa că sărit la tine. Erai totuşi pregătit şi ai sărit. Micul Fum ţi-a oferit protecţia necesară; dacă ai fi intrat în lumea aceea fără ajutorul lui, n-ai fi fost în stare să te smulgi din înlănţuirea pazniculuI.

— De ce nu? \pa

— Mişcările tale ar fi fost prea încete. Ca să trăieşti în lumea aceea, trebuie să fii rapid ca lumina. A fost greşeala mea să părăsesc camera, dar nu voiam să mai vorbeşti. Eşti o gură-spartă, aşa că vorbeşti chiar şi în pofida dorinţei tale. Dacă aş fi fost acolo cu tine, ţi-aş fi tras capul. Ai sărit de unul singur în sus, ceea ce a fost bine; totuşi, n-aş mai trece prin riscul ăsta; paznicul nu e ceva cu care să te joci.

Timp de trei luni, don Juan a evitat în mod sistematic să discute despre pazniC. În aceste trei luni i-am făcut patru vizite; el m-a angajat de fiecare dată în rezolvarea unor treburi pentru el, iar acestea o dată terminate, mă trimitea pur şi simplu acasă. Pe 24 aprilie 1969, a patra oară când eram la casa lui, l-am confruntat în sfârşit, după ce servisem masa şi stăteam lângă

cuptorul lui de pământ. I-am spus că făcea ceva deplasat cu mine; eram pregătit să învăţ şi el nu mai voia s-o facă. Trebuise să mă lupt aprig ca să depăşesc aversiunea mea faţă de folosirea ciupercilor halucinogene şi simţeam, aşa cum spusese chiar el, că nu mai aveam timp de pierdut.

Don Juan mi-a ascultat liniştit plângerile.

— Eşti prea slab, a spus. Te grăbeşti când ar trebui să aştepţi, dar aştepţi când ar trebui să te grăbeşti. Gândeşti prea mult. Acum crezi că nu mai este timp de pierdut. Cu puţină vreme în urmă, te gândeai că nu mai vrei să fumezi niciodată. Viaţa ta e prea dezlânată; nu eşti destul de echilibrat pentru a întâlni Micul Fum. Eu sunt responsabil pentru tine şi nu vreau să mori ca un nebun tembel.

Mă simţeam jenat.

— Ce pot să fac, don Juan? Sunt foarte nerăbdător.

— Trăieşte ca un luptător! Ţi-am mai spus, un luptător îşi asumă responsabilitatea pentru acţiunile sale, pentru cele mai neînsemnate acţiuni. Tu acţionezi după gândurile tale şi asta e o greşeală. Ai eşuat cu paznicul din cauza gândurilor tale.

— Cum am eşuat, don Juan?

— Gândeşti totul. Te-ai gândit la paznic şi de aceea nu l-ai putut depăşI. Întâi trebuie să trăieşti ca un luptător. Cred că înţelegi foarte bine asta.

Am vrut să spun ceva în apărarea mea, dar el mi-a făcut un semn cu mâna să mă liniştesc.

— Viaţa ta este destul de legată, a continuat. De fapt, viaţa ta este mai legată decât a lui Pablito, sau a lui Nestor, ucenicii lui Genaro, şi totuşi ei „văd" şi tu nu „vezi". Viaţa ta e mai legată decât a lui Eligio şi probabil că el o să „vadă" înaintea ta. Asta mă derutează. Nici măcar Genaro nu poate înţelege asta. Ai îndeplinit cu încredere tot ce ţi-am spus să faci. Tot ce m-a învăţat Binefăcătorul meu ţi-am spus şi ţie în prima parte a învăţăturii. Regula1 are dreptate, paşii nu pot fi schimbaţi. Ai făcut tot ce trebuie făcut şi totuşi nu „vezi"; dar pentru cei care „văd" ca Genaro, apari ca şi cum ai „vedea". Mă bazez pe asta şi sunt înşelaT. Întotdeauna îţi dai drumul şi te comporţi ca un idiot care nu „vede", ceea ce bineînţeles e normal pentru tine.

Cuvintele Iui don Juan m-au îndurerat profund. Nu ştiam de ce, dar eram gata să-mi dea lacrimile. Am început să vorbesc despre copilăria mea şi m-a învăluit o undă de autocompătimire. Don Juan m-a fixat cu privirea o clipă, apoi s-a uitat în altă parte. A fost o privire penetrantă. Am simţit că m-a

prins efectiv cu ochii lui. Am avut senzaţia a două degete care m-au prins uşor şi am simţit o agitaţie ciudată, o mâncărime, o deplasare plăcută în zona plexului solar. Am devenit conştient de regiunea mea abdominalĂ. Îi sesizam căldura. N-am mai putut vorbi coerent şi am murmurat ceva, apoi m-am oprit.

— Poate că e vorba despre o promisiune, a spus don Juan după o lungă pauză.

— Poftim?!

— O promisiune pe care ai făcut-o cu mult timp în urmă.

— Ce promisiune?

'yf. Poate că-mi poţi spune tu despre astA. Îţi aminteşti, nu-i aşa?

— Nu-mi amintesc.

— Ai promis odată ceva foarte important. M-am gândit că poate promisiunea ta te opreşte să „vezi".

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

— Vorbesc despre o promisiune pe care ai făcut-o! Trebuie să-ţi aminteşti.

— Dacă ştii ce promisiune era, de ce nu-mi spui, don Juan?

— Nu, n-ar fi de nici un folos să ţi-o spun.

— A fost o promisiune pe care mi-am făcut-o mie însumi?

Pentru o clipă m-am gândit că se referea la decizia mea de a părăsi ucenicia.

— Nu. Asta e ceva care a avut loc cu mult timp în urmă, a specificat el.

Am râs, deoarece eram sigur că don Juan juca un fel de joc cu mine. Mă simţeam răutăcios. Am avut o senzaţie de exaltare la ideea că puteam să-1 înşel pe don Juan care, eram convins, ştia tot atât de puţin ca şi mine despre pro-misunea făcută. Eram sigur că bâjbâia în întuneric şi că încerca să improvizeze. Ideea de a mă juca cu el mă încânta. ^ '

— A fost ceva ce am promis bunicului?

— Nu, a răspuns şi i-au strălucit ochii. Nici n-a fost ceva ce i-ai promis bunicuţei tale.

Intonaţia absurdă pe care a dat-o cuvântului „bunică", m-a făcut să râd. M-am gândit că don Juan îmi pregătea un fel de capcană, dar voiam să mă joc până la capăt. Am început să denumesc toţi indivizii cărora aş fi putut să le promit ceva de mare importanţă. A răspuns negativ la fiecare. Apoi a îndreptat discuţia spre copilăria mea.

— De ce a fost tristă copilăria ta? a întrebat cu o expresie serioasă.

I-am povestit că nu fusese cu adevărat tristă, dar probabil puţin cam dificilă.

— Toţi simt asta, a spus privindu-mă iar. Şi eu am fost foarte nefericit şi fricos când eram copil. Să fii un indian e greu, foarte greu. Dar memoria acelor vremuri nu mai are sens pentru mine, în afară de faptul că a fost mai greu. Am încetat să mă mai gândesc la greutatea vieţii mele chiar înainte de a învăţa să „văd".

— Nici eu nu mă mai gândesc la copilăria mea, am spus.

— Atunci de ce te întristează? De ce-ţi vine să plângj?

— Nu ştiu. Poate când mă gândesc Ia copilăria mea, îmi pare rău pentru mine şi pentru semenii mei. Mă simt trist şi neajutorat.

El m-a privit fix şi am înregistrat iar senzaţia ciudată că două degete uşoare îmi prindeau regiunea abdominală. Mi-am mutat privirea şi apoi l-am privit iar. Se uita în depărtare, peste mine; ochii lui erau ceţoşi, nefocalizaţi.

— Este o promisiune făcută în copilăria ta, a spus după o clipă de tăcere.

— Ce-am promis?

N-a răspuns. Ochii lui erau închişi. Am zâmbit involuntar; ştiam că-şi căuta drumul în întuneric; îmi pierdusem, totuşi, impulsul iniţial de a râde de el.

— Eram un copil slab, a continuat, şi-mi era mereu frică.

— La fel eram şi eu, am spus.

— Ceea ce-mi amintesc cel mai mult este teroarea şi tristeţea care m-au cuprins când soldaţii mexicani au ucis-o pe mama, a spus încet, ca şi cum amintirea ar fi fost încă dureroasă. Era o indiancă săracă şi umilă. Poate că e mai bine că viaţa ei s-a terminat atunci. Am vrut să fiu ucis o dată cu ea, pentru că eram copil. Dar soldaţii m-au luat şi m-au bătut. Când m-am prins de trupul mamei, m-au lovit peste degete cu un bici şi mi le-au rupt. N-am simţit nici o durere, dar nu mă mai puteam prinde de nimic şi atunci m-au tras cu ei.

S-a oprit din vorbă. Ochii lui erau tot închişi şi am observat un tremur foarte uşor al buzelor. O tristeţe pro fundă a început să mă cuprindă. Au început să mă inunde imagini din copilăria mea.

— Câţi ani aveai, don Juan? am întrebat, doar ca să-mi depăşesc tristeţea.

— Poate că şapte. Era vremea marilor războaie Yaqui. Soldaţii mexicani au venit peste noi pe neaşteptate, în timp ce mama mea pregătea nişte mâncare. Era o femeie lipsită de apărare. Au ucis-o fără nici un motiv. N-are

importanţă că a murit în acest mod sau altfel şi totuşi pentru mine arE. Însă nu pot să-mi explic de ce; doar că are. M-am gândit că l-au ucis şi pe tatăl meu, dar n-o făcuseră. Era doar rănit. Mai târziu ne-au pus într-un tren ca pe vite şi-au închis usa. Ne-au ţinut închişi acolo zile întregi în întuneric, ca pe animale. Ne ţineau în viaţă cu nişte mâncare pe care o aruncau din când în când în vagon. Tatăl meu a murit în vagon din cauza rănilor. A început să delireze de durere şi febră şi continua să-mi spună că trebuie să trăiesc. A continuat să-mi spună asta până a murit. Oamenii au avut grijă de mine; mi-au dat de mâncare; o tămăduitoare mi-a tratat degetele de la mână. Şi, după cum vezi, trăiesc. Viaţa n-a fost nici bună, nici rea pentru mine; a fost grea. Viaţa e grea, iar pentru un copil este oroarea însăşi.

N-am mai vorbit multă vreme. A trecut peste o oră în tăcere totală. Aveam sentimente foarte confuze. Eram cumva deprimat, dar nu puteam spune de ce. Aveam un sentiment de remuşcare. Cu puţin timp înainte, eram gata să râd de don Juan, dar el întorsese brusc situaţia cu relatarea sa dură. Fusese simplă şi concisă şi îmi produsese un sentiment ciudat. Ideea unui copil suferind de durere fusese pentru mine întotdeauna un subiect mişcătoR. Într-o clipă, sentimentele mele de înţelegere faţă de don Juan au dat loc unei senzaţii de dezgust faţă de mine însumi. Luasem notiţe, ca şi cum don Juan ar fi fost un simplu caz clinic. Era gata să-mi rup notiţele, când don Juan mi-a atins coapsa cu talpa, ca să-mi atragă atenţia. A spus că „vedea" o lumină de violenţă în jurul meu şi se întreba dacă voi începe să-1 bat. Râsul lui a fost o înviorare încântătoare. A spus că sunt înclinat spre ieşiri violente, dar că nu sunt cu adevărat rău şi că, în general, violenţa e îndreptată împotriva mea.

— Ai dreptate, don Juan, am răspuns.

— Bineînţeles, a spus râzând.

M-a îndemnat să discut despre copilăria mea. Am început să-i spun despre anii mei de singurătate şi teamă şi am început să-i descriu ceea ce credeam a fi lupta mea copleşitoare pentru a supravieţui şi a-mi menţine spiritul. El a râs la metafora „menţinerea spiritului".

Am discutat multă vreme. El a ascultat cu o expresie serioasă. Apoi, la un moment dat, ochii lui m-au „prins" iar şi m-am oprit din vorbă. După un moment de pauză, a spus că nu mă umilise nimeni şi că ăsta era motivul pentru care eram cu adevărat rău.

— Încă n-ai fost înfrânt, a spus.

A repetat afirmaţia de patru-cinci ori, drept care m-am simţit obligat să-l întreb ce însemna asta. A explicat că a fi înfrânt era o condiţie a vieţii, care era inevitabilă. Oamenii sunt ori învingători, ori înfrânţi şi, în funcţie de asta, devin persecutori, sau victime. Aceste două condiţii sunt prevalente atât timp cât nu „vezi”; „vederea” împrăştie iluziile victoriei, înfrângerii, sau suferinţei. A adăugat că trebuie să învăţ să „văd” cât sunt încă învingător, pentru a evita să am vreodată memoria înfrângerii, sau a umilirii.

Am protestat că nu sunt şi nici n-am fost vreodată învingător în ceva; şi că viaţa mea era, dacă era ceva, o înfrângere.

A râs şi şi-a aruncat pe jos pălăria.

— Dacă viaţa ta este o astfel de înfrângere, calcă-mi pe pălărie, m-a provocat în glumă.

Mi-am argumentat cu sinceritate ideea. Dcm Juan a devenit serios. Ochii lui se subţiaseră sub forma unei linii. A spus că motivul pentru care îmi consideram viaţa o înfrângere era altul decât înfrângerea însăşi. Apoi, într-o mişcare foarte rapidă şi total neaşteptată, mi-a luat capul în mâini, punându-şi palmele pe tâmplele mele. Ochii lui au devenit fioroşi, uitându-se la mineDin frică, am respirat adânc pe gură, involuntar. Mi-a eliberat capul şi s-a sprijinit de zid, privindu-mă încă ţintăâşi realizase mişcările cu o viteză atât de mare, încât atunci când se re-/laxase şi se sprijinea confortabil de zid, eu eram încă în mijlocul acelei inspiraţii adânci. M-am simţit ameţit şi jenat.

— Văd” un băieţel plângând, a spus don Juan după o pauză.

A repetat de mai multe ori, ca şi cum n-aş fi înţeles. Aveam sentimentul că vorbea de vremea când eram copil şi plângeam, aşa că nu i-am dat atenţie.

— Hei! a spus, cerându-mi deplină concentrare. „Văd” un băieţel plângând.

L-am întrebat dacă băieţelul eram eu. A spus că nu. Apoi l-am întrebat dacă era o viziune legată de ceva din viaţa mea, sau doar de o amintire a lui. N-a răspuns.

— Văd” un băieţel, a continuat să spună. Şi plânge şi plânge.

— Este un băiat pe care-l cunosc? am întrebat.

— Da.

— Este băieţelul meu?

Y

— Nu.

— Plânge acum?

— Plânge acum, a spus cu convingere.

M-am gândit că don Juan avea viziunea cuiva pe care-1 cunoşteam, care era un băieţel şi plângea chiar atunci. Am numit toţi copiii pe care-i cunoşteam, dar el a spus că acei copii n-au nici o legătură cu promisiunea mea, iar copilul care plângea era foarte important în legătură cu ea.

Afirmaţiile lui don Juan păreau fără nici o legătură. Spusese că promisesem ceva cuiva în timpul copilăriei mele şi că acel copil, care plângea chiar în acel moment, avea legătură cu promisiunea. I-am spus că nu desluşeam un sens în cele afirmate. El a repetat calm că a „văzut" un băieţel plângând în acel moment şi că era şi rănit.

M-am luptat serios să găsesc logica afirmaţiilor sale, să Ie încadrez într-un tipar, dar nu le puteam lega de nimic de care să fiu conştient.

— Renunţ, am spus, pentru că nu pot să-mi amintesc să fi făcut o pormisiune importantă cuiva, mai puţin unui copil.

Şi-a mijit ochii şi a spus că acest copil care plângea în acel moment era un băieţel din copilăria mea.

— Era un băieţel din copilăria mea şi mai plânge şi acum?

— Este un copil care plânge acum.

— Îţi dai seama ce spui, don Juan?

— Da.

— N-are nici un sens. Cum poate fi acum un copil, dacă era copil atunci?

— E un copil şi plânge şi acum, a spus el încăpăţânat.

— Explică-mi asta, don Juan.

— Nu. Tu trebuie să-mi explici mie.

Nu puteam să-mi dau deloc seama la ce se referea.

— Plânge! Plânge! a continuat să spună don' Juan pe un ton hipnotizant. Şi acum te îmbrăţişează. E1 lovit! E lovit! şi se uită la tinE. Îi simţi ochii? A venit la tine fugind. Dar are braţul rupT. Îi simţi braţul? Băieţelul acela are un nas care arată ca un nasture. Da! E un nas ca un nasture.

Au început să-mi bâzâie urechile şi am pierdut senzaţia de a fi în casa lui don Juan. Cuvintele „nas ca un nasture" m-au plonjat imediat într-o scenă din copilărie. Cunoscusem un băiat cu nasul plat! Don Juan îşi făcuse loc într-unui dintre cele mai ascunse unghere din viaţa mea. Apoi am ştiut despre ce promisiune vorbea. Aveam o senzaţie de exaltare, de disperare, de stimă pentru don Juan şi manevra lui splendidă. Cum dracu' ştia el despre băiatul cu nasul plat din copilăria mea? Am devenit atât de agitat de

amintirea pe care mi-o evocase don Juan, încât puterea amintirilor m-a întors într-o vreme când aveam opt ani. Mama mea plecase cu doi ani înainte şi eu petrecusem cei mai groaznici ani din viaţa mea, circulând între surorile mamei, care au servit drept surogate de mamă şi au avut grijă de mine câte două luni fiecare. Fiecare dintre mătuşile mele avea o familie mare şi indiferent cât de atente şi de protectoare erau faţă de mine, aveam de făcut fată la douăzeci şi doi de veri. Cruzimea lor era uneori cu adevărat bizară. Am simţit atunci că eram înconjurat de inamici, iar în anii groaznici care au urmat, am dus un război disperat şi sordiD. În final, prin metode pe care nu le stiu nici astăzi, am reuşit să-mi cuceresc toţi verii. Am fost într-adevăr un învingător. Nu mai aveam competitori care să conteze. Nu ştiam totuşi asta şi nici nu ştiam cum să opresc războiul meu, care a fost extins în mod logic şi pe terenul şcolar.

Clasele şcolii rurale unde am fost erau amestecate, iar clasa I şi a IlI-a erau despărţite doar de grilajul dintre bănci. Acolo am întâlnit un băieţel cu nasul plat, care era şicanat cu porecla de „nas-plat". Era în clasa I. Obişnuiam să-1 necăjesc la întâmplare, fără intenţie. Dar el părea că mă place, în pofida oricărui lucru pe care i-1 făceam. Mă urma şi chiar păstra secretul că eu eram acela care făcea unele pozne care-1 derutau pe profesor. Şi totuşi eu îl atingeaM. Într-o zi, am răsturnat intenţionat o tablă grea; a căzut peste el; banca în care stătea a atenuat impactul, dar lovitura a fost totuşi tare şi i-a rupt clavicula. A căzut. L-am ajutat să se ridice şi am văzut durerea şi frica din ochii lui, care mă priveau când se ţinea de mine. Şocul de a-1 vedea suferind, cu un braţ inutilizabil, era mai mult decât puteam suporta. Mă bătusem ani întregi cu verii mei şi câştigasem; îmi cucerisem duşmanii; m-am simţit bun şi puternic până în momentul în care l-am văzut pe băieţelul cu nas plat plângând demolat de victoriile melE. În acel moment am părăsit bătălia. Indiferent cum, dar am luat decizia să nu mai câştig. M-am gândit că va trebui să i se taie braţul şi am promis că, dacă băieţelul se va vindeca, nu voi mai fi niciodată învingător. I-am cedat lui victoriile mele. Aşa înţelegeam atunci lucrurile.

Don Juan deschisese o rană coaptă a vieţii mele. Eram ameţit, copleşit. Un izvor de tristeţe extremă mi-a apărut în cale şi m-am prăbuşit în faţa lui. Simţeam greutatea acţiunilor răsfrângându-se asupra mea. Amintirea acelui băieţel cu nasul plat, al cărui nume era Joaquin, a produs în mine un asemenea chin, încât am început să plâng. I-am spus Iui don Juan despre tristeţea pe care o resimţeam faţă de acel băiat care nu avusese niciodată

nimic, acel mic Joaquin care n-a avut bani să meargă la doctor şi al cărui brat nu s-a sudat niciodată binE. Şi tot ce i-am dat lui au fost victoriile mele din copilărie. Mă simţeam ruşinat. /

— Fii liniştită, pasăre ciudată, a spus don Juan imperativ. Ai dat destul. Victoriile tale sunt solide şi erau ale >

Tale. Ai dat destul. Acum trebuie să-ţi schimbi promisiunea.

— Cum s-o schimb? Trebuie să spun asta?

— O promisiune ca asta nu poate fi schimbată doar cu vorbele. Poate că în curând vei şti ce să faci ca s-o schimbi. Apoi, probabil că vei putea ajunge să „vezi".

— Poţi să-mi dai vreun sfat, don Juan?

— Trebuie să aştepţi liniştit, ştiind că aştepţi şi ştiind ce aştepţi. Aşa se poartă un luptător. Iar dacă va fi o problemă în a-ţi realiza promisiunea, atunci va trebui să fii conştient că o faci. Apoi va veni un moment când aşteptarea ta se va termina şi nu va mai trebui să-ţi onorezi promisiunea. Nu poţi face nimic pentru viaţa acelui copil. Numai el poate anula acţiunea asta.

— Dar cum?

— Învăţând să-şi anihileze dorinţele. Atât timp cât crede că e o victimă, viaţa lui va fi un iad. Şi atât timp cât tu crezi acelaşi lucru, promisiunea va fi validă. Ceea ce ne face nefericiţi este dorinţa. Totuşi, dacă am învăţa să ne reducem dorinţele la zero, cel mai mic lucru pe care l-am primi ar fi un adevărat cadou. Fii liniştit, i-ai făcut un cadou bun lui Joaquin. Să fii sărac, sau să doreşti, sunt doar gânduri; şi la fel sunt ura, foamea sau durerea.

— Nu pot să cred cu adevărat asta, don Juan. Cum pot fi foamea şi durerea doar nişte gânduri?

— Pentru mine acum sunt doar gânduri. Asta e tot ce ştiu. Am reuşit acest lucru, şi, dacă nu te superi, în asta constă toată puterea pe care o avem pentru a ne opune forţelor care se manifestă în vieţile noastre; fără acea putere am fi doar nişte sedimente, praf în vânt.

— N-am nici o îndoială că tu ai reuşit, don Juan, dar cum poate un om normal ca mine, sau ca Joaquin să realizeze asta?

— Depinde de noi, ca indivizi, ca să ne opunem forţelor din vieţile noastre. Ţi-am spus de nenumărate ori asta. Doar un luptător poate supravieţui. Un luptător ştie că aşteaptă şi ştie ce aşteaptă; iar în timp ce aşteaptă, el nu doreşte nimic şi astfel orice lucru, cât de mic, pe care-l primeşte, este mai mult decât îi trebuie. Dacă are nevoie să mănânce, va găsi un mod, deoarece nu-i este foame; dacă ceva îl răneşte, va găsi un

mb<l de a se debarasa de asta, pemru_cajijj-l. Aoju: e! jSă-ţi fie foame, sau să te doară înseamnă că omul s-a abandonat pe sine şi că nu mai este un luptător; iar forţele foamei şi durerii îl vor distruge.

Am vrut să continui cu argumentarea ideii, dar m-am oprit, deoarece mi-am dat seama că în felul acesta aş fi ridicat o barieră de protecţie în faţa forţei devastatoare a superbei cuceriri a lui don Juan, care mă atinsese atât de adânc şi cu atâta putere. Cum de ştia? M-am gândit că probabil îi povestisem despre băieţelul cu nasul plat în timpul uneia dintre stările mele adânci de conştiinţă schimbată. Nu-mi aminteam să-i fi spus, dar faptul că nu-mi aminteam în asemenea condiţii era de înţeles.

— Cum de-ai ştiut despre pormisiunea mea, don Juan?

— Am"văzut-o".

— Ai „văzut-o" când am luat Mescalito, sau când am fumat amestecul tău?

— Am „văzut-o" acum. Astăzi.

— Ai „văzut" toată întâmplarea?

— Iar începi. Ţi-am spus că n-are sens să vorbeşti despre „vedere" în modul ăsta. „Vederea" nu este nimic.

Nu mi-am urmat ideea. Emoţional, eram convins.

— Şi eu am făcut odată o făgăduială, a spus brusc don Juan.

Sunetul vocii lui m-a făcut să tresar.

— I-am promis tatălui meu că voi trăi ca să-i distrug pe asasinii lui. Am purtat promisiunea aceea cu mine ani de zile. Acum promisiunea s-a schimbat. Nu mai sunt interesat să distrug pe cineva. Nu-i urăsc pe mexicani. Nu urăsc pe nimeni. Am învăţat că drumurile nenumărate pe care le traversezi în viaţă sunt toate egale. Exploatatorii şi exploataţii se întâlnesc în final şi singurul lucru care contează este că viaţa a fost prea scurtă şi pentru unii şi pentru alţii. Astăzi sunt trist nu pentru că mama şi tata au murit aşa cum au murit; sunt trist pentru că erau indieni. Au trăit ca indienii şi au murit ca indienii şi n-au ştiut niciodată că erau, mai presus de toate, oameni.

M-am întors să-1 vizitez pe don Juan pe 30 mai 1969 şi i-am spus fără ocolişuri că voiam iar să „văd". A clătinat din cap şi a râs, iar eu m-am simţit obligat să protestez. Mi-a spus că trebuia să fiu răbdător şi că nu era timpul, dar eu am insistat că eram pregătit.

Nu părea să fie enervat de stăruinţa mea. A încercat cu toate acestea să schimbe subiectul. Nu l-am lăsat şi l-am rugat să mă sfătuiască ce să fac

pentru a-mi depăşi nerăbdarea.

— Trebuie să acţionezi ca un luptător, a răspuns.

— Cum?

— Înveţi să acţionezi ca un luptător prin fapte, nu prin vorbe.

— Ai spus că un luptător se gândeşte la moartea sa. Eu fac asta tot timpul; evident, nu-i destui.

Păru să-şi fi pierdut răbdarea şi dintre buzele sale s-a auzit un sunet pocnit. I-am spus că n-aveam de gând să-I enervez şi că dacă nu avea nevoie de mine aici, la casa lui, eram gata să mă întorc la Los Angeles. Don Juan m-a bătut uşor pe spate şi a afirmat că nu se enerva niciodată pe mine; pur şi simplu presupusese că ştiam ce însemna să fii un luptător.

— Ce trebuie să fac ca să trăiesc ca un luptător? am întrebat.

Şi-a scos pălăria şi s-a scărpinat pe tâmple. M-a privit fix şi mi-a zâmbit.

— Îţi place ca totul să fie clar, nu-i aşa?

— Mintea mea lucrează în modul ăsta.

— Nu trebuie s-o facă.

— Nu ştiu cum să mă schimb. De aceea, te rog să-mi spui exact ce trebuie să fac ca să trăiesc ca un luptător; dacă aş cunoaşte asta, aş putea găsi un mod de a mă adapta.

Probabil că a considerat afirmaţiile mele caraghioase; m-a bătut pe spate şi a râs.

Aveam sentimentul că o să-mi ceară să plec curând, aşa că m-am aşezat pe rogojina mea şi am început să-i pun alte întrebări. Voiam să ştiu de ce trebuia să aştept.

Mi-a explicat că dacă voi încerca să „văd” într-o manieră dezordonată, înainte să-mi fi „tămăduit rănile” pe care le primisem în lupta cu paznicul, existau şanse să-l întâlnesc chiar dacă nu l-aş căuta. Don Juan m-a asigurat că nici un om într-o astfel de poziţie nu ar fi capabil să supravieţuiască unei asemenea întâlniri.

— Trebuie să-l uiţi complet pe paznic înainte de a te îmbarca pe drumul „vederii”, a spus.

— Cum poate fi uitat paznicul?

— Un luptător trebuie să-şi folosească voinţa şi răbdarea pentru a uita. De fapt, un luptător n-are la îndemână decât voinţa şi răbdarea lui şi cu ele poate construi tot ce doreşte.

I

— Dar eu nu sunt un luptător.

— Ai început să înveţi comportamentul vrăjitorilor. Nu mai ai timp pentru retrageri sau regrete. Ai timp doar pentru a trăi ca un luptător şi a te concentra asupra răbdării şi voinţei, indiferent că-ţi place sau nu.

— Şi cum face asta un luptător?

Don Juan s-a gândit multă vreme înainte să răspundă.

— Cred că nu există nici un mod de a vorbi despre asta, a spus în finaL. În special despre voinţă. Voinţa este ceva special. Apare în mod misterios. Nu-ţi pot spune cum se foloseşte, doar că rezultatele sunt uluitoare. Probabil că primul lucru care ar trebui făcut este să afli că poţi să-ţi dezvolţi voinţa. Un luptător ştie asta şi o aşteaptă. Greşeala ta este că nu ştii că aştepţi voinţa. Binefăcătorul meu mi-a spus că un luptător ştie că aşteaptă şi ştie ce aşteaptĂ. În cazul tău, ştii că aştepţi. Eşti cu mine de ani de zile, dar nu ştii ce aştepţi. Este foarte dificil, dacă nu chiar imposibil, pentru omul normal să ştie ce aşteaptă. Totuşi, un luptător n-are probleme; el ştie că-şi aşteaptă voinţa.

— Ce este exact voinţa? Este hotărâre, ca cea a nepotului tău, Lucio, de a obţine o motocicletă?

— Nu, a răspuns încet don Juan şi a chicotit. Asta nu-i voinţă. Lucio se răsfaţă doar. Voinţa este altceva, ceva foarte clar şi foarte puternic, care ne poate direcţiona acţiunile. Voinţa este ceva pe care omul o poate folosi, de exemplu, pentru a câştiga o bătălie pe care, după toate calculele, ar pierde-o.

— Atunci, voinţa trebuie să fie ceea ce numim curaj, am spus.

— Nu. Curajul este altceva. Oamenii curajoşi sunt oameni nobili, înconjuraţi în mod permanent de multă lume care-i admiră şi care se îngrămădeşte în jurul lor; totuşi, foarte puţin oameni curajoşi au şi voinţă. De obicei, sunt oameni fără teamă, care sunt gata să realizeze acţiuni de obicei îndrăzneţe; de multe ori, un om curajos este şi înfricoşător şi de temut. Pe de altă parte, voinţa are de-a face cu acţiuni uluitoare, care sfidează orice logică.

— Este voinţa controlul pe care-1 avem asupra noastră?

— Poţi spune că este un fel de control.

— Crezi că-mi pot exersa voinţa, refuzându-mi, de pildă, să fac anumite lucruri?

— Ca, de exemplu, de a mai pune întrebări? a intervenit el.

A spus-o pe un ton atât de ştrengar, încât a trebuit să mă opresc din scris şi să-1 privesc. Am râs amândoi.

— Nu, a spus. A-ţi refuza ceva este o îngăduinţă şi nu-ţi recomand aşa ceva. Acesta-i motivul pentru care te las să pui oricâte întrebări vrei. Dacă ţi-aş spune să nu mai pui întrebări, ai putea să-ţi perverteşti voinţa încercând să faci astA. Îngăduinţa de a-ţi nega ceva e de departe cea mai rea. Ea ne face să credem că suntem cineva, când în realitate suntem doar fixaţi în noi. A te opri de a mai pune întrebări nu înseamnă voinţa de care-ţi vorbesc. Voinţa este o putere. Şi deoarece este o putere, trebuie să fie ţinută sub control şi direcţionată, iar asta cere timp. Ştiu asta şi sunt răbdător cu tine. Când eram de vârsta ta eram la fel de impulsiv ca tine. M-am schimbat totuşi. Voinţa noastră operează în pofida îngăduinţei noastre. De exemplu, voinţa ta a început să-ţi deschidă, încet-încet, portiţa.

— Despre ce portiţă vorbeşti?

— În fiecare dintre noi există un orificiu asemănător cu porţiunea moale din vârful capului unui copil care se închide cu vârsta; portiţa aceasta însă se deschide pe măsură ce-ţi dezvolţi voinţa.

— Şi unde se află portiţa aceasta?

— În locul fibrelor luminoase, a spus, indicând spre zona abdominală.

— Cum este? Pentru ce este?

— Este o deschidere care permite ca prin spaţiul respectiv să se avânte voinţa, ca o săgeată.

— Voinţa este un obiect? Sau ca un obiect?

— Nu. Ţi-am spus asta doar ca să te fac să înţelegi.

Ceea ce numeşte un vrăjitor voinţă este o putere existentă în interiorul nostru. Nu este un gând, sau un obiect, sau o dorinţă. Voinţa este ceva care te poate face să reuşeşti atunci când gândurile tale îţi spun că vei fi înfrânt. Voinţa este ceea ce te face invulnerabil. Voinţa este ceea ce îl trimite pe vrăjitor printr-un perete; prin spaţiu; în lună, dacă doreşte.

Nu mai era nimic altceva ce să fi vrut să întreb. Eram obosit şi oarecum încordat. Mi-era frică că don Juan îmi va cere să plec şi asta mă enerva.

— Hai să mergem spre dealuri, a spus brusc şi s-a ridicat.

Pe drum, a început să vorbească despre voinţă şi a râs de descurajarea mea datorită faptului că nu puteam lua notiţe.

Descria voinţa ca pe o forţă care este adevărata legătură a oamenilor cu lumea. A fost foarte atent să sublinieze că lumea este ceea ce precepem noi, în orice manieră am alege s-o percepem. Don Juan susţinea că „perceperea lumii” presupune un proces de înţelegere a tot ceea ce ni se prezintă. Această „percepţie” particulară este făcută cu simţurile noastre şi cu voinţa.

L-am întrebat dacă era vorba de al şaselea simt. A răspuns că mai degrabă este o relaţie între noi şi lumea percepută.

Am sugerat să ne oprim, ca să pot lua notiţe. A râs şi a continuat să meargă.

În noaptea aceea nu mi-a cerut să plec şi în ziua următoare el însuşi a fost cel care a reluat subiectul despre voinţă. '\pa

— Ceea ce denumeşti tu însuti voinţă înseamnă un caracter şi o dispoziţie puternice, a spus. Ceea ce numeşte un vrăjitor voinţă este o forţă care vine dinlăuntrul nostru şi se ataşează singură de lumea înconjurătoare. Apare prin buric, chiar aici, unde este locul fibrelor luminoase.

Şi-a mângâiat zona buricului pentru a-mi arăta locul.

— Spun că apare aici, pentru că poate fi simţită când apare.

— De ce o numeşti voinţă?

— Eu nu-i spun în vreun fel anume. Binefăcătorul meu a numit-o voinţă şi alti oameni ai cunoaşterii îi spun tot asA.

— Ieri mi-ai spus că poţi percepe lumea cu ajutorul simţurilor, precum şi cu voinţa. Cum este posibil?

— Un om „normal” poate „prinde” lucrurile lumii cu mâinile sau cu urechile sale, dar un vrăjitor poate să le prindă, de asemenea, Cu nasul, cu limba, sau cu voinţa lui, în special cu voinţa. Nu pot descrie exact cum face, dar tu însuţi, de exemplu, nu-mi poţi descrie cum auzim. Se întâmplă, de asemenea, ca eu să fiu capabil să aud, deci putem discuta despre auz, dar nu despre cum auzim. Un vrăjitor îşi foloseşte voinţa pentru a percepe lumea. Această percepţie, însă, nu-i ca auzul. Când privim la lume, sau vrem s-o auzim, avem impresia că este acolo şi că este reală. Când percepem lumea cu voinţa noastră, ştim că „este acolo”, sau că nu e atât de „reală” pe cât credem.

— Voinţa este la fel ca „vederea”?

— Nu. Voinţa este o forţă, o putere. „Vederea” nu este o forţă, ci mai degrabă un mod de-a trece prin lucruri. Un vrăjitor poate avea o voinţă puternică şi poate totuşi să nu „vadă”; ceea ce înseamnă că doar un om al cunoaşterii poate percepe lumea cu simţurile sale, cu voinţa şi, de asemenea, cu „vederea” sa.

I-am spus că eram mai derutat ca niciodată în legătură cu modul în care să-mi folosesc voinţa pentru a-1 uita pe paznic. Afirmaţia aceasta şi starea mea de perplexitate păreau că-1 încântă.

— Ţi-am spus că, atunci când vorbeşti, nu faci decât să te derutezi, a spus şi a râs. Dar cel puţin acum ştii că aştepţi voinţa ta. Nu ştii ce este ea, sau cum ţi se va întâmplă. Aşa că ai grijă cu tot ceea ce faci. Lucrul care te poate ajuta să-ţi dezvolţi voinţa se află chiar în mulţimea de mărun ţişuri pe care la faci.

Don Juan a fost plecat toată dimineaţa; s-a întors spre seară cu o grămadă de plante uscate. Mi-a făcut semn cu capul să-1 ajut şi am lucrat în tăcere totală ore întregi, sortând plante. Când am terminat, ne-am aşezat să ne odihnim şi el a zâmbit binevoitor.

I-am spus într-o manieră foarte serioasă că îmi citisem notiţele şi că încă nu puteam înţelege ce presupunea a fi un luptător, sau ce însemna ideea de voinţă.

— Voinţa nu e o idee, a spus el.

Asta era prima dată când vorbea în timpul zilei. A continuat după un moment lung de pauză:

— Noi suntem diferiţi, tu şi eu. Caracterele noastre nu sunt asemănătoare. Natura ta este mai violentă decât a mea. Când eram de vârsta ta, nu eram violent, ci rău; tu eşti invers. Aşa era Binefăcătorul meu; el ar fi fost perfect pentru a-ţi fi profesor. Era un mare vrăjitor, dar nu putea „vedea”; nu în modul în care „vedem” eu şi Genaro. Eu înţeleg lumea şi trăiesc ghidat de „vederea” mea. Pe de altă parte, Binefăcătorul meu a trebuit să trăiască ca un luptător. Dacă un om „vede”, nu mai trebuie să trăiască ca un luptător, deoarece poate „vedea” lucrurile aşa cum sunt ele în realitate şi îşi poate direcţiona viaţa ca atare. Dar, ţinând cont de caracterul meu, aş spune că nu vei ajunge niciodată să „vezi”, ceea ce înseamnă că va trebui să trăieşti toată viaţa ca un luptător. Binefăcătorul meu spunea că, atunci când un om păşeşte pe drumurile vrăjitoriei, devine conştient treptat că viaţa lui normală a fost lăsată pentru totdeauna în urmă; că, într-adevăr, cunoaşterea e o afacere înspăimântătoare; că problemele lumii obişnuite nu mai sunt un tampon pentru el; şi că trebuie să adopte un nou mod de viaţă, dacă vrea să supravieţuiască. Primul lucru pe care ar trebui să-1 facă în acest moment, ar fi să vrea să devină un luptător, un pas şi o decizie foarte importante. Natura înspăimântătoare a cunoaşterii nu-i lasă nici o altă alternativă, decât pe aceea de a deveni un luptător. Atunci când cunoaşterea devine o treabă înspăimântătoare, omul îşi dă seama că şi moartea este un partener de neînlocuit, care stă lângă el pe rogojină. Fiecare părticică minusculă de cunoaştere care devine putere are ca forţă centrală moartea. Moartea dă o

ultimă atingere şi tot ceea ce e atins de ea devine într-adevăr putere. Un om care urmează drumurile vrăjitoriei este confruntat cu anihilarea iminentă la fiecare schimbare de drum şi devine, în mod inevitabil, perfect conştient de moartea sa. Fără conştiinţa morţii, el ar fi doar un om normal angajat în acţiuni normale. I-ar lipsi potenţa necesară, concentrarea necesară, care transformă timpul normal al cuiva pe pământ în putere magică.

— Astfel, pentru a fi un luptător, un om trebuie să fie, în primul rând, pe bună dreptate, perfect conştient de moartea sa. Dar a fi preocupat de moarte te forţează să te concentrezi asupra eului, iar asta te slăbeşte. Deci, următorul lucru de care ai nevoie pentru a fi un luptător, este detaşarea. Ideea morţii iminente, în loc să devină o obsesie, devine o indiferenţă.

Don Juan s-a oprit din vorbă şi m-a privit. Părea că aşteaptă un comentariu.

— Înţelegi 7 înţelesesem ce spusese el, dau eu personal nu puteam vedea cum se poate ajunge la sentimentul de detaşare. Am spus că din puctul de vedere al propriei mele ucenicii, trecusem deja prin momentul în care am simţit cum a devenit cunoaşterea o treabă înspăimântătoare. Puteam spune, de asemenea, că nu mai găseam un suport în premisele vieţii mele normale. Şi voiam, poate că mai mult decât atât, aveam nevoie să trăiesc ca un luptător.

— Acum trebuie să te detaşezi, a spus.

— De ce anume?

— Detaşează-te de tot.

— Este imposibil. Nu vreau să fiu un sihastru.

— A fi un sihastru înseamnă un privilegiu şi nu m-am gândit niciodată la asta. Un sihastru nu este detaşat, deoa rece se abandonează benevol acestei practici. Doar ideea morţii conferă unui om destulă detaşare, astfel încât să devină incapabil să se abandoneze oricărui lucru. Doar ideea morţii este cea care îl face pe om să fie destul de detaşat, ca să nu-şi refuze nimic. Totuşi, un astfel de om nu aşteaptă cu nerăbdare, deoarece a obţinut o dorinţă tăcută fată de viaţă şi fată de toate lucrurile vieţii. Ştie că moartea îi dă târcoale şi că nu-i va da timp să se agaţe de ceva, astfel încât el încearcă, fără nerăbdare, orice şi totul în acelaşi timp. Un om detaşat, care ştie că n-are nici o posibilitate de a-şi ţine moartea la distanţă, are doar un singur lucru de opus acesteia: puterea deciziilor sale. EI trebuie să fie, ca să spun aşa, un maestru al deciziilor lui. Trebuie să înţeleagă perfect că alegerea sa este responsabilitatea lui şi că, o dată ce o face, nu mai este timp pentru regrete,

sau recriminări. Deciziile lui sunt definitive, pentru simplul fapt că moartea lui nu-i dă timp ca să se poată agăţa de altceva. Şi astfel, cu conştiinţa morţii sale, cu detaşarea sa şi cu puterea deciziilor sale, luptătorul îşi aranjează viaţa într-o manieră strategică. Cunoaşterea morţii sale îl ghidează şi îl face să fie detaşat şi cu patimi potolite; puterea deciziilor sale finale îl face capabil să aleagă fără regrete, iar ceea ce alege este întotdeauna cel mai bun lucru din punct de vedere strategic; şi astfel el realizează tot ce are de făcut, cu savoare şi cu eficienţă pătimaşe. Când un om se poartă în felul acesta, se poate spune pe drept cuvânt că este un luptător şi că a obţinut răbdarea!

Don Juan m-a întrebat dacă aveam ceva de spus, iar eu am remarcat că sarcina pe care o descrisese el va lua o viaţă pentru a fi realizată. A răspuns că protestam prea mult în faţa lui şi că ştia că eu mă apăram, sau cel puţin încercam să mă port ca un luptător în viaţa de zi cu zi.

— Ai gheare destul de frumoase, a spus râzând. Arată-mi-le din când în când. E o practică bună.

Am făcut un gest ca şi când mi-aş fi arătat ghearele şi am mârâit, iar el a râs. Apoi şi-a dres glasul şi a continuat să vorbească.

— Când luptătorul a obţinut răbdarea, se află în drum spre voinţă. Ştie cum să aştepte. Moartea stă cu el pe rogojină, sunt prieteni. Moartea îl sfătuieşte, în moduri misterioase, cum să aleagă, cum să trăiască strategic. Şi luptătorul aşteaptă! Aş spune că luptătorul învaţă fără grabă, pentru că-şi aşteaptă voinţa; şi într-o zi reuşeşte să realizeze ceva care în condiţii normale ar fi cu totul imposibil de realizat. S-ar putea să nici nu-şi dea seama de asta. Dar, pe măsură ce continuă să realizeze acţiuni imposibile, sau pe măsură ce i se întâmplă lucruri imposibile, el devine conştient că apare un nou tip de putere. O putere care-i iese din corp, pe măsură ce progresează pe drumul cunoaşterii. La început, este ca o mâncărime în buric, sau un punct cald, care nu poate fi liniştit; apoi apare o durere, o jenă profundă. Uneori, durerea şi jena sunt atât de mari, încât luptătorul are convulsii luni întregi, iar cu cât mai severe sunt convulsiile, cu atât mai bine pentru el. O putere minunată este întotdeauna însoţită de o durere mare. Când convulsiile încetează, luptătorul observă că are sentimente ciudate faţă de lucruri. Observă că poate atinge practic orice cu ajutorul unui simţ care-i iese din corp, dintr-un punct exact de deasupra sau de sub buric. Sentimentul acela este voinţa şi când este capabil să prindă absolut orice cu

ea, se poate spune pe drept cuvânt că luptătorul este un vrăjitor şi că a obţinut voinţa.

Don Juan s-a oprit din vorbă şi părea că aşteaptă comentariile sau întrebările mele. Nu aveam nimic de spus. Eram atât de adâncit şi de îngrijorat de ideea că un vrăjitor trebuie să sufere de dureri şi de convulsii, dar mă jenam să-1 întreb dacă şi eu va trebui să trec prin astA. În final, după o lungă tăcere, l-am întrebat, iar el a chicotit ca şi cum ar fi anticipat întrebarea. A spus că durerea nu era absolut necesară; de exemplu, el nu avusese niciodată dureri şi voinţa îi apăruse pur şi simplu.

— Într-o zi eram în munţi şi am dat peste o puma, o femelă; era mare şi înfometată. Am fugit şi ea a fugit după mine. M-am căţărat pe o piatră şi ea stătea la câţiva paşi, gata să sară. Am aruncat cu pietre în ea. Mârâia şi a început să se dea la mine. Atunci voinţa mea a ieşit pe deplin şi am oprit-o cu ea înainte să sară pe mine. Am mângâiat-o cu voinţa mea. I-am mângâiat efectiv ţâţele cu ea. Mă privea cu ochii adormiţi şi s-a întins pe jos, iar eu am fugit ca un nebun înainte ca ea să se trezească din această stare.

Don Juan a făcut un gest foarte caraghios, pentru a arăta un om alergând pentru a-şi salva viaţa, ţinându-şi pălăria.

I-am spus că nu-mi plăcea să mă gândesc că aveam de întâlnit doar convulsii şi femele puma, dacă voiam să obţin voinţa.

— Binefăcătorul meu era un vrăjitor cu puteri mari, a continuat el. Era un luptător în toată puterea cuvântului. Voinţa lui era într-adevăr cea mai mare realizare. Dar un om poate merge şi mai departe de atât; un om poate „vedea". După ce-a învăţat să „vadă", nu mai are nevoie să trăiască precum un luptător, nici să fie vrăjitor. După ce-a învăţat să „vadă", un om devine totul devenind nimic. Ca să spun aşa, el dispare şi totuşi este acolo. Aş spune că acesta este momentul în care un om poate fi, sau poate obţine tot ce doreşte. Dar nu doreşte nimic si, în loc să se joace cu semenii săi ca şi cum ar fi nişte jucării, el se pretează la nebunia lor. Singura diferenţă între el şi ei este că un om care „vede" îşi controlează nebunia, în timp ce semenii săi n-o pot face. Un om care „vede" nu mai are un interes activ pentru semenii săi. „Vederea" 1-a detaşat deja de absolut tot ce ştia înainte.

— Simpla idee de a fi detaşat de tot ce ştiu îmi dă fiori, am comentat.

— Trebuie că glumeşti! Lucrul care-ar trebui să-ţi dea fiori este faptul că n-ai avea nimic spre care să tinzi, în afară de o viaţă în care să faci doar ceea ce ai învăţat să faci. Gândeşte-te la omul care plantează porumb an de an, până când e prea bătrân şi obosit ca să se ridice, aşa că se întinde la

umbră ca un câine bătrân. Gândurile şi sentimentele lui cele mai bune hoinăresc fără ţintă la singurul lucru pe care 1-a făcut vreodată, plantatul porumbului. Pentru mine, asta e cea mai mare pierdere posibilă. Suntem oameni, iar menirea noastră e să învăţăm şi să fim aruncaţi în lumi noi indescriptibile.

— Există cu adevărat lumi noi pentru noi? am întrebat jumătate în glumă.

— N-am epuizat nimic, nebunule, a spus el imperativ. „Vederea" este pentru oamenii impecabili. Acum, tempe-rează-ţi spiritul, transformă-te într-un luptător şi apoi o să ştii că pentru viziunea noastră lumile noi sunt fără de sfârşit.

Don Juan nu m-a mai pus să plec după ce i-am rezolvat comisioanele, aşa cum făcuse în ultima vreme. A spus că puteam să rămân, iar în ziua următoare, 28 iunie 1969, chiar înainte de prânz, mi-a spus că o să fumez iar.

— O să încerc iar să „văd" paznicul?

— Nu, gata cu asta. De data asta este altceva."

Şi-a umplut calm pipa cu amestecul de fumat, a aprins-o şi mi-a dat-o. Nu simţeam nici o nelinişte. Imediat m-a învăluit o moleşeală plăcută. Când am terminat de fumat întregul amestec din pipă, don Juan a pus bine pipa şi m-a ajutat să mă ridic. Stătusem faţă în faţă, pe două rogojini alăturate, aşezate în centrul camerei. A spus că vom merge într-o scurtă plimbare şi m-a încurajat să merg, împingându-mă uşor. Am făcut un pas şi mi-au cedat picioarele. N-am simţit nici o durere când genunchii mi-au lovit podeaua. Don Juan m-a ţinut de braţ şi m-a ridicat iar în picioare.

— Trebuie să mergi, a spus, în acelaşi fel în care te-ai ridicat atunci. Trebuie să-ţi foloseşti voinţa.

Păream să fiu legat de pământ. Am încercat un pas cu piciorul drept şi mi-am pierdut imediat echilibrul. Don Juan m-a ţinut de braţul drept şi m-a catapultat uşor înainte, dar picioarele mele nu m-au susţinut şi aş fi căzut în faţă dacă don Juan nu mi-ar fi prins braţul, ca să-mi amortizeze căderea. M-a ţinut de braţul drept şi m-a pus să mă întind pe el. Nu simţeam nimic, dar eram sigur că îmi odihneam capul pe umărul lui, vedeam camera dintr-o poziţie înclinată. El m-a cărat în poziţia asta în jurul ra-madei Am încercuit-o de două ori cu extrem de mare dificultate; în final, persupun, greutatea mea a devenit atât de mare, încât a fost nevoit să-mi dea drumul, lăsându-mă să cad la pământ. Ştiam că nu putea să mă mai urnească, într-un anume fel, o parte din mine voia în mod deliberat să devină grea ca plumbul. Don

Juan n-a făcut nici un efort să mă ridice. M-a privit o clipă; stăteam pe spate, cu faţa la el. Am încercat să-i zâmbesc şi a râs; apoi s-a aplecat şi m-a pălmuit peste buric. Am avut o senzaţie foarte stranie. Nu era dureros, sau plăcut, sau altfel. Era mai degrabă un şoc. Don Juan a început imediat să mă rostogolească pe jos. N-am simţit nimic, am presupus că mă rostogolea, deoarece câmpul meu vizual se schimba conform unei mişcări circulare. Când don Juan m-a adus în poziţia dorită, a făcut un pas înapoi.

— Ridică-te! mi-a ordonat pe un ton imperativ. Ri-dică-te aşa cum ai făcut data trecută. Nu pierde timpul. Ştii cum să te ridici. Acum sus!

Am încercat să-mi amintesc acţiunile pe care Ie realizasem cu ocazia aceea, dar nu puteam gândi clar; parcă gândurile mele ar fi avut o voinţa a lor, indiferent cât de mult încercam să le controleZ. În final, m-am gândit că dacă spuneam „sus", aşa cum făcusem ultima dată, mă voi ridica în mod sigur. Am spus, „Sus", tare şi clar, dar nu s-a întâmplat nimic.

Don Juan m-a privit cu vădită neplăcere şi apoi a trecut pe lângă mine spre uşă. Eram întins pe partea stângă şi aveam o vedere completă a zonei din faţa casei lui; spatele meu era la uşă, aşa că atunci când a trecut pe lângă mine, am presupus automat că intrase în casă.

— Don Juan! am strigat tare, dar n-a răspuns.

Am avut un sentiment copleşitor de neputinţă şi disperare. Am vrut să mă ridic. Am spus „Sus", iar şi iar, ca şi cum ar fi fost cuvântul magic care să mă mişte. Nu s-a întâmplat nimic. Am avut un atac de frustrare şi am trecut printr-un fel de furiE. Îmi venea să mă dau cu capul de podea şi să plâng. Am trecut prin momente îngrozitoare, în care voiam să mă mişc, sau să vorbesc şi nu puteam niciuna, nici alta. Eram complet imobil, paralizat.

— Don Juan, ajută-mă! am reuşit în final să zbier.

Don Juan s-a întors şi s-a aşezat râzând în fata mea. A spus că deveneam isteric şi că ceea ce experimentam era lipsit de însemnătate. Mi-a ridicat capul şi, privind direct la mine, a spus că aveam un atac de falsă frică. Mi-a spus să nu m-agit.

— Viaţa ta se complică, a spus. Scapă de tot ceea ce te face să-ţi pierzi cumpătul. Stai aici liniştit şi reculege-te.

Mi-a lăsat capul jos. A păşit peste mine şi tot ce puteam percepe era doar târşâitul sandalelor Iui, pe măsură ce se depărta.

Primul meu impuls a fost să mă agit iar, dar nu mai aveam destul energie s-o faC. În loc de asta, am constatat că am căzut într-o stare aparte de seninătate; m-a învăluit un simţământ superior de libertate. Ştiam care era

complexitatea vieţii mele. Era băieţelul meu. Voiam să fiu tatăl Iui mai mult ca orice pe lumE. Îmi plăcea ideea de a-i modela caracterul şi de a-1 lua în excursii şi de a-1 învăţa „cum să trăiască" şi totuşi detestam ideea de a-1 convinge să adopte modul meu de viaţă, dar exact asta trebuia să fac, să-1 constrâng cu forţa, sau cu acel măiastru set de argumente şi recompense căruia îi spunem înţelegere.

— Trebuie să-1 las, m-am gândit. Nu trebuie să mă agăţ de el. Trebuie să-i dau drumul.

Gândurile mele au generat un teribil sentiment de melancolie. Am început să plâng. Ochii mi s-au umplut de lacrimi şi imaginea ramadei s-a înceţoşat. Brusc, am simţit o nevoie foarte urgentă de a mă ridica să-1 cau pe don Juan, să-i eplic despre băieţelul meu; şi următorul lucru pe care-1 ştiu e că priveam ramada dintr-o poziţie verticală. M-am întors spre casă şi m-am trezit cu don Juan în faţa mea. După câte se pare, stătuse acolo, în spatele meu, tot timpul.

Deşi nu-mi simţeam paşii, trebuie să fi păşit spre el, pentru că mă mişcăm. Don Juan a venit zâmbind spre mine şi m-a susţinut de subsuori. Faţa lui era foarte apropiată de a mea.

— Bună, bună treabă, a spus liniştitor.

În clipa aceea, am devenit conştient că acolo avea loc ceva deosebit. La început, am avut sentimentul că doar îmi aminteam de ceva care avusese loc cu ani înainte. La un moment dat în trecut, văzusem faţa lui don Juan de foarte aproape; fumasem amestecul lui şi apoi avusesem senzaţia că fata lui don Juan era scufundată într-un bazin cu apă. Era enormă şi luminoasă şi se mişca. Imaginea fusese atât de scurtă, încât nu avusesem timp s-o înregistrez bine. Totuşi, de data asta, don Juan mă ţinea şi fata lui era la vreo treizeci de centimetri de mine şi am avut timp s-o examinez. Când m-a ridicat şi m-am întors, l-am văzut clar pe don Juan; „don Juan pe care-1 cunosc" a venit în mod clar spre mine şi m-a ţinut. Dar când mi-am focalizat ochii pe faţă lui, nu l-am mai văzut pe don Juan aşa cum sunt obişnuit să-1 văd; în loc de asta, am văzut în faţa mea un obiect mare. Ştiam că era fata lui don Juan, totuşi această cunoaştere nu era ghidată de percepţia mea; era mai degrabă o concluzie logică din partea mea; la urma urmelor, memoria mea confirma că, acum o clipă, „don Juan pe care-1 cunosc41 mă ţinuse de sub subsuori. De aceea, obiectul luminos şi ciudat din fata mea trebuia să fie fata lui don Juan; era ceva familiar în ea şi totuşi nu semăna cu ceea ce aş fi numit „adevărata" faţă a lui don Juan. Priveam la

un obiect rotund, care avea o luminozitate proprie. Fiecare parte din el se mişca. Percepeam un flux ondulatoriu, ritmic, închis; ca şi cum fluxul era închis în el însuşi, nedepăşind niciodată limitele sale; cu toate acestea, obiectul din faţa mea era plin de mişcare în orice punct de pe suprafaţa lui. M-am gândit că mustea de viaţă. De fapt, era atât de viu, încât am devenit absorbit urmărin-du-i mişcarea. Era o fluctuaţie hipnotizantă. Am devenit din ce în ce mai absorbit, până când n-am mai putut spune ce era fenomenul din fata ochilor mei.

Am simţiy un şoc brusc; obiectul luminos s-a înceţoşat ca şi cum îl mişca ceva, apoi şi-a pierdut strălucirea şi a devenit iar solid şi fizic. Mă uitam iar la faţa familiară a lui don Juan. Zâmbea liniştit. Viziunea fetei „adevărate" a durat doar o clipă, apoi faţa a acumulat iar o strălucire, un luciu, o adiere. Nu era lumină, aşa cum sunt obişnuit să percep lumina, sau chiar o strălucire; mai degrabă era o mişcare, un sclipit incredibil de rapid. Obiectul strălucitor a început să salte în sus şi în jos din nou şi asta a întrerupt continuitatea lui ondulatorie. Luciul lui s-a diminuat pe măsură ce se mişca, până a redevenit iar faţa „solidă" a lui don Juan, aşa cum îl vedeam în mod normaL. În acel moment, am avut vaga senzaţie că don Juan mă zgâlţâiA. Îmi şi vorbea. N-am înţeles ce spunea, dar, cum el continua să mă mişte, în cele din urmă l-am auzit.

— Nu te uita fix la mine. Nu te uita fix la mine, continua să spună. Mută-ţi privirea! Mută-ţi privirea!

Zgâlţâitul corpului părea că mă forţează să-mi întrerup privirea; aparent, când nu scrutam atent faţa lui don Juan, nu vedeam obiectul luminos. Când mi-am mutat privirea de pe faţa lui şi am privit-o cu coada ochiului, ca să spun aşa, îi puteam percepe soliditatea; adică, puteam percepe o persoană tridimensională; fără să privesc exact la el, de fapt puteam să-i percep întregul corp, dar când îmi focalizam privirea, faţa devenea imediat un obiect luminos.

— Nu mai privi de loc la mine, a spus don Juan grav. Mi-am mutat privirea şi am privit în pământ.

— Nu-ţi fixa privirea pe nimic, a spus imperativ don Juan şi s-a dat într-o parte, pentru a mă ajuta să merg.

Nu-mi simţeam paşii şi nu puteam să-mi dau seama cum realizam acţiunea mersului, totuşi, cu don Juan ţinându-mă de subsuori, am mers până în spatele casei. Ne-am oprit lângă canalul de irigaţie.

— Acum priveşte Ia apă, mi-a ordonat don Juan.

Am privit Ia apă, dar n-am reuşit să-mi fixez privirea. Mişcarea curentului îmi distrăgea atenţia. Don Juan a continuat să mă îndemne într-o manieră glumeaţă să-mi exersez „puterile de fixare", dar nu mă puteam concentra. Am privit fix iar la faţa lui don Juan, dar strălucirea nu mai apărea. Am început să simt o mâncărime ciudată în corp, sen-, zaţia unui mădular care amorţise; muşchii picioarelor au început să se crispeze. Don Juan m-a împins în apă şi m-am rostogolit până la fund. Mă ţinea de mâna dreaptă când m-a împins şi, când am atins fundul, m-a tras înapoi.

Mi-a trebuit multă vreme să-mi pot recâştiga controlul. Câteva ore mai târziu, când ne-am întors în casă, l-am rugat să-mi explice experienţa. Punându-mi haine uscate, i-am descris excitat ce am perceput, dar nu m-a băgat în seamă, spunând că nu era nici o importanţă în asta.

— Mare lucru! a spus imitându-mă. Ai văzut o strălucire, mare şmecherie.

Am insistat să-mi ofere o explicaţie, dar s-a ridicat şi-a spus că trebuie să plece.

Ziua următoare am insistat iar să discutăm despre experienţa mea.

— Ce este „vederea", don Juan? am întrebat.

A rămas tăcut, zâmbind misterios, pe măsură ce continuam să-1 presez să-mi răspundă.

— Să spunem că „vederea" este cam aşa, a spus în cele din urmă. Tu te uitai la fata mea şi ai văzut-o strălucind, dar era tot faţa mea. Se întâmplă că Micul Fum te ajută să priveşti aşA. În rest nimic.

— Dar în ce mod ar fi diferită „vederea"?

— Când „vezi", nu mai există trăsături familiare în lume. Totul este nou. Nimic nu s-a mai întâmplat înainte. Lumea este incredibilă!

— De ce spui incredibilă, don Juan? Ce o face incredibilă?

— Nimic nu mai e familiar. Priveşti în jur şi totul devine nimic! Ieri n-ai „văzut". Ai privit la faţa mea şi, deoarece mă placi, ai remarcat strălucirea. Nu eram monstruos, ca paznicul, ci frumos şi interesant. Dar n-ai „văzut". Nu am devenit în faţa ta nimic. Şi totuşi ai făcut-o bine. Ai făcut primul pas adevărat spre „vedere". Singura reţinere a fost că ţi-ai focalizat privirea asupra mea şi, în acest caz, nu sunt mai bun pentru tine decât paznicuL. În ambele cazuri ai eşuat şi n-ai „văzut".

— Dispar lucrurile? Cum devin ele nimic?

— Lucrurile nu dispar. Nu se evaporă, dacă la asta te gândeşti, ele devin pur şi simplu nimic şi totuşi sunt acolo.

— Cum e posibil, don Juan?

— Ai cea mai a dracului insistenţă de a vorbi! a exclamat don Juan cu o faţă serioasă. Cred că n-am nimerit-o cu promisiunea ta. Poate că de fapt ai promis să nu te opreşti vreodată din vorbă.

Tonul lui don Juan era sever. Privirea de pe faţa lui era îngrijoratĂ. Îmi venea să râd, dar n-am îndrăznit. Credeam că don Juan era serios, dar nu era. A început să râdă. I-am spus că dacă nu vorbeam, deveneam nervos.

— Atunci să discutăm, a conchis.

M-a luat la gura unui canion aflat la picioarele dealurilor. Era cam la o oră de mers. Ne-am odihnit puţin, apoi m-a condus prin nişte tufişuri groase până la o baltă; adică la un loc unde spunea că a fost o baltă. Era la fel de uscat ca împrejurimile.

— Aşază-te în mijlocul bălţii, mi-a ordonat el. M-am conformat şi m-am aşezat.

— O să stai şi tu aici? am întrebat.

L-am văzut aranjând un loc, la vreo douăzeci de metri de centrul bălţii, lângă nişte pietre aflate alături de versantul muntelui.

A spus că o să mă urmărească de acolo. Stăteam cu genunchii Ia piept. El mi-a corectat poziţia şi a spus că stau cu talpa stângă sub şezut şi cu piciorul drept îndoit, cu genunchiul în sus. Mâna dreaptă trebuia să fie pe lângă corp, cu pumnul sprijinit de pământ, în timp ce mâna stângă era peste piept. Mi-a spus să stau cu faţa Ia el şi să stau acolo, relaxat dar nu „abandonat”. Apoi a scos un fel de coardă albă din punga lui. Arăta ca o spiră mare. A înfăşurat-o în jurul gâtului său şi a întins-o cu mâna stângă bine. A tras de coarda întinsă cu mâna dreaptă. S-a auzit un sunet surd, vibratoriu.

A relaxat puţin coarda, s-a uitat la mine şi mi-a spus că dacă începusem să simt ceva care venea Ia mine când lovea el coarda, trebuie să strig un anume cuvânt.

L-am întrebat ce era de presupus să vină la mine, dar mi-a spus să tac. Mi-a făcut semn cu mâna că va începe. A spus că dacă venea ceva la mine într-un fel foarte ameninţător, trebuia să adopt o poziţie de luptă, poziţie pe care mi-o arătase cu câţiva ani înainte. Trebuia să dansez, bătând cu vârful tălpii stângi în pământ, în timp ce-mi loveam puternic coapsa dreaptă cu mâna. Poziţia de luptă era o parte a unei tehnici de apărare, folisită în cazuri de pericol extrem, sau extenuare.

Am avut un moment de veritabilă nelinişte. Voiam să-ntreb de ce ne aflam acolo, dar el nu mi-a dat timp şi a început să lovească coarda. A făcut-o de mai multe ori, la intervale regulate de vreo douăzeci de secunde. Am

observat că pe măsură ce lovea coarda, mărea tensiunea. Vedeam clar cum gâtul şi braţele îi tremurau nervos. Sunetul a devenit din ce în ce mai clar şi mi-am dat seama că el a adăugat un urlet straniu la fiecare atingere a corzii. Sunetul combinat al corzii întinse şi al vocii umane producea o reverberaţie ciudată, nepământeană.

N-am simţit că ar fi venit ceva spre mine, dar vederea efortului lui don Juan şi sunetul straniu pe care-l scotea mi-au produs o stare aproape de transă.

Don Juan şi-a relaxat strânsoarea şi m-a priviT. În timp ce lovea coarda, era cu spatele la mine şi cu faţa spre sud-est, la fel ca mine; când s-a relaxat, s-a întors spre mine.

— Nu mă privi când întind coarda, a spus. Dar nici nu închide ochii pentru nimic în lume. Priveşte la pământul din fata ta şi ascultă.

Şi-a tensionat coarda şi-a început s-o lovească. Am privit la pământ şi m-am concentrat pe sunetul pe care-l făcea. Nu auzisem niciodată în viaţa mea un asemenea sunet.

Am devenit foarte înspăimântat. Reverberaţia stranie a umplut canionul îngust, producând un ecou. De fapt, sunetul pe care-l făcea don Juan se întorcea asupra mea ca un ecou, din toţi pereţii canionului. Don Juan trebuie să fi observat şi el asta, pentru că a mărit tensiunea coardei. Deşi don Juan schimbase tonul, ecoul părea că se potoleşte, pentru ca apoi să se concentreze asupra unui punct, spre sud-est.

Don Juan a redus gradat tensiunea coardei, până când am auzit un zbârnâit final, nedesluşit. Şi-a pus struna în pungă şi a venit spre mine. M-a ajutat să mă ridic. Atunci am observat că muşchii picioarelor şi mâinilor erau tari ca piatra; eram efectiv ud de transpiraţie. Nu avusesem nici o idee că transpirasem aşa de tare. Picături de transpiraţie mi se prelingeau în ochi, făcându-i să mă usture.

Don Juan m-a tras practic din locul acela. Am încercat să spun ceva, dar mi-a pus mâna la gură.

În loc să părăsim canionul pe unde venisem, don Juan a făcut un ocol. Ne-am căţărat pe o parte a muntelui şi am ajuns pe nişte dealuri foarte departe de gura canionului.

Am mers într-o tăcere mormântală până la casa lui. Când am ajuns acolo, se lăsase deja întunericul. Am încercat iar să vorbesc, dar don Juan mi-a pus încă o dată mâna la gură.

N-am mâncat şi n-am aprins lampa cu petrol. Don Juan mi-a pus rogojina în camera lui şi mi-a indicat-o cu bărbia. L-am înţeles ca pe un gest de-a mă culca.

— Am găsit pentru tine un lucru bun de făcut, mi-a spus don Juan imediat ce m-a sculat dimineaţa. O să începi de astăzi. Nu este prea mult timp, ştii asta.

După o pauză foarte lungă şi grea, m-am simţit obligat să-l întreb:

— Ce m-ai pus să fac ieri, în canion?

Don Juan a chicotit ca un copil.

— Am atins doar spiritul acelei bălţi, a spus. Acel tip de spirit trebuie atins când balta e uscată, când spiritul s-a retras în munţi. Ieri, putem spune că l-am trezit din picoteală. Dar asta nu l-a deranjat şi a indicat spre direcţia ta norocoasă. Vocea lui a venit din direcţia aceea. A indicat spre sud-vest.

— Ce era cu coarda cu care te-ai jucat, don Juan?

— Un instrument pentru a captura spirite.

— Pot să-l văd?

— Nu. Dar o să-ţi fac unul. Sau, şi mai bine, o să-ţi faci singur unul într-o zi, când o să înveţi să „vezi".

— Din ce e făcut, don Juan?

— Al meu este din mistreţ. Când o să-ţi faci şi tu unul, o să-ţi dai seama că este viu şi că te poate învăţa sunetele care-i plac. Prin practică, o să ajungi să-ţi cunoşti atât de bine prinzătorul de spirite, încât o să produceţi împreună sunete pline de putere.

— De ce m-ai dus să văd spiritul bălţii, don Juan?

— O să afli în curând.

Pe Ia unsprezece şi jumătate dimineaţa ne-am aşezat sub ramada, unde şi-a pregătit pipa ca să fumez.

Mi-a spus să mă ridic, atunci când corpul meu era destul de amorţit; am făcut-o cu mare uşurinţă. El m-a ajutat să mă plimb. Am fost surprins de autocontrolul meu; am mers efectiv singur de două ori în jurul ramadel Don Juan a stat lângă mine, dar nu m-a condus şi nici nu m-a ajutat. Apoi m-a luat de braţ şi m-a dus la canalul de irigaţie. M-a pus să m-aşez pe marginea lui şi mi-a ordonat să privesc fix la apă şi să nu mă gândesc la nimic.

Am încercat să-mi focalizez privirea asupra apei, dar mişcarea ei mă deranja. Mintea şi ochii mei au început să se vânture pe alte obiecte din împrejurimi. Don Juan mt-a mişcat capul în sus şi în jos şi mi-a ordonat iar să-mi fixez privirea asupra apei şi să nu mă gândesc la nimic. A spus că e

dificil să priveşti la o apă curgătoare şi că trebuie să continui să încerci. Am încercat de trei ori şi de fiecare dată am fost distras de ceva. Don Juan mi-a mişcat foarte răbdător capul de fiecare datĂ. În final, am observat că mintea şi ochii mei se focalizau asupra apei; în pofida mişcării ei, mă acapara tot mai mult percepţia aspectului ei lichid. Apa a devenit uşor diferită. Părea să fie mai grea şi de un verde-cenuşiu uniforM. Îi puteam observa valurile pe care le forma mişcarea. Valurile erau foarte ascuţite. Şi apoi, brusc, am avut senzaţia că nu mai priveam la o masă de apă curgătoare, ci la o poză a apei; ceea ce era în faţa ochilor mei era un fragment îngheţat al apei curgătoare. Valurile erau imobile. Puteam privi la fiecare dintre ele. Apoi au început să acumuleze un fel de ceaţă verde. Ceaţa s-a extins în valuri şi, pe măsură ce se mişca, verdeaţa ei devenea tot mai strălucitoare, până când nu mai era decât o radiaţie ameţitoare, care acoperea totul.

Nu ştiu cât de mult am stat la canalul de irigaţie. Don Juan nu m-a întrerupt. Eram scufundat în strălucirea verde a ceţii. O puteam sesiza peste tot în jurul meu. Mă calma. Nu aveam gânduri, sau sentimente. Tot ce simţeam era o conştiinţă tăcută, conştiinţa unei verdeţi strălucitoare, liniştitoare.

Următorul lucru pe care l-am simţit a fost că eram extrem de rece şi umed. Treptat, mi-am dat seama că eram scufundat în canalul de irigaţie. La un moment dat, mi-a intrat apă în nas şi am înghiţit-o şi m-am înecat. Simţeam o mâncărime enervantă în nas şi am strănutat în mod repetat. M-am ridicat şi am strănutat atât de tare şi cu forţă, încât am eliminat şi nişte gaze. Don Juan a dat din palme şi a râs.

— Dacă un corp scoate gaze, atunci este viu, a spus. Mi-a făcut semn să-l urmez şi ne-am dus acasă. M-am gândit să stau liniştiT. Într-un fel, mă aşteptam să fiu într-o dispoziţie detaşată şi mohorâtă, dar de fapt nu mă simţeam obosit, sau melancolic. Mă simţeam mai degrabă vioi şi mi-am schimbat repede hainele. Am început să fluier. Don Juan m-a privit curios, prefăcându-se uimit; a deschis gura şi a făcut ochii mari. Gestul lui era atât de comic, încât am râs puţin mai mult decât ar fi fost normal.

— Ai început să cedezi, a spus şi a râs foarte tare. I-am explicat că nu voiam să cad în obişnuinţa de a mă simţi posomorit după ce-i foloseam amestecul de fumat. I-am povestit că, după ce mă luase la canalul de irigaţie, în timpul încercărilor mele de a-l întâlni pe paznic, am devenit convins că puteam „vedea” dacă priveam la lucrurile din jurul meu destul de mult.

— Vederea” nu este o problemă de a privi şi a sta liniştit, a comentat el. „Vederea” este o tehnică care trebuie învăţată. Sau poate e o tehnică pe care unii dintre noi o cunosc deja.

M-a cercetat cu privirea ca şi cum ar fi insinuat că eu eram unul dintre cei care erau deja în posesia acelei tehnici.

— Te simţi destul de puternic ca să mergi? m-a întrebat.

Am spus că mă simţeam perfect, ceea ce era adevărat. Nu îmi era foame, desi nu mâncasem toată ziua. Don Juan a pus într-o rănit; ceva pâine şi nişte bucăţi de carne us cată şi mi-a dat-o, apoi mi-a făcut un semn cu capul să-1 urmez.

— Unde merge? am întrebat.

A indicat spre dealuri, cu o mişcare uşoară a capului. Ne-am îndreptat spre acelaşi canion unde era balta, dar n-am intrat în el. Don Juan s-a căţărat pe pietrele din dreapta noastră, exact la gura canionului. Ne-am urcat pe deal. Soarele era aproape de orizont. Era o zi liniştită, dar mi-era cald şi mă sufocam. Respiram cu greutate.

Don Juan era destul de departe în faţa mea şi a trebuit să se oprească să mă aştepte. A spus că eram într-o condiţie fizică slabă şi poate că ar fi fost mai bine să nu mergem mai departe. M-a lăsat să mă odihnesc cam vreo oră. Apoi a ales un bolovan neted, aproape rotund, şi mi-a spus să mă întind acolo. Mi-a aranjat corpul pe bolovan. Mi-a spus să-mi întind braţele şi picioarele şi să le las să atârne liber. Spatele meu erau uşor arcuit şi gâtul relaxat, încât îmi atârna şi capul. M-a pus să stau în această poziţie vreo cincisprezece minute. Apoi mi-a spus să-mi descopăr regiunea abdominală. A ales nişte frunze şi ramuri şi le-a îngrămădit peste buricul meu. Am simţit instantaneu o căldură în tot corpul. Don Juan m-a apucat de picioare şi m-a întors, până când am ajuns cu capul spre sud-est.

— Acum hai să chemăm spiritul ăla al bălţii, a spus.

Am încercat să întorc capul ca să-1 privesc. El m-a ţinut strâns de păr şi a spus că eram într-o poziţie foarte vulnerabilă şi într-o stare fizică teribil de slabă şi trebuia să rămân nemişcat şi liniştiT. Îmi pusese toate ramurile şi frunzele acelea pe buric în mod special ca să mă protejeze şi rămânea lângă mine, în caz că nu reuşeam să rezist singur.

Stătea în picioare, exact lângă capul meu, şi dacă-mi rostogoleam ochii îl puteam vedea. Şi-a luat coarda şi a tensionat-o şi apoi şi-a dat seama că-1 priveam cu ochii ridicaţi spre frunte. M-a lovit energic în cap cu încheieturile degetelor şi mi-a ordonat să privesc la cer, să nu închid ochii şi

să mă concentrez asupra sunetului. A adăugat, gândindu-se mai bine, că nu trebuia să ezit să strig cuvântul pe care mi-l spusese, dacă observam ceva care venea la mine.

Don Juan şi „prinzătorul lui de spirite” au început cu un zbârnâit scăzut. A mărit gradat tensiunea şi eu am început să aud reverberaţia, apoi un ecou clar, care venea în mod consecvent dintr-o direcţie sud-estică. Tensiunea s-a mărit. Don Juan şi al său „prinzător de spirite” se potriveau perfect. Coarda producea o notă joasă şi don Juan o amplifica, mărindu-i intensitatea, până când devenea un strigăt straniu, de neconceput din punctul de vedere al experienţei mele.

Sunetul a reverberat în munţi şi ecoul lui s-a întors la noi. M-am gândit că venea direct spre mine. Simţeam că avea ceva de-a face cu temperatura corpului meU. Înainte ca don Juan să-şi înceapă strigătele mă simţeam foarte cald şi în largul meu, dar în timpul celor mai înalte note ale lui, m-au trecut fiorii; dinţii îmi clănţăneau incontro-labil şi aveam cu adevărat senzaţia că venea ceva asupra mea. La un moment dat, am observat că cerul se întunecase. Nu fusesem conştient de cer, deşi priveam la el. Am avut un moment de panică intensă şi am urlat cuvântul învăţat de la don Juan.

Don Juan a început imediat să descrească tensiunea coardei şi a strigătelor lui stranii, dar asta nu mi-a adus nici o uşurare.

— Acoperă-ţi urechile, mi-a murmurat imperativ don Juan, Mi le-am acoperit cu mâinile. După câteva minute, don Juan s-a oprit şi a venit lângă mine. După ce a luat ramurile şi frunzele de pe buricul meu, m-a ajutat să mă ridic şi le-a pus atent pe piatra unde stătusem. A făcut un foc cu ele şi, în timp ce ardeau, m-a frecat pe stomac cu alte frunze din punga lui.

Când eram gata să-i spun că mă durea capul groaznic, mi-a pus mâna pe gură.

Am stat acolo până când au ars toate frunzele. Era deja întuneric. Am coborât dealul şi mi s-a făcut rău de la stomac.

În timp ce mergeam de-a lungul canalului de irigaţie, don Juan a spus că am făcut destul şi că nu mai trebuia să stau acolo. L-am rugat să-mi explice ce era spiritul bălţii, dar el mi-a făcut semn să tac. A spus că o să vorbesc despre el altădată, apoi a schimbat deliberat subiectul şi mi-a dat o explicaţie lungă despre „vedere”. Am spus că era regretabil că nu puteam scrie pe întuneric. El a părut foarte mulţumit şi a spus că mai tot timpul nu dădeam atenţie la ce spunea, pentru că eram atât de preocupat să scriu totul.

A vorbit despre „vedere” ca şi cum era un proces independent de aliaţi şi de tehnicile vrăjitoriei. Un vrăjitor era o persoană care putea comanda un aliat şi astfel putea manipula puterea aliatului în avantajul său, dar faptul că el comanda un aliat, nu însemna că putea şi „vedea”. I-am reamintit că îmi spusese odată că era imposibil să „vezi”, dacă nu aveai un aliat. Don Juan mi-a replicat foarte calm că ajunsese la concluzia că era posibil să „vezi” şi totuşi să nu comanzi un aliat. Simţea că nu era nici un motiv să nu fie aşa, deoarece „vederea” n-are nimic de-a face cu tehnicile manipulatorii ale vrăjitoriei, care serveau doar pentru a acţiona asupra semenilor noştri. Pe de altă parte, tehnicile de „vedere” nu aveau nici un efect asupra oamenilor.

Gândurile mele erau foarte clare. Nu simţeam oboseală, sau somnolentă şi nu mai aveam nici un sentiment neconfortabil în stomac, plimbându-mă cu don Juan. Eram teribil de înfometat şi, când am ajuns la casa lui, m-am umflat cu mâncare.

După aceea, l-am rugat să-mi spună mai mult despre tehnicile „vederii”. A zâmbit larg şi mi-a spus că eram iar întreg.

— Cum se face, am spus, că tehnicile „vederii” nu au efect asupra oamenilor?

— Ţi-am spus deja, a răspuns. „Vederea” nu este vrăjitorie. Totuşi, pot fi uşor confundate, deoarece un om care „vede” poate învăţa în foarte scurt timp să manipuleze un aliat şi să devină un vrăjitor. Pe de altă parte, un om poate învăţa anumite tehnici pentru a manipula un aliat şi astfel să devină un vrăjitor, dar el poate să nu înveţe niciodată să „vadă”. Şi apoi, „vederea” e contrară vrăjitoriei. „Vederea” te face să-ţi dai seama de lipsa de importanţă a oricărui lucru. 1

— Lipsa de importanţă a cui, don Juan?

— Lipsa de importanţă a oricărui lucru.

N-a mai discutat altceva. Mă simţeam relaxat şi nu voiam să mai discut. Eram întins pe spate pe o rogojină, îmi făcusem pernă din hanorac. Mă simţeam confortabil şi fericit şi mi-am scris notiţele ore întregi la lumina lămpii cu petrol.

Brusc, don Juan a vorbit iar.

— Astăzi te-ai descurcat foarte bine. Ai lucrat foarte bine la apă. Spiritul bălţii te place şi te-a ajutat tot timpul.

Apoi mi-am dat seama că uitasem să-i descriu experienţa mea. Am început să-i relatez ceea ce percepusem acolo. El nu m-a lăsat să continui. A spus că ştia că am perceput o ceaţă verde.

— De unde ştii, don Juan? m-am simţit obligat să-l întreb.

— Te-am „văzut”.

— Ce făceam?

— Nimic, stăteai acolo şi priveai ţintă la apă, iar în cele din urmă ai perceput ceaţa verde.

— Era cumva „vedere”?

— Nu. Dar erai foarte aproape. Te apropii.

M-am aţâţat. Voiam să ştiu mai mult despre asta. El a râs şi s-a amuzat pe seama râvnei mele. A spus că oricine putea percepe ceaţa verde, pentru că era ca şi cu paznicul, ceva care era inevitabil acolo, aşa că nu era o mare realizare în asta.

— Când am spus că ai lucrat bine, m-am gândit la faptul că nu te-ai agitat, a spus, aşa cum ai făcut cu paznicul. Dacă ai fi fost iar neliniştit, ar fi trebuit să-ţi scutur capul şi să te aduc înapoi. Ori de câte ori intră un om în ceaţa verde, binefăcătorul lui trebuie să stea cu el, în caz că începe să se prindă singur în capcană. Poţi scăpa din raza paznicului singur, dar din ghearele ceţii verzi nu poţi scăpa de unul singur. Cel puţin nu la început. Mai târziu o să înveţi un mod de a o face. Acum încercăm să aflăm altceva.

— Ce încercăm să aflăm?

— Dacă poţi „vedea” apa.

— Dar cum o să ştiu că am „văzut-o”, sau că o „văd”?

— O să ştii. Te zăpăceşti numai atunci când vorbeşti.

Lucrând la notiţele mele, am ajuns la diverse întrebări.

— Ceaţa verde este ceva ca paznicul, ceva ce trebuie depăşit pentru a „vedea”? I-am întrebat pe don Juan imediat ce ne-am aşezat sub ramada lui, pe 8 august 1969.

— Da. Trebuie depăşit totul, a răspuns.

— Cum pot depăşi ceaţa verde?

— În acelaşi mod în care ar fi trebuit să-l depăşeşti pe paznic, lăsând-o să se transforme în nimic.

— Ce-ar trebui să fac?

— Nimic. Pentru tine, ceaţa verde este ceva încă şi mai uşor decât paznicul. Spiritul bălţii te place, în timp ce a avea de-a face cu paznicul nu se potrivea cu temperamentul tău. Nu l-ai „văzut” niciodată cu adevărat pe paznic.

— Asta pentru că nu mi-a plăcut, probabil. Ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi întâlnit un paznic care mi-ar fi plăcut? Trebuie să existe unii oameni care ar

privi paznicul pe care l-am văzut eu ca pe ceva minunat. Ei l-ar depăşi pentru că le place?

— NU. Încă nu-nţelegi. Nu contează dacă îţi place sau nu paznicul. Atât timp cât ai un sentiment faţă de el, paz nicul va rămâne la fel, monstruos, minunat sau altfel. Pe de altă parte, dacă n-ai nici un sentiment faţă de el, paznicul va deveni nimic şi totuşi va fi acolo, în fata ta.

Ideea că ceva atât de colosal ca paznicul ar putea deveni nimic şi ar sta totuşi în faţa mea n-avea absolut nici un sens. Simţeam că era una dintre premisele ilogice ale cunoaşterii lui don Juan. Totuşi, simţeam şi faptul că, dacă el dorea, putea să-mi explice. Am insistat să-1 întreb despre asta.

— Te-ai gândit că paznicul era ceva ce cunoşteai, asta am vrut să spun.

— Dar nu m-am gândit că era ceva cunoscut.

— Te-ai gândit că este urât. Mărimea lui era înfricoşătoare. Era un monstru. Tu ştii ce înseamnă toate lucrurile astea. Aşa că paznicul a fost întotdeauna ceva ce cunoaşteai, iar atât timp cât era ceva ce cunoşteai, nu l-ai „văzut". Ţi-am spus deja, paznicul trebuie să devină nimic şi trebuie să stea totuşi în fata ta. Trebuie să fie acolo si, în acelaşi timp, trebuie să fie nimic.

— Cum se poate asta, don Juan? Ceea ce spui este absurd.

— Este. Dar aşa este „vederea". Nu există nici un mod de a vorbi despre asta. Aşa cum am spus mai înainte, „vederea" se învaţă prin „vedere".

— Aparent n-ai nici o problemă cu apa. Aproape ai „văzut-o" data trecută. Apa este „pivotul" tău. Tot ce-ţi trebuie acum este să-ţi perfecţionezi tehnica „vederii". Acum ai un ajutor puternic în spiritul bălţii.

— Mai am o întrebare arzătoare pe care-aş vrea s-o pun, don Juan.

22t

— Poţi avea toate întrebările arzătoare pe care le vrei, dar nu putem discuta despre spiritul bălţii în vecinătatea lui. De fapt, este mai bine să nici nu te mai gândeşti la el. Deloc. Altfel, spiritul te va prinde în capcană, iar dacă se va întâmplă asta, nici o fiinţă umană nu te va mai putea ajuta. Aşa că ţine-ţi gura închisă şi gândeşte-te la altceva.

În dimineaţa următoare, pe la ora zece, don Juan şi-a scos pipa din tocul ei, a umplut-o cu amestecul de fumat, apoi mi-a dat-o şi mi-a spus s-o duc pe malul apei. Ţinând pipa cu amândouă mâinile, am reuşit să-mi deschei cămaşa şi-am pus pipa în sân, ţinând-o strâns. Don Juan a luat două rogojini şi o tăviţă cu cărbuni. Era o zi caldă. Ne-am aşezat pe rogojini la umbra unui pâlc de copaci brea, exact la marginea apei. Don Juan a pus un cărbune

în cupa pipei şi mi-a dat-o să fumez. Nu aveam nici o nelinişte, ori vreun sentiment de exaltare. Mi-am amintit că în timpul celei de-a doua încercări de a „vedea” paznicul, după ce don Juan îmi explicase adevărata lui natură, avusesem un sentiment unic de uimire şi de veneraţie. Totuşi, de data asta, deşi don Juan mă făcuse să cunosc posibilitatea de a „vedea” efectiv apa, nu eram implicat şi emoţional; eram doar curios.

Don Juan m-a pus să fumez de două ori cantitatea fumată ultima oară. La un moment dat, el s-a aplecat şi mi-a şoptit în urechea dreaptă că o să mă înveţe cum să folosesc apa pentru a mă mişca. I-am simţit faţa foarte aproape, ca şi cum şi-ar fi pus gura la urechea mea. Mi-a spus să nu-mi fixez privirea în apă, ci asupra suprafeţei ei şi să stau aşa până când voi percepe ceaţa verde. A repetat de mai multe ori că trebuia să-mi concentrez toată atenţia

§ asupra ceţei, până când nu mai puteam detecta nimic altceva.

— Priveşte Ia apa din faţa ta, l-am auzit spunând, dar nu lăsa sunetul ei să te poarte undeva. Dacă laşi sunetul apei să te ducă, s-ar putea să nu mai fiu în stare să te găsesc şi să te aduc înapoi. Acum intră în ceaţa verde şi ascultă-mi vocea.

L-am auzit şi l-am înţeles cu o claritate extraordinară. Am început să privesc ţintă la apă şi am avut o senzaţie foarte stranie de plăcere fizică; o mâncărime nedefinită. Am stat cu privirea fixată multă vreme, dar n-am detectat ceaţa verde. Simţeam că-mi fug ochii şi a trebuit să lupt pentru a continua să privesc la apă; în cele din urmă, n-am mai putut să-mi controlez ochii şi probabil că i-am închis, sau am clipit, sau poate mi-am pierdut doar capacitatea de focalizare; în orice caz, exact în acel moment apa a devenit fixă; a încetat să se mai mişte. Părea că este o pictură. Valurile erau imobile. Apoi apa a început să facă spume; parcă erau bule de aer care explodau imediat. Pentru o clipă, am văzut spuma ca o expansiune înceată a unei materii verzi. Era o explozie tăcută; apa izbucnea într-o ceaţă verde strălucitoare, care s-a extins până când m-a învăluit.

Am rămas suspendat în ea, până când un zgomot strident, foarte ascuţit şi susţinut a cutremurat totul; ceaţa părea că se încheagă în trăsăturile obişnuite ale suprafeţei apei. Zgomotul strident era don Juan, care urla, „Heiiii!” aproape de urechea mea. Mi-a spus să dau atenţie vocii lui şi să mă întorc în ceaţă şi să aştept acolo până când mă va chema el. Am răspuns „O. K.” în engleză şi i-am auzit râsul chicotit.

— Te rog, nu vorbi, a spus. Nu-mi mai da nici un O. K.

Îl puteam auzi foarte bine. Sunetul vocii lui era melodios şi mai ales prietenos. Am ştiut asta fără să gândesc; era o convingere de care am devenit conştient şi apoi a trecut.

Vocea lui don Juan mi-a ordonat să-mi concentrez atenţia întreagă asupra ceţii, dar să nu mă abandonez. A repetat că un luptător nu se lasă pradă niciodată nici unui lucru, nici măcar morţii sale. M-am cufundat iar în ceaţa verde şi am observat că nu era deloc ceaţă, sau cel puţin nu era aşa cum concepeam eu ceaţa. Fenomenul ce aducea cu o ceaţă era compus din mici bule, obiecte rotunde, care-mi apăreau în raza vizuală şi se mişcau mai departe, având o calitate de plutire. Le-am urmărit o vreme mişcarea, apoi un sunet tare şi distant mi-a atras atenţia ca un şoc şi mi-am pierdut capacitatea de-a focaliza şi nu le-am mai putut percepe. Tot ceea ce percepeam apoi era o strălucire verde, amorfă, ca de ceaţă. Am auzit iar zgomotul acela puternic şi şocul pe care mi 1-a dat a risipit imediat ceaţa şi m-am trezit privind la canalul de irigaţie. Apoi l-am auzit iar, mai aproape; era vocea lui don JuaN. Îmi spunea să-i dau atenţie, pentru că vocea lui era singurul meu ghid. Mi-a ordonat să privesc spre malul pârâiaşu-lui şi la vegetaţia din faţa mea. Am văzut nişte trestii şi un spaţiu liber. Era un mic adăpost pe mal, un loc unde trecea don Juan pentru a-şi umple găleata cu apă. După câteva momente, don Juan mi-a ordonat să mă reîntorc în ceaţă şi să fiu atent la vocea lut, pentru că mă va ghida, astfel încât să învăţ cum să mă mişc; a spus că o dată ce vedeam bulele, trebuia să mă urc pe una dintre ele şi s-o las să mă poarte.

L-am ascultat şi am fost înconjurat imediat de ceaţa verde şi apoi am văzut bulele mici. Am auzit iar vocea lui don Juan, ca un huruit foarte ciudat şi înspăimântător. Imediat ce-am auzit-o am început să-mi pierd capacitatea de a percepe bulele.

— Urcă-te pe una dintre bulele acelea, l-am auzit spunând.

M-am luptat să menţin percepţia bulelor verzi şi să-i aud şi vocea. Nu ştiu cât de mult m-am luptat pentru asta, când am devenit brusc conştient că puteam să-1 ascult şi în acelaşi timp să percep şi bulele care continuau să treacă, plutind încet şi dispărând din câmpul meu vizual. Vocea lui don Juan a continuat să mă îndemne să urmăresc una dintre ele şi să mă urc pe ea.

M-am întrebat cum puteam să fac asta şi automat am dat glas cuvântului „Cum". Am simţit cuvântul foarte adânc în mine şi, pe măsură ce a ieşit, m-a scos spre suprafaţă. Cuvântul era ca o geamandură care apărea din adâncul meu. M-am auzit spunând „Cum" şi mi s-a părut că sună a urlet de

câine. Don Juan a urlat şi el, tot ca un câine, apoi a scos nişte sunete de coiot şi a râs. M-am gândit că era foarte comic şi am început să râd.

Don Juan mi-a spus foarte calm să mă fixez pe o bulă, urmărind-o.

— Întoarce-te iar, a spuS. Întoarce-te în ceaţă! în ceată!

M-am întors şi am observat că mişcarea bulelor înceţiJ 3 nişe şi că ele deveniseră mari cât o minge de baschet. De fapt, erau atât de mari şi se mişcau atât de încet, încât pu team să le examinez în cele mai mici detalii. Nu erau cu adevărat bule, nu ca balonaşele de săpun, nici ca un balon, sau alt recipient sferic. Nu erau containere, totuşi erau umplute cu ceva. Nu erau nici rotunde, deşi la început, când Ie percepusem, puteam jura că erau aşa, şi imaginea care-mi venise în minte era de „bule". Le vedeam ca şi cum aş fi privit printr-o fereastră; adică, rama ferestrei nu-mi permitea să le urmăresc, ci doar să le văd venind şi trecând prin faţa câmpului meu de percepţie.

Totuşi, când am încetat să le văd ca pe nişte bule, am fost capabil să le urmăresc; în această acţiune m-am fixat de una dintre ele şi am plutit cu ea. Simţeam cu adevărat că mă mişcăm. De fapt, eu eram „bula", sau lucrul acela care semăna cu o bulă.

Apoi am auzit sunetul strident al vocii lui don Juan. M-a făcut să tresar şi am pierdut sentimentul de a fi „ea". Sunetul era extrem de înspăimântător; era o voce îndepărtată, foarte metalică, parcă ar fi vorbit printr-o portavoce. Am distins câteva cuvinte.

— Priveşte la maluri, spunea el.

Am văzut o masă de apă foarte mare. Apa curgea. Auzeam zgomotul pe care-1 făcea.

— Uită-te la maluri, l-am auzit pe don Juan spunându-mi iar.

Am văzut un zid de beton.

Sunetul apei a devenit teribil de tare; m-a învăluit. Apoi a cedat instantaneu, ca şi cum ar fi fost oprit. Am avut senzaţia de întuneric, de somn.

Am devenit conştient că eram scufundat în canalul de irigaţie. Don Juan îmi dădea cu apă pe faţă în timp ce murmura ceva. Apoi m-a cufundat în canal. Mi-a tras capul afară, la suprafaţă şi m-a lăsat să mă odihnesc pe mal, în timp ce mă ţinea de gulerul cămăşii. Aveam o senzaţie foarte plăcută în mâini şi în picioare. Le-am întins. Ochii mei erau obosiţi şi mă mâncau; mi-am ridicat mâna să mă şterg la ochi. Era o mişcare dificilă. Braţul meu părea să fie greu. De abia am putut să-1 ridic din apă, dar când am făcut-o,

braţul a apărut acoperit de o masă uimitoare de ceată verde. Mi-am ţinut braţul în fata ochiloR. Îi t tis puteam vedea conturul ca o masă întunecată verzuie, înconjurată de un verde cu o strălucire mai intensă. M-am ridicat în grabă în picioare în mijlocul curentului privin-du-mi corpul; pieptul, braţele şi picioarele erau verzi, un verde profund. Nuanţa era atât de intensa, încât îmi dădea sentimentul unei substanţe vâscoase. Arăta ca o figurină pe care o făcuse don Juan pentru mine, cu câţiva ani înainte, dintr-o rădăcină de Datura.

Don Juan mi-a spus să ies afară. Am remarcat în vocea lui o urgenţă.

— Sunt verde, am spus.

— Termină, a spus el imperativ. N-ai timp. Ieşi de acolo. Apa e gata să te prindă în capcană. Ieşi afară din ea! Afară! Afară!

Am intrat în panică şi am sărit afară.

— De data asta trebuie să-mi spui tot ce s-a întâmplat, a spus el sec, imediat ce ne-am aşezat unul în fata celuilalt, în camera lui.

Nu-1 interesa succesiunea experienţei mele; voia să ştie doar ce am întâlnit când îmi spusese să privesc la maluri, îl interesau detaliile. I-am descris zidul pe care-1 văzusem.

— Zidul era în stângă ta, sau în dreapta? a întrebat.

I-am spus că zidul fusese de fapt chiar în faţa mea. Dar el a insistat că trebuia să fi fost în stângă, ori în dreapta mea.

— Când l-ai văzut prima dată, unde era? închide ochii şi nu-i deschide până nu-ţi aminteşti.

S-a ridicat şi mi-a manevrat corpul, în timp ce eu stăteam cu ochii închişi, până când am ajuns cu faţa spre est, aceeaşi direcţie în care stăteam pe malul canalului. M-a întrebat în ce direcţie mă mişcasem.

Am răspuns că mă mişcasem înainte, în faţa mea. El a insistat că trebuia să mă concentrez şi să-mi amintesc momentul când vedeam încă apa ca nişte bule.

— În ce direcţie pluteau? m-a întrebat.

Don Juan a tot insistat să-mi amintesc şi în final a trebuit să admit că bulele păreau că se mişcau spre dreapta mea. Totuşi, nu eram absolut sigur, aşa cum voia el. La întrebările lui, mi-am dat seama că eram incapabil să-mi clasific percepţia. Bulele se mişcaseră spre dreapta mea când le-am văzut prima dată, dar când au devenit mai mari, pluteau peste tot. Unele părea că vin direct spre mine, altele păreau că se îndreaptă în toate direcţiile. Erau bule care se mişcau deasupra mea şi sub mine. De fapt, ele erau peste tot în

jurul meu. Mi-am reamintit că le auzeam sfârâitul; de aceea, trebuie să le fi simţit şi cu urechile mele, nu numai cu ochii.

Când bulele au devenit atât de mari, încât am reuşit să mă „urc" pe una dintre ele, am „văzut" cum se frecau unele de altele, ca baloanele.

Emoţia mea creştea, pe măsură ce-mi aminteam percepţia. Totuşi, don Juan era complet dezinteresat. I-am spus că văzusem bulele sfârâind. Nu era un efect pur auditiv, sau vizual, ci ceva nediferenţiat, totuşi perfect clar; sferele se răzuiau una de alta. Nu auzeam şi nu vedeam mişcarea lor, o simţeam; eram o parte din sunet şi mişcare.

În timp ce-i descriam experienţa mea, am devenit adânc mişcat. II ţineam de brat şi i-1 mişcăm, într-o ieşire de mare agitaţiE. Îmi dădusem seama că bulele nu aveau limite exterioare; oricum, ele aveau conţinut, iar marginile lor îşi schimbau forma şi erau inegale şi zimţate. Bulele se întrepătrundeau şi se separau cu mare viteză, totuşi mişcarea lor nu era ameţitoare, ci rapidă şi în acelaşi timp înceată.

Un alt lucru pe care mi l-am amintit, descriindu-i experienţa, era calitatea culorii pe care păreau că o posedă bulele. Erau transparente şi foarte strălucitoare şi păreau aproape verzi, deşi aceasta nu era o nuanţă, aşa cum sunt obişnuit eu să percep nuanţele.

— Te înfunzi, a spus don Juan. Lucrurile astea nu sunt importante. Te agăţi de problemele neinteresante. Singura problemă importantă este direcţia.

Nu-mi puteam aminti decât că mă mişcasem fără nici un punct de referinţă, dar don Juan a ajuns la concluzia că, deoarece la început bulele pluteau în mod consecvent spre dreapta mea – sud -, sudul era direcţia care trebuia să mă intereseze. M-a îndemnat iar în mod imperativ să-mi amintesc dacă zidul era în dreapta mea, sau în stângă. M-am forţat să-mi amintesc.

Când don Juan mă „chemase" şi am ieşit la suprafaţă, ca să spun aşa, cred că aveam zidul în stângă. Eram foarte aproape de el şi eram în stare să disting canelurile şi pro tuberantele armăturii de lemn, sau ale matriţei în care fusese turnat betonul. Fuseseră folosite fibre subţiri de lemn şi distribuţia pe care o creau era compactă. Zidul era foarte înalt. Un capăt al lui mi-era vizibil şi am observat că nu avea un colt, ci se curba.

A tăcut o clipă, ca şi cum s-ar fi gândit cum să descifreze înţelesul experienţei mele; în cele din urmă, a spus că nu realizasem mare lucru, că am dat greş în ceea ce se aştepta el de la mine.

— Ce trebuia să fac?

N-a răspuns, dar şi-a încreţit buzele.

— Te-ai descurcat foarte bine, a spus. Astăzi ai învăţat că un brujo foloseşte apa pentru a se mişca.

— Dar am „văzut”?

M-a privit cu o expresie curioasă. Şi-a rostogolit ochii şi a spus că trebuia să intru în ceaţa verde de multe ori, până când îmi puteam răspunde singur la întrebare. A schimbat într-un mod subtil direcţia conversaţiei noastre, spunând că nu învăţasem cu adevărat cum să mă mişc folosind apa, dar că învăţasem că un brujo poate face asta şi el îmi spusese în mod deliberat să mă uit la malurile şanţului, pentru a sesiza mişcarea.

— Te-ai mişcat foarte repede, a continuat, le fel de repede ca un om care ştie cum să realizeze tehnica asta. N-a fost prea uşor să ţin pasul cu tine.

L-am rugat să-mi explice ce s-a întâmplat de Ia început. A râs, dând încet din cap a neîncredere.

— Întotdeauna insişti să ştii lucrurile de la început, a spus. Dar nu există nici un început, începutul e doar în capul tău.

— Cred că începutul a fost când am stat pe malul canalului şi am fumat, am spus.

— Dar înainte să fumezi a trebuit să mă gândesc ce să fac cu tine, a spus. Ar trebui să-ţi spun ce am făcut şi nu pot, pentru că asta ar conduce la o altă problemă. Aşa că probabil lucrurile vor fi mai clare pentru tine dacă nu te vei gândi mereu la începuturi.

— Atunci spune-mi ce s-a întâmplat după ce m-am aşezat pe mal şi am fumat.

— Cred că mi-ai spus deja acest lucru, mi s-a adresat el râzând.

— A avut vreo importanţă ceva din ceea ce am făcut, don Juan?

A dat din umeri.

— Mi-ai urmărit indicaţiile foarte bine şi n-ai avut nici o problemă să intri şi să ieşi din ceaţă. Apoi mi-ai auzit vocea şi ai revenit la suprafaţă de câte ori te-am chemat. Asta a fost un exerciţiu. Restul a fost foarte uşor. Pur şi simplu ai lăsat ceaţa să te poarte. Ai procedat ca şi cum ai fi ştiut ce să faci. Când ai ajuns foarte departe, te-am chemat şi ţi-am spus să te uiţi la maluri, astfel încât să ştii cât de departe ai ajuns. Apoi te-am tras înapoi.

— Vrei să spui, don Juan, că am călătorit într-adevăr cu apa?

— Da. Şi încă foarte departe.

— Cât de departe.

— Nu ţi-ar veni să crezi.

Am încercat să-l conving să-mi spună, dar a renunţat la subiect şi a spus că trebuia să plece pentru o vreme. Am insistat că trebuia măcar să-mi dea o idee.

— Nu-mi place să fiu ţinut în întuneric, am spus.

— Te ţii singur în întuneric, a răspuns. Gândeşte-te la zidul pe care l-ai văzut. Stai aici pe rogojină şi aminteşte-ţi fiecare detaliu al lui. Apoi, probabil că o să descoperi singur cât de departe ai ajuns. Tot ce ştiu acum este că ai călătorit foarte departe. Ştiu asta, pentru că mi-a trebuit mult timp ca să te trag înapoi. Dacă n-aş fi fost cu tine, te-ai fi rătăcit şi nu te-ai fi întors niciodată, caz în care tot ce ar fi rămas din tine acum ar fi corpul tău mort rămas pe malul canalului. Sau poate că te-ai fi întors singur. Cu tine nu sunt sigur niciodată. Judecind după efortul pe care a trebuit să-l fac înapoi, aş spune că erai sigur în…

A făcut o pauză lungă; m-a fixat cu privirea prietenească.

— Aş zice munţii din Mexicul central, a spus. Nu ştiu cât de departe ai zice tu, poate în Los Angeles, sau poate în Brazilia.

Don Juan s-a întors a doua zi la prânZ. În acest timp, scrisesem tot ce-mi puteam aminti despre percepţia mea. Pe măsură ce scriam, încercam să urmăresc malurile canalului în sus şi în jos şi să coroborez dacă am văzut ceva care să-mi fi sugerat imaginea zidului. Am presupus că don Juan mă dusese în stare de amorţire şi apoi mă pusese să-mi concentrez atenţia asupra vreunui zid aflat în drumân orele care s-au scurs între timpul când am detectat prima dată ceaţa verde şi timpul în care am ieşit din canal şi ne-am întors la casa Iui, am calculat că dacă m-ar fi condus la plimbare am fi putut merge cel mult patru kilometrI. Aşa că am bătut malurile canalului în fiecare direcţie câte cinci kilometri, urmărind atent fiecare detaliu care ar fi putut să-mi sugereze imaginea zidului. Apa era, atât cât puteam estima, un canal folosit pentru irigaţii.

Avea un metru douăzeci-un metru cincizeci lăţime pe toată lungimea sa şi n-am putut găsi nimic de-a lungul lui care să-mi fi reamintit, sau să-mi fi sugerat imaginea unui zid de beton.

Când, spre seară, a sosit acasă don Juan, l-am acostat şi am insistat să-i citesc consemnarea mea. A refuzat să asculte şi m-a pus să stau jos. S-a aşezat şi el în faţa mea. Nu zâmbea. Părea că se gândeşte, judecând după privirea pătrunzătoare a ochilor lui, care erau fixaţi deasupra orizontului.

— Cred că de acum trebuie să fii conştient, a spus pe un ton care era dintr-o dată foarte sever, că totul reprezintă un pericol de moarte. Apa este la fel

de ucigătoare ca şi paznicul. Dacă nu eşti atent, ea te va prinde. Ieri aproape că a făcut-o. Dar pentru a fi prins, un om trebuie să dorească asta. Aici se află problema ta. Tu doreai să te abandonezi ţie însuti.

Nu ştiam despre ce vorbea. Mă atacase atât de brusc, încât eram dezorientat. Am încercat cu timiditate să mă explic. El a menţionat, fără tragere de inimă, că se dusese la canionul de apă şi îl „văzuse" pe spirtul bălţii şi că avea convingerea profundă că îmi sporisem şansele de a „vedea" apa.

— Cum? am întrebat, cu adevărat uimit.

— Spiritul e o forţă, a spus, şi astfel el răspunde doar la forţă. Tu nu poţi să te răsfeţi în prezenţa lui.

— Când m-am răsfăţat?

— Ieri, când ai devenit verde în apă.

— Dar nu m-am răsfăţat. M-am gândit că era un moment foarte important şi ţi-am spus ceea ce mi se întâmplă.

— Cine eşti tu să gândeşti, sau să decizi ce este important? Nu ştii nimic despre forţele pe care le atingi. Spiritul bălţii există acolo şi te-ar fi ajutat probabil; de fapt, te ajuta până când ai stricat totul. Acum nu ştiu care va fi viitorul faptelor tale. Ai cedat forţei spiritului bălţii şi acum te poate lua oricând.

— Am greşit că m-am privit cum deveneam verde?

— Te-ai abandonat. Ai dorit să te abandonezi. Ţi-am spus deja asta şi o repet şi acum. Poţi supravieţui în lumea unui brujo doar dacă eşti un luptător. Un luptător tratează totul cu respect şi nu calcă nimic în picioare, decât dacă trebuie. Tu n-ai tratat ieri cu respect spiritul apei. De obicei, te comporţi foarte bine. Totuşi, ieri te-ai abandonat morţii tale, ca un tembel. Un luptător nu se abandonează în faţa nici unui lucru, nici chiar în faţa morţii lui. Un luptător nu este un partener mânat de dorinţă; un luptător nu-i accesibil, iar dacă se angajează în ceva, poţi fi sigur că ştie ce face.

Eram derutat şi îmi pierise graiul. Don Juan părea foarte supărat şi asta mă deranja. Nu se purtase aşa cu mine decât foarte rar. I-am spus că nu mi-am dat seama că făcusem ceva rău. După câteva momente de tăcere tensionată, şi-a scos pălăria, a zâmbit şi mi-a spus că-mi câştiga-sem controlul asupra eului meu cel răsfăţat. A accentuat că trebuia să evit apa şi că nu trebuia s-o ating de suprafaţa corpului meu timp de trei-patru luni.

— Nu cred că pot rezista fără să fac un duş, am comentat.

Don Juan a râs până i-au dat lacrimile.

— Nu poţi rezista fără un duş! Uneori eşti atât de slab, încât am impresia că faci pe nebunul. Dar nu-i o glumă. Uneori n-ai nici un control şi forţele vieţii tale te atacă fără a întâmpina vreo rezistenţă.

Am obiectat că este imposibil din punct de vedere uman să te controlezi tot timpul. El a susţinut că pentru un luptător nimic nu se găseşte în afara controlului. Am ridicat problema accidentelor şi am spus că ceea ce mi s-a întâmplat la canal putea fi considerat drept un accident, deoarece nici n-am dorit aşa ceva şi nici nu eram conştient că purtarea mea era nepotrivită. Am vorbit despre oameni diferiţi care trecuseră prin întâmplări care puteau fi categorisite drept accidente, am vorbit în special despre Lucas, un bătrân Yaqui foarte de treabă, care, în timp ce conducea camionul, s-a răsturnat cu maşina, suferind un accident, de pe urma căruia s-a ales cu vătămări grave.

— Mie mi se pare că este imposibil să se evite accidentele, am spus. Nici un om nu poate controla totul în jurul lui.

— Adevărat, a spus don Juan sarcastic. Dar nu orice este un accident inevitabil. Lucas nu trăieşte ca un luptător. Dacă ar fi făcut-o, ar fi ştiut ce aşteaptă; şi n-ar fi condus camionul acela când era beat. S-a zdrobit de piatra de la marginea drumului pentru că era beat şi şi-a rănit corpul pentru nimic. Pentru un luptător viaţa e un exerciţiu de strategie, a continuat don Juan. Dar tu vrei să afli scopul vieţii. Pe un luptător nu-1 interesează astfel de lucruri. Dacă Lucas trăia ca un luptător – şi a avut o şansă pentru asta, aşa cum toţi avem o şansă – şi-ar fi aranjat viaţa în mod strategic. De aceea, dacă n-ar fi putut evita accidentul care i-a rupt coastele, ar fi găsit o modalitate de a depăşi acest handicap, sau consecinţele lui, sau de a se lupta împotriva lor. Dacă Lucas ar fi fost un luptător, n-ar fi stat în casa lui cea murdară să moară de foame. S-ar fi bătut până la sfirs.it.

I-am pus lui don Juan o alternativă, luându-1 pe el ca exemplu, şi l-am întrebat ce-ar face dacă el însuşi ar fi implicat într-un accident în care şi-ar pierde picioarele.

— Dacă n-aş fi în stare să mă feresc şi mi-aş pierde picioarele, a răspuns, n-aş mai fi în stare să fiu un om, aşa că aş intra în ceea ce mă aşteaptă acolo.

A făcut un gest care cuprindea totul în jurul lui.

Am argumentat că nu mă înţelesese. Eu n-am vrut să-i arăt decât că este imposibil ca un individ să prevadă toate variantele implicate în acţiunile sale zilnice.

— Tot ce-ţi pot spune, a spus don Juan, este că un luptător nu este niciodată vulnerabil, nu stă niciodată în drum ca să fie făcut bucăţI. În felul

acesta, reduce la minimum şansele de neprevăzut. Ceea ce denumeşti tu accidente este aproape totdeauna foarte uşor de evitat, cu excepţia nebunilor care trăiesc totul anapoda.

— Dar nu este posibil să trăieşti tot timpul urmând o strategie, am spus. Imaginează-ţi că cineva te aşteaptă undeva cu o puşcă puternică şi cu lunetă; te poate lovi perfect de Ia patru sute cincizeci de metri. Ce-ai face?

Don Juan m-a privit cu un aer de neîncredere şi apoi a izbucnit în râs.

— Ce-ai face? l-am îndemnat.

— Dacă cineva m-ar aştepta cu o puşcă cu lunetă? a spus, evident, imitându-mă.

— Dacă cineva se ascunde şi te aşteaptă. Nu ai avea nici o şansă. Nu poţi opri un glonţ.

— Nu, nu pot, dar tot nu înţeleg ideea ta.

— Ideea mea este că toată strategia ta nu poate fi de nici un folos într-o astfel de situaţie.

— Oh, dar bineînţeles că poate. Dacă cineva m-ar aştepta cu o puşcă cu lunetă, pur şi simplu n-aş apărea pe acolo.

Următoarea mea încercare de a „vedea" a avut loc pe 3 septembrie 1969. Don Juan m-a pus să fumez două cupe de pipă. Efectele imediate au fost identice cu cele pe care le avusesem pe parcursul încercărilor anterioarE. Îmi amintesc că atunci când corpul meu era perfect amorţit, don Juan m-a ţinut de subsuoara dreaptă şi m-a pus să mă duc în tufişurile groase de deşert care cresc pe kilometri întregi în jurul casei sale. Nu pot să-mi amintesc ce am făcut eu, sau don Juan după ce am intrat în ele şi nici cât de mult am mers; la un moment dat, am constatat că mă aflam pe vârful unui deluşor. Don Juan stătea în stângă mea, atingându-mă. Nu-l puteam simţi, dar îl puteam vedea cu coada ochiului. Aveam sentimentul că el îmi vorbise, desi nu-mi aminteam cuvintele lui. Totuşi, simţeam că ştiu exact ce spusese, în pofida faptului că nu puteam să-mi amintesc clar. Aveam senzaţia că acele cuvinte erau ca vagoanele unui tren care trecea pe lângă mine, iar ultimul cuvânt era ca o cabină pătrată de frânar. Ştiam care era ultimul cuvânt, dar nu-l puteam exprima, sau gândi clar. Era o stare de semiveghe, cu imaginea de vis a unui tren de cuvinte. Apoi l-am auzit foarte slab pe don Juan vorbindu-mi.

— Acum trebuie să te uiţi la mine, a spus şi mi-a întors faţa spre el. A repetat propoziţia de vreo trei-patru ori.

Am privit şi am detectat imediat acelaşi efect strălucitor, pe care îl mai percepusem de două ori înainte în timp ce-i priveam faţa; era o mişcare fascinantă, o deplasare a luminii în nişte zone închise. Nu existau graniţe definite ale acestor zone, dar totuşi lumina pulsatorie nu le depăşea niciodată, ci se mişca în nişte limite invizibile.

Am baleiat obiectul strălucitor din fata mea şi imediat a început să-şi piardă strălucirea şi au apărut trăsăturile familiare ale lui don Juan, sau mai exact s-au suprapus peste strălucirea aceea palidă. Apoi, probabil că mi-am focalizat iar privirea; trăsăturile lui don Juan s-au şters şi strălucirea s-a accentuat. Mi-am plasat atenţie pe zona care trebuia să fie ochiul stâng. Am observat că aici mişcarea nu părea să fie inclusă. Am detectat ceva care părea să fie asemănător unor explozii de scântei. Exploziile erau ritmice şi emanau efectiv ceva ca nişte particule de lumină, care zburau cu aparentă forţă spre mine şi apoi se retrăgeau ca nişte fibre de cauciuc.

Don Juan trebuie să-şi fi întors capul. Brusc m-am regăsit privind la un câmp arat.

— Acum uită-te înainte, l~am auzit pe don Juan, în faţa mea, la vreo două sute de metri, se afla un deal lung şi mare; toată panta lui fusese arată. De la baza lui până la vârf, erau brazde orizontale şi paralele între ele. Am observat că pe suprafaţa arată erau multe pietre mici şi bolovani imenşi care întrerupeau liniaritatea brazdelor.

Chiar în faţa mea se găseau nişte tufişuri care nu-mi permiteau să observ detaliile unei râpe, sau canion de apă, de la picioarele dealului. De unde eram, canionul apărea ca o tăietură adâncă, cu o vegetaţie pronunţat diferită de dealul cel sterp. Verdeaţa părea să fie formată din copaci uriaşi care creşteau pe fundul canionului. Am simţit o briză lovindu-mă peste ochi. Simţeam un sentiment de pace şi de linişte profundă. Nu erau sunete de insecte, sau de păsări.

Don Juan mi-a vorbit iar. Mi-a trebuit o clipă ca să înţeleg ce spunea.

— Vezi un om pe câmpul acela? a continuat el să mă întrebe.

Am vrut să-i spun că nu era nici un om pe câmp, dar n-am putut să dau glas cuvintelor. Don Juan mi-a luat capul în mâini pe la spate – îi puteam vedea degetele pe sprâncenele şi obrajii mei – şi m-a făcut să văd panorama câmpului, mişcându-mi capul încet, de la dreapta spre stângă şi apoi în direcţie inversă.

— Urmăreşte fiecare detaliu. Viaţa ta poate depinde de asta, l-am auzit spunându-mi de mai multe ori.

M-a făcut să trec în revistă de patru ori orizontul vizual de o sută optzeci de grade din faţa mea. La un moment dat, când îmi mişcase capul spre extrema stângă, mi s-a părut că am detectat ceva care se mişcase pe câmp. Am avut o scurtă percepţie de mişcare cu coada ochiului drept. El a început să-mi mişte capul înapoi spre dreapta şi am fost capabil să-mi fixez privirea pe câmpul arat. Am văzut un om mergând de-a lungul brazdelor. Era clar un bărbat, îmbrăcat ca un ţăran mexican; purta sandale şi pălărie de paie, o pereche de pantaloni gri uşori, o cămaşă bej cu mâneci lungi şi avea pe umărul drept o geantă maro, agăţată cu o curea.

Don Juan trebuie să fi remarcat că am văzut bărbatul. M-a întrebat de mai multe ori dacă bărbatul privea la mine, sau dacă venea spre mine. Am vrut să-i spun că se plimba şi că era cu spatele la mine, dar n-am putut spune decât „Nu". Glasul lui don Juan m-a povăţuit că dacă bărbatul se întorcea şi venea spre mine să strig şi el îmi va întoarce capul, pentru a mă proteja.

Nu simţeam teamă, sau nelinişte, sau implicare. Am urmărit scena cu detaşare. Bărbatul s-a oprit din mers la mijlocul câmpului. Şi-a pus talpa dreaptă pe marginea unui bolovan mare şi rotund, ca şi cum şi-ar fi legat san-daua. Apoi s-a îndreptat, a scos din geantă o sfoară şi a legat-o pe mâna stângă. Mi-a întors spatele şi, cu faţa spre deal, a început să cerceteze spaţiul din faţa lui. M-am gândit că cerceta zona, din cauza modului în care îşi deplasa capul, într-o mişcare înceată spre dreapta. L-am văzut din profil, apoi a început să se întoarcă cu corpul spre mine, până când a ajuns să mă privească. Îşi săltase efectiv capul, sau 1-a mişcat în aşa fel încât n-am mai avut nici un dubiu

… j j… …

Că mă văzuse. Şi-a întins braţul stâng în faţă, indicând spre pământ şi, ţinându-şi braţul în aceeaşi poziţie, a început să se apropie de mine.

— Vine! am strigat fără nici o dificultate.

Don Juan trebuie să-mi fi întors capul, pentru că acum priveam la tufişuri. Mi-a spus să nu-mi fixez privirea, ci să privesc „uşor" la lucruri şi să-mi trec privirea peste ele, adăugind că o să stea la mică distanţă în faţa mea, după care o să se îndrepte spre minE. În acel mo ment, trebuia să-mi fixez privirea asupra lui, până-1 vedeam strălucind.

L-am văzut pe don Juan ducându-se spre un punct la vreo douăzeci de metri. Se mişca cu o viteză şi o agilitate atât de incredibile, încât îmi venea greu să cred că era el. S-a întors cu faţa spre mine şi mi-a ordonat să-mi fixez privirea asupra lui.

Faţa lui strălucea; arăta ca o pată de lumină. Lumina părea că se împrăştie pe pieptul lui, aproape până spre mijlocul corpului. Parcă aş fi privit la o lumină cu pleoapele pe jumătate închise. Strălucirea părea că se extinde, apoi se retrage. A început probabil să vină spre mine, deoarece lumina a devenit mai intensă şi mai perceptibilă.

Mi-a spus ceva. M-am luptat să înţeleg şi am pierdut viziunea strălucirii, apoi l-am văzut pe don Juan aşa cum îl văd de obicei; era la doi paşi de mine. S-a aşezat cu faţa spre mine.

Când mi-am îndreptat atenţia asupra lui, am început să detectez o strălucire vagă. Apoi, faţa lui a început să fie întretăiată de raze subţiri de lumină, arătând ca şi cum cineva s-ar fi jucat cu nişte oglinzi mici, trimiţându-le strălucirea pe ea. Pe măsură ce lumina se intensifica, faţa şi-a pierdut contururile şi a devenit iar acel obiect strălucitor şi amorf. Am perceput încă o dată exploziile de lumină emanând dintr-o zonă care trebuie să fi fost ochiul stâng. Nu mi-am focalizat atenţia asupra lui, ci am privit deliberat la o zonă adiacentă, care am presupus că era ochiul drept. Imediat am surprins imaginea unei zone pline de lumină, transparentă şi limpede. Era o lumină lichidă.

Am observat că percepţia era mai mult decât consistentă, o simţeam. Oaza de lumină întunecată şi lichidă avea o profunzime extraordinară. Era „prietenoasă", „bună". Lumina care emana din ea nu exploda, ci se rotea din interior încet, creând reflexii desăvârşite. Strălucirea avea un mod de a mă atinge, sau de a mă calma, foarte plăcut şi delicat, ceea ce îmi dădea senzaţia de desăvârşire.

Am văzut un inel simetric de stropi de lumină scânteietori, extinzându-se în planul vertical al zonei de strălucire. Inelul se extindea şi acoperea aproape toată suprafaţa strălucitoare, apoi se contracta până într-un punct aflat în mijlocul oazei strălucitoare. Apoi m-am retras în mod deliberat înapoi fără să-mi pierd viziunea şi am fost capabil să-i văd amândoi ochii. Am distins ritmul celor două tipuri de explozii de lumină. Ochiul stâng trimitea scântei de lumină care străpungeau efectiv planul vertical, în timp ce ochiul drept emana scântei de lumină care ra-diau fără să străpungă. Ritmul celor doi ochi era alternant, lumina din ochiul stâng exploda în afară, în timp ce razele radiante de lumină ale ochiului drept se contractau şi se roteau spre interior. Apoi lumina din ochiul drept s-a extins şi a acoperit întreaga suprafaţă strălucitoare, în timp ce lumina explozivă din ochiul stâng se retrăgea.

Don Juan trebuie să mă fi întors iar, pentru că priveam iar la câmpul arat. L-am auzit spunându-mi să-l urmăresc pe bărbat.

Acesta stătea pe bolovan şi mă privea. Nu-i puteam distinge trăsăturile; pălăria fi acoperea aproape toată faţa. După o clipă, şi-a pus geanta pe braţul drept şi a început să meargă spre dreapta mea. A ajuns până aproape de capul câmpului arat, a schimbat direcţia şi a făcut câţiva paşi spre viroagă. Apoi nu mi-am mai putut controla focalizarea şi el a dispărut şi, o dată cu el, întreaga scenă. Peste ea s-a suprapus imaginea tufişurilor deşertice.

Nu-mi amintesc cum m-am întors la casa lui don Juan, nici ce a făcut el ca să mă „aducă înapoi". Când m-am trezit, eram lungit pe rogojină în camera lui don Juan. A venit lângă mine şi m-a ajutat să mă ridic. Eram ameţit; mă durea stomacul. Don Juan m-a tras în tufişuri într-o manieră foarte rapidă şi eficientă. Mi s-a făcut rău şi el a râs.

După aceea m-am simţit mai bine. M-am uitat la ceas; era unsprezece seara. M-am întors să mă culc, iar pe la ora unu în după-amiaza următoare m-am simţit iar în eul meu normal.

Don Juan a continuat să mă întrebe cum mă simt. Aveam senzaţia că sunt distrat. Nu mă puteam concentra. M-am plimbat o vreme în jurul casei, sub atenta supraveghere a lui don Juan. M-a urmat peste tot. Simţeam că nu mai este nimic de făcut şi m-am întors să mă culc. M-am >

Trezit spre seară, simţindu-mă mai bine. Am găsit în jurul meu multe frunze zdrobite. De fapt, când m-am trezit, eram întins pe burtă, pe o grămadă de frunze. Mirosul era foarte puternic. Mi-am amintit că am devenit conştient de mirosul lor înainte de a mă trezi complet.

M-am dus în spatele casei şi l-am găsit pe don Juan stând lângă canalul de irigaţie. Când m-a văzut că mă apropiam, a făcut gesturi frenetice să mă oprească şi să mă trimită înăuntru.

— Fugi înăuntru! a strigat.

Am alergat în casă şi a venit şi el puţin mai târziu.

— Să nu mai vii niciodată după mine, a spus. Dacă vrei să mă vezi, aşteaptă-mă aici.

Mi-am cerut scuze. Mi-a spus să nu mă irosesc în scuze prosteşti, care oricum nu aveau puterea să-mi anuleze acţiunile. Spunea că fusese foarte dificil să mă aducă înapoi şi că intervenise pentru mine la apă.

— Acum trebuie să ne încercăm norocul şi să te spăl în apă, a continuat.

L-am asigurat că mă simţeam bine. M-a privit direct în ochi multă vreme.

— Vino cu mine, a spus. O să te bag în apă.

— Mă simt bine, am spus. Uite, iau notiţe.

M-a ridicat de pe rogojină cu o forţă considerabilă.

— Nu te răsfăţa! mi-a spuS. În scurtă vreme o să adormi iar. De data asta s-ar putea să nu mai fiu în stare să te trezesc.

Am fugit în spatele caseI. Înainte să ajungem la apă, mi-a spus pe un ton foarte teatral să închid ochii şi să nu-i deschid până nu-mi spune el. Mi-a spus că, dacă îmi fixam privirea asupra apei chiar şi pentru o clipă, puteam muri. M-a condus de mână şi m-a cufundat în apă cu capul înainte.

Am ţinut ochii închişi pe măsură ce el a continuat să mă bage în apă şi să mă scoată, ore întregi. Schimbarea pe care am simţit-o a fost remarcabilă. Ceea ce nu era bine cu mine înainte de a intra în apă era atât de subtil, încât nu-mi dădusem seama cu adevărat, până când n-am comparat cu sentimentul de bunăstare şi vioiciune pe care-l aveam în timpul în care don Juan m-a ţinut în canalul de irigaţie.

Apa mi-a intrat în nas şi am început să strănut. Don Juan m-a tras afară şi m-a condus cu ochii închişi în camera lui, m-a pus să mă aşez pe rogojina mea, mi-a aranjat corpul şi apoi mi-a spus să deschid ochii. I-am deschis şi ceea ce am văzut m-a făcut să sar înapoi şi să-I prind pe don Juan de picior. Am avut un moment de nemaipomenită confuzie. Don Juan m-a lovit cu încheieturile degetelor exact în moalele capului. A fost o lovitură rapidă, nici dureroasă, nici grea, ci cumva şocantă.

— Ce este cu tine? Ce-ai văzut? m-a întrebat.

După ce deschisesem ochii, văzusem aceeaşi scenă pe care o urmărisem înaintE. Îl văzusem pe bărbat. Totuşi, de data aceasta aproape mă atingea. I-am văzut faţa. Era un aer de familiaritate în ea. Aproape am ştiut cine era. Scena s-a dizolvat în momentul în care don Juan m-a lovit în cap.

M-am uitat în sus la don JuaN. Îşi pregătise mâna să mă lovească iar. A râs şi m-a întrebat dacă mi-ar fi plăcut să mai primesc o lovitură. I-am dat drumul de picior şi m-am întins pe rogojină. Mi-a ordonat să privesc drept în faţă şi să nu mă întorc pentru nici un moment în direcţia apei din spatele casei lui.

Apoi am observat pentru prima dată că în cameră era beznă. Pentru o clipă, n-am fost sigur că aveam ochii deschişi. Mi-am pus mâinile la ochi ca să mă conving. L-am chemat tare pe don Juan şi i-am spus că se întâmplă ceva cu ochii mei; nu puteam vedea deloc, deşi cu o clipă înainte îl văzusem pregătit să mă lovească. I-am auzit râsul deasupra capului meu în dreapta şi apoi a

aprins lampa cu gaz. Ochii mei s-au adaptat la lumină în câteva secunde. Totul era aşa cum fusese mereu: zidurile camerei, ten-cuite cu nuiele, şi rădăcinile de plante medicinale uscate şi ciudat contorsionate, agăţate de ele; grămada de ierburi; acoperişul de trestie; lampa cu gaz atârnând de o bârnă.

Văzusem camera de sute de ori, totuşi de data asta era ceva unic în ea şi în mine. Era prima dată când nu credeam în „realitatea" finală a percepţiei mele. Fusesem îndrumat spre acest sentiment şi probabil că-l înregistrasem de multe ori, dar nu fusesem niciodată atât de aproape de o îndoială serioasă. Totuşi, de data aceasta nu credeam că era „reală" şi, pentru o clipă, am avut senzaţia stranie că vedeam o scenă ciudată care va dispărea, dacă don Juan mă va lovi în vârful capului cu încheieturile degetelor.

Am început să tremur fără să-mi fie frig. Pe coloană simţeam cum îmi alergau spasme nervoase. Capul îmi era greu, în special în zona chiar de deasupra gâtului.

M-am plâns că nu mă simţeam bine şi i-am povestit ce am văzut. El a râs de mine, spunând că a sucomba de frică era o slăbiciune mizerabilă.

— Eşti înspământat, dar nu-ţi este frică, a spus. Ai văzut aliatul privindute, mare lucru. Aşteaptă până când o să fiţi faţă în faţă înainte să faci pe tine.

Mi-a spus să mă ridic şi să mă duc la maşină fără să mă întorc în direcţia apei şi să-l aştept până va lua o frânghie şi o lopată. M-a pus să-l conduc într-un loc unde am găsit un ciot de copac. Am început să-l săpăm în întuneric. Am lucrat din greu ore întregi. N-am scos buşteanul, dar m-am simţit mult mai bine. Ne-am întors la casa lui şi am mâncat, şi lucrurile erau iar perfect reale şi obişnuite pentru mine.

— Ce s-a întâmplat cu mine? am întrebat. Ce am făcut ieri?

— M-ai fumat şi apoi ai fumat un aliat, a spus el.

— Poftim?!

Don Juan a râs şi a continuat spunând că după asta o să-l rog să-mi spună totul de la început.

— M-ai fumat, a spus iar. Ţi-ai fixat privirea pe faţa mea, în ochii mei. Ai văzut luminile care marchează faţa unui om. Eu sunt un vrăjitor, ai văzut asta în ochii mei. Totuşi, nu ştiai asta, pentru că a fost prima dată când ai făcut-o. Ochii oamenilor nu sunt asemănători. O să afli în curând asta. Apoi ai fumat aliatul.

— Vrei să spui, bărbatul din câmp?

— Acela nu era un bărbat, era un aliat care-ţi făcea semn.

— Unde ne-am dus? Unde eram eu când am văzut bărbatul, adică aliatul?

Don Juan a făcut un gest cu bărbia indicând o zonă în faţa casei lui şi mi-a explicat cum mă luase pe vârful unui deluşor. Am spus că scena pe care o vizionasem nu avea nimic de-a face cu tufişurile din jurul noştri şi el a replicat că aliatul care-mi „făcuse semn" nu era din împrejuriini.

— De unde este?

— O să te duc acolo foarte curând.

— Care este înţelesul viziunii mele?

— Învăţai să „vezi", asta e tot; dar acum eşti gata să-ţi pierzi nădragii, pentru că te răsfeţi; te-ai abandonat fricii. Mai bine mi-ai descrie tot ce-ai văzuut.

Când am început să-i relatez modul în care îmi apăruse faţa lui, m-a oprit şi a spus că nu avea nici o importanţă. I-am povestit că aproape îl „văzusem" ca un „ou luminos". A răspuns că „aproape" nu era de ajuns şi că „vederea" o să-mi ceară mult timp şi muncă.

Era interesat de scena din câmpul arat şi fiecare detaliu pe care mi-l puteam aminti despre bărbat.

— Aliatul acela îţi făcea semn, a comentat. Ţi-am mişcat capul când a venit la tine, nu pentru că te punea în pericol, ci pentru că este mai bine să aştepţi. Nu te grăbeşti. Un luptător nu este niciodată nepregătit şi nu se grăbeşte niciodată. Să întâlneşti un aliat fără această condiţie, înseamnă să ataci un leu cu gazele tale.

Mi-a plăcut metafora. Am avut un moment încântător de râs.

— Ce s-ar fi întâmplat dacă nu mi-ai fi mişcat capul?

— Ar fi trebuie să-l mişti singur.

— Şi dacă n-aş fi făcut-o?

— Aliatul ar fi venit la tine şi te-ar fi speriat foarte tare. Dacă ai fi fost singur, ar fi putut să te ucidă. Pentru tine nu e bine să fii singur în munţi, sau în deşert până n-o să poţi să te aperi singur. Un aliat poate să dea peste tine când eşti singur şi te poate face praf.

— Care a fost scopul acţiunilor pe care le-a făcut el?

— Privindu-te, el îţi urează bun venit. Ţi-a arătat că ai nevoie de un prinzător de spirite şi de o punguţă, dar nu din zona asta; geanta lui era dintr-o altă parte a ţării. Ai în drum trei blocuri care te opresc; acestea erau cele trei pietre mari. Şi, în mod sigur, o să capeţi cele mai bune puteri din canioanele de apă, sau din râpe; aliatul ţi-a indicat viroaga. Restul scenei era

necesar pentru a te ajuta să reţii locul exact unde te aşteaptă. Acum ştiu unde este şi o să te duc acolo foarte curând.

— Vrei să spui că scena pe care am văzut-o există cu adevărat?

— Bineînţeles.

— Unde?

— Nu-ţi pot spune asta.

— Cum pot găsi eu zona aceea?

— Nu-ţi pot spune nici asta şi nu pentru că nu vreau, ci pur şi simplu pentru că nu ştiu cum să-ţi spun.

Am vrut să aflu ce semnificaţie avea faptul că am văzut aceeaşi scenă şi în camera lui. Don Juan a râs şi m-a imitat cum mă ţineam de piciorul lui.

— Asta e o reafirmare că aliatul te vrea, a explicat. EI a vrut să fie sigur că tu, sau eu, ştim că te primeşte.

— Dar faţa pe care am văzut-o?

— Pentru tine este o faţă familiară, pentru că îl cunoşti. L-ai mai văzut înainte. Poate că este fata morţii tale. Te-ai înspăimântat, dar asta a fost o neglijenţă din partea ta. El te aştepta, iar când ţi s-a arătat, ai cedat în faţa fricii tale. Din fericire, eu eram aici să te lovesc, altfel s-ar fi întors împotriva ta, ceea ce ar fi fost normal. Pentru a întâlni un aliat, un om trebuie să fie un luptător ireproşabil, sau aliatul se va întoarce împotriva lui şi-1 va distruge.

Don Juan n-a fost de acord să plec a doua zi la Los Angeles. După cât se pare, se gândea că nu-mi revenisem în întregime. A insistat să stau în camera lui, cu faţa spre sud-est, pentru a-mi economisi energia. El stătea în stângă mea, mi-a dat notesul şi mi-a spus că-1 prinsesem; nu numai că trebuia să stea cu mine, dar trebuia să şi discute cu mine.

— Trebuie să te duc iar la apă, la asfinţit, a spuS. Încă nu eşti înzdrăvenit şi astăzi nu trebuie să fii lăsat singur. O să-ţi ţin companie toată dimineaţa; după-masă, o să fii într-o formă mai bună.

Grija lui m-a făcut să mă simt foarte neliniştit.

— Ce se întâmplă cu mine? am întrebat.

— Ai atins un aliat.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Astăzi nu trebuie să discutăm despre aliaţi. Trebuie să vorbim despre altceva.

Nu voiam să discut deloC. Începusem să mă simt neliniştit şi încordat. Don Juan a găsit, se pare, situaţia foarte grotescă; a râs până i-au dat

lacrimile.

— Nu-mi spune că atunci când trebuie să vorbeşti nu găseşti nimic de spus, a remarcat el având în ochi o sclipire ştrengărească.

Starea lui avea un efect foarte calmant asupra mea.

În acel moment, era un singur subiect care mă interesa; aliatul. Fata lui era atât de familiară; altfel decât l-aş fi cuj 7 ţ noscut sau văzut undeva. De fiecare dată când încercam să mă gândesc la ea, simţeam o avalanşă de alte gânduri, ca şi cum o anumită parte din mine ar fi cunoscut răspunsul, dar nu-i permitea restului să se clarifice. Senzaţia că faţa aliatului îmi era familiară mi se părea atât de stranie, încât m-a aruncat într-o stare de melancolie morbidă. Don Juan spusese că s-ar fi putut să fie faţa morţii mele. M-am gândit că această afirmaţie a lui m-a ţintuit. Voiam cu disperare să-1 întreb despre asta şi aveam senzaţia clară că don Juan mă oprea. Am respirat de două ori adânc şi-am izbucnit cu o întrebare.

— Ce este moartea, don Juan?

— Nu ştiu, a răspuns zâmbind.

— Vreau să spun, cum ai descrie tu moartea? Vreau opiniile tale. Cred că oricine poate exprima opinii despre moarte.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

Aveam în portbagajul maşinii, Cartea tibetana a morţii M-am gândit s-o folosesc drept subiect de conversaţie, deoarece vorbea despre moarte. Am spus că o să i-o citesc şi am început să mă ridic. M-a pus să mă aşez şi s-a dus singur să caute cartea.

— Dimineaţa este o vreme proastă pentru vrăjitori, a spus drept explicaţie pentru că m-a pus să stau pe loc. Eşti prea slab ca să părăseşti camera mea. Aici eşti protejat. Dacă te-ai aventura acum pe afară, sunt şanse să dai peste un dezastru teribil. Un aliat te-ar putea ucide pe drum sau în tufişuri şi, mai târziu, când ţi s-ar găsi corpul, s-ar spune că ai murit misterios, sau că ai avut un accident.

Nu eram în poziţia, sau starea în care să-1 fi putut întreba despre deciziile lui, aşa că am stat aproape toată dimineaţa şi i-am citit şi explicat unele părţi ale cărţii. M-a ascultat cu atenţie şi nu m-a întrerupt deloc. A trebuit să mă opresc de două ori, în timp ce mi-a adus apă şi mâncare, dar de îndată ce-am terminat, m-a îndemnat să continui cu cititul. Părea foarte interesat.

Când am terminat, m-a privit.

— Nu înţeleg de ce oamenii aceia discută despre moarte ca şi cum ar fi viaţă, a spus încet.

— Poate că aşa o înţeleg ei. Crezi că tibetanii „văd”?

— Mă îndoiesc. Când un om învaţă să „vadă”, pentru el nici un singur lucru nu mai predomină. Niciunul. Dacă tibetanii ar putea „vedea”, ar putea spune imediat că nici un singur lucru nu mai este la fel. O dată ce începem să „vedem”, nimic nu mai este cunoscut; nimic nu mai rămâne aşa cum suntem obişnuiţi să-1 cunoaştem când nu „vedem”.

…* ' 1 '^M 11 * ' * 11… li ţ… …”…, i

— Poate, don Juan, „vederea” nu e aceeaşi pentru toţi.

— Adevărat. Nu este la fel. Totuşi, asta nu înseamnă că înţelesurile vieţii predomină. Când înveţi să „vezi”, nici un singur lucru nu mai este la fel.

— Tibetanii cred evident că moartea este ca viaţa. Cum crezi tu că este moartea? am întrebat.

— Nu cred că moartea se aseamănă cu ceva şi cred că

* tibetanii trebuie să fi vorbit despre altcevA. În orice caz, lucrul despre care vorbesc ei nu este moartea.

— Despre ce crezi că vorbesc atunci?

— Poate îmi poţi spune tu asta. Tu eşti cel care citeşte.

Am încercat să vorbesc despre altceva, dar el a început să râdă.

— Poate că tibetanii „văd” într-adevăr, a continuat don Juan, caz în care ei trebuie să-şi fi dat seama că ceea ce „văd” nu are nici un sens şi atunci au scris toate prostiile astea, deoarece pentru ei nu avea nici o importanţă; caz în care ceea ce au scris nu este deloc o prostie.

— Nu mă interesează deloc părerea tibetanilor, am spus, dar mă interesează cu adevărat ce ai tu de spus. Mi-ar plăcea să aud ce crezi tu despre moarte.

M-a fixat o clipă cu privirea şi apoi a chicotit. A făcut ochii mari şi şi-a ridicat sprâncenele, într-un gest comic de surpriză.

— Moartea este un vârtej, a răspuns. Moartea e faţa aliatului, e un nor strălucitor la orizont; e şoapta lui Mescalito la urechea ta; e gura fără dinţi a pazniculuí; e Genaro stând în cap; moartea e discuţia; moartea eşti tu şi notesul tău; moartea este nimic. Nimic! E aici si, to-tusi, nu e deloc aici.

Don Juan a râs cu mare încântare. Râsul lui era ca un cântec, avea un fel de ritm de dans.

— N-are nici un sens, nu-i aşa? a spus don Juan. Nu-ţi pot spune ce e moartea. Dar poate că ţi-aş putea spune despre moartea ta. Nu există nici un mod de a şti sigur cum va fi; totuşi, ţi-aş putea spune cum ar putea arăta.

În acest moment, m-am înspăimântat şi am argumentat că voiam să ştiu doar cum îi apărea moartea lui; am accentuat că mă interesează opiniile lui despre moarte în general, dar nu mă interesa să aflu despre moarte cuiva în particular, cu atât mai puţin a mea.

— Nu pot vorbi despre moarte decât în termeni personali, a spus. Ai vrut să-ţi spun despre moarte. Foarte bine! Atunci să nu-ţi fie frică să asculţi despre propria-ţi moarte.

Am admis că eram prea agitat ca să vorbesc despre ea. Am spus că voiam să discut despre moarte în termeni generali, aşa cum făcuse chiar el, când îmi povestise că atunci când a murit fiul lui, Eulalio, viaţa şi moartea s-au amestecat ca o ceată de cristale.

— Ţi-am spus că viaţa fiului meu s-a extins în momentul morţii sale. Nu vorbeam despre moarte în general, ci despre moartea fiului meu. Moartea, orice ar fi, a făcut ca viaţa să i se răspândească.

Am vrut să îndepărtez categoric conversaţia de la domeniul particular şi am menţionat că citisem descrieri ale unor oameni care muriseră pentru câteva minute şi apoi au fost reanimaţi prin mijloace medicalE. În toate cazurile amintite, persoanele în cauză declaraseră, după reani
mare, că nu-şi puteau aminti nimic; că moartea era pur şi simplu o senzaţie de suprimare a conştiinţei.

— Este perfect de înţeles, a spus el. Moartea are două faze. Prima fază este un întuneric. E o fază fără înţeles, foarte asemănătoare cu primul efect al lui Mescalito, în care simţi o lumină care te face fericit, complet, şi îţi dă senzaţia că totul în lume îţi este la îndemână. Dar asta e

* fază scurtă; dispare curând şi intri într-o zonă nouă, o zonă de tărie şi de putere. Această a doua fază e adevărata întâlnire cu Mescalito. Moartea e foarte asemănătoare cu asta. Prima fază e un întuneric superficial. Totuşi, a doua e faza adevărată, în care te întâlneşti cu moartea; e un moment scurt, după prima eclipsă, când aflăm că suntem, întrucâtva, din nou noi înşine. Atunci moartea loveşte cu putere şi cu o furie tăcută, până viaţa se dizolvă în nimic.

— Cum poţi fi sigur că vorbeşti despre moarte, don Juan?

— Îl am pe aliatul meu. Micul Fum mi-a arătat moartea cu mare claritate. De aceea, acum pot vorbi doar despre moartea mea personală.

Cuvintele lui don Juan mi-au provocat o nelinişte profundă şi o ambivalenţă dramatică. Aveam sentimentul că y y o să-mi descrie detaliile comune, deschise ale morţii mele şi că o să-mi spună cum şi când o să mor.

Simplul gând de a cunoaşte asta mă făcea să disper şi în acelaşi timp îmi provoca şi curiozitatea. Aş fi putut să-l rog să-mi descrie propria lui moarte, bineînţeles, dar simţeam că o astfel de rugăminte ar fi crudă şi am renunţat automat.

Don Juan părea că se distrează de conflictul meu intern. Corpul lui era convulsionat de râs.

— Vrei să ştii cum ar putea fi moartea ta? m-a întrebat cu o expresie de încântare copilărească pe faţă.

Am găsit plăcerea lui ştrengară de a mă împunge mai degrabă reconfortantă. Aproape mi-a îndepărtat neliniştea.

— O. K., spune-mi, am spus cu o voce pierită.

A avut o explozie formidabilă de râs. Se ţinea de stomac şi s-a rostogolit pe-o parte, imitându-mă în continuu, „O. K., spune-mi", cu o voce pierită. Apoi s-a îndreptat şi s-a aşezat, arătând o rigiditate simulată şi a spus cu un tremolo în voce:

— A doua fază a morţii tale poate fi cam aşa.

Ochii lui m-au examinat cu o curiozitate aparent neprefăcută. Am râs. Mi-am dat seama cu claritate că această comedie a lui era singurul mecanism care putea şterge asprimea ideii morţii mele.

— Conduci foarte mult, a început, aşa că la un moment dat o să fii iar la volan. O să fie o senzaţie foarte ra- >

Pidă, care n-o să-ţi dea timp să te gândeşti. Brusc, să spunem, o să te afli conducând, aşa cum ai făcut-o de mii de ori. Dar înainte să te întrebi despre asta, o să observi în faţa parbrizului o formaţie ciudată. Dacă te vei uita mai atent, o să-ţi dai seama că e un nor care seamănă cu un vârtej strălucitor. Va semăna, să spunem, cu o faţă, chiar în mijlocul cerului din faţa ta. Pe măsură ce o vei urmări, o să-ţi dai seama că se mişcă înapoi, până când va deveni un punct strălucitor în depărtare şi apoi o să observi că a început să se mişte spre tine; va prinde viteză şi într-o clipire se va lovi de parbrizul maşinii. Eşti puternic; sunt sigur că morţii tale îi vor trebuie două lovituri înainte să te dea gatA. În momentul acela, vei şti unde te afli şi ce ţi se întâmplă; faţa se va şterge iar în zare, va prinde iar viteză şi se va zdrobi de tine. Fata o să intre în tine şi atunci o să ştii – a fost tot timpul faţa aliatului, sau eram eu vorbind, sau tu scriind. Moartea a fost tot timpul nimic. Nimic. A fost un punctuleţ pierdut în foile notesului tău. Şi totuşi, va intra în tine cu o forţă incontrolabilă şi te va face să te reverşi; te va face să te reverşi peste

cer şi pământ şi dincolo de ele. Şi o să fii ca o ceaţă de cristale mici, în continuă mişcare.

Am rămas înmărmurit de descrierea morţii mele. Mă aşteptasem să aud ceva atât de diferit. Multă vreme n-am putut spune nimic.

— Moartea intră prin buric, a continuat. Exact prin orificiul voinţei. Zona aceasta e cea mai importantă şi mai sensibilă parte a unui om. E zona voinţei şi, de asemenea, zona prin care murim cu toţii. Ştiu asta, deoarece aliatul m-a ghidat prin faza asta. Un vrăjitor îşi canalizează voinţa, lăsându-şi moartea să-l cuprindă, şi atunci când e culcat şi începe să se extindă, voinţa lui impecabilă ia conducerea şi asamblează iar ceaţa într-o personaă.

Don Juan a făcut un gest straniu. Şi-a deschis palmele ca două evantaie, le-a ridicat le nivelul coatelor, le-a întors până când detegele mari i-au atins corpul, apoi le-a adus încet şi le-a unit în centrul corpului, peste buric Le-a ţinut aşa o clipă. Braţele îi tremurau de efort. Apoi le-a ridicat până când vârfurile degetelor mijlocii i-au atins fruntea şi apoi le-a lăsat în jos în aceeaşi poziţie, pe centrul corpului.

A fost un gest formidabil. Don Juan îl realizase cu atâta forţă şi frumuseţe, încât eram fermecat.

— Voinţa e cea care îl asamblează pe un vrăjitor, a spus, dar deoarece vârsta îl face să slăbească, şi voinţa lui slăbeşte şi vine un moment inevitabil, în care nu mai eşti f? … j … … (tm), capabil să-ţi comanzi voinţa. Atunci el nu mai are nimic să opună forţei tăcute a morţii şi viaţa sa devine la fel ca viaţa semenilor lui oameni, o ceată care se extinde trecând dincolo de limitele sale.

Don Juan m-a fixat cu privirea şi s-a ridicat. Tremuram.

— Acum te poţi duce în tufişuri, a spus. E după-a-miază.

Simţeam nevoia să mă duc, dar nu-ndrăzneam. Mă simţeam mai mult încordat decât înfricoşat. Totuşi, nu mai eram neliniştit în privinţa aliatului.

Don Juan a spus că nu conta ce simţeam, atât timp cât eram „solid”. M-a asigurat că eram într-o formă perfectă şi că mă puteam duce în trufişuri cu siguranţă, atât timp cât nu mă apropiam de apă.

— Asta e o altă problemă, a spus. Trebuie să le mai spăl o dată, aşa că stai departe de apă.

Mai târziu, a vrut să-I duc cu maşina în oraşul din apropiere. I-am spus că asta va fi o schimbare binevenită pentru mine, deoarece încă tremuram; ideea că un vrăjitor se joacă efectiv cu moartea sa, era pentru mine destul de terifiantă.

— Să fii un vrăjitor e o povară teribilă, a spus pe un ton încurajator. Ţi-am spus că e mult mai bine să înveţi să „vezi”. Un om care „vede” e totul; în comparaţie cu el, un vrăjitor e un tip trist.

— Ce este vrăjitoria, don Juan?

M-a privit multă vreme, dând din cap imperceptibil.

— Vrăjitoria înseamnă aplicarea voinţei într-un punct cheie. Vrăjitoria este interferenţă. Un vrăjitor caută şi găseşte punctul cheie al oricărui lucru pe care vrea să-1 influenţeze şi apoi îşi aplică voinţa asupra lui. Un vrăjitor nu trebuie să „vadă” pentru a fi un vrăjitor, tot ce trebuie să ştie e cum să-şi folosească voinţa.

L-am rugat să-mi explice ce înţelegea prin punct cheie. S-a gândit o vreme şi apoi a spus că el ştia ce este maşina mea.

— Este evident, o maşină, am spus.

— Vreau să spun că maşina ta sunt bujiile. Pentru mine, ăsta e punctul cheiE. Îmi pot aplica voinţa asupra ei şi maşina nu va porni.

S-a urcat în maşină şi s-a aşezat. Mi-a făcut semn să fac la fel, în timp ce se aşeza confortabil în scaun. ' – Urmăreşte ce fac, mi-a spus. Sunt o cioară, aşa că întâi o să-mi înfoi penele.

Şi-a făcut corpul să tremure. Mişcarea îmi amintea de o cioară udându-şi penele într-o baltă. Şi-a lăsat capul în jos ca o pasăre care îşi scufundă ciocul în apă.

— E foarte bine, într-adevăr, a spus şi a început să râdă.

Râsul lui era straniu. Avea asupra mea un efect ciudat, hipnotizant. Mi-am reamintit că l-am auzit râzând de multe ori în această manieră. Probabil că motivul pentru care nu fusesem complet conştient de asta era că nu râdea prea mult în acest fel în prezenţa mea.

— O cioară îşi mişcă gâtul, a spus şi a început să-şi îndoaie gâtul şi să-şi frece obraji de umeri. Apoi s-a uitat la lume cu un ochi şi pe urmă cu celălalt.

Capul lui s-a înclinat ca şi cum şi-ar fi schimbat câmpul de vedere asupra lumii de pe un ochi pe celălalt. Tonul râsului lui s-a ridicat. Aveam sentimentul absurd că o să se transforme într-o cioară în faţa meA. Îmi venea să râd, dar eram aproape paralizat. Simţeam efectiv un fel de forţă care mă învăluia. Nu mi-era frică şi nici nu eram ameţit, sau adormit. Simţurile mele erau ascuţite, atât cât îmi dădeam seama.

— Acum porneşte-ţi maşina, a spus don Juan.

Am învârtit cheia şi, automat, am apăsat pe pedala de acceleraţie. Electromotorul a început să se învârtă, fără să reuşească să pornească motorul. Râsul lui don Juan era un cotcodăcit moale, ritmic. Am încercat iar; şi iar. Am petrecut vreo zece minute, tot încercând să pornesc motorul. Don Juan a cotcodăcit tot timpul. Apoi am renunţat şi am stat acolo, cu o greutate în cap.

S-a oprit din râs şi m-a scrutat cu privirea şi atunci am „ştiut" că mă băgase oarecum într-o transă hipnotică cu râsul lui. Deşi fusesem complet conştient de ceea ce avea loc, simţeam că nu sunt eu însumI. În timpul în care am încercat să-mi pornesc maşina eram foarte docil, aproape amorţit. Ca şi cum don Juan nu i-ar fi făcut ceva maşinii î t „mele, ci şi mie. Când s-a oprit din cotcodăcit, am fost sigur că vraja s-a risipit şi am pornit iar impetuos starterul. Eram convins că don Juan mă hipnotizase cu râsul lui şi că mă făcuse să cred că nu puteam porni maşina. Cu coada ochiului l-am văzut privindu-mă curios în timp ce acţionam starterul şi pompam furios pedala cu piciorul.

Don Juan m-a bătut pe umăr uşurel şi a spus că furia mea mă va face „solid" şi că probabil că nu voi mai avea nevoie să fiu spălat iar în apă. Cu cât mă înfuriam mai tare, cu atât mai repede puteam să-mi revin după întâlni-rea mea cu aliatul.

— Nu te jena, l-am auzit spunând. Porneşte maşina.

Râsul lui natural a explodat şi m-am simţit ridicol şi prostănac.

După o vreme, don Juan a spus că a eliberat maşina. Şi maşina a pornit!

28 septembrie 1969

Casa lui don Juan avea ceva straniu în ea. O clipă m-am gândit că se ascunde undeva ca să mă sperie. L-am strigat tare şi apoi mi-am făcut suficient curaj ca să intru. Don Juan nu era acolo. Am pus cele două pungi cu alimente pe care le adusesem pe o grămadă de lemne de foc şi m-am aşezat să-l aştept, aşa cum mai făcusem de multe ori până atunci. Dar pentru prima oară în anii mei de asociere cu don Juan, mi-a fost frică să stau singur în casa lui. Simţeam o prezenţă, ca şi cum cineva invizibil ar fi fost acolo, cu mine. Apoi mi-am amintit cum cu ani înainte, avusesem acelaşi sentiment vag că cineva necunoscut îmi dădea târcoale când eram singur. Am sărit în picioare şi am fugit din casă.

Venisem să-i spun lui don Juan că efectul cumulativ al sarcinei de a „vedea" îşi punea amprenta asupra meA. Începusem să mă simt vag neliniştit, fără nici un motiv evident; obosit fără a fi istovit. Apoi reacţia

mea când am fost singur în casa lui don Juan, mi-a reamintit cum mă cuprinsese frica în trecut.

Frica apăruse cu nişte ani înainte, când don Juan forţase o confruntare stranie între mine şi o vrăjitoare, o femeie căreia i-a spus „la Cătălina". Totul a început pe 23 noiembrie 1961, când l-am găsit în casa lui, cu o gleznă luxată. Mi-a explicat că avea un inamic, o vrăjitoare care se putea transforma într-o mierlă şi care încercase să-1 ucidă.

— Imediat ce voi putea merge, o să-ţi arăt cine este femeia aceea, a spus don Juan. Trebuie să ştii cine este.

— De ce vrea să te omoare?

A dat din umeri şi a refuzat să-mi spună.

M-am întors să-1 văd peste zece zile şi l-am găsit perfect sănătoS. Îşi rotea glezna, ca să-mi arate că era bună, şi a atribuit refacerea rapidă ghipsului pe care-1 făcuse chiar el.

— E bine că eşti aici, a spus. Astăzi o să te iau într-o mică excursie.

Apoi mi-a indicat să duc maşina spre o zonă pustie. Acolo am oprit; don Juan şi-a întins picioarele şi s-a aşezat confortabil în scaun, ca şi cum ar fi avut de gând să tragă un pui de somn. Mi-a spus să mă relaxez şi a rămas foarte tăcut; a început să-mi explice că trebuia să rămânem pe cât de discreţi posibil până la căderea nopţii, deoarece după-amiaza era un timp foarte periculos pentru treaba pe care o aveam în vedere.

— Ce fel de treabă avem? am întrebat.

— Suntem aici ca s-o urmărim pe „la Cătălina", a răspuns.

Când se făcuse destul de întuneric, ne-am strecurat din maşină şi am mers foarte încet şi fără zgomot prin tufişurile pustii.

Din locul unde ne-am oprit, puteam distinge siluetele întunecate ale dealurilor laterale. Ne aflam într-un canion plat, destul de larg. Don Juan mi-a dat instrucţiuni detaliate despre cum să rămân una cu tufişurile şi m-a învăţat un mod de a sta „în aşteptare", după cum se exprima el. Mi-a spus să-mi îndoi piciorul drept sub copasa stângă şi să ţin piciorul stâng ghemuit. A explicat că piciorul îndoit servea ca o coardă pentru a te ridica în mare viteză în caz de necesitate. Apoi mi-a spus să mă aşez cu faţa spre vest, pentru că asta era direcţia casei femeii. El s-a aşezat lângă mine, în dreapta mea, şi mi-a spus în şoaptă să-mi menţin ochii aţintiţi pe sol, căutând sau mai degrabă aşteptând un fel de vânt care va fâşâi printre tufişuri. Când pala de vânt atingea tufişurile pe care îmi focalizasem privirea, trebuia să-mi ridic ochii şi să văd vrăjitoarea în toată „splendoarea ei diabolică". Don

Juan a folosit exact aceste cuvinte. Când l-am rugat să-mi explice ce voia să spună, a răspuns că dacă eu detectam o undă de vânt, pur şi simplu trebuia să mă uit şi să văd singur, deoarece „un vrăjitor în zbor” era o viziune atât de magnifică, încât sfida orice explicaţie.

Era un vânt uşor şi de mai multe ori mi s-a părut că am detectat o undă în tufişuri. M-am uitat de fiecare dată, pregătit să am o experienţă transcendentală, dar n-am văzut nimic. De fiecare dată când vântul sufla prin tufişuri, don Juan lovea viguros solul, învârtindu-se şi mişcându-şi braţele ca nişte bice. Forţa mişcărilor lui era extraordinară.

După câteva eşecuri de a o vedea pe vrăjitoare „în zbor”, a fost sigur că nu voi fi martor la nici un fenomen transcendental, totuşi etalarea de „putere” a lui don Juan era atât de uluitoare, încât nu-mi păsa dacă petreceam noaptea acolo.

În zori, don Juan s-a aşezat lângă mine. Părea total extenuat. Se mişca cu greutate. S-a întins pe spate şi a murmurat că nu reuşise să „străpungă femeia”. Am fost foarte intrigat de afirmaţia asta; a repetat-o de câteva ori şi de fiecare dată tonul lui a devenit mai deprimat, mai disperat. Am început să simt o nelinişte neobişnuită. Simţeam că puteam să mă transpun uşor în sentimentele pe care le încerca don Juan.

Don Juan nu a menţionat nimic despre eveniment, sau despre femeie timp de câteva luni. M-am gândit că ori uitase, ori rezolvase întreaga afacere. L-am găsit totuşi, într-o zi, într-o stare foarte agitată şi într-o manieră care era foarte deosebită de calmul lui obişnuit şi mi-a spus că mierla stătuse în faţa lui cu o noapte înainte, aproape atingându-1, şi că el nici măcar nu se trezise. Arta femeii era atât de mare, încât nici măcar nu-i simţise prezenţa. Povestea că norocul lui a fost că s-a trezit în miezul nopţii şi a dat o luptă groaznică pentru viaţa lui. Tonul vocii lui don Juan era mişcător, aproape patetic. Am simţit o undă copleşitoare de compasiune şi grijă.

A reafirmat pe un ton teatral şi sumbru că nu avea nici un mod de a o opri şi că data următoare când va veni Ia el va fi ultima lui zi pe pământ. M-am mâhnit şi aproape mi-au dat lacrimile. Don Juan a părut că remarcă grija mea profundă şi a râs, mi-am zis eu, brav. M-a bătut pe spate şi a spus că nu trebuia să mă îngrijorez, pentru că nu era încă totul pierdut, deoarece avea o ultimă carte, un atu.

— Un luptător trăieşte strategic, a spus zâmbind. Un luptător nu cară niciodată lucruri pe care nu le poate mânui.

Zâmbetul lui don Juan a avut puterea să împrăştie norii ameninţători de pieire. M-am simţit brusc uşurat şi am râs amândoi. M-a bătut pe spate.

— Ştii, dintre lucrurile de pe pământul acesta, tu eşti atuul meu, a spus dintr-o dată, privindu-mă drept în ochi.

— Ce?!

— Tu eşti atuul meu în lupta cu bestia aceea.

N-am înţeles ce voia să spună şi mi-a explicat că femeia nu mă cunoştea şi că dacă voi acţiona cum îmi va spune el, aveam o şansă foarte bună să o „străpung".

— Ce vrei să spui prin „a o străpunge"?

— Nu poţi s-o omori, dar poţi s-o străpungi ca pe un balon. Dacă o să faci asta, o să mă lase în pace. Dar nu te gândi la asta acum. O să-ţi spun când va veni timpul.

Au trecut luni de zile. Uitasem incidentul şi am fost luat prin surprindere când am ajuns într-o zi la casa lui don Juan; el a ieşit alergând şi nu m-a lăsat să cobor din maşină.

— Trebuie să pleci imediat, a şoptit cu o urgenţă înfricoşătoare. Ascultă-mă cu atenţie. Cumpără o puşcă, sau fă rost de una de undeva; nu-mi aduce propria ta puşcă, înţelegi? Ia orice armă, cu execepţia celei care-ţi aparţine şi adu-o aici imediat.

— De ce vrei o puşcă?

— Du-te acum!

M-am întors cu o puşcă. Nu avusesem destui bani să cumpăr una, dar un prieten de-al meu îmi dăduse puşca lui veche. Don Juan nu s-a uitat la ea; mi-a explicat râzând de ce se purtase cu atâta bruscheţe. Mierla era pe acoperişul casei sale şi nu voia ca ea să mă vadă.

— Faptul că am văzut mierla pe acoperişul casei mi-a dat ideea că poţi să aduci o puşcă şi s-o străpungi cu ea, a spus don Juan apăsat. Nu vreau să ţi se întâmple ceva, aşa că ţi-am sugerat să cumperi o puşcă, sau să obţii cumva una. Vezi, trebuie să distrugi arma după ce duci la îndeplinire această sarcină.

— Despre ce sarcină vorbeşti?

— Trebuie să încerci să străpungi femeia cu arma ta.

M-a pus să curăţ arma, frecând-o cu frunzele şi tulpinile unei plante cu un miros ciudat. El însuşi a frecat două cartuşe şi le-a pus pe cele două ţevi. Apoi a spus că trebuia să mă ascund în faţa casei Iui şi să aştept până când pasărea naegră va ateriza pe acoperiş şi apoi, după ce ţinteam foarte atent,

să trag cu amândouă ţevile. Efectul surprizei, mai mult decât alicele, va străpunge femeia, iar dacă eram puternic şi decis, puteam s-o conving să-l lase în pace. De aceea, ochitul meu trebuia să fie impecabil şi Ia fel şi voinţa mea de a o străpunge.

— Trebuie să ţipi în momentul în care tragi, a spus el. Trebuie să fie un strigăt puternic şi pătrunzător.

Apoi a adunat câteva grămezi de bambus şi beţe de foc în faţa ramadei, la vreo trei metri. M-a pus să mă sprijin de grămezi. Poziţia era destul de confortabilă. Stăteam aşezat pe jumătate; spatele meu era bine sprijinit şi aveam o vedere bună asupra acoperişului.

A spus că era prea devreme ca vrăjitoarea să iasă şi că trebuia să facem toate pregătirile până la apus; el se va preface că se închide în casă, pentru a atrage un alt atac din partea ei. Mi-a spus să mă relaxez şi să-mi găsesc o poziţie confortabilă din care să pot trage fără să mă mişc. M-a pus de câteva ori să ţintesc spre acoperişul casei şi a ajuns la concluzia că acţiunea de a ridica arma şi de a ţinti era prea înceată şi stânjenitoare. Apoi a construit o capră pentru armă. A făcut două găuri adânci cu o bară de fier ascuţită, a plantat între ele două beţe bifurcate şi a legat între furci o prăjină lungă. Structura îmi oferea un suport pentru tras şi-mi permitea să ţin arma îndreptată spre acoperiş.

Don Juan s-a uitat la cer şi a spus că era timpul să intre în casă. S-a ridicat şi a intrat calm înăuntru, dându-mi un ultim avertisment, că sarcina mea nu era o glumă şi că trebuia să lovesc pasărea din prima lovitură.

După ce don Juan a plecat, am mai avut câteva mi-nunte de asfinţit şi apoi s-a întunecat. Parcă întunericul ar fi aşteptat să fiu singur şi apoi a coborât asupra mea. Am încercat să-mi concentrez privirea asupra acoperişului, care era profilat pe cer; o vreme, a fost destulă lumină Ia orizont, astfel că linia acoperişului era încă vizibilă, dar apoi cerul s-a întunecat şi abia puteam distinge casa. Mi-am păstrat ochii aţintiţi asupra acoperişului ore întregi, fără să remarc ceva. Am văzut două burniţe zburând spre nord; anvergura aripilor lor era remarcabilă şi nu puteau fi confundate cu nişte mierle. La un moment dat, am observat clar forma neagră a unei păsărele aterizând pe acoperiş. Era în mod sigur o pasăre! Inima a început să-mi bat cu putere; am simţit un bâzâit în urechi. Am ţintit în întu neric şi am tras cu amândouă ţevile. A fost o explozie destul de tare. Am simţit în umăr reculul puternic al patului armei şi în acelaşi timp am auzit un strigăt uman sfâşietor şi terifiant. A fost puternic şi lugubru părând a veni de pe acoperiş. Am avut

un moment de derută totală. Apoi mi-am amintit că don Juan mă avertizase să urlu când trag şi că uitasem s-o fac. Mă gândeam să încarc arma iar, când l-am văzut pe don Juan deschizând uşa şi fugind spre mine. Avea cu el şi lampa cu gaz. Părea să fie destul de agitat.

— Cred că ai lovit-o, a spus. Acum trebuie să găsim pasărea moartă.

A adus o scară şi m-a pus să mă urc şi să caut pe ramada, dar n-am găsit nimic acolo. S-a urcat şi el şi s-a uitat o vreme, cu aceleaşi rezultate.

— Probabil că ai făcut pasărea bucăţele, a spus don Juan, caz în care trebuie să găsim cel puţin o pană.

Am început să căutăm întâi în jurul ramadei, apoi în jurul casei. Am căutat la lumina lămpii până în zori. Apoi am început să căutăm iar în zona pe care o cercetasem noaptea. Pe la unsprezece dimineaţa, don Juan a oprit cercetarea. S-a aşezat descurajat, mi-a zâmbit sfios şi a spus că nu reuşisem să-l opresc pe inamicul lui şi că acum, mai mult ca niciodată, viaţa lui nu făcea nici cât o ceapă degerată, pentru că femeia era fără îndoială supărată şi o să vrea să se răzbune.

— Tu eşti oricum în siguranţă, a spus don Juan pe un ton convingător. Femeia nu te cunoaşte.

Mergând spre maşină, cu gândul să mă întorc acasă, l-am întrebat dacă trebuia să distrug puşca. A răspuns că puşca nu făcuse nimic şi că trebuia să i-o dau proprietarului.

Am observat în ochii lui don Juan o privire de adevărată disperare. M-am simţit atât de mişcat, încât eram gata să încep să plâng.

— Ce pot să fac ca să te ajut?

— Nu este nimic de făcut, a răspuns.

Am rămas o vreme tăcuţi. Voiam să plec imediat. Simţeam un chin copleşitor. Nu eram deloc în apele mele.

— Chiar ai vrea să mă ajuţi? a întrebat don Juan pe un ton copilăresc.

I-am spus că persoana mea era în întregime la dispoziţia lui, că afecţiunea mea pentru el era atât de profundă, încât aş fi dat curs oricărei acţiuni pentru a-l ajuta.

Don Juan a zâmbit şi m-a întrebat dacă gândeam într-adevăr aşa, iar eu mi-am reafirmat dorinţa de a-l ajuta.

— Dacă vrei într-adevăr, a spus, aş mai avea o şansă. Părea să fie încântat. A zâmbit larg şi a bătut de câteva ori din palme, aşa cum făcea când voia să-şi exprime un sentiment de plăcere. Schimbarea asta de dispoziţie era atât

de remarcabilă, încât m-a cuprins şi pe mine. Am simţit brusc că starea copleşitoare, chinul, dispăruseră şi viaţa era iar inexplicabil de palpitantă. Don Juan s-a aşezat şi am făcut şi eu la fel. M-a privit multă vreme şi apoi a început să-mi spună într-o manieră foarte calmă şi chibzuită că, de fapt, eram singura persoană care putea să-1 ajute în acel moment şi de aceea avea să-mi ceară să fac ceva foarte periculos şi foarte special.

A făcut o pauză de-o clipă, ca şi cum ar fi vrut o reafirmare din partea mea, şi mi-am exprimat iar dorinţa fermă de a face orice pentru el.

— O să-ţi dau o armă cu care să o străpungi, a spus.

A luat din punga Iui un obiect lung şi mi 1-a dat. L-am luat şi l-am examinat. Aproape că era să-1 scap din mână.

— E un porc mistreţ, a continuat. Trebuie s-o străpungi cu el.

Obiectul pe care-1 ţineam în mână era un picior din faţă al unui porc mistreţ, uscat. Pielea era urâtă şi ţepii erau tari la atingere. Copita era intactă şi cele două jumătăţi ale ei erau depărtate, ca şi cum piciorul ar fi fost încordat. Era un lucru oribil. Aproape că m-a făcut să vărs. L-a luat repede înapoi.

— Trebuie s-o izbeşti cu porcul mistreţ în buric, a spus el.

— Poftim? am răspuns cu voce scăzută.

— Trebuie să ţii porcul mistreţ în mâna stângă şi s-o înjunghii cu el. E o vrăjitoare, iar porcul mistreţ va intra în buricul ei şi nimeni din lumea asta, cu excepţia unui vrăjitor, nu-1 va vedea blocat acolo. Nu e o luptă obişnuită, ci o afacere a vrăjitorilor. Pericolul pe care-1 înfrunţi este că, dacă n-o străpungi, te va lovi de moarte pe loc sau tovarăşii şi rudele ei te vor împuşca, sau te vor tăia. Pe de altă parte, poţi să scapi fără nici o zgârietură.

— Dacă reuşeşti, o să aibă foarte mult de furcă cu porcul mistreţ în corp şi mă va lăsa în pace.

M-a învăluit iar un chin copleşitor. Nutream o afecţiune profundă pentru don Juan. II admiraM. În momentul în care mi-a cerut acest lucru uluitor, învăţasem deja să privesc modul lui de viaţă şi cunoaşterea lui ca pe nişte realizări supreme. Cum putea cineva să lase să moară un astfel de om? Şi totuşi, cum putea cineva să-şi rişte viaţa în mod deliberat? M-am cufundat în deliberările mele şi n-am observat că don Juan se ridicase şi stătea lângă mine, până când m-a bătut pe umăr. Mi-am ridicat privirea; zâmbea binevoitor.

— Oricând vei simţi că vrei să mă ajuţi cu adevărat, întoarce-te, a spus, dar până atunci nu. Dacă te întorci, o să stiu ce vom avea de făcut. Acum,

du-te! Dacă nu vrei să te întorci, o să înţeleg şi asta.

M-am ridicat automat, m-am suit în maşină şi am plecat. Don Juan mă întorsese efectiv pe dos. Puteam să plec fără să mă mai întorc, dar gândul că eram liber să plec nu mă liniştea. Am mai condus o vreme, apoi am întors brusc maşina şi am luat-o înapoi spre casa lui.

Era încă sub ramada şi nu a părut surprins când m-a văzut.

— Stai jos, a spus. Norii dinspre vest sunt minunaţi. Va fi în curând întuneric. Stai liniştit şi lasă asfinţitul să te cuprindă. Fă ce vrei, dar când o să-ţi spun, priveşte drept la norii aceia strălucitori şi roagă asfinţitul să-ţi dea putere şi calm.

Am stat două ore cu faţa spre norii dinspre vest. Don Juan a intrat în casă şi a stat acolo. Când s-a întunecat, s-a întors.

— Asfinţitul a sosit, a spus. Ridică-te! Nu-ţi închide ochii, dar priveşte direct la norii aceia; ridică-ţi braţele cu palmele deschise şi degetele întinse şi aleargă pe loc.

I-am urmat instrucţiunile; mi-am ridicat braţele deasupra capului şi am început să alerg pe loc. Don Juan a venit lângă mine şi mi-a corectat mişcările. Mi-a pus mistreţul în palma stângă şi m-a pus să-l ţin cu degetul mare. Apoi şi-a tras braţele în jos, până când erau îndreptate spre norii gri-închis şi oranj de la orizont, spre vest. Mi-a întins degetele în evantai şi mi-a spus să le îndoi peste palme. Era de o importanţă crucială să le ţin depărtate pentru că, dacă le uneam, nu aş fi cerut asfinţitului putere şi calm, ci l-aş fi ameninţat. Mi-a corectat şi alergarea. A spus că trebuie să fie liniştită şi uniformă, ca şi cum aş alerga spre asfinţit cu braţele întinse.

În timpul nopţii n-am putut dormi. Parcă în loc să mă calmeze, asfinţitul m-ar fi agitat în mod extrem.

— Mai am încă atât de multe lucruri nedecise în viaţa mea, am spus. Atâtea lucruri nerezolvate. Don Juan a chicotit încet.

— Nu e nimic nedecis în lume, a afirmat. Nimic nu e terminat, totuşi nimic nu e nerezolvat. Du-te să te culci.

Cuvintele lui don Juan erau ciudat de liniştitoare.

În dimineaţa următoare, pe la zece, don Juan mi-a dat ceva să mănânc şi apoi am pornit la drum. Mi-a şoptit că vom întâlni femeia pe la prânz, sau chiar înainte dacă era posibil. Spunea că timpul ideal ar fi fost în orele dimineţii, pentru că o vrăjitoare ca ea este întotdeauna mai puţin puternică, sau mai puţin conştientă, dar că ea n-ar părăsi protecţia casei sale în acel ore. Nu am pus nici o întrebare. M-a îndreptat spre şosea şi la un moment

dat mi-a spus să opresc şi să parchez pe margine. A spus că trebuie să aşteptăm acolo.

M-am uitat la ceas; era zece şi cincizeci şi cinci. Am căscat de mai multe roi. Eram cam adormit; mintea mea rătăcea fără ţintă.

Brusc, don Juan s-a îndreptat în scaun şi mi-a dat un cot. Am tresărit în scaun.

— Uite-o! a spus.

Am văzut o femeie mergând spre şosea pe marginea unui câmp cultivat. Avea un coş agăţat de mâna dreaptă. Atunci am observat că parcasem lângă o intersecţie. Erau două drumeaguri înguste care mergeau paralel cu şoseaua pe ambele părţi ale ei şi unul mai larg care era perpendicular pe şosea; oamenii care foloseau drumeagul acela trebuiau să treacă evident peste şosea.

Când femeia era încă pe drumul de ţară, don Juan mi-a spus să cobor din maşină.

— Fă-o acum, a spus ferm.

L-am ascultat. Femeia era aproape de şosea. Am alergat şi am ajuns-o din urmă. Eram atât de aproape de ea, încât i-am simţit hainele pe faţă. Am scos de sub cămaşă copita mistreţului şi am lovit-o cu ea. N-am simţit nici o rezistenţă în obiectul bont pe care-1 aveam în mână. Am văzut în faţa mea o umbră plutind, ca o draperie; capul meu s-a întors spre dreapta şi am văzut-o pe femeie stând la vreo cincisprezece metri de mine, pe cealaltă parte a şoselei. Era o femeie destul de tânără, cu tenul închis şi cu un corp puternic şi îndesaT. Îmi zâmbea. Dinţii ei erau mari şi albi şi zâmbetul era blânD. Îşi închisese ochii pe jumătate, ca şi cum i-ar fi protejat de vânt.

Apoi am avut un moment unic de derută. M-am întors să mă uit la don Juan. El făcea gesturi disperate să mă cheme. Am alergat înapoi. Erau trei sau patru bărbaţi care veneau în goană spre mine. Am sărit în maşină şi am luat-o în direcţie opusă.

Am încercat să-1 întreb pe don Juan ce se întâmplase, dar nu puteam vorbi; urechile îmi plesneau de o presiune copleşitoare; simţeam că mă sufoc. Părea mulţumit şi a început să râdă. Ca şi cum eşecul meu nu l-ar fi îngrijorat. Ţineam mâinile atât de strâns pe volan, încât nu le puteam mişca; erau încleştate; braţele erau rigide şi picioarele la fel. De fapt, nu-mi puteam lua piciorul de pe acceleraţie.

Don Juan m-a bătut pe spate şi mi-a spus să mă relaxez, încetul cu încetul, presiunea din urechile mele s-a diminuat.

— Ce s-a întâmplat acolo? am întrebat în final.

A chicotit ca un copil, fără să răspundă. Apoi m-a întrebat dacă am remarcat modul în care a sărit femeia de pe drum. I-a lăudat viteza excelentă. Discuţia lui don Juan părea atât de incoerentă, încât nu-I puteam urmări. O lăuda pe femeie! Spunea că puterea ei era impecabilă şi că era un inamic implacabil.

L-am întrebat pe don Juan dacă nu-1 deranja eşecul meu. Eram cu adevărat surprins şi enervat de schimbarea dispoziţiei lui. Părea efectiv bucuros.

Mi-a spus să opresc. Am parcat pe marginea drumului. Şi-a pus mâna pe umărul meu şi m-a privit în ochi pătrunzător.

— Ceea ce am făcut cu tine astăzi e un truc, a spus sec. Regula e că un om al cunoaşterii trebuie să-şi prindă ucenicul în capcană. Astăzi te-am prins şi te-am păcălit să înveţi.

M-a lăsat fără grai. Nu-mi puteam ordona gândurile. Don Juan a explicat că întreaga treabă cu femeia a fost o capcană; că nu-1 ameninţase niciodată; şi că treaba lui era să mă pună în contact cu ea, în condiţii specifice de abandon şi putere, pe care le realizasem când am încercat s-o străpung. Mi-a lăudat hotărârea şi a denumit-o un act de putere, care i-a demonstrat femeii că eram capabil de un mare efort. Don Juan a spus că, deşi nu eram conştient, tot ce realizasem era că am făcut pe grozavul în fata ei.

— N-ai fi putut s-o atingi nicidecum, a spus, dar i-ai arătat ghearele. Acum ea ştie că nu ţi-E. Frică. Ai provocat-o.

_____t -^^^^^^^^^^^^^ _ __ ^^M^-”

Eu am folosit-o ca să te păcălesc, pentru că este puternică şi implacabilă şi nu uită niciodată. De obicei, bărbaţii sunt prea ocupaţi pentru a fi inamici implacabili.

Simţeam o furie teribilă. I-am spus că nu e bine să te joci cu sentimentele şi credinţele cele mai intime ale unei persoane.

Don Juan a râs până când i-au dat lacrimile pe obraji şi l-am urât. Aveam o dorinţă copleşitoare să-1 lovesc şi să plec; era, totuşi, un ritm atât de ciudat în râsul lui, încât mă ţinea paralizat.

— Nu fi atât de supărat, a spus liniştitor don Juan.

Apoi a adăugat că acţiunile sale n-au fost niciodată o farsă, că şi el lăsase deoparte viaţa cu mult timp înainte, când Binefăcătorul lui 1-a păcălit, aşa cum mă păcălise el pe mine. Don Juan a spus că Binefăcătorul lui era un om crud, care nu se gândea la el în modul în care el, don Juan, se gândea la

mine. Foarte băţos, mi-a spus că femeia îşi încercase cu adevărat forţele cu el şi că încercase cu adevărat să-1 omoare.

— Acum ştie că mă jucam cu ea, m-a prevenit el râzând, şi o să te urască de aici încolo pe tine pentru asta. Nu poate să-mi facă nimic, dar o să se ţină de tinE. Încă nu ştie câtă putere ai, aşa că va veni să te testeze puţin câte puţin. Acum n-ai altă şansă decât să înveţi pentru a te putea apăra, sau să cazi pradă acestei femei. Ea nu este un truc.

Don Juan mi-a reamintit de modul în care zburase.

— Nu fii supărat, a spus. Nu a fost un truc obişnuit. A fost legea.

Era ceva cu adevărat înnebunitor în modul în care femeia se mişcase de lângă mine. Fusesem chiar eu martor; sărise pe toată lăţimea şoselei într-o singură clipită. Nu aveam nici un mod de a scăpa de certitudinea asta. Din acel moment, mi-am concentrat toată atenţia asupra acelui incident şi, încetul cu încetul, a acumulat „dovada" că ea mă urmărea efectiv. Faza finală a fost că a trebuit să mă retrag din ucenicie sub presiunea fricii mele iraţionale.

M-am întors Ia casa lui don Juan câteva ore mai târziu, spre după-amiază. După toate aparenţele mă aştepta. A venit la mine în timp ce coboram din maşină şi m-a examinat cu ochi curioşi, mergând de câteva ori în jurul meu.

— De unde nervozitatea asta? a întrebat, înainte să pot spune ceva.

I-am explicat că dimineaţă mă speriase ceva şi că am început să simt ceva dându-mi târcOale, ca în trecut. Don Juan s-a aşezat şi părea cufundat în gânduri. Faţa lui avea o expresie neobişnuit de serioasă. Părea obosit. M-am aşezat lângă el şi mi-am aranjat notiţele.

După o pauză foarte lungă, faţa lui s-a înseninat şi a zâmbit.

— Ceea ce ai simţit azi dimineaţă a fost spiritul bălţii, a spus. Ţi-am spus că trebuie să fii pregătit pentru întâlniri neaşteptate cu acele forţe. Credeam că ai înţeles.

N-am putut răspunde.

— Am înţeles.

— Atunci de ce teama? N-am putut răspunde.

— Spiritul acela e pe urma ta, a spus. El te-a atins deja în apă. Te asigur că te va atinge iar şi probabil că n-o să fii pregătit şi acea întâlnire va fi sfârşitul tău.

Cuvintele lui don Juan m-au făcut să mă simt sincer îngrijorat. Sentimentele mele erau totuşi ciudate; eram îngrijorat, dar nu mi-era frică.

Tot ceea ce se întâmplă cu mine nu reuşise să-mi dea la iveală vechile mele sentimente de frică oarbă.

— Ce-ar trebui să fac?

— Uiţi prea uşor, a răspuns. Drumul cunoaşterii nu e unul forţat. Pentru a învăţa, trebuie să fim stimulaţi. Pe drumul cunoaşterii ne batem întotdeauna cu ceva, evităm ceva, suntem pregătiţi pentru ceva; şi acel ceva este întotdeauna inexplicabil, mai mare şi mai puternic decât noi. Forţele inexplicabile vor veni la tine. Acum e spiritul bălţii, mai târziu va fi propriul tău aliat, aşa că n-ai nimic altceva de făcut decât să te pregăteşti pentru luptă. Cu ani în urmă, „la Cătălina" te-a stimulat, ea era doar o vrăjitoare, iar acela era un truc de începători. Lumea e într-adevăr plină de lucruri înspăimântătoare şi noi suntem creaturi neajutorate, înconjurate de forţe care sunt inexplicabile şi intransigente. Omul obişnuit, în ignoranţa Iui, crede că forţele acelea pot fi schimbate, sau explicate; el nu ştie, într-adevăr, cum să facă asta, dar se aşteaptă ca acţiunile omenirii să le explice, sau să le-schimbe mai devreme sau mai târziu. Pe de altă parte, vrăjitorul nu se gândeşte să le explice, sau să le schimbe; în loc de asta, învaţă să folosească acele forţe, redirecţionându-le şi adaptându-se singur la direcţia lor. Asta-i trucul lui. Este foarte puţin în vrăjitorie, o dată ce afli trucul acesta. Un vrăjitor e doar puţin mai bine plasat decât omul normal. Vrăjitoria nu-1 ajută să ducă o viaţă mai bună; de fapt, aş putea spune că vrăjitoria îl stinghereşte; îi face viaţa împovărătoare şi precară. Deschizându-se cunoaşterii, un vrăjitor devine mai vulnerabil decât omul obişnuit. Pe de o parte, semenii lui, oamenii, îl urăsc, le este frică de el şi vor complota ca să-1 elimine; pe de altă parte, forţele inexplicabile şi intransigente care ne înconjoară pe toţi, prin dreptul nostru de a fi vii, sunt pentru vrăjitor o sursă şi mai mare de pericol. A fi străpuns de un semen e într-adevăr dureros, dar nu înseamnă nimic în comparaţie cu a fi atins de un aliat. Un vrăjitor, deschizându-se cunoaşterii, cade pradă unor astfel de forţe şi are doar o singură metodă de a contrabalansa asta: voinţa lui; de aceea, trebuie să simtă şi să se poarte ca un luptător. Voi repeta asta încă o dată. Pe drumul cunoaşterii, doar ca un luptător se poate supravieţui. Ceea ce ajută un vrăjitor să ducă o viaţă mai bună e forţa de a fi un luptător. Este angajamentul meu de a te învăţa să „vezi". Nu pentru că eu personal vreau s-o fac, ci pentru că tu ai fost cel ales; tu mi-ai fost indicat de Mescalito. Sunt obligat de dorinţa mea personală, totuşi, să te învăţ să simţi şi să acţionezi ca un luptător. Eu personal cred că a fi un luptător e mai potrivit

decât orice altceva. De aceea, am urmărit să îţi arăt forţele acelea aşa cum le percepe un vrăjitor, pentru că doar sub impactul înspăimântător al lor poate cineva să devină un luptător. „A vedea", fără a fi mai întâi luptător, te-ar slăbi; ţi-ar da o resemnare; o dorinţă de retragere; corpul tău s-ar altera, pentru că ai deveni indiferent. Este angajamentul meu personal să te fac un luptător, astfel încât să nu te fărâmiţezi. Te-am auzit spunând de multe ori că eşti pregătit să mori. Eu nu privesc acest sentiment drept necesar, îl cred o slăbiciune inutilă. Un luptător trebuie să fie pregătit doar pentru bătălie. Te-am auzit, de asemenea, spunând că părinţii tăi ţi-au lezat spiritul. Cred că spi ritul omului e ceva care poate fi lezat foarte uşor, deşi nu prin aceleaşi acţiuni pe care le denumeşti tu vătămătoare. Cred că părinţii tăi te-au lezat făcându-te răsfăţat şi moale şi predispus la şovăială. Spiritul unui luptător nu e înclinat spre compromisuri şi lamentări, nici spre a câştiga sau a pierde. Spiritul unui luptător are o singură predispoziţie – să lupte – şi fiecare luptă e ca o ultimă bătălie a luptătorului pe pământ. De aceea, viitorul contează foarte puţin pentru eL. În ultima lui bătălie pe pământ, un luptător îşi lasă spiritul să zboare liber şi limpede. Iar pe măsură ce poartă lupta, ştiind că voinţa lui e impecabilă, luptătorul râde şi râde.

Am terminat de scris şi mi-am ridicat privirea. Don Juan mă privea fix. A dat din cap dintr-o parte în alta şi a zâmbit.

— Scrii chiar totul? a întrebat cu neîncredere. Genaro spune că nu poate fi niciodată serios cu tine, pentru că tu scrii tot timpul. Are dreptate; cum poate fi cineva serios, dacă scrii tot timpul?

A chicotit şi am încercat să-mi apăr poziţia.

— Nu contează, a spus. Dacă vei învăţa vreodată să „vezi", presupun că trebuie s-o faci în modul tău ciudat.

S-a ridicat şi a privit cerul. Era aprape de prânz. A spus că mai era încă timp să pornim într-o expediţie de vânătoare spre un loc din munţi.

— Ce vom vâna? am întrebat.

— Un animal special, o căprioară, un porc mistreţ, sau chiar o puma.

A făcut o mică pauză şi apoi a adăugat:

— Chiar un vultur.

M-am ridicat şi l-am urmat la maşină. A spus că de data asta vom merge şi vom încerca să aflăm ce fel de animal vom vâna. Era gata să se urce în maşină, când a părut că-şi aduce aminte de ceva. A zâmbit şi a spus că drumul va trebui amânat până când voi învăţa ceva fără de care vânătoarea ar fi imposibilă.

Ne-am întors şi ne-am aşezat iar sub ramada lui. Erau atâtea lucruri pe care aş fi vrut să le întreb, dar nu mi-a dat timp să spun ceva înainte să vorbească iar.

— Asta ne aduce la ultimul lucru pe care trebuie să-1 ştii despre un luptător, a spus don Juan. Un luptător îşi alege subiectele care-i formează lumea. In ziua aceea, când mi-ai spus că ai văzut aliatul şi eu a trebuit să te spăl de două ori, ştii ce era rău cu tine?

— Nu.

— Îţi pierduseşi toate toate scuturile.

— Ce scuturi? Despre ce vorbeşti?

— Am spus că un luptător îşi selectează subiectele care-i formează lumea. El alege deliberat, deoarece fiecare element pe care-1 alege e un scut care-1 protejează de faptele forţelor pe care încearcă să le folosească. Un luptător îşi va folosi scuturile pentru a se proteja de aliatul lui, de exemplu. Un om obişnuit, care e şi el înconjurat de acele forţe inexplicabile, nu e conştient de ele, deoarece el are alte tipuri de scuturi care-1 protejează.

A făcut o pauză şi m-a privit întrebător. N-am înţeles ce voia să spună.

— Care sunt scuturile acelea? am insistat.

— Ceea ce fac oamenii, a repetat.

MCefecei?

— Ł –.

— Ei, priveşte în jur. Oamenii sunt ocupaţi să facă ceea ce fac de obicei. Acelea sunt scuturile lor. Ori de câte ori un vrăjitor are o întâlnire cu una din forţele acelea inexplicabile şi intransigente despre care am vorbit, orificiul lui se deschide, făcându-1 mai susceptibil morţii decât este de obicei; ţi-am spus că noi murim pe acolo, de aceea, dacă e deschis, trebuie să ai la îndemână voinţa pentru a-1 închide; asta, bineînţeles, dacă eşti un luptător. Dacă nu eşti un luptător, ca tine, atunci nu ai nici o altă resursă, decât să foloseşti activităţile din viaţa zilnică, pentru a-ţi distrage mintea de la teama de întâlnire, permiţând astfel deschizăturii să se închidă. Tu te-ai supărat pe mine în ziua aceea în care ţi-ai întâlnit aliatul. Te-am făcut să te superi când ţi-am oprit maşina şi te-am răcit când te-am cufundat în apă. Faptul că aveai pe tine hainele, a mărit răceala. Supărarea şi răceala te-au ajutat să-ţi închizi orificiul şi erai protejat. Totuşi, în momentul acesta din viaţa ta, nu mai poţi folosi scuturile la fel de eficient ca un om obişnuit. Ştii prea multe despre forţele acestea şi acum eşti aproape gata să simţi şi să te porţi ca un luptător. Vechile tale scuturi nu mai sunt sigure.

— Ce trebuie să fac?

— Acţionează ca un luptător şi alege-ţi elementele lumii tale. Nu poţi să te mai înconjori cu lucruri aiurea, îţi spun asta foarte serios. Acum e prima dată în viaţa ta că nu mai eşti în siguranţă în vechiul tău mod de viaţă.

— Ce înţelegi prin alegerea unor elemnte ale lumii mele?

— Un luptător întâlneşte forţele acelea inexplicabile şi intransigente pentru că le caută deliberat, de aceea este întotdeauna pregătit pentru întâlnire. Tu, pe de altă parte, nu eşti niciodată pregătit pentru ea. De fapt, dacă forţele acelea vor veni la tine, te vor lua pe nepregătite; frica îţi va deschide orificiul şi viaţa ta va scăpa inevitabil prin ea. Deci, primul lucru pe care trebuie să-1 faci este să fii pregătit. Gândeşte-te că aliatul poate să-ţi sară în faţă în orice clipă şi că trebuie să fii pregătit pentru asta. Să întâlneşti un aliat nu e o petrecere de duminică şi un luptător îşi asumă responsabilitatea pentru a-şi proteja viaţa. Aşa că, dacă una dintre forţele acelea te atinge şi-ţi deschide orificiul, trebuie să te străduieşti să-1 închizi singur, fn acest scop trebuie să ai un număr de lucruri selectate care-ţi dau mare linişte şi plăcere, lucruri pe care le poţi folosi deliberat pentru a-ţi distrage gândurile de la frica ta şi pentru a-ţi închide orificiul şi a te face solid.

— Ge fel de lucruri?

— Cu ani în urmă ţi-am spus că în viaţa de zi cu zi, un luptător îşi alege de urmat un drum cu inimă2. Ceea ce face ca un luptător să fie diferit de un om obişnuit este tocmai consecvenţa alegerii unui drum cu inima. El ştie că un drum are inimă atunci când este una cu el, când simte o mare linişte şi plăcere parcurgându-1 pe toată lungimea lui. Lucrurile pe care le alege un luptător pentru a-şi confecţiona scuturile protectoare sunt elementele unui drum cu inimă.

— Dar ai spus că nu sunt un luptător, deci cum pot să-mi aleg un drum cu inimă?

— Asta-i punctul tău de răscruce. Să spunem că înainte nu aveai nevoie să trăieşti ca un luptător. Acum e altfel, acum trebuie să te înconjori cu elementele unui drum cu inimă şi trebuie să-ţi refuzi restul, sau altfel te vei anihila la următoarea întâlnire. Pot să adaug că n-ai nevoie să ceri o altă întâlnire. Acum un aliat poate veni la tine şi în somn; în timp ce vorbeşti cu prietenii tăi; în timp ce scrii.

— De ani de zile încerc să trăiesc conform învăţămintelor tale, am spus. Evident că n-am făcut-o destul de bine. Cum pot să o fac şi mai bine?

— Te gândeşti şi discuţi prea mult. Trebuie să te opreşti să mai vorbeşti cu tine.

— Ce wei să spui?

— Discuţi prea mult cu tine. Nu eşti unic în asta. Toţi facem asta. Purtăm un monolog interior. Gândeşte-te la asta. De câte ori eşti singur, ce faci?

— Discut cu mine.

— Despre ce discuţi cu tine?

— Nu ştiu; orice, probabil.

— O să-ţi spun eu ce discutăm noi. Discutăm despre lumea noastră. De fapt, ne menţinem lumea cu monologul nostru interior.

— Cum facem asta?

— De câte ori terminăm de discutat cu noi înşine, lumea este întotdeauuna aşa cum ar trebui să fie. Noi o reînnoim, o umplem de viaţă, o susţinem cu monologul nostru interior. Nu numai asta, dar ne alegem de asemenea şi drumurile pe măsură ce discutăm cu noi. Astfel, ne repetăm aceleaşi alegeri iar şi iar, până în ziua în care murim, pentru că noi continuăm să ne repetăm acelaşi monolog interior iar şi iar, până în ziua în care murim. Un luptător este conştient de asta şi se străduie să-şi oprească monologul interior. Acesta e ultimul lucru pe care trebuie să-1 cunoşti, dacă vrei să trăieşti ca un luptător.

— Cum pot să mă opresc să discut cu mine însumi?

— Mai întâi de toate, să-ţi foloseşti urechile pentru a lua din greutatea care apasă pe ochii tăi. Ne-am folosit ochii pentru a judeca lumea de când ne-am născut. Discutăm cu alţii şi cu noi înşine, în principal despre ceea ce vedem. Un luptător este conştient de asta şi ascultă lumea; ascultă sunetele lumii.

Mi-am pus notiţele deoparte. Don Juan a râs şi a spus că nu se gândea să forţez lucrurile, că ascultarea sunetelor lumii trebuie făcută armonios şi cu mare răbdare.

— Un luptător este conştient că lumea se schimbă imediat ce se opreşte din discuţia cu el însuşi, a spus, şi trebuie să fie pregătit pentru şocul acesta emoţional.

— Ce vrei să spui, don Juan?

— Lumea este aşa-şi-aşa, aşa şi pe dincolo, pentru că noi ne spunem singuri că e aşa. Dacă ne oprim din discuţia asta, atunci lumea nu va mai fi aşa-şi-aşA. În acest moment, nu cred că eşti pregătit pentru o lovitură atât de monumentală, de aceea trebuie să începi să-ţi asamblezi lumea.

— Zău că nu înţeleg!

— Problema ta este că amesteci lumea cu ceea ce fac oameniI. Încă o dată, nu eşti unic în asta. Fiecare dintre noi procedează aşa. Lucrurile pe care le fac oamenii sunt scuturi împotriva forţelor care ne-nconjoară; ceea ce facem ca oameni ne dă confort şi ne face să ne simţim în siguranţă; ceea ce fac oamenii este într-adevăr foarte important, dar numai ca scut. Nu învăţăm niciodată că lucrurile pe care le facem ca oameni sunt doar nişte scuturi şi le lăsăm să ne domine şi să ne răvăşească. De fapt, aş putea spune că, pentru omenire, ceea ce fac oamenii e mai mare şi mai important decât lumea însăşi.

— Ce numeşti tu lumea?

— Lumea este tot ce e închis aici, a spus şi a bătut în pământ. Viaţa, moartea, aliaţii şi tot ce ne înconjoară. Lumea e incomprehensibilă. Nu o vom înţelege niciodată; nu o să-i desluşim vreodată secretele. De aceea, trebuie s-o tratăm aşa cum este ea, un mister ciudat! Totuşi, un om obişnuit nu face asta. Lumea nu este niciodată un mister pentru el, iar când ajunge la vârsta bătrâneţii, este convins că nu mai are de ce trăi. Un bătrân n-a terminat lumea. A terminat doar ceea ce fac oamenii. Dar, în confuzia lui stupidă, el crede că lumea nu mai are mistere pentru el. Ce preţ mizerabil trebuie să plătim pentru scuturile noastre! Un luptător este conştient de confuzia asta şi învaţă să trateze lucrurile în conformitate. Lucrurile pe

care'oamenii le fac nu trebuie în nici un caz să fie mai importante decât lumea. Şi astfel, un luptător tratează lumea drept un mister nesfârşit, iar ceea ce fac oamenii, drept o nebunie fără sfârşit.

Am început să exersez ascultatul „sunetelor lumii" şi am continuat timp de două luni, aşa cum îmi spusese don Juan. La începuut era chinuitor să ascult şi să nu mă uit, dar şi mai chinuitor era să nu vorbesc cu mine. La sfârşitul celor două luni, eram capabil să-mi opresc monologul interior pentru mici perioade de timp şi eram capabil, de asemenea, să fiu atent la sunete.

Am sosit la casa lui don Juan pe 10 noiembrie 1969, la ora nouă dimineaţa.

— Trebuie să plecăm chiar acum în călătorie, a spus el după ce sosisem la casa lui.

M-am odihnit vreo oră şi apoi am mers cu maşina spre pantele line ale munţilot dinspre est. Am lăsat maşina în grija unuia dintre prietenii lui, pe perioada când eram în munţi. Don Juan pusese într-o raniţă nişte pişcoturi şi cornuri dulci pentru mine. Erau provizii destule pentru o zi, două. II întrebasem pe don Juan dacă vom sta mult. A clătinat din cap.

Am mers toată dimineaţa. Era o zi destul de caldă. Duceam o canistră cu apă, din care am băut mai mult eu. Don Juan a băut doar de două ori. Când n-a mai rămas apă, m-a asigurat că puteam bea din pâraiele întâlnite în cale. A râs de îndoiala mea. După scurtă vreme, setea mi-a învins frica.

După prânz, ne-am oprit într-o mică vale de la baza unor dealuri cu verdeaţă luxuriantă. Dincolo de dealuri, spre est, munţii înalţi se profilau pe un cer noros.

— Poţi să te gândeşti, poţi să scrii despre ce spunem sau precepem, dar nimic despre locul unde ne aflăm, mi-a spus.

Ne-am odihnit o vreme şi apoi a scos o pungă din cămaşă. A deschis-o şi mi-a arătat pipa lui. I-a umplut cupa cu amstec de fumat, a aprins un chibrit şi cu el a aprins un beţigaş, 1-a pus în cupa pipei şi mi-a spus să fumez. Fără un cărbune în pipă, era greu s-o aprinzi; a trebuit să ţinem beţigaşe până când s-a aprins amestecul.

Când am terminat de fumat, m-a anunţat că eram acolo pentru a afla ce o să vânez. A repetat cu grijă de vreo trei-patru ori că cel mai important aspect al încercării mele era să găsesc nişte spaţii. A accentuat cuvântul „spaţii" şi a spus că în ele un vTăjitor poate afla tot felul de mesaje şi indicaţii.

Am vrut să întreb despre ce fel de spaţii era vorba; don Juan părea să fi ghicit întrebarea mea şi a spus că erau imposibil de descris şi că ţineau de domeniul „vederii". A repetat de mai multe ori că trebuia să mă concentrez

doar asupra sunetelor şi că trebuia să fac tot posibilul să găsesc spaţiile dintre sunete. A spus că o să cânte de patru ori din prinzătorul lui de spirite. Eu trebuia să folosesc acele sunete stranii drept ghid pentru aliatul care-mi urase bun venit; acel aliat avea să-mi dea mesajul pe care-1 căutam. Don Juan mi-a spus că trebuia să stau în alertă totală, deoarece nu avea idee cum se va manifesta aliatul pentru mine.

Am ascultat cu atenţie. Stăteam jos, cu spatele lipit de roca dealului. Am simţit o amorţire uşoară. Don Juan m-a avertizat să nu închid ochii. Am început să ascult şi am putut distinge ciripitul păsărelelor, vântul şuierând printre frunze, bâzâitul insectelor. Când am devenit şi mai atent, am putut să disting efectiv patru feluri de triluri de păsărele. Puteam sesiza viteza vântului, în termeni de rapid şi încet; puteam, de asemenea, să aud fâlfâitul distinct a trei tipuri de frunze. Bizâitul insectelor era ameţitor. Erau atât de multe, încât n-am putut să le socotesc, sau să le direcţionez corect.

Eram cufundat într-o lume ciudată a zgomotelor, aşa cum nu mai fusesem niciodată în viaţa mea. Am început să alunec într-o parte. Don Juan a făcut o mişcare să mă oprească, dar mi-am revenit înainte s-o facă el. M-am îndreptat şi am luat o poziţie corectă. Don Juan mi-a mişcat corpul până când m-a proptit de o spărtură a zidului de piatră. A eliminat pietricele de sub picioarele mele şi mi-a sprijinit de piatră spatele capului.

Mi-a spus în mod imperativ să privesc la munţii dinspre sud-est. Mi-am fixat privirea la distanţă, dar m-a corectat şi a spus că nu trebuia să-mi fixez privirea, ci doar să mi-o plimb pe dealurile din faţa mea şi vegetaţia de pe ele. A repetat iar şi iar că trebuia să-mi concentrez toată atenţia pe auz.

Sunetele au început să predomine din nou. Nu c-aş fi vrut să le aud; mai degrabă aveau un mod de-a mă forţa să mă concentrez asupra lor. Vântul sufla printre frunze. Venea pe sus, de deasupra copacilor şi apoi cădea în valea unde ne aflaM. În cădere, lovea întâi frunzele copacilor; ele produceau un sunet straniu, pe care mi-1 reprezentam ca pe un sunet bogat, aspru şi luxuriant. Apoi vântul atingea tufişurile şi ele sunau ca o mulţime de lucruri mici; era un sunet aproape melodios, foarte cuprinzător şi destul de solicitant; părea capbil să înăbuşe totul în jur. L-am găsit neplăcut. M-am simţit jenat, pentru că m-am gândit că eram ca murmurul tufişurilor, cicălitor şi solicitant. Sunetul era atât de înrudit cu mine, încât îl uram. Apoi am auzit vântul rostogolindu-se pe pământ. Nu era un sunet foşnit, ci mai degrabă un fluierat, aproape un ţiuit, sau un bâzâit plat. Ascultând sunetele pe care le scotea vântul, mi-am dat seama că toate trei se petreceau în

acelaşi timp. Mă întrebam cum de eram capabil să le izolez pe fiecare, când am devenit conştient iar de trilurile păsărilor şi bâzâitul insectelor. La un moment dat, erau doar sunetele vântului, iar în momentul următor a izbucnit dintr-o dată în câmpul conştiinţei mele un flux gigantic de alte sunete. Logic, toate sunetele existente trebuie să fi existat în timpul în care eu auzeam doar vântul.

N-am putut să socotesc toate trilurile păsărilor, sau bâzâitul insectelor, totuşi eram convins că ascultam fiecare sunet separat aşa cum era produus. Ele creau împreună o ordine de-a dreptul extraordinară. Nu pot să-i spun altfel, ci doar „ordine". Era o ordine a sunetelor care aveau o distribuţie; adică fiecare sunet apărea în succesiune.

Apoi am auzit un urlet unic şi prelungit. M-a făcut să tremur. Fiecare alt zgomot a încetat pentru o clipă şi valea era încă tăcută când reverberaţia urletului a atins limitele exterioare ale văii; apoi zgomotele au început iar. Le-am prins imediat distribuţia. După o clipă de ascultare atentă, m-am gândit că am înţeles recomandarea lui don Juan de-a urmări spaţiile dintre sunete. Distribuţia zgomotelor avea pauze între sunete! De exemplu, trilurile specifice ale păsărilor erau ritmate şi aveau câte o întrerupere la fel ca toate celelalte sunete pe carE. Le percepeam. Fâşâitul frunzelor era ca un clei de legătură care le transforma într-un bâzâit monoton. Fapt este că tempoul fiecărui sunet era o unitate în distribuţia globală a sunetelor. Astfel, spaţiile, sau pauzele dintre sunete erau, dacă le dădeam atenţie, locuri goale într-o structură.

Am auzit iar urletul pătrunzător al prinzătorului de spririte al lui don Juan. Nu m-a şocat, dar sunetele au încetat pentru o clipă şi am perceput această pauză ca pe o gaură, o gaură foarte mare. Exact în acel moment, mi-am schimbat atenţia de la auz la văz. Priveam la un mănunchi de dealuri scunde cu vegetaţie luxuriantă. Silueta dealurilor era aranjată într-un asemenea mod, încât, din locul de unde priveam, părea să existe o gaură pe o parte a unui deal. Era un spaţiu între două dealuri şi prin el putea vedea nuanţa gri profundă şi întunecată a munţilor din depărtare. Pentru o clipă n-am ştiut ce era. Parcă locul acela gol la care priveam ar fi fost „gaura" din sunet. Apoi zgomotele au început iar, dar imaginea vizuală a hăului imens a rămas. Scurtă vreme după aceea, am devenit şi mai conştient de distribuţia sunetelor şi de ordinea şi aranjamentul pauzelor. Mintea mea era capabilă să distingă şi să discearnă printre extrem de numeroasele sunete individuale. Puteam, efectiv, să menţin urma tuturor sunetelor şi, astfel, fiecare pauză

dintre sunete era ca un spaţiu gol, clar şi definit. La un moment dat, pauzele s-au cristalizat în mintea mea şi au format o reţea solidă, o structură. N-o vedeam, n-o auzeam. O simţeam cu o parte necunoscută din mine.

Don Juan a atins încă o dată coarda sa; sunetele au încetat aşa cum făcuseră şi mai înainte, creând o gaură imensă în structura sunetului. Totuşi, de data asta, pauza aceea mare s-a amestecat cu golul din dealurile la care priveam; s-au suprapus. Efectul percepţiei celor două spaţii goale a durat atâta timp cât am fost capabil să văd-aud contururile lor potrivindu-se unul cu altul. Apoi celelalte sunete au început iar şi structura pauzelor a devenit o percepţie extraordinară, aproape vizuală. Am început să văd sunetele pe măsură ce creau distribuţii şi apoi toate aceste distribuţii s-au suprapus peste mediul înconjurător în acelaşi fel în care percepusem cele două găuri mari cum se suprapuneau. Nu priveam şi nu auzeam aşa cum sunt obişnuit s-o fac. Făceam ceva ce era complet diferit de trăsăturile lor combinate. Dintr-un motiv oarecare, atenţia mea era concentrată asupra găurii celei mari din dealuri. Simţeam că o auzeam şi în acelaşi timp priveam la ea. Era ceva ademenitor în ea. Domina câmpul meu de percepţie şi fiecare ditribuţâe de sunet care coincidea cu o trăsătură a mediului era articulată de gaura aceea.

Am auzit încă o dată urletul straniu al prinzătorului de spirite al lui don Juan; toate celelalte sunete s-au oprit; cele două găuri mari păreau că se aprind şi apoi priveam iar la câmpul arat; aliatul stătea acolo aşa cum îl văzusem prima oară. Lumina întregii scene a devenit foarte clară, îl puteam vedea complet, ca şi cum ar fi fost la cincisprezece metri. Nu-i vedeam faţa; o acoperea pălăria lui. Apoi a început să vină către mine, ridicându-şi capul pe măsură ce mergea; aproape puteam să-i văd faţa şi asta mă înspăimânta. Am ştiut că trebuia să-l opresc fără întârziere. Am simţit în corp ceva ca un impuls ciudat; am simţit o revărsare de „putere". Am vrut să-mi mişc capul într-o parte ca să opresc viziunea, dar nu puteam s-o fac. Exact în acea clipă crucială mi-a trecut un gând prin minte. Am înţeles de ce don Juan, când mi-a vorbit despre elementele unui „drum cu inimă", spunea că acestea erau nişte scuturi protectoare. Era ceva ce voiam să fac în viaţa mea, ceva foarte mistuitor şi incitant, ceva care mă umplea cu o mare linişte şi bucurie. Am ştiut că aliatul nu mă putea stăpâni. Mi-am mişcat capul fără nici o problemă înainte să-i văd toată fata.

Am început să aud toate celelalte zgomote; au devenit brusc foarte tari şi ascuţite, parcă ar fi fost supărate pe mine. Şi-au pierdut distribuţiile şi s-au transformat într-un conglomerat amorf de ţipete ascuţite şi dureroase.

Urechile au început să-mi bâzâie sub presiunea loc. Simţeam capul gata să-mi explodeze. M-am ridicat şi mi-am pus palmele peste urechi.

Don Juan m-a ajutat să merg la un pârâiaş, m-a pus să-mi scot hainele şi m-a rostogolit în apă. M-a pus să mă întind pe malul aproape uscat al pârâiaşului şi apoi a luat apă în pălărie şi m-a stropit cu ea.

Presiunea din urechi a scăzut foarte rapid şi i-au trebuit doar câteva minute să mă „spele". M-a privit, a dat din cap a aprobare şi a spus că mă făcusem „solid" aproape imediat.

M-am îmbrăcat, şi el m-a dus înapoi la locul unde stătusem. Mă simţeam extrem de viguros, optimist şi lucid.

A vrut să cunoască toate detaliile viziunii mele. A spus că „găurile" din sunete sunt folosite de vrăjitori pentru a afla anumite lucruri. Aliatul vrăjitorului îi poate dezvălui afaceri complicate prin găurile din sunete. A refuzat să fie mai explicit cu privire la „găuri" şi mi-a respins întrebările, spunând că, deoarece nu aveam un aliat, o astfel de informaţie nu mi-ar face decât rău.

— Totul are înţeles pentru un vrăjitor, a spus. Sunetele au găuri în ele şi la fel e totul în jurul tăU. În mod normal, un om nu are viteza de a prinde „găurile" şi astfel trece prin viaţă fără protecţie. Viermii, păsările, copacii, toate ne-ar spune multe dacă am avea viteza necesară de a le prinde mesajele. Fumul îţi poate da acea viteză ca să le prinzi. Dar trebuie să fim în relaţii bune cu toate fiinţele vii din lumea asta. Acesta-i motivul pentru care trebuie să vorbim cu plantele pe care le vom omorî, pentru a le cere scuze că le rănim; acelaşi lucru trebuie făcut cu animalele pe care le vânăm. Trebuie să luăm doar atât cât ne trebuie, altfel plantele şi animalele şi viermii pe care i-am ucis se vor întoarce împotriva noastră şi ne vor provoca boli şi nenoroc. Un luptător este conştient de asta şi se străduie să le calmeze, astfel încât când el scrutează sunetele, copacii şi păsările şi viermii să-i dea mesaje adevărate. Dar toate acestea nu sunt importante acum. Acuma este important că ai văzut aliatul. Acesta-i jocul tău! Ţi-am spus că vom vâna ceva. M-am gândit că va fi un animal. M-am gândit că tu o să vezi animalul pe care II vom vâna. Eu însumi, am văzut un porc mistreţ; prinzătorul meu de spirite este un porc sălbatic.

— Vrei să spui că prinzătorul tău de spirite este făcut dintr-un porc sălbatic?

— Nu î Nimic nu este făcut din altceva în viaţa unui vvrăjitor. Dacă un lucru este ceva, atunci este lucrul acela în sine. Dacă ai cunoaşte porcii

mistreţi, ţi-ai da seama că prinzătorul meu de spirite este unul dintre ei.

— De ce am venit aici să vânăm?

— Aliatul ţi-a arătat un prinzător de spirite pe care l-a scos din punga Iui. O să-ţi trebuiascî unul dacă vrei să-I chemi pe el.

— Ce e un prinzător de spirite?

— Este o fibră. Cu ea pot chema aliaţii, sau propriul meu aliat, sau pot chema spiritele bălţilor, ale râurilor, spiritele munţilor. Al meu e un porc mistreţ şi urlă ca un porc mistreţ. L-am folosit de două ori cu tine, pentru a chema spiritul bălţii să te ajute. Spiritul a venit la tine, aşa cum a venit astăzi aliatul. Totuşi, n-ai putut să-1 vezi, deoarece n-ai avut viteza necesară; oricum, în ziua aceea în care te-am dus la canionul de apă şi te-am pus pe o piatră, ai ştiut că spiritul era aproape de tine, fără să-1 vezi efectiv. Spiritele acelea sunt ajutoare. Sunt greu de mânuit şi sunt oarecum periculoase. E nevoie de o voinţă implacabilă pentru a le mânui la dorinţă.

— Cum arată ele?

— Sunt diferite pentru fiecare om şi la fel sunt şi aliaţii. Pentru tine, un aliat ar apărea ca un om pe care l-ai cunoscut odată, sau ca un om pe care eşti întotdeauna gata să-1 cunoşti: asta e înclinaţia naturii tale. Eşti înclinat spre mistere şi secrete. Eu nu sunt ca tine, aşa că pentru mine un aliat este ceva foarte precis. Spiritele bălţilor sunt proprii unor locuri specifice. Cel pe care l-am chemat să te ajute este unul pe care-1 cunoşteam eu. M-a ajutat de multe ori. Domeniul lui este acel canion. Atunci când l-am chemat să te ajute, nu erai puternic şi spiritul te-a luat tare. Nu era intenţia lui asta – ele nu au niciuna -, dar stăteai acolo foarte slăbit, mai slăbit decât mă aşteptam eu. Mai târziu spiritul aproape că te-a momit spre moartea ta; în apa canalului de irigaţie erai fosforescent. Spiritul te-a luat prin suprindere şi aproape ai sucombat. O dată ce un spirit face asta, revine întotdeauna după prada lui. Sunt sigur că va reveni la tine. Din nefericire, ai nevoie de apă ca să devii iar solid, când foloseşti Micul Fum; asta îţi creează un dezavantaj teribil. Dacă nu foloseşti apa, probabil că o să mori, dar dacă o foloseşti, spiritul te va lua.

— Pot folosi apa din alt loc?

— Nu există nici o diferenţă. Spiritul bălţii de lângă casa mea te poate urmări oriunde, dacă n-ai un prinzător de spirite. Asta ţi-a arătat aliatul. Ţi-a spus că ai neviue de unul. L-a înfăşurat pe mâna stângă şi a venit la tine după ce ţi-a indicat canionul de apă. Astăzi a vrut iar să-ţi arate prinzătorul de spirite aşa cum a făcut prima dată când l-ai întlnit. A fost inteligent din

partea ta că l-ai oprit; aliatul mergea prea repede pentru forţa ta şi o întâlnire directă cu el ar fi fost foarte dăunătoare pentru tine.

— Cum pot să obţin acum un prinzător de spirite?

— După cât se pare, aliatul îţi va da unul el însuşi.

— Cum?

— Nu stiu. O să trebuiască să te duci la el. Ţi-a arătat deja unde să-1 cauţi.

— Unde?

— Acolo sus, pe dealurile acelea unde ai văzut gaura.

— Îl voi căuta eu pe aliat? -

— Nu. Dar ţi-a urat deja bun venit. Micul Fum ţi-a deschis drumul spre el. Apoi, mai târziu, o să-1 întâlneşti faţă în faţă, dar asta se va întâmplă doar după ce o să-1 cunoşti foarte bine.

Am sosit în aceeaşi vale în după-amiaza zilei de 15 decembrie 1969. Don Juan mi-a tot repetat, pe măsură ce ne deplasam prin tufişuri, că direcţiile, sau punctele de orientare aveau o importanţă crucială în viitoarea mea întâlnire.

— Trebuie să determini direcţia corectă imediat după ce ai sosit pe vârful unui deal, a spus don Juan, Cum ai ajuns în vârf, întoarce-te cu faţa în direcţia asta.

A indicat spre sud-est.

— Asta este direcţia ta cea bună şi trebuie să fii întotdeauna cu faţa spre ea, în special când eşti în pericol, Aminteşte-ţi de asta, Ne-am oprit la baza dealurilor unde percepusem gaura. Mi-a indicat un anumit loc unde să mă aşez; s-a aşezat lângă mine şi mi-a dat instrucţiuni detaliate cu o voce foarte calmă. Spunea că, imediat ce ajungeam pe vârful dealului, trebuia să-mi întind braţul drept în faţă, cu palma în jos şi cu degetele răsfirate ca un evantai, cu excepţia degetului mare, care trebuia să fie îndoit pe palmă. Apoi trebuia să-mi întorc capul spre nord şi să-mi îndoi braţul peste piept, indicând cu mâna tot spre nord; apoi trebuia să dansez punând talpa stângă în spatele celei drepte şi bătând pământul cu vârful tălpii stângi. Spunea că, atunci când începeam să simt o căldură urcând pe piciorul stâng, trebuia să încep să-mi mişc braţul de la nord spre sud şi apoi iar spre nord.

— Punctul spre care palma ta va simţi căldură, în timp ce-ţi mişti braţul, este locul unde trebuie să stai şi este de asemenea direcţia în care trebuie să priveşti. Dacă punctul e spre est, sau dacă este în direcţia aceea – aici a indicat iar spre sud-est – rezultatele vor fi excelente. Dacă punctul în care ţi

se încălzeşte mâna este spre nord, o să iei o bătaie bună, dar poţi întoarce cursul lucrurilor în favoatea ta. Dacă punctul e spre sud, o să ai o luptă grea.

— La început va trebui să-ţi mişti braţul de vreo patru ori, dar pe măsură ce vei deveni familiar cu mişcarea, o să ai nevoie doar de o singură baleiere pentru a afla dacă mâna se încălzeşte sau nu. O dată ce stabileşti un punct unde mâna se încălzeşte, aşază-te acolo; acela e primul tău punct. Dacă eşti cu faţa spre nord sau spre sud, o să trebuiască să te hotărăşti dacă eşti destul de puternic să rămâi. Dacă o să te îndoieşti de tine însuţi, ridică-te şi pleacă. Nu e nevoie să stai dacă n-ai încredere. Dacă te decizi să stai, curăţă o zonă destul de mare pentru a face un foc, cam la un metru şi jumătate de locul tău. Focul trebuie să fie în linie dreaptă pe direcţia în care priveşti. Zona unde faci focul este al doilea punct al tău. Apoi adună toate beţigaşele pe care le găseşti între aceste două puncte şi fă un foc. Stai pe primul tău punct şi priveşte la foc. Mai devreme sau mai târziu, spiritul va veni şi o să-l vezi. Dacă mâna nu ţi se încălzeşte deloc după patru ba leieri, mişcă încet braţul de la nord spre sud şi apoi întoarce-te şi mişcă-l spre vest. Dacă mâna se încălzeşte în orice loc spre vest, lasă totul baltă şi fugi. Aleargă în jos spre câmpie şi, indiferent de ce auzi sau simţi în urma ta, nu te întoarce. Imediat ce ajungi în câmpie, indiferent cât de înspăimântat eşti, opreşte-te din fugă, aruncă-te la pământ, scoate-ţi jacheta, înfăşoar-o în jurul buricului şi ghemuieşte-te ca o minge, cu genunchii lipiţi de stomac. Trebuie să stai în poziţia asta până în zori. Dacă urmezi aceste reguli simple, nimic n-o să ţi se poată întâmplĂ. În cazul în care nu ajungi la timp în zona de câmpie, aruncă-te la pământ acolo unde eşti. Acolo o să treci prin nişte momente îngrozitoare. O să fii hărţuit, dar dacă stai calm şi nu te mişti şi nu te uiţi, o să depăşeşti totul fără nici o zgârietură. Acum, dacă nu ţi se încălzeşte deloc mâna în timp ce o mişti spre vest, întoarce-te iar spre est şi aleargă într-o direcţie estică până îţi pierzi respiraţia. Acolo opreşte-te şi repetă operaţia. Trebuie să continui aşa şi să mergi spre est, repetând aceste mişcări, până când ţi se încălzeşte mâna.

După ce mi-a dat aceste insctrucţiuni, m-a pus să le repet până când mi le-am întipărit în memorie. Apoi ne-am aşezat în tăcere pentru multă vreme. Am încercat de două ori să reanim conversaţia, dar m-a forţat să tac de fiecare dată, printr-un semn imperativ.

Începea să se întunece, când don Juan s-a ridicat şi a început să urce dealul fără nici un cuvânt. L-am urmaT. În vârful dealului am făcut mişcările pe care le învăţasem de la el. Don Juan a stat deoparte la mică distanţă şi se

uita scrutător la mine. Am fost foarte atent şi deliberat de încet. Am încercat să simt orice schimbare perceptibilă de temperatură, dar nu am putut detecta dacă palma mea se încălzea sau nu. Se lăsase deja întunercul, am fost capabil totuşi să alerg într-o direcţie estică, fără să mă împiedic de tufişuri. M-am oprit când nu-am mai putut respira, nefiind prea departe de punctul de plecare. Eram extrem de obosit şi de încordat. Antebraţele mă dureau şi la fel şi gambele.

Acolo am repetat toate mişcările necesare, dar tot fără vreun rezultat. Am alergat în întuneric de încă două ori şi apoi, în timp ce-mi mişcăm braţul pentru a treia oară, mi s-a încălzit mâna deasupra unui punct situat spre est. Era o schimbare de temperatură atât de categorică, încât m-a uimit. M-am aşezat şi l-am aşteptat pe don Juan. I-am spus că detectasem o schimbare de temperatură în mână. A spus să continui. Am adunat toate beţele pe care le-am găsit şi am făcut un foc. El s-a aşezat în stângă mea, la vreo şaizeci de centimetri.

Focul producea siluete ciudate, care dansau. Uneori flăcările deveneau irizate; erau albăstrui şi apoi se făceau de un alb strălucitor. Mi-am explicat acest joc neobişnuit de culori prespunând că era produs de oarecare proprietăţi chimice ale beţelor uscate şi ale ramurilor pe care le culesesem. Altă trăsătură foarte neobişnuită a focului erau scânteile. Beţele noi pe care continuam să le adaug făceau scântei care explodau în aer.

Am privit fix la foc, în modul în care credeam că-mi recomandase don Juan şi am ameţit. Mi-a întins tărtăcuţa lui cu apă şi mi-a făcut semn să beau. Apa m-a relaxat şi mi-a dat un sentiment încântător de prospeţime.

Don Juan s-a aplecat spre mine şi mi-a şoptit în ureche că nu trebuia să privesc fix la flăcări, că trebuia să urmăresc direcţia focului. După ce am procedat aşa vreo oră, devenisem foarte rece şi transpirat. La un moment dat, când mă aplecam să iau un băţ, ceva ca o molie sau un punct pe retina mea, a trecut dinspre dreapta spre stângă între mine şi foc. Am avut imediat un recul. Am privit la don Juan şi el mi-a făcut semn cu o mişcare a bărbiei să privesc iar la flăcări. O clipă mai târziu, aceeaşi umbră a trecut în direcţie inversă.

Don Juan s-a ridicat grăbit şi a început să pună pământ peste beţele arzânde până când a stins complet focul. A executat această manevră cu o viteză uluitoare. Atunci când am vrut să-l ajut, deja terminase. A călcat cu piciorul peste beţele care mocneau şi apoi aproape că m-a tras în josul

dealului, după care am ieşit din vale. Mergea foarte rapid, fără să întoarcă capul şi nu mi-a permis să vorbesc.

Câteva ore mai târziu, când am ajuns la maşină, l-am întrebat ce era lucrul pe care-I văzusem. A dat din cap în mod imperativ şi am condus mai departe în linişte deplină.

A intrat direct în casă, când am ajuns acolo în zori, şi, când am încercat să vorbesc din nou, m-a făcut să tac.

Don Juan stătea afară, în spatele casei. Părea că aşteptase să mă trezesc, deoarece a început să vorbească imediat ce am ieşit din casă. A spus că umbra pe care o văzusem cu o noapte înainte era un spirit, o forţă care aparţinea acelui loc unde o văzusem. A vorbit de acea fiinţă ca despre una nefolositoare.

— Doar exista acolo. Nu deţine secrete ale puterii, aşa că nu avea sens să rămânem acolo. Ai fi văzut doar o umbră care trecea rapid încolo şi încoace, toată noaptea. Există alte tipuri de fiinţe totuşi, care ne pot da secrete ale puterii, dacă eşti destul de norocos să le găseşti.

Apoi am mâncat ceva şi n-am mai discutat o vreme. După masă, ne-am aşezat în faţa casei lui.

___Există trei tipuri de fiinţe, a spus el brusc, cele care nu ne pot da nimic, deoarece nu au nimic de oferit, cele ce pot produce doar frică şi cele ce au daruri. Cea pe care ai văzut-o astă-noapte era una tăcută; nu avea nimic de oferit; era doar o umbrĂ. În general însă, ei i se asociază un alt tip de fiinţă, un spirit răuvoitor dă târcoale sălaşului unei fiinţe tăcute. De aceea, am decis să plecăm repede de acolo. Tipul acela de spirit răuvoitor urmează oamenii până în casele lor şi le face viaţa imposibilă. Există întotdeauna unii oameni care cred că pot obţine foarte mult de la o astfel de fiinţă, dar simplul fapt că un spirit se află pe lângă casă nu înseamnă nimic. Oamenii pot încerca să-1 ademenească, sau îl pot urmări în jurul casei, având impresia că le va putea dezvălui secrete. Dar singurul lucru pe care-1 vor putea obţine va fi că vor trece printr-o experienţă înspăimântătoare. Cunosc oameni care au urmărit, cu rândul, una dintre acele fiinţe răuvoitoare ce veniseră până la casa lor. Au procedat aşa luni în şir; în final, cineva a trebuit să intre în casă şi să-i scoată afară; slăbiseră foarte mult şi erau pe ducă. Aşa că singurul lucru pe care-1 poţi face cu acest tip răuvoitor este să-1 uiţi şi să-i laşi în pace.

L-am întrebat cum pot ademeni oamenii un spirit. A explicat că se depun întâi eforturi pentru a afla unde ar fi mai normal să apară spiritul şi îi pun în

drum arme, în speranţa că le-ar putea atinge, deoarece se ştie că spirite lor le place echipamentul războinic. Don Juan spunea că orice fel de aparat, sau orice obiect care a fost atins de un spirit devine un obiect al puterii. Totuşi, nu se cunoaşte ca spiritul răuvoitor să fi atins ceva, ci doar că se pricepe să producă iluzia auditivă a zgomotului.

Apoi l-am întrebat pe don Juan despre maniera în care astfel de spirite puteau provoca frica. A răspuns că cel mai comun mod de a înspăimânta oamenii era ca ele să apară sub forma umbrei întunecate a uunui om care dă târcoale casei, creând un zăngănit înspăimântător, sau un sunet de voci, sau ca o 'umbră întunecată care ar sări brusc dintr-un colt întunecat.

Don Juan a spus că al treilea tip de spirit era un adevărat aliat, cel care putea oferi secrete; acest tip special există în locuri singuratice, abandonate, locuri care sunt aproape inaccesibile. A continuat, că un om care vrea să găsească una dintre aceste fiinţe trebuie să călătorească foarte departe şi să fie singuR. Într-un loc distant şi singuratic, omul trebuie să îndeplinească ritualul necesar. Trebuie să stea lângă foc, iar dacă vede o umbră, trebuie să plece imediat. Totuşi, poate da şi peste alte manifestări, ca de exemplu, un vânt puternic care-i stinge focul şi îl împiedică să-1 refacă timp de patru încercări; sau dacă se rupe o ramură dintr-un copac apropiat. Ramura trebuie să se rupă cu adevărat şi omul trebuie să se asigure că n-a fost doar sunetul unei ramuri care se rupe.

Alte manifestări de care trebuie să fie conştient sunt pietrele care se rostogolesc, sau pietricele care sunt aruncate în foc, sau orice zgomor constant şi apoi trebuie să meargă în direcţia în care apare un astfel de fenomen, până când spiritul i se dezvăluie singur.

Mai există şi alte moduri în care o astfel de fiinţă pune la încercare un luptător. Ar putea sări brusc în faţa lui, cu cea mai oribilă înfăţişare, sau poate prinde omul din spate şi ţine la pământ ore în şir. Poate, de asemenea, să doboare un copac peste el. Don Juan spunea că acelea sunt într-adevăr forţe periculoase şi, deşi nu pot ucide un om prin contact direct, îi pot provoca moartea prin frică, sau lăsând să cadă obiecte peste el, sau apărând brusc şi făcându-1 să se împiedice, să alunece şi să cadă într-o prăpastie.

Mi-a mai spus că, dacă voi găsi vreodată o astfel de fiinţă în circumstanţe nepotrivite, nu va trebui niciodată să încerc să mă lupt cu ea, pentru că m-ar omorî. Mi-ar fura sufletul. Aşa că ar trebui şi mă arunc la pământ şi s-o suport până dimineaţa.

— Când un om se află fata în fată cu un aliat, dătătorul de secrete, trebuie să-şi adune tot curajul şi să-1 prindă înainte să-1 prindă aliatul pe el, sau să-1 urmărească înainte să-1 urmărească acesta pe el. Urmărirea trebuie făcută fără încetare şi apoi va veni lupta. Omul trebuie să blocheze spiritul la pământ şi să-1 ţină aşa până când îi dă putere.

L-am întrebat dacă aceste forţe au substanţă, dacă poţi să le atingi cu adevărat. Am spus că doar ideea de „spirit" era cea care îmi sugera ceva ireal.

— Nu le spune spirite, a răspuns. Spune-le aliaţi; spune-le forţe ineplicabile.

A rămas o vreme tăcut, apoi s-a întins pe spate şi şi-a pus capul pe braţele îndoite. Am insistat să ştiu dacă fiinţele acelea aveau sau nu substanţă.

Mi

— Bineînţeles că au substanţă, a răspuns după un alt moment de tăcere. Când te lupţi cu ele sunt solide, dar sentimentul acesta durează doar o clipă. Fiinţele acelea se bazează pe teama omului; deci, dacă omul care se luptă cu ele este un luptător, fiinţa îşi pierde vlaga repede, în timp ce omul devine mai viguros. Efectiv poţi absorbi vlaga spiritului.

— Ce fel de vlagă este? am întrebat.

— Putere. Când le atingi, vibrează ca şi cum ar fi gata să te sfâşie în bucăţi. Dar ăsta e doar un spectacol. Vlaga se termină când omul îşi menţine strânsoarea.

— Ce se întâmplă când îşi pierd vlaga? Devin ca aerul?

— Nu, doar că devin fleşcăite. Mai au totuşi substanţă. Dar nu se aseamănă cu nimic din ceea ce ai atins vreodată.

Mai târziu, în timpul serii, i-am spus că poate ceea ce am văzut eu cu o noapte înainte ar fi putut fi doar 0 molie. A râs şi a explicat foarte răbdător că moliile zboară înainte şi înapoi doar în jurul becurilor, pentru că un bec nu le poate arde aripile. Pe de altă parte, un foc le-ar arde de prima dată când s-ar apropia de el. A arătat, de asemenea, că umbra a acoperit tot focul. Când a menţionat asta, mi-am amintit că a fost într-adevăr o umbră extrem de mare şi că a blocat efectiv vederea focului pentru o clipă. Totul se întâmplase atât de repede, încât nu remarcasem acest lucru mai înainte.

Apoi mi-a spus că scânteile erau foarte mari şi că zburau spre stângă mea. Observasem şi asta. Am spus că poate că bătea vântul în direcţia aceea. Don Juan a replicat că nu era nici un vânt. Era adevărat. Reammtindu-mi experienţa, mi-am dat seama că noaptea era liniştită.

Un alt lucru pe care-1 uitasem complet era o strălucire verzuie în flăcări, pe care am detectat-o când don Juan mi-a făcut semn să continui să privesc la foc, după ce umbra trecuse prima dată prin faţa focului. Don Juan mi-a reamintit acest lucru. A obiectat de asemenea la faptul că o denumeam umbră. Spunea că era rotundă şi că semăna mai mult cu sferă.

Două zile mai târziu, pe 17 decembrie 1969, don Juan a spus pe un ton foarte normal că ştiam toate detaliile şi tehnicile necesare pentru a mă duce singur pe dealuri să obţin un obiect al puterii, prinzătorul de spirite. El m-a îndemnat să mă duc singur şi a adăugat că prezenţa lui n-ar face decât să mă stingherească.

Eram gata să plec, când s-a răzgândit.

— Nu eşti destul de puternic. O să merg cu tine până la baza dealurilor.

Când am ajuns în mica vale unde văzusem aliatul, a examinat de la distanţă formaţiunea de teren pe care o denumisem „o gaură" între dealuri şi a spus că trebuia să mergem şi mai departe spre sud, în direcţia munţilor din depărtare. Terenul aliatului era în punctul cel mai depărtat pe care-1 putea vedea prin gaură.

Am privit formaţiunea şi tot ce am putut vedea a fost masa albăstrie a munţilor din depărtare. El m-a ghidat, totuşi, într-o direcţie sud-estică şi după ore de mers am atins un punct care, spunea el, se afla „destul de adânc" în terenul aliatului.

Când ne-am oprit era spre seară. Ne-am aşezat pe nişte pietre. Eram obosit şi înfometat; tot ce mâncasem în timpul zilei erau nişte tortillas şi apă. Don Juan s-a ridicat brusc, a privt la cer şi mi-a spus pe un ton de comandă s-o iau în direcţia care era cea mai bună pentru mine şi să fiu sigur că-mi puteam aminti punctul unde mă aflam în acel moment, astfel încât să mă pot întoarce acolo după terminarea misiunii. A adăuga pe un ton liniştitor că mă va aştepta chiar dacă îmi va trebui o veşnicie.

Am întrebat îngrijorat dacă obţinerea unui prinzător de spirite îmi va lua mult timp.

— Cine ştie? a spus, zâmbind misterios.

Am luat-o spre sud-est, întorcându-mă de două ori ca să mă uit după don Juan. Mergea foarte încet în direcţie opusă. M-am urcat pe vârful unui deal mare şi am privit iar la don Juan; era la vreo două sute de metri. Nu s-a întors să se uite la mine. Am alergat pe deal în jos într-o mică depresiune dintre dealuri şi m-am trezit că eram singur. M-am aşezat pentru o clipă şi am început să mă întreb ce făceam acolo. Mă simţeam ridicol să caut un

prinzător de spirite. Am alergat înapoi pe deal să-l văd pe don Juan, dar nu l-am putut vedea nicăieri. Am alergat pe deal în jos în direcţia în care-l văzusem ultima dată. Voiam să anulez toată afacerea şi să plec acasă. Mă aimţeam destul de stupid şi obosit.

— Don Juan! am strigat iar şi iar.

Nu-l vedeam nicăieri. Am alergat iar pe vârful unui deal abrupt; nu l-am putut vedea nici de acolo. Am alergat o bucată de drum căutându-l, dar dispăruse. M-am întors şi m-am dus la locul unde mă lăsase. Aveam certitudinea că-l voi găsi acolo râzând de inconsecvenţele mele.

— În ce dracu' am intrat? am spus tare.

Atunci mi-am dat seama că nu exista nici o modalitate de a opri ceea ce se întâmplă acolo. Nu ştiam cum să mă întorc ta maşină. Don Juan schimbase de multe ori direcţiile şi orientarea generală după cele patru puncte cardinale nu era de ajuns. Mi-era frică să nu mă pierd în munţi. M-am aşezat şi pentru prima dată în viaţa mea am avut sentimentul ciudat că nu există nici un mod de a mă întoarce la un punct original de plecare. Don Juan spusese că eram cel care a insistat mereu să poată începe de la un punct pe care eu îl denumeam începutul, când, de fapt, începutul nu exista. Şi acolo, în mijlocul acelor munţi, am simţit că am înţeles ce spunea el. Parcă punctul de plecare fusesem întotdeauna eu însumi; ca şi cum don Juan n-ar fi existat deloc acolo; şi atunci când l-am căutat, a devenit ceea ce era cu adevărat – o imagine efemeră care s-a volatilizat peste deal.

Am auzit fâşâitul moale al frunzelor şi m-a învăluit o mireasmă ciudată. Simţeam vântul ca o presiune în urechi, ca un bâzâit rezervat. Soarele era gata să atingă nişte nori de la orizont, care arătau ca o bandă solidă de nuanţă oranj, când a dispărut în spatele unui pâlc de nori mai mici; apoi a apărut iar, o clipă mai târziu, ca o minge purpurie plutind în negură. Părea că se luptă în acea clipă ca să atingă o pată de cer albastru, dar că norii nu-i vor lăsa timp şi apoi banda oranj şi silueta întunecată a munţilor l-au înghiţit.

M-am întins pe spate. Lumea în jurul meu era atât de liniştită, atât de calmă şi în acelaşi timp atât de străină, încât m-am simţit copleşit. Nu voiam să plâng, dar lacrimile mi s-au prelins uşor pe obraji.

Am rămas în poziţia aceasta ore întregi. Eram aproape incapabil să mă ridic. Rocile de sub mine erau tari şi exact unde mă întinsesem era foare puţină vegetaţie în comparaţie cu tufişurile verzi şi luxuriante dimprejur. De unde eram, vedeam o margine cu copaci înalţi pe dealurile estice.

Într-un târziu, s-a făcut destul de întuneric. M-am simţit mai bine; de fapt, m-am simţit aproape fericit. Pentru mine, semiîntunericul era mai protector şi mai îmbietor decât lumina dură a zilei.

M-am ridicat, am urcat pe vârful unui deluşor şi am început să repet mişcările pe care le învăţasem de la don Juan. Am alergat de şapte ori spre est şi apoi am simţit o schimbare de temperatură în mână. Am făcut un foc şi am început să fiu foarte atent, aşa cum îmi recomandase don Juan, la fiecare detaliu. Au trecut ore întregi şi am început să mă simt obosit şi rece. Adunasem o grămadă mare de beţigaşe; am alimentat focul şi m-am dat mai aproape de el. Veghea era atât de obositoare şi de intensă, încât m-a extenuat; am început să aţipesc. Am adormit de două ori şi m-am trezit doar când mi-a căzut capul într-o parte. Eram atât de adormit, încât nu mai puteam urmări focul. Am băut nişte apă şi m-am stropit pe faţă ca să mă trezesc. Am reuşit să mă lupt cu somnul doar pentru momente scurte. Eram întructva descurajat şi iritat; mă simţeam complet stupid că eram acolo şi asta-mi dădea o senzaţie de frustrare iraţională şi de deprimarE. În cele din urmă, am renunţat la lupta de a rămâne trez. Am mai pus pe foc o grămadă de beţe uscate şi m-am întins să dorm. Urmărirea unui aliat şi a unui prinzător de spirite erau în acel moment o sarcină complet străină şi absurdă.

Eram atât de adormit, încât nici nu mai puteam să gândesc, sau să vorbesc cu mine însumi. Am adormit.

Am fost trezit de un pocnet puternic. Se părea că zgomotul, oricare ar fi fost acesta, venise exact de deasupra urechii mele stingi, pentru că stăteam întins pe partea dreaptă. M-am ridicat în capul oaselor complet treaz. Urechea mea stângă bâzâia şi se înfundase de apropierea şi forţa sunetului.

Trebuie să fi adormit doar puţin timp, judecind după cantitatea de bete uscate care ardea încă în foc. Nu am mai auzit alte zgomote, dar am rămas treaz şi am continuat să pun beţe pe foc.

M-am gândit că poate ceea ce m-a trezit era o împuşcătură, poate că cineva se afla prin împrejurimi şi trăgea în mine. Gândul a devenit foarte puternic şi chinuitor şi a declanşat o avalanşă de temeri raţionale. Eram si> J T 5 gur că cineva era proprietar al terenului, şi dacă era aşa, atunci puteam fi luat drept hoţ şi puteam fi ucis, sau puteam fi ornorât în scop de jaf, fără să se ştie că nu aveam nimic cu mine. Am avut un sentiment de îngrijorare teribilă pentru securitatea mea. Simţeam încordarea în umeri şi în gât. Mi-am mişcat capul în sus şi în jos; vertebrele gâtului îmi pocneau. Am

continuat să mă uit la foc, dar n-am văzut nimic neobişnuit în el, nici n-ara mai auzit vreun zgomot.

După o vreme, m-am relaxat un pic şi m-am gândit că poate don Juan era la baza întâmplărilor. M-am convins rapid de asta. Gândul m-a făcut să râd. Am avut altă avalanşă de concluzii raţionale, concluzii fericite de data asta. M-am gândit că don Juan trebuie să mă fi suspectat că voi renunţa la ideea de a rămâne în munţi, sau trebuie să mă fi văzut alergând după el şi s-a ascuns într-o gaură ferită, sau după vreun tufiş. Apoi m-a urmărit şi, văzând că am adormit, m-a trezit rupând o creangă lângă urechea mea. Am mai pus beţe pe foc şi-am început să mă uit în jur într-un mod firesc să văd dacă pot să-l remarc, deşi ştiam că dacă se ascundea pe acolo, n-aş fi în stare să-l descopăr.

Totul era liniştit: greierii, vântul trecând peste copacii de pe pantele dealurilor vecine, sunetul moale, pocnit al betelor care se aprindeau. Scânteile zburau în jur, dar erau scântei obişnuite.

Brusc, am auzit trosnetul unei crengi rupându-se în două. Zgomotul venea din stângă mea. Mi-am ţinut respiraţia, ascultând cu cea mai mare concentrare. O clipă mai târziu, am auzit altă creangă trosnind în dreapta mea.

Apoi am auzit un sunet slab şi depărtat de crengi trosnite. Parcă mergea cineva şi călca pe ramuri, făcându-le să trosnească. Sunetele erau bogate şi pline, aveau o anumită robusteţe. Păreau, de asemenea, că se apropie de locul unde mă aflam. Am avut o reacţie foarte înceată şi nu ştiam dacă să ascult, sau să mă ridiC. Încă mai deliberam ce să fac, când brusc m-a învăluit sunetul de crengi rupte; era peste tot în jurul meu. Am fost învăluit atât de repede de ele încât de-abia am avut timp să sar în picioare şi să calc pe foc.

Am început să alerg în jos pe deal prin întuneric. Mi-a trecut prin cap, în timp ce goneam prin tufişuri, că nu era nici un loc plat în jur. Am continuat să alerg mai moderat, încercând să-mi protejez ochii de tufişuri. Eram la jumătatea pantei dealului, când am simţit ceva în spatele meu, aproape atingându-mă. Nu era o ramură; era ceva care am simţit intuitiv că venea peste mine. Ideea asta m-a îngheţat. Mi-am scos jacheta, am împachetat-o peste stomac, m-am ghemuit şi mi-am acoperit ochii cu mâinile, aşa cum îmi spusese don Juan. Am păstrat poziţia asta puţină vreme şi apoi mi-am dat seama că totul în jurul meu era liniştit. Nu se auzea nici un fel de sunet. Am devenit extrem de alarmat. Muşchii stomacului mi s-au contractat şi

tremurau spasmodic. Apoi am auzit alt sunet pocnit. Părea că este departe, dar era extrem de clar şi de distinct. S-a mai auzit o dată, mai aproape de mine. A urmat un interval de tăcere şi apoi ceva a explodat exact deasupra capului meu. Bruscheţea zgomotului m-a făcut să tresar involuntar şi aproape că m-am rostogolit pe o parte. Era în mod clar sunetul unei crengi rupându-se în două. Sunetul s-a produs atât de aproape, încât am auzit fâşâitul frunzelor în momentul ruperii.

A urmat apoi un torent de explozii pocnite; în jurul meu se rupeau ramuri cu mare forţĂ. În acest moment, lucrul deplasat era reacţia mea la întregul fenomen; în loc să fiu înspăimântat, râdeam. Credeam sincer că don Juan mă păcălea iar. O serie de concluzii logice mi-au întărit încrederea; m-am simţit înconjurat. Eram sigur că puteam prinde vulpea aia bătrână de don Juan cu un alt truc de-al lui. Era lângă mine, rupând ramuri şi ştiind că nu voi îndrăzni să mă uit, era liber şi în siguranţă să facă tot ce voia. M-am gândit că trebuie să fie singur în munţi, deoarece fusesem cu el în mod constant, de multe zile. Nu avusese timpul sau ocazia să angajeze nişte colaboratori. Dacă se ascundea, aşa cum credeam, era singur şi putea produce, în mod logic, doar un număr limitat de zgomote. Deoarece era singur, zgomotele trebuiau să apară într-o succesiune temporală liniară; adică, unul o dată, sau cel mult două, trei în acelaşi timp. Apoi, varietatea zgomotelor trebuie să fie limitată la mecanica unui singur individ. Eram absolut sigur, în timp ce stăteam ghemuit şi nemişcat, că întreaga întâmplare era un joc şi că singurul mod de a rămâne în el era prin neangajarea mea emoţională. Eram angajat în mod clar în el. M-am suprins chicotind la ideea că puteam anticipa următoarea mişcare pe care as face-o, dacă as fi don Juan.

Sunetul cuiva care soarbe mi-a oprit exerciţiul mental. Am ascultat atent; sunetul s-a auzit iar. Nu puteam determina ce era. Semăna cu un animal care soarbe apa. S-a întâmplat iar foarte aproape. Era un sunet iritant, care-mi amintea de zgomotul plescăit al unei adolescente cu fălci mari, care mesteca gumă. Mă întrebam cum putea produce don Juan un astfel de zgomot, când acesta s-a auzit venind iar din dreapta mea. La început era doar un singur zgomot şi apoi am auzit o serie de sunete de sorbit şi de împroşcat, ca şi cum cineva ar fi mers prin noroi. Era un sunet exasperant, aproape senzual, al unui picior care calcă printr-un noroi adânc. Zgomotele s-au oprit pentru o clipă şi apoi au început iar, spre stângă mea, foarte aproape, probabil la vreo trei metri. Acum sunau ca şi când cineva ar fi mers cu paşi mărunţi, cu

cizme înalte, prin noroi. M-am minunat de bogăţia sunetului. Nu-mi puteam imagina nici un mecanism primitiv pe care l-aş fi putut realiza pentru a putea produce astfel de sunete. Am auzit altă serie de sunete de plescăială şi împroşcare spre dreapta şi apoi au început toate odată, în toate părţile. Parcă mergea cineva aâergând cu paşi moderaţi prin noroi în jurul meu. /, M-a cuprins o îndoială firească. Dacă don Juan făcea toate astea, atunci trebuia să alerge în cercuri cu o viteză incredibilă. Rapiditatea sunetelor făcea alternativa asta imposibilă. Apoi m-am gândit că, în definitiv, don Juan trebuie să fi avut tovarăşi. Am vrut să continui speculaţiile cu privire la cine ar fi putut fi acoliţii lui, dar intensitatea sunetelor mi-a captat toată concentrarea. Nu puteam gândi clar, totuşi nu mi-era frică, eram probabil doar zăpăcit de calitatea ciudată a sunetelor. Plescăială vibra efectiv. De fapt, acele vibraţii păreau că ţintesc direct în stomacul meu, sau poate că eu le percepeam cu partea inferioară a abdomenului.

Conştientizarea acestui fapt a condus la o pierdere instantanee a simţului meu de obiectivitate şi a indiferentei mele. Sunetele îmi atacau stomacul! Atunci mi-a trecut prin cap întrebarea „Dar dacă nu este don Juan?" şi am intrat în panică. Mi-am încordat muşchii abdominali şi mi-am îndoit coapsele strâns peste jacheta mea.

Zgomotele au crescut în număr şi viteză, ca şi cum ar fi ştiut că mi-am pierdut încrederea, vibraţiile lor erau atât de intense, încât mi-a venit să vomit. M-am luptat cu sentimentul de greaţă. Am respirat adânc şi am început să cânt cântecele peiotei. Mi s-a făcut rău şi zgomotele de plescăială au încetat imediat; sunetele greierilor şi al vântului şi lătratul sacadat şi îndepărtat al coioţilor s-au suprapuS. Încetarea abruptă mi-a permis un respiro şi m-am trecut în revistă. Doar cu scurtă vreme în urmă fusesem, în cea mai bună stare de spirit, încrezător şi indiferent; evident, eşuasem mizerabil în evaluarea situaţiei. Chiar dacă don Juan ar fi avut acoliţi, ai" fi fost imposibil din punct de vedere mecanic să-mi afecteze stomacul. Pentru a produce sunete de asemenea intensitate, le-ar fi trebuit mecanisme care le depăşeau posibilităţile şi concepţia. După toate aparenţele, fenomenul pe care-1 percepeam nu era un joc, şi teoria „un alt truc al lui don Juan" era doar o explicaţie rudimentară a mea. Aveam cârcei şi o dorinţă copleşitoare de a mă rostogoli şi de a-mi întinde picioarele. M-am decis să mă mişc spre dreapta, pentru a-mi muta faţa de pe locul unde vomitasem, în clipa în care am început să mă mişc, am auzit un scheunat foarte moale deasupra urechii mele stângi. Am îngheţat pe loc. Scârţâitul s-a repetat pe partea cealaltă a

capului. Era un singur sunet. M-am gândit că semăna cu scârţâitul unei uşi. Am aşteptat, dar n-am mai auzit nimikc, aşa că m-am decis să mă mise iar. Nici n-am apucat să-mi mişc capul cu un centimetru, când am fost aproape forţat să sar în suS. Într-o clipă m-a cuprins un potop de scârţâieli. Uneori era ca scârţâitul unei uşi; alteori era precum chiţăitul unor şobolani, sau cobai. Nu erau tari, sau inetnse, ci erau foarte moi şi insidioase şi îmi produceau spasme chinuitoare de greaţă. S-au oprit aşa cum au început, diminuându-se gradat, până când mai puteam auzi doar unul, sau două în acelaşi timp.

Apoi am auzit ceva ce semăna cu aripile unei păsări mari care trecea peste vârfurile tufişurilor. Părea că zboară în cercuri pe deasupra capului meu. Scârţâielile slabe au început iar să crească şi la fel şi fâlfâitul aripilor. Deasupra capului meu păreau că există o grămadă de păsări gigantice care dădeau din aripile lor moi. Ambele zgomote s-au unit, creând în jurul meu o undă învăluitoare. Simţeam că plutesc suspendat într-un imens val ondulatoriu. Scârţâielile şi fâlfâitul erau atât de line, încât le puteam simţi cu tot corpul. Fâlfâitul de aripi al unui stol de păsări părea că mă trage în sus de deasupra, în timp ce scheunatul unei armate de şobolani părea că mă împinge de dedesubt şi din jurul întregului corp.

Nu aveam nici un dubiu că prin stupiditatea mea prostească dezlănţuisem ceva teribiL. Îmi clănţăneau dinţii, respiram adânc şi cântam cântecele peiotei.

Zgomotele au durat multă vreme şi m-am împotrivit lor cu toată puterea mea. Când au încetat, a urmat iar o „tăcere” întreruptă, aşa cum sunt obişnuit să percep tăcerea; adică, puteam percepe doar sunetele naturale ale insectelor şi vântului. Momentul de tăcere era pentru mine mai vătămător decât zgomotele. Am început să mă gândesc şi să-mi analizez poziţia şi deliberarea mea m-a aruncat în panică. Ştiam că eram pierdut; nu aveam nici cunoaşterea, nici vitalitatea de a îndepărta ceea ce mă acosta. Eram complet lipsit de apărare, ghemuit peste propriul meu vomitat. M-am gândit că-mi sosise sfârşitul şi am început să plâng. Am vrut să mă gândesc la viaţa mea, dar nu ştiam de unde să încep. Nimic din ceea ce făcusem în viaţa mea nu merita această ultimă amintire, aşa că nu aveam la ce mă gândi. Asta a fost o înţelegere acută. Mă schimbasem de la ultima dată când avusesem o experienţă similară. De data asta eram mai gol. Aveam mai puţine sentimente personale de cărat.

M-am întrebat ce-ar face un luptător în această situaţie şi am ajuns la concluzii diferite. Exista ceva în regiunea mea ombilicală care era de o importanţă unică; era ceva nepământean în sunete; ele îmi ţinteau stomacul; iar ideea că don Juan mă păcălea era de nesusţtnut.

Muşchii stomacului erau foarte tari, deşi nu aveam crampe. Am continuat să cânt şi să respir adânc şi am simţit o căldură liniştitoare inundându-mi corpul. Pentru mine devenise clar că, dacă voiam să supravieţuiesc, trebuia să procedez potrivit învăţămintelor lui don Juan. Am repetat instrucţiunile lui în gând. Mi-am amintit punctul exact în care dispăruse soarele în munţi, în raport cu dealul unde eram şi cu locul pe care eram ghemuit. M-am reorientat şi când am fost convins că aprecierea mea asupra punctelor cardinale era corectă, am început să-mi schimb poziţia, astfel încât să am capul orientat într-o poziţie nouă şi „mai bună", spre sud-est. Am început să-mi mişc tălpile spre stângă, centimetru cu centimetru, până când erau sub gambe. Apoi am început să-mi aliniez corpul cu tălpile, dar nici n-apucasem să mă târăsc lateral, că am simţit o atingere deosebită; am avut efectiv senzaţia că ceva îmi atingea zona neacoperită de pe spatele gâtului. S-a întâmplat atât de rapid, încât am ţipat involuntar şi am îngheţat iarăşi. Mi-am întărit muşchii abdomenului şi am început să respir adânc şi să cânt cântecele peiotei. O clipă mai târziu, am simţit încă o dată aceeaşi atingere pe gât. M-am ghemuit. Gâtul meu era neacoperit şi nu puteam face nimic pentru a-l proteja. Am fost iar atins. Era un obiect foarte moale, aproape mătăsos, care-mi atingea gâtul, ca laba păroasă a unui iepure gigantic. M-a atins iar şi apoi a început să-mi treacă pe gât înainte şi înapoi, până când mi-au dat lacrimile. Parcă era o hoardă de canguri, tăcuţi, moi şi fără greutate, care mă călcau pe gât. Puteam auzi loviturile înăbuşite ale labelor lor, pe măsură ce treceau uşor peste mine. Nu era deloc o senzaţie dureroasă şi, totuşi, era înnebunitoare. Am ştiut că dacă nu mă ocupam cu ceva, voi înnebuni şi mă voi ridica şi voi fugi. Aşa că am început să-mi manevrez uşor corpul spre o poziţie nouĂ. Încercarea mea de a mă mişca părea că accelerează atingerea de pe gâT. În final, am devenit atât de frenetic, încât mi-am săltat corpul şi l-am aliniat într-o clipă într-o direcţie nouă. N-aveam nici o idee despre urmarea acţiunii mele. Acţionam doar pentru a nu înnebuni complet.

Imediat ce am schimbat direcţiile, atingerea de pe gât a încetat. După o pauză lungă, chinuitoare, am auzit un trosnet distant de ramuri. Zgomotele nU. Mai erau aproape. Parcă s-ar fi retras într-o poziţie depărtată de mine.

După o clipă, sunetul ramurilor rupte s-a amestecat cu un sunet puternic de frunze foşnite, ca şi cum un vânt puternic ar fi măturat tot dealul. Toate tufişurile din jurul meu păreau să tremure, totuşi nu era nici un pic de vânt. Sunetul foşnit şi trosnetul ramurilor îmi dădeau senti-mentui că tot dealul era în flăcări. Corpul meu era tare ca piatra. Transpiram copios. Am început să mă simt din ce în ce mai cald. Pentru o clipă, am fost complet convins că ardea tot dealul. N-am sărit s-o iau la goană, pentru că eram amorţit în aşa măsură, încât nu mă puteam mişca; de fapt, nici nu-mi puteam deschide ochii. Tot ce conta pentru mine în acel moment era să mă ridic şi să scap de foc. Aveam crampe teribile la stomac, care începuseră să-mi taie respiraţia. Am fost foarte preocupat să încerc să respir. După o luptă lungă, am fost iar capabil să respir adânc şi am fost de asemenea capabil să observ că foşnetul încetase; mai era doar câte un trosnet ocazional. Sunetul trosnit de ramuri a devenit din ce în ce mai distant şi mai sporadic şi apoi a încetat complet.

Am fost capabil să deschid ochii. Am privit printre gene la pământul de sub mine. Era deja ziuă. Am mai aşteptat o vreme fără să mă mişc şi apoi am început să-mi destind corpul. M-am rostogolit pe spate. Soarele era ridicat peste dealurile dinspre vest.

Mi-au trebuit ore întregi ca să-mi întind picioarele şi să mă târâi în jos pe deal. Am început să merg spre locul unde mă lăsase don Juan, care era, probabil, la vreun kilometru şi jumătate depărtare; pe Ia prânz, eram de-abia la marginea unor păduri, la încă vreo patru sute de metri buni de locul acela.

N-am mai putut să merg, cu nici un preţ. M-am gândit Ia pume şi am încercat să mă urc într-un copac, dar braţele mele nu-mi puteau susţine greutatea. M-am întins pe o piatră şi m-am resemnat să mor acolo. Eram convins că voi fi hrană pentru pume, sau alţi prădători. Nu mai aveam forţă nici cât să arunc o piatră. Nu mi-era foame, nici sete. Pe la prânz, găsisem un pârâu şi băusem multă apă, dar apa nu m-a ajutat să-mi refac puterea. Stând acolo, complet lipsit de apărare, m-am simţit mai mult descurajat decât temător. Eram atât de obosit, că nu mă mai interesa soarta mea şi am adormit.

M-am trezit când m-a scuturat ceva. Don Juan era aplecat peste mine. M-a ajutat să mă aşez şi mi-a dat şi nişte apă şi nişte fiertură de ovăz. A râs şi a spus că arătam mizerabil. Am încercat să-i spun ce se întâmplase, dar m-a făcut să tac şi a spus că greşisem semnul, că locul unde trebuia să-I întâlnesc era la vreo o sută de metri. Apoi m-a cărat în jos pe deal. Spunea că mă duce la un râu şi că o să mă spele acolo. Pe drum, mi-a înfundat

urechile cu nişte frunze pe care Ie-a scos din punga lui şi apoi mi-a acoperit ochii, punând câte o frunză pe fiecare ochi şi legându-le cu o cârpă. Mi-a spus să-mi scot hainele şi să-mi pun mâinile peste ochi şi urechi, ca să fiu sigur că nu puteam vedea, sau auzi ceva.

Don Juan mi-a şters tot corpul cu frunze şi apoi m-a scufundat în râu. Am simţit că era un râu mare. Era adânc. Stăteam în picioare şi nu-i atingeam fundul. Don Juan mă ţinea de cotul drept. La început, n-am simţit răceala apei, dar încetul cu încetul am început să mă simt înfiorat şi apoi răceala a devenit intolerabilă. Don Juan m-a scos afară şi m-a uscat cu nişte frunze care aveau un miros deosebit. M-am îmbrăcat şi el m-a condus; am mers o bună bucată de drum, înainte să-mi scoată frunzele din urechi şi de pe ochi. Don Juan m-a întrebat dacă mă simţeam destul de puternic ca să merg până la maşină. Lucrul ciudat era că mă simţeam foarte puternic. Am alergat pe un deal abrupt ca s-o dovedesc.

Pe drumul spre maşină, am stat foarte aproape de don Juan. M-am împiedicat de câteva ori şi el a râs. Am observat că râsul lui era extrem de înviorător şi a devenit punctul focal al refacerii mele; cu cât râdea mai mult, cu atât mă simţeam mai bine.

I-am descris în ziua următoare lui don Juan succesiunea evenimentelor din momentul în care m-a părăsit. A râs tot timpul descrierii mele, în special când i-am spus că mă gândisem că era unul dintre trucurile lui.

— Întotdeauna crezi că eşti păcălit, a spus. Ai prea multă încredre în tine. Acţionezi ca şi cum ai cunoaşte toate răspunsurile. Nu ştii nimic, micul meu prieten, nimic.

Era prima dată când don Juan îmi spunea „micul meu prieten”. M-a luat prin surprindere. El a observat şi a râS. În vocea lui era o mare căldură şi asta m-a întristat. I-am spus că fusesem neatent şi incompetent, pentru că asta era înclinaţia inevitabilă a personalităţii mele; şi că nu-i voi înţelege niciodată lumea. Mă simţeam adânc mişcat. A fost foarte încurajator şi a spus că m-am descurcat foarte bine.

L-am întrebat despre înţelesul experienţei mele.

— N-are nici un înţeles, a răspuns. Acelaşi lucru s-ar fi putut întâmplă oricui, în special cuiva ca tine, care are deja gaura deschisă. Este ceva foarte obişnuit. Orice luptător care caută aliaţi ţi-ar putea spune despre faptele tale. Ceea ce ţi-au făcut ţie a fost o nimica toată. Totuşi, gaura ta este deschisă şi de acea eşti agitat. Nu te poţi transforma peste noapte într-un luptător. Acum

trebuie să pleci acasă şi să nu te mai întorci până când nu eşti tămăduit şi până când nu ţi se închide gaura.

Nu m-am întors multe luni în Mexic; am folosit timpul pentru a lucra la notiţele mele de teren şi, pentru prima dată în cei zece ani de când am început ucenicia, învăţăturile lui don Juan aveau un sens adevărat. Simţeam că perioadele lungi de timp în care trebuia să stau departe de ucenicie avuseseră un efect foarte calmant şi benefic asupra mea; ele mi-au permis oportunitatea de a-mi revedea descoperirile şi de a le aranja într-o ordine intelectuală potrivită instruirii şi interesului meu. Totuşi, evenimentele care au avut loc la ultima mea vizită pe teren au indicat o eroare în optimismul meu despre înţelegerea cunoaşterii lui don Juan.

Ultima consemnare în notiţele de teren am făcut-o pe 16 octombrie 1970. Evenimentele care au avut loc cu acea ocazie au marcat o tranziţie. Ele nu numai că au închis un ciclu de instrucţie, dar au deschis de asemenea unul nou, care era atât de diferit de ceea ce făcusem până atunci, încât cred că acesta este punctul în care trebuie să-mi termin reportajul.

Apropiindu-mă de casa lui don Juan, l-am văzut stând, în maniera lui obişnuită, pe veranda din faţa uşii. Am par cat ia umbra unui copac, mi-am luat servieta şi o genată cu alimente din maşină şi m-am dus spre el, salutându-1 cu voce tare. Apoi am observat că nu era singur. Mai era un bărbat, care stătea jos în spatele unei grămezi de lemne de foc. Amândoi mă priveau. Don Juan mi-a făcut cu mâna şi celălalt a făcut Ia fel. Judecind după ţinuta lui, nu era un indian, ci un mexican din sud-vest. Purta blugi Levi's, o cămaşă bej, o pălărie texană de cowboy şi cizme de cow-boy.

Am vorbit cu don Juan şi apoi am privit la bărbat; îmi zâmbea. L-am fixat o clipă cu privirea.

— Iată-1 pe micul Carlos, i-a spus bărbatul lui don Juan, şi nici măcar nu-mi vorbeşte. Nu-mi spune că e supărat pe mine!

Înainte să pot spune ceva, au izbucnit în râs şi de-abia atunci mi-am dat seama că bărbatul ciudat era don Genaro.

— Nu m-ai recunoscut, nu-i aşa? a întrebat el, încă râzând.

A trebuit să admit că ţinuta Iui mă dezorientase.

— Ce faci în partea asta a lumii, don Genaro? am întrebat.

— A venit să se bucure de vântul cald, a spus don Juan. Nu-i asa? 1

— Aşa este, a răspuns don Genaro ca un ecou. N-ai idee ce poate face vântul cald cu un corp bătrân ca al meu.

M-am aşezat între ei.

— Ce face vântul cald corpului tău? am întrebat.

— Vântul cald îi spune corpului meu lucruri extraordinare.

S-a întors spre don Juan cu ochi strălucitori.

— Nu-î asa?

Don Juan a dat afirmativ din cap.

Le-am spus că anotimpul vuiturilor calde din Santa Ana era partea cea mai rea a anului pentru mine şi că era destul de ciudat că don Genaro venea să caute vântul cald, în timp ce eu fugeam de el.

— Carlos nu poate rezista la căldură, i-a spus don Juan lui don Genaro. Când se încălzeşte, devine ca un copil şi se sufocă.

— Sufo… ce?

— Sufo… că.

— Dumnezeule! a exclamat don Genaro, mimând grija şi a făcut un gest de disperare care a fost indescriptibil de comic.

Apoi don Juan i-a explicat că fusesem plecat luni de zile, din cauza unui incident nefericit cu aliaţii.

— Aşa, deci într-un târziu ai întâlnit un aliat! a spus don Genaro.

— Cred că da, am afirmat prudent.

Au râs tare. Don Genaro m-a bătut pe spate de două, trei ori. Era o atingere foarte uşoară, pe care am interpretat-o drept un gest prietenesc de grijă. Şi-a lăsat mâna pe umărul meu, în timp ce mă privea şi am simţit o mulţumire placidă, care a durat doar o clipă, pentru că, în următorul moment, don Genaro mi-a făcut ceva inexplicabil. Am simţit brusc în spate greutatea unui bolovan. Aveam senzaţia că a mărit greutatea mâinii, care se odihnea pe umărul meu drept, până când m-a făcut să mă înco-voi la pământ şi să dau cu capul de sol.

— Trebuie să-1 ajutăm pe micul Carlos, a spus don Genaro şi i-a aruncat Iui don Juan o privire conspirativă.

M-am îndreptat iar şi am privit la don Juan, dar el se uita într-o parte. Am avut un moment de ezitare şi gândul enervant că don Juan acţiona ca şi cum ar fi fost indiferent m-a detaşat. Don Genaro râdea; părea că-mi aşteaptă reacţia.

L-am rugat să-şi mai pună o dată mâna pe umărul meu, dar n-a vrut s-o facă. L-am îndemnat să-mi spună cel puţin ce-mi făcuse. A chicotit. M-am întors iar spre don Juan şi i-am spus că greutatea mâinii lui don Genaro aproape mă zdrobise.

— Nu ştiu nimic despre asta, a spus don Juan cu adevărat comic. Nu şi-a pus mâna pe umărul meu.

Cu asta, au izbucnit amândoi în râs.

— Ce mi-ai făcut, don Genaro? am întrebat.

— Mi-am pus doar mâna pe umărul tău, a spus inocent.

— Fă-o din nou, am spus.

A refuzaT. În acest moment don Juan a intervenit şi m-a rugat să-i descriu lui don Genaro ceea ce am perceput la ultima mea experienţă. M-am gândit că voia să-i fac o descriere exactă a ceea ce mi se întâmplase, dar cu cât era mai serioasă descrierea mea, cu atât râdeau şi mai mult. M-am oprit de două sau trei ori, dar m-au îndemnat să continui.

— Aliatul va veni la tine indiferent de sentimentele tale, a spus don Juan când am terminat descrierea mea. Vreau să spun, nu trebuie să faci ceva pentru a-l ademeni. Poţi să stai şi să tai frunze la câini, sau să te gândeşti Ia femei şi, brusc, o atingere pe umăr, te întorci şi aliatul e lângă tine.

— Ce pot să fac dacă se întâmplă una ca asta? am întrebat.

— Hei! Hei! Stai o clipă! a spus don Genaro. Asta nu e o întrebare bună. N-ar trebuit să întrebi ce poţi face, evident nu poţi face nimic. Ar trebui să întrebi ce poate face un luptător.

S-a întors spre mine clipind. Capul lui era uşor înclinat spre dreapta şi avea gura contractată.

Am privit la don Juan, încercând să ghicesc dacă totul era doar o glumă, dar el îşi menţinea o faţă solemnă.

— Foarte bine! am acceptat. Ce poate face un luptător?

Don Genaro a clipit şi a pocnit din buze, ca şi cum ar fi căutat un cuvânt bun. M-a privit ţintă, ţinându-se de bărbie.

— Un luptător îşi udă pantalonii, a spus cu o solemnitate indiană.

Don Juan şi-a acoperit faţa şi don Genaro a lovit solul cu palmele, explodând într-un hohot de râs.

— Frica este ceva peste care nu poţi trece, a spus don Juan după ce râsul a încetat. Când un luptător este prins într-o poziţie atât de incomodă, îi întoarce spatele aliatului pur şi simplu, fără a se mai gândi de două ori. Un luptător nu-şi poate permite să fie indulgent, de aceea nu poate muri de frică. Un luptător îi permite altuia să vină doar când este viguros şi pregătit. Când este destul de puternic pentru a se încleşta cu aliatul, îşi deschide gaura şi ţâşneşte înainte, prinde aliatul, îl fixează la pământ şi îşi menţine încleştarea exact cât timp trebuie, apoi îşi mută privirea, eliberează aliatul şi

îl lasă să plece. Un luptător, micul meu prieten, este maestrul tuturor timpurilor.

— Ce se întâmplă dacă îţi fixezi privirea prea mult timp asupra aliatului? am întrebat.

Don Genaro m-a privit şi a făcut gestul comic al cuiva care fixează pe cineva cu privirea, făcându-l să întoarcă capul.

— Cine ştie? a spus don Juan. Poate că Genaro o să-ţi spună ce i s-a întâmplat lui.

— Poate, a spus don Genaro şi a chicotit.

— Vrei să-mi spui, te rog?

Don Genaro s-a ridicat, şi-a trosnit oasele, întinzându-şi braţele, şi şi-a deschis ochii, până când erau rotunzi şi arătau smintiţi. %

— Genaro o să facă deşertul să tremure, a spus şi a intrat în tufişuri.

— Genaro este dispus să te ajute, a spus don Juan pe un ton confidenţial. El a făcut acelaşi lucru pentru tine, acasă la el şi, atunci aproape că ai „văzut".

M-am gândit că se referea la ceea ce se întâmplase la cascadă, dar vorbea despre nişte sunete nepământeşti, de bubuit, pe care le auzisem la casa lui don Genaro.

— Apropo, ce-a fost atunci? am întrebat. Am râs de asta, dar nu mi-ai explicat niciodată despre ce era vorba.

— N-ai întrebat niciodată.

— Am întrebat.

— Nu. M-ai întrebat despre orice altceva, cu exe-cepţia acestui lucru.

Don Juan mă privea acuzator.

— Asta e arta lui Genaro, a spus. Doar Genaro poate face asta. Atunci aproape ai „văzut".

I-am spus că nu m-am gândit niciodată să asociez „vederea" cu zgomotele ciudate pe care Ie auzisem cu acea ocazie.

— Şi de ce nu? a întrebat el sec

— Vederea" înseamnă pentru mine ochii, am răspuns.

M-a cercetat o clipă cu privirea, ca şi cum ar fi fost ceva rău cu mine.

— N-am spus niciodată că „vederea" este doar b problemă de ochi, a comentat şi a dat din cap a neîncredere.

— Cum o face? am insistat.

— Ţi-am spus deja cum o face, a spus aspru don Juan.

Exact în acel moment, am auzit un bubuit extraordinar.

Am tresărit şi don Juan a început să râdă. Huruitul era ca o avalanşă colosală. Ascultându-l, am avut impresia simpatică că inventarul meu de experienţe în sunete se trage în mod clar din filme. Trăsnetul profund pe care-l auzisem semăna cu coloana sonoră a unui film în care întregul versant se prăbuşeşte într-o vale.

Don Juan se ţinea de coaste ca şi cum l-ar fi durut de atâta râs. Huruitul tunător a făcut să tremure solul unde stăteam Am auzit distinct şocul greu a ceea ce părea să fie un bolovan monumental care se rostogolea. Am auzit o serie de lovituri zdrobitoare care mi-au dat impresia că bolovanul se rostogolea inexorabil spre mine. Am avut un moment de confuzie supremă. Muşchii meu erau încordaţi; întregul corp era gata să-şi ia zborul.

M-am uitat la don Juan. Mă fixa cu privirea. Apoi am auzit cea mai groaznică lovitură din viaţa mea. Era ca şi cum un bolovan monumental ar fi aterizat în spatele casei. Totul tremura şi în acel moment am avut o percepţie foarte stranie. Pentru o clipă am „văzut" efectiv un bolovan de mărimea unui munte, exact în spatele casei. Nu era ca o imagine suprapusă peste imaginea casei la care priveam. Nu era nici viziunea unui bolovan real. Mai degrabă, zgomotul crea imaginea unui bolovan de mărime monumentală rostogolindu-se. Efectiv, am „văzut" zgomotul. Caracterul inexplicabil al percepţiei mele m-a proiectat în disperare şi confuzie. Niciodată în viaţa mea nu concepusem că simţurile mele erau în stare să perceapă într-o asemenea manieră. Am avut un atac de frică raţională şi m-am decis să fug, pentru a-mi salva viaţa. Don Juan m-a ţinut de braţ şi mi-a ordonat în mod imperativ să nu fug şi nici să nu mă întorc, ci să rămân cu faţa în direcţia în care dispăruse don Genaro.

Apoi am auzit o serie de zgomote bubuitoare, care semănau cu sunetul unor pietre care cad şi se îngrămădesc una peste alta şi apoi totul s-a liniştit iar. Câteva minute după aceea, don Genaro s-a întors şi s-a aşezat. M-a întrebat dacă „văzusem". N-am ştiut ce să spun. M-am întors spre don Juan pentru o indicaţie. El mă fixa cu privirea.

— Cred că a făcut-o, a spus şi a chicotit.

Am vrut să spun că nu ştiam despre ce vorbeau. Mă simţeam teribil de frustrat. Aveam o senzaţie de furie, de tulburare profundă.

— Cred că ar trebui să-l lăsăm „aici" să stea singur, a spus don Juan.

S-au ridicat şi au plecat de lângă mine.

— Carlos se complace în confuzia lui, a spus don Juan foarte tare.

Am stat singur ore întregi şi am avut timp să-mi scriu notiţele şi să analizez experienţa mea absurdă. După ce m-am gândit la ea, pentru mine a devenit evident că din momentul în care l-am văzut pe don Genaro stând acolo, sub ramada lui don Juan, situaţia acumulase o gradare ridicolă. Cu cât mă gândeam mai mult la asta, cu atât eram mai convins că don Juan îi cedase controlul lui don Genaro şi asta mă umplea de nelinişte.

Don Juan şi don Genaro s-au întors la asfinţit. S-au aşezat lângă mine şi m-au flancat. Don Genaro s-a apropiat de mine şi aproape că s-a întins peste mine. Umărul lui subţire şi firav m-a atins uşor şi am avut acelaşi sentifi J J ment pe care-1 avusesem când mă atinsese cu mâna. O greutate zdrobitoare m-a îndoit şi am căzut în poala lui don Juan. El m-a ajutat să mă aşez şi a întrebat pe un ton glumeţ dacă voiam să dorm în poala lui.

Don Genaro părea să fie încântat; îi străluceau ochii, îmi venea să plâng. Aveam sentimentul că eram un animal închis într-un ţarc.

— Te înspăimânt, Carlos? a întrebat don Genaro şi părea cu adevărat îngrijorat. Arăţi ca un cal sălbatic.

— Spune-i o poveste, a spus don Juan. Este singurul lucru care-1 calmează.

S-au mutat în fata mea. Amândoi m-au examinat cu curiozitatE. În semiîntuneric, ochii lor păreau sticloşi, ca nişte bazine imense de apă şi erau înfricoşători. Nu erau ochi de oameni. Ne-am fixat o clipă cu privirea şi apoi m-am uitat în altă parte. Am remarcat că nu-mi era frică de ei şi, totuşi, ochii lor mă înspăimântaseră atât de mult, încât începusem să tremur. Simţeam o derută foarte tulburătoare,

După o clipă de tăcere, don Juan 1-a îndemnat pe don Genaro să-mi spună ce s-a întâmplat atunci când a trebuit să plece privirea aliatului. Don Genaro stătea la câţiva metri, cu faţa spre mine; nu spuneau nimic. 'L-am privit; ochii lui păreau de patru-cinci ori mai mari decât cei umani; străluceau şi aveau o atracţie irezistibilă. Ceea ce părea a fi lumina ochilor lui domina totul în jurul lor. Corpul lui don Genaro părea că s-a contractat şi arăta mai mult ca un corp de felină. Am observat o mişcare a corpului lui de pisică şi m-am înspăimântaT. În mod absolut automat, ca şi cum aş fi procedat aşa toată viaţa mea, am adoptat „forma de luptă" şi am început să bat ritmic în gambă. Când am devenit conştient de acţiunile mele, m-am jenat şi l-am privit pe don Juan. El mă fixa cu privirea, aşa cum făcea de obicei; ochii lui erau buni şi liniştitori. A râs tare. Don Genaro a scos un sunet de pisică ce toarce, s-a ridicat şi a intrat în casă.

Don Juan mi-a explicat că don Genaro era foarte energic şi că nui plăcea să se ocupe de fleacuri şi că mă tachinase cu ochii lui. A continuat apoi spunând că, la fel ca de obicei, ştiam mai mult decât mă aşteptam. A comentat că oricine se ocupă cu vrăjitorii este teribil de periculos în orele asfinţitului şi că, în acest timr), vrăjitorii ca don Genaro puteau realiza minuni.

Am rămas tăcuţi câteva clipe. M-am simţit mai bine. Discuţia cu don Juan m-a relaxat şi mi-a redat încrederea. Apoi a spus că se duce să mănânce ceva şi că vom merge la o plimbare, astfel încât don Genaro să-mi poată arăta o tehnică de a te ascunde.

L-am rugat să-mi explice ce înţelegea prin tehnică de ascundere. A spus că terminase cu explicarea lucrurilor pentru mine, deoarece explicaţiile nu făceau decât să fiu indulgent.

Am intrat în casă. Don Genaro aprinsese lampa de gaz şi mesteca ceva de mâncare.

După ce am mâncat, am intrat toţi trei în tufişurile dese. Don Juan mergea aproape de mine. Don Genaro era la câţiva metri în fată.

Era o noapte clară, cu nişte nori grei, dar era destulă lumină de lună pentru a face împrejurimile destul de vizibile. La un moment dat, don Juan m-a oprit şi mi-a spus s-o iau înainte şi să-I urmez pe don Genaro. Am ezitat; m-a împins uşor şi m-a asigurat că totul era în ordine. Spunea că trebuie să fiu întotdeauna pregătit şi că trebuie să am încredere întotdeauna în forţa mea.

L-am urmărit pe don Genaro şi timp de două ore am încercat să-1 ajung, dar oricât de mult mă străduiam, nu reuşeam. Silueta lui don Genaro era întotdeauna în faţa mea. Uneori dispărea, ca şi cum ar fi sărit într-o parte a potecii, doar ca să apară iar în faţa meA. În ce mă privea, părea să fie o plimbare prin întuneric, ciudată şi fără rosT. Îl urmam pentru că nu ştiam cum să mă întorc spre casă. Nu puteam înţelege ce făcea don Genaro. Mă gândeam că mă ducea într-un loc obscur din tufişuri, ca să mă înveţe tehnica despre care-mi vorbise don Juan. Totuşi, la un moment dat, am avut senzaţia ciudată că don Genaro se afla în urma mea. M-am întors şi am surprins umbra unei persoane la o oarecare distanţă în spatele meu. Efectul a fost surprinzător. M-am forţat să văd în întuneric şi am crezut că pot distinge silueta unui bărbat stând în picioare, probabil la vreo 40 de metri. Figura era aproape unită cu tufişurile; parcă ar fi vrut să se ascundă. Am privit ţintă pentru o clipă şi am putut distinge efectiv silueta unui bărbat în câmpul meu de percepţie, deşi încerca să se ascundă în spatele unor tufişuri

întunecate. Apoi m-a cuprins un gând logic. M-am gândit că omul acela trebuia să fi fost don Juan, care probabil că ne-a urmărit tot timpul, în clipa în care am fost convins că era aşa, mi-am dat seama că nu mai puteam izola silueta; tot ce aveam în faţa ochilor era masa întunecată a mărăcinişurilor pustii.

Am mers spre locul unde-1 văzusem pe bărbat, dar n-am putut găsi pe nimeni. Don Genaro nu era nici el la vedere şi, deoarece nu ştiam drumul înapoi, m-am aşezat şi am aşteptat. O jumătate de oră mai târziu, au apărut şi don Juan şi don Genaro. Mă strigau. M-am ridicat şi m-am alăturat lor.

Am mers spre casă într-o tăcere completă. Interludiul acesta tăcut era binevenit, pentru că mă simţeam complet dezorientat. De fapt, simţeam că sunt o necunoscută pentru mine însumi. Don Genaro îmi făcea ceva, ceva care mă oprea să-mi formulez gândurile în modul în care eram obişnuit s-o fac. Asta a devenit evident pentru mine în momentul în care mă aşezasem jos, acolo, pe potecă. Verificasem în mod automat timpul când m-am aşezat şi apoi am rămas tăcut, ca şi cum mintea mea s-ar fi oprit. Totuşi, am stat într-o stare de alertă, pe care n-am mai simţit-o înainte. Era o stare fără gânduri, probabil comparabilă cu a nu te interesa nimiC. În acest timp, lumea părea să fie într-un echilibru ciudat; nu era nimic ce să-i fi putut adăuga şi nici nu puteam extrage nimic.

Când am sosit la casa lui don Juan, don Genaro a rulat o rogojină şi s-a culcat. M-am simţit obligat să-i redau lui don Juan experienţele zilei. Nu m-a lăsat să vorbesc.

18 octombrie 1970

— Cred că am înţeles ce încerca să facă don Genaro noaptea trecută, i-am spus lui don Juan.

Am spus asta pentru a-1 incita. Refuzul lui continuu de a discuta mă vlăguia.

Don Juan a zâmbit şi dat încet din cap, arătându-şi acordul cu ceea ce spuneam. Aş fi putut lua acest gest drept o afirmaţie, cu excepţia unei străluciri ciudate din ochii lui. Parcă ochii râdeau de mine.

— Nu crezi că am înţeles, nu-i aşa? am întrebat coercitiv.

— Bănuiesc că da…, ai înţeles, de fapt. Ştii că don Genaro a fost tot timpul în spatele tău. Totuşi, înţelegerea nu e problema importantă.

Afirmaţia lui că don Genaro fusese tot timpul în spatele meu m-a şocat. L-am rugat să-mi explice.

— Mintea ta e hotărâtă să caute doar o parte din asta, a spus.

A luat un beţigaş uscat şi 1-a mişcat prin aer. Nu făcea o figură în aer; ceea ce făcea el semăna cu mişcările pe care le făcea când curăţa resturile dintr-o grămadă de seminţe. Mişcările lui erau ca un fel de zgâriere sau împungere uşoară a aerului cu beţigaşul.

S-a întors şi m-a privit şi am dat automat din umeri, într-un gest de uluire. A venit mai aproape şi a repetat mişcările, făcând opt puncte pe sol. A încercuit primul punct.

— Tu eşti aici, a spus. Noi toţi suntem aici; acesta-i sentimentul şi ne mutăm de aici până aici.

A încercuit al doilea punct, pe care-1 trasase deasupra primului. Apoi a mişcat beţigaşul înainte şi înapoi între cele două puncte, pentru a descrie un trafic complex.

— Există, totuşi, încă şase puncte pe care omul este capabil să le manevreze. Majoritatea oamenilor nu ştiu nimic despre ele.

Şi-a pus beţigaşul între punctele unui şi doi şi a găurit solul cu el…

— A te mişca între aceste două puncte, înseamnă ce numeşti tu înţelegere. Ai făcut asta toată viaţa ta. Dacă spui că-mi înţelegi cunoaşterea, nu faci nimic nou.

A unit apoi unele dintre cele opt puncte cu altele, prin linii; rezultatul a fost o figură trapezoidală lungă, care avea opt centre de radiaţie nesimetrice.

— Fiecare dintre aceste şase puncte este o lume, exact aşa cum sentimentul şi înţelegerea sunt două lumi pentru tine, a spus.

— De ce opt puncte? De ce nu o infinitate, ca într-un cerc? am întrebat.

Am trasat pe pământ un cerc. Don Juan a zâmbit.

— Atât cât ştiu eu, există opt puncte pe care un om este capabil să le mânuiască. Poate că oamenii nu pot trece peste asta. Şi spun mânuire, nu înţelegere, pricepi asta?

Tonul lui era foarte comic şi a râs. El imita, sau mai degrabă îmi lua în derâdere insistenţa de-a folosi cuvintele.

— Problema ta este că vrei să înţelegi totul şi asta nu este posibil. Dacă insişti să înţelegi, nu consideri întregul tău ca fiinţă umană. Obstacolul eşti chiar tu, ca entitate. De aceea, n-ai făcut nimic aproape în toţi aceşti ani. Este adevărat, te-ai scuturat de moţăiala ta generală, dar lucrul ăsta ar fi fost oricum realizat de alte circumstanţe.

După o pauză, don Juan mi-a spus să mă ridic, pentru că vom merge la canionul de apă. Când ne urcam în maşină, don Genaro a ieşit din casă şi a venit cu noi. Am condus o parte a drumului, apoi am mers pe jos, până într-

o prăpastie adâncă. Don Juan a ales un loc de odihnă, la umbra unui copac mare.

— Mi-ai spus odată, a zis don Juan, că un prieten al tău a spus, când aţi văzut o frunză căzând din vârful unui sicomor, că acea frunză nu va mai cădea din acelaşi sicomor niciodată într-o întreagă eternitate, îţi aminteşti?

Mi-am amintit că-i vorbisem despre acel incident.

— Suntem la piciorul unui copac foarte mare, a continuat, şi acum, dacă ne uităm la celălalt copac din faţa noastră, putem vedea o frunză care cade exact din vârf.

Mi-a făcut semn să mă uit. Pe partea cealaltă a virogii era un copac mare; frunzele lui erau gălbui şi uscate. M-a îndemnat cu o mişcare a capului să mă uit la copac. După o aşteptare de câteva minute, o frunză s-a eliberat din vârf şi a început să cadă spre sol; a lovit alte frunze şi ramuri de trei ori înainte să aterizeze în verdeaţa înaltă.

— Ai văzut-o?

— Da.

— Ai spune că aceeaşi frunză nu va mai cădea iar din acelaşi copac, adevărat?

— Adevărat.

— La cât poţi tu înţelege, asta este adevărat. Dar e doar cât poţi tu pricepe. Priveşte iar.

Am privit automat şi am văzut o frunză căzând. Ea a lovit efectiv aceleaşi frunze şi ramuri ca cea anterioară. Parcă priveam o reluare de televiziune. Am urmărit căderea ritmată a frunzei până când a aterizat pe pământ. M-am ridicat să văd dacă erau două frunze, dar tufişurile înalte din jurul copacului m-au împiedicat să văd unde aterizase de fapt frunza.

Don Juan a râs şi mi-a spus să mă aşez.

— Uite, a spus, indicând cu capul spre vârful copacului. Uite cum coboară aceeaşi frunză.

Am văzut încă o dată o frunză căzând în exact aceeaşi poziţie ca şi celelalte două.

Când a ajuns jos, am ştiut că don Juan era gata să-mi facă semn să privesc iar la vârful copacului, dar înainte s. -o facă, am privit în sus. Frunza cădea iar. Apoi mi-am dat seama că văzusem doar prima frunză desprinzându-se, sau mai exact, prima dată când a căzut frunza, am văzut-o din clipa în care s-a detaşat de creangă; celelalte trei frunze cădeau deja când am ridicat eu capul să mă uit.

I-am spus lui don Juan şi l-am îndemnat să-mi explice ce-mi făcea.

— Nu înţeleg cum faci să văd o repetiţie a ceea ce am mai văzut înainte. Ce-ai făcut cu mine, don Juan?

A râs, dar n-a răspuns şi a insistat că eu trebuia să-i spun cum puteam vedea căzând aceeaşi frunză de mai multe ori. Am spus că, în conformitate cu raţiunea mea, asta era imposibil.

Don Juan a spus că raţiunea lui îi spunea acelaşi lucru, totuşi eu fusesem martor la frunza care cădea iar şi iar. Apoi s-a întors spre don Genaro.

— Nu-i asa? a întrebat el.

Don Genaro n-a răspuns. Ochii lui erau fixaţi asupra mea.

— Este imposibil! am exclamat.

— Eşti înlănţuit! a răspuns don Juan. Eşti înlănţuit de raţiunea ta.

A explicat că frunza căzuse de mai multe ori din acelaşi copac, aşa că trebuia să mă opresc din încercarea de a înţelege. Pe un ton confidenţial, mi-a spus că aveam totul la îndemână şi totuşi mania mea mă orbea întotdeauna în final.

— Nu este nimic de înţeleS. Înţelegerea este doar 0 chestiune neînsemnată, atât de neînsemnată! a spus.

În acest moment, don Genaro s-a ridicat. I-a aruncat o ocheadă lui don Juan; ochii lor s-au întâlnit şi don Juan a privit la pământul din faţa lui. Don Genaro s-a aşezat în picioare în faţa mea şi a început să-şi balanseze braţele în lateral, înainte şi înapoi, în unison.

— Priveşte, micule Carlos, a spus el. Priveşte! Priveşte!

A scos un sunet extraordinar de acut, de biciuitor. Era sunetul unui lucru care e sfâşiat. Exact în clipa în care s-a produs sunetul, am simţit în abdomenul meu o senzaţie de vacuum. A fost o senzaţie teribil de chinuitoare de cădere, nu dureroasă, mai degrabă neplăcută şi epuizantă. A durat câteva secunde şi apoi a încetat, lăsându-mi în genunchi o senzaţie ciudată de mâncărime. Dar cât timp a durat senzaţia, am avut altă percepţie a unui fenomen incredibil. L-am văzut pe don Genaro pe vârful unor munţi care erau probabil la vreo şaisprezece kilometri depărtare. Percepţia a durat câteva secunde şi s-a întâmplat atât de neaşteptat, încât n-am avut timp s-o examinez. Nu-mi pot aminti dacă am văzut o figură de mărimea unui om stând în picioare pe vârful munţilor, sau o imagine redusă a Iui don Genaro. Nu-mi pot aminti nici măcar dacă era sau nu don Genaro. Totuşi, în acel moment am fost sigur, fără nici cel mai mic dubiu, că l-am văzut stând în picioare pe vârful munţilor. Dar în momentul în care m-am gândit că era

imposibil să văd un om la şaisprezece kilometri depărtare, percepţia s-a evaporat.

M-am întors să-1 caut pe don Genaro, dar nu era acolo.

Uimirea pe care am simţit-o a fost la fel de mică precum tot ce se întâmplase cu mine până atunci. Mintea mea s-a blocat sub presiune. Mă simţeam complet dezorientat.

Don Juan s-a ridicat şi m-a pus să-mi acopăr partea inferioară a abdomenului cu mâinile şi să-mi presez picioarele strâns pe corp, într-o poziţie ghemuită. Am stat în tăcere o vreme, apoi ei a spus că o să se abţină să-mi explice ceva, pentru că numai prin acţiune poate deveni cineva un bun vrăjitor. Mi-a recomandat să plec imediat, altfel don Genaro mă va ucide' probabil, în efortul Iui de-a mă ajuta.

— O să schimbi direcţiile, a spus, şi o să-ţi rupi lanţurile.

A spus că nu era nimic de înţeles în legătură cu acţiunile lui sau ale lui don Genaro şi că vrăjitorii sunt cu adevărat capabili de fapte extraordinare.

— Eu şi Genaro acţionăm aici, a spus şi a indicat unul dintre centrele de radiaţie din diagrama lui. Nu este centrul înţelegerii, şi totuşi tu ştii ce este.

Am vrut să spun că nu ştiam despre ce vorbea, dar nu mi-a dat timp şi s-a ridicat şi mi-a făcut semn să-I urmez. A început să meargă repede şi în scurt timp gâfâiam şi transpiram să ţin pasul cu el.

Când am ajuns la maşină, m-am uitat în jur după don Genaro.

— Unde este el? am întrebat.

— Ştii unde este, m-a repezit don Juan.

Înainte să plec, m-am aşezat cu el, aşa cum fac întotdeauna. Aveam un sentiment copleşitor de a-i cere explicaţii. Aşa cum spune don Juan, explicaţiile sunt cu adevărat slăbiciunea mea.

— Unde este don Genaro? am întrebat prudent.

— Ştii unde este, a răspuns. Totuşi, eşuezi de fiecare dată, din cauza insistenţei de a înţelege. De exemplu, îh noaptea aceea ai ştiut că Genaro era tot timpul în urma ta; chiar te-ai întors şi l-ai văzut.

— Nu, am protestat. Nu, n-am ştiut.

Aici spuneam adevărul. Mintea mea refuzase să admită acel tip de stimul ca fiind „real" şi totuşi, după zece ani de ucenicie cu don Juan, mintea mea nu mai putea susţine vechile criterii asupra a ceea ce este real. Oricum, toate speculaţiile pe care le făcusem până atunci despre natura realităţii fuseseră pure manipulări intelectuale; dovadă era faptul că sub presiunea acţiunilor lui don Juan şi ale lui don Genaro, mintea mea intrase într-un impas.

Don Juan m-a privit şi era atâta tristeţe în ochii lui, încât am început să plâng. Lacrimile-mi curgeau în voie. Pentru prima oară în viaţă, am simţit greutatea împovărătoare a raţiunii mele. M-a copleşit un chin indescriptibil. Am gemut involuntar şi l-am îmbrăţişat. M-a lovit în vârful capului cu încheieturile degetelor. Am simţit gestul ca pe o undă ce coboară pe şira spinării. A avut un efect calmant.

— Te răsfeţi prea mult, a spus el moale.

EPILOG.

Don Juan se plimba încet în jurul meu. Părea că deliberează dacă să~mi spună ceva sau nu. S-a oprit de două ori, părând că se răzgândeşte.

— Nu are absolut nici o importanţă dacă te întorci sau nu, a spus în final. Totuşi, acum simţi nevoia de a trăi ca un luptător. Ai ştiut întotdeauna asta; acum te afli pur şi simplu în situaţia de a trebui să foloseşti ceva ce ai evitat înainte. Dar a trebuit să te lupţi pentru cunoaşterea asta; nu ţi-a fost înmânată şi nici n-a fost ca un har care ţi s-a dat pur şi simplu. A trebuit să lupţi ca să o smulgi din tine. Dar ai rămas încă o fiinţă luminoasă. Vei muri la fel ca oricine altcineva. Ţi-am spus cândva că într-un ou luminos nu e nimic de schimbat.

A rămas tăcut o vreme. Am ştiut că mă privea, dar i-am evitat ochii.

— Nimic nu s-a schimbat cu adevărat în tine, a spus.

Ghid minimal de lectură.

Pentru a veni în ajutorul cititorului dornic să pătrundă în aparentul labirint al căilor de cunoaştere schiţat cu atâta măiestrie de Castaneda, îi punem la dispoziţie şi un fir al Ariadnei sub forma câtorva explicaţii orientative.

Noţiunile constitutive ale abecedarului de mai jos pot fi regăsite în toate volumele ciclului de „învăţături”3, pe care editura RAO le va publica în continuare. Pe măsura apariţiei altor concepte şi Ghidul va fi îmbogăţit în mod corespunzător.

Tezele susţinute pot fi rezumate în felul următor: Omul Cunoaşterii are un aliat, aliatul are lege, legea poate fi verificată printr-un consens special.

Înţelegerea corectă a elementelor acestei structuri presupune abordarea cu prioritate şi a expresiilor de realitate obişnuită, respectiv, tărâmuri ale acţiunii întregii opere aflată în discuţie.

În accepţiunea autorului şi a curentului de idei pe care îl reprezintă, Universul, ca totalitate, include realitatea, în general (numită realitate obişnuită), şi conştiinţa, în mod special (numită şi realitate neobişnuită, realitatea de după realitate sau). Fenomenele sesizabile senzorial şi cu

ajutorul unor instrumente constituie doar o parte a realităţii, nivelul explicit, desfăşurat. La rândul său, acest nivel nu este, însă, decât o formă specială a existenţei fundamentale şi atotcuprinzătoare, cea a ordinei înfăşurate, implicit – implicate. La nivelul generic, categoriile de spaţiu şi de timp nu mai sunt decisive, domneşte conexiunea cu totalitatea, atât materia, cât şi conştiinţa devenind nişte abstracţiuni. Ambele realităţi au stări speciale care induc transformări. Stările de conştiinţă schimbată (deci. – în limbajul volumului) înseamnă modificarea modului de gândire, a modului mental însuşi şi se obţin prin mijloace psihologice, farmacologice sau de natură mecanică. Metodele amerindiene ale lui don Juan, redate cu fidelitate de Castaneda, îmbină aceste mijloace, acordând prioritate folosirii anumitor substanţe cunoscute sub denumirea de droguri psihede-lice. Utilitatea lor a fost demonstrată, de altfel, în domeniul cercetărilor psihiatrice, dezminţind prejudecăţile care le înconjurau. Călătoria în zonele necunoscute ale conştiinţei, spiritului şi sufletului, care deschide dimensiuni nelimitate de cunoaştere, este înlesnită de marijuana, LSD, mescalina, psilocybina, yage, DMT, DET etc, pe care le vom întâlni în lucrare alături de noţiunile de Aliat şi de cea de plante de putere.

Personajele principale ale eseului-reportaj, datorită relaţiei specifice care se stabileşte între ele, ocupă locurile de învăţător elev, maestru – ucenic, iar acţiunea pro

342 GHID MINIMAL DE LECTURĂ priu-zisă este cea desfăşurată în cadrul procesului de învăţare.

Om al cunoaşterii.

Subiectul propriu-zis al strădaniilor şi experienţelor descrise în relatările întregului ciclU. În esenţă, scopul şi rezultatul multiplelor transformări petrecute în cursul unui proces nelimitat de învăţare.

La cursurile de ucenicie putea avea acces oricine fără a fi obligat să îndeplinească anumite condiţii speciale. Exista, totuşi, posibilitatea unor manifestări de simpatie sau de ostilitate din partea anumitor puteri obiective, care consfinţeau acceptarea candidatului sau respingerea lui. In caz afirmativ, acesta putea înţelege că va fi sprijinit în drumul său de acea putere.

Cerinţele principale, dar şi generale în acelaşi timp, pe care trebuia să le îndeplinească viitorul om al Cunoaşterii erau, pe lângă dovada unei dorinţe ferme de a învăţa, materializată într-o serie de caracteristici, perfecţionate pe măsura studiului său, cumpătarea, judecata sănătoasă şi claritatea

mentală, pe baza cărora trebuia să accepte învăţăturile fără a întreprinde nici o inovaţie. De asemenea, trebuia să fie deschis tuturor cunoştinţelor predate.

A deveni om al cunoaşteri presupunea, deci, o muncă susţinută, un efort considerabil şi eficient, situarea candidatului într-o perpetuă competiţie, mai ales cu propria persoană şi rigiditatea raţiunii sale dobândite anterioR. În timpul adevăratelor bătălii pe care trebuie să le poarte cu o mulţime de forţe şi cu cei patru duşmani simbolici: fiica, luciditatea, puterea şi bătrâneţea, luptătorul urma să se ghideze după un cod special. I se recomanda să-şi privească cu respect adversarii, să fie temător, dar să nu se lase do minat de frică, să fie perfect conştient de propriile intenţii, cunoscând faptul că este înconjurat şi implicat într-o curgere universală.

Pe măsura dobândirii cât mai multor elemente de cunoaştere, va constata că fluxul se concretizează într-o „voinţă" energetică vizibilă iniţiaţilor sub forma unor fascicule luminoase, care au menirea de a asigura legătura cu unitatea cosmică. Viitorul om al cunoaşterii va avea acces şi el la această „vedere" în urma unei etape distincte de învăţătură descrisă chiar în prezentul volum.

Aliatul.

Pe parcursul luptei, omul cuunoaşterii nu era singur, ci beneficia de ajutorul unui aliat, numit în literatura de specialitate şi ghid, îndrumător spiritual, înger paznic etc.

Existau mai mulţi aliaţi, puteau fi testaţi toţi pentru a se descoperi compatibilitatea maximă între candidat şi aliatul său. Acesta nu avea o formă distinctă, dar era perceput drept o calitate feminină sau masculină şi se afla conţinut în anumite plante (cactuşi şi ciuperci). Datura inoxia, Psilocybe mexicana, Lophora Williamsii.

Aliatul se considera a fi un element indispensabil, o putere capabilă să-1 transporte pe om dincolo de graniţele Sinelui. A avea un aliat însemna, implicit, a avea putere. Condiţiile erau: a-1 îmblânzi şi a-i cunoaşte şi respecta legea.

Datura, cunoscută şi sub numele de Iarba lui Jimson (yerba del diablo), avea mai multe specii din care fiecare persoană implicată în instruire îşi cultiva una, cu care se identifica. Datura inoxia cumula caracteristici feminine, era posesivă, violentă, imprevizibilă şi conferea puteri specialE. Îl stăpânea pe cel care îl urma, îi oferea tărie,

GHID MINIMAL DE LECTURĂ stare de bine, îndrăzneală, îndemânare, fiind un stimulent fantastic pentru un om al cunoaşterii curios din fire, dar

numai dacă acesta avea o înclinaţie naturală spre căutarea puterii. Ca vehicul era capricios şi nesigur, necesitând o întreagă ceremonie.

Psilocybe mexicana (bumito) ar fi, după accepţiunea care i se dă de către don Juan, adevăratul deţinător al puterii, Cumula calităţi masculine, era calm, blând, previzibil, benefic pentru adepţii săi şi, în plus, conferea un anumit extaz. Se recomanda persoanelor cu firi contemplative, nu înrobea oamenii pentru că nu le putea acorda uşor puterea şi era dur, dar drept. Producea senzaţii de dematerializare, determina o stare de stabilitate emotio-nală, putea fi îmblânzit, adică folosit şi manevrat ca vehicul şi ca asistent. Ca vehicul era sigur, nu cerea o anumită ceremonie şi, după ce-şi trensporta protejatul în, îi servea acolo ca asistent.

Chiar dacă nu era un aliat pur, în sensul celor de mai sus, Lophora Williamsii (peyote) era specializat în producerea şi experimentarea stărilor celeilalte realităţi. Entitatea numită în lucrare Mescalito era utilizabilă, avea elemente componente, se identifica cu planta, nu avea o anumită regulă, fiind disponibil oricui, chiar fără o perioadă de ucenicie. Era un protector, dar şi învăţător al unui comportament corect, în sensul de simplificare a modelelor comportamentale. Se folosea mai ales în cursul verificării regulilor şi în stabilirea consensului special.

Aliatul are o lege. Exista o reglementare rigidă a acţiunilor şi a comportamentului în cursul procesului de mânuire a unui aliat. Pentru a beneficia de calităţile aliatului, omul cunoaşterii trebuia să-i cunoască legea sau re
gula. Aceasta se transmitea oral de către învăţător ucenicului său. Era inflexibilă, necumulativă, acţiona şi se verifica în ambele realităţi, atât în cea obişnuită, familiară oricui, cât, mai ales, în, prin intermediul stărilor de conştiinţă schimbată.

Cunoscând şi folosind legea aliatului, se atingeau anumite scopuri specifice verificate în. Astfel, Datura inoxia se testa, pentru a afla măsura în care aliatul accepta sau nu candidatul. Pentru obţinerea răspunsului, acesta trebuia să ingereze planta. Printr-o tehnică mai complexă, de ingerare-absorbţie, ucenicul putea beneficia de darul premoniţiei. Aliatul îl transporta într-o anumită zonă a celeilate realităţi, în care putea să prevadă evenimente necunoscute lui şi în legătură cu care îşi pusese întrebări. Cu ajutorul aceluiaşi aliat, se putea întreprinde şi zborul în orice zonă a celeilate realităţi şi se asigura întoarcerea în realitatea obişnuită.

Aliatul conţinut în Psilocybe mexicana servea şi anumitor scopuri. Testarea se făcea pentru a realiza prima confruntare cu aliatul. Tehnica era fumatul ciupercilor uscate, cărora li se adăuga un amestec format din alte cinci' plante (fără a avea proprietăţi halucinogene), astfel încât în parctică era vorba de o ingerare-inhalare. După confruntare, adeptul era sprijinit să se poată mişca-deplasa în şi prin obiecte şi fiinţe. Tehnica era tot una de ingerare-inhalare, însoţită, eventual, de o sugestie hipnotică. Cel mai complex scop ce putea fi atins cu acest aliat şi se verifica în era deplasarea prin adoptarea unei forme alternative, în condiţiile de lipsă a corpului. Tehnica: ingerare-inhalare plus sugestia hipnotică şi un antrenament îndelungat.

Legea aliatului se verifica prin consens special.

Aspectul crucial al învăţăturilor lui don Juan consta în testarea regulii în mod pragmatic şi în experimentul în contextul celor percepute de persoană drept elemente componente ale celeilalte realităţi. Fiecare subiect necesita o explicaţie specială, întrucât regula trebuia înţeleasă pentru a putea fi verificată în printr-un consens special.

Dacă şi până acum procesul de învăţare implica un dialog permanent între învăţător (binefăcător, vrăjitor) şi elevul său (ucenicul), de data aceasta un ajutor substanţial îl oferea peyota, Lophora Williamsii, despre care s-a mai vorbit şi în rândurile anterioarE. Învăţătorul îşi pregătea ucenicul, îl supraveghea şi, după caz, îl şi însoţea în experimentele sale, recapitulând şi explicându-i ulterior elementele, fenomenele şi senzaţiile trăite de acesta.

În vederea realizării unei imagini cât mai fidele a ansamblului conceptual prezent în opera lui Castaneda vom încheia cu câteva rânduri recapitulative despre procesul de formare a omului cunoaşterii.

Aşadar, complexul acţiunilor de învăţare-receptare-ex-perimentare-însuşire-folosire se desfăşura pe etape, învăţătorul apelând la aliatul corespunzător pentru a-şi familiariza treptat ucenicul cu, ascunsă celor care nu păşesc decât pe căile realităţii obişnuite.

În primele etape, iniţierea se rezuma la circumscrierea existenţei celor două realităţi, a scopului specific urmărit, a ajutoarelor posibile şi a câtorva metode, mijloace şi tehnici prin care se putea pătrunde în. Sub îndrumarea atentă a maestrului său, adeptul dornic să înveţe ajungea să constate că poate păşi într-o lume nebănuită, aparent iluzorie, dar reală şi plină de necunoscut. Prin experimente, uneori dure, îşi dădea seama că trecerea se face prin crearea şi folosirea unor stări de realitate obişnuitĂ. Învăţătorul

său îi oferise anumite indicii despre mediu şi comportament, sprijinindu-l în reuşita sa. Prin sisteme de testare personale eficiente, se determina nivelul de rezonanţă şi însuşirea învăţăturilor, aflându-se momentul în care se putea trece la o fază superioară de înţelegere, percepţie şi testare. Prezenţa şi participarea profesorului se manifestă cu pregnanţă în analizarea situaţiilor prin care a trecui învăţăcelul: recapitularea evenimentelor, descrierea elementelor componente, sublinierea pozitivă sau negativă a rezultatelor obţinute.

În cazul însuşirii corespunzătoare a sensului învăţăturilor, se trecea la stadiile tranziţionale, în care cele două forme de realitate se întrepătrundeau. Urmând experimentarea diferitelor stări ale celeilalte realităţi, se ajungea la momentul în care împărţirea teoretică şi artificială a realităţii devenea inutilă.

Până atunci, însă, ucenicul trebuia să pătrundă în miezul acelui tărâm nou, în fond o zonă a realităţii totale, neilu-zorie, neechivalentă cu visul, şi care putea fi utilizată în folosul viitorului om al cunoaşterii, dacă acesta urma calea cea dreaptă. Avea elemente constitutive, stabile şi unice, lipsite de un consens obişnuit. Adeptului i se asigurau, prin intermediul experienţelor, condiţiile necesare pentru o anumită înţelegere-percepţie, cea care se baza pe un consens special. Direcţionarea acestuia se asigura în alte două faze, ambele conţinând subetape aferente, apropiindu-se de atingerea ţelului operaţional: o autentică adoptare a punctului de vedere propovăduit de învăţători. Se considera că a fost atins o dată cu însuşirea superfiGHID MINIMAL DE LECTURĂ cială4 a ordinii operative. Progresul către specificii descoperea ucenicului forme individuale tot mai caracteristice, îl familiariza cu complexitatea crescândă a detaliului perceput, îl ridica de la forme familiare la cele nefamiliare şi avea anumite rezultate globale specifice.

Câştigul practic se observa în progresul pe care îl realiza experimentatorul, extinzându-şi aria evolutivă spre o formă tot mai largă de apreciere, ajungând la forme de percepţie din ce în ce mai înalte.

La un moment dat, în cursul studiilor sale viitorul om al cunoaşterii va realiza că a reuşit performanţa unei adoptări reale a ordinii conceptuale, conştientizând valoarea practică a ambelor realităţi.

De asemenea, trebuie scos în evidenţă şi faptul că învăţăturile acumulate puteau fi întrerupte în cursul oricărei etape, procesul început având deja un rezultat ireversibil: deschiderea porţilor cunoaşterii în potenţialul om al

cunoaşterii se produseseră transformări esenţiale, care îl îndreptau şi îl vor îndrepta spre capacitatea de a-şi alege, din noianul de drumuri, tocmai pe cel „cu inimă”, pentru care pledează cu atâta căldură întregul ciclu al învăţăturilor.

SFÂRŞIT

1 în cursul uceniciei, o etapă extrem de importantă a fost consacrată ideii că aliatul are o lege, ceea ce era, în mod concret, o reglementare rigidă a acţiunilor şi a comportametului în procesul de mânuire a unui aliat. De fapt, regula condiţiona eficacitatea întregului demers, (N. Red.).

2”Drumul cu inimă” însemna, în mod metaforic, că, în ciuda faptului că omul este pieritor, cel pornit pe calea Cunoaşterii trebuia să persevereze pe drumul ales, să fie capabil să găsească satisfacţii şi împlinire personală în alegerea celei mai oportune alternative şi să se identifice complet cu ea (N. Red.).

3 învăţăturile lui don Juan; Călătorie la Ixtian; Povestiri despre Putere; Al doilea cerc ai Puterii; Darului vulturului.

4 în sensul că ucenicul s-a familiarizat cu ceea ce urmărea procesul de învăţare, manifestând bună-credinţă în tot ce a întreprins, dar că nu a atins încă în etapele următoare.